

705
1030

S Z E N T
T Ö R T É N E T E K

AZ Ó ÉS ÚJ TESTAMENTOM'

KÖNYVEI SZERINT.

*Bibliotheca Domus Theologicae
1832.*

N. 33. T. 6. O. 2.

S. P A T A K O N,
Nyomtatott Nádaskay András által
1 8 3 1.

TÖRTÉNETI
KÖNYVTÁR

AZ ORSZÁGI TUDOMÁNYOS

KÖNYVTÁR

Handwritten signature and date

M 307 291

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR	
M	Művelődéskönyvtár
1952	év 359 SZ.

ELŐSZÓ.

Isfjaink e' Történeteket a' régibb időben a' Hüb-
ner', nehány esztendőök olta az Adler' munká-
jik' fordításából tanúlták. Mi szükség vala azo-
kat újra dolgozni, megértik, a' kik ezen dolgo-
zást az említett két fordítással össze fogják ha-
sonlítani.

Gyermek semmi jobban nem kezdheti a'
tanulást mint a' Bibliai Történeteken, 's elébb
még, mint iskolákba küldetnék. A' léleknek al-
sőbb és felsőbb tehetségeit egyetemben szükség
ugyan munkába vennünk, nem különválasztva
egymástól; de gyengekorú gyermeknél inkább
az érző, képzelő, emlékező tehetségeket: észet
és értelmet a' már serdülő ifjúnál. A' hív és
értelmes anya válassza ki az olly történeteket,
mellyek keble' kisedetét mulattathatják, 's be-
szélje neki azokat nem a' könyv' hanem a' ma-
ga szavaival, 's az, álttve az emberiség gyer-

meki korába, saját világában fogja lelni magát, 's gyönyörködve hallja, hogy Isten mint ereszkedik az első emberekhez; — hogy őket mint oktatá hol maga, hol Angyalai által; hogy a' híveket mint szerette, mint ótalmazta, mint boldogította, a' gonoszokat mint büntette; 's azt a' tiszteletet, azt a' bízakodást és hűséget, mellynek példái itt beszéltetnek, átszívja; — ezek a' vallásos érzések neki is érzésivé válnak, 's képet kap Istenről, a' mit ekkor még a' hideg és gyermeknek sovány Catechismusi tanításoktól nem vehetne. Vegyük ezekhez, a' mi pædagogiai tekintetekben épen nem kevés, sőt a' mi igen sok, hogy a' gyermek így megszokik az elébe tett tárgyra függeszteni figyelmét, 's ízlést kap ismereteket gyűjteni; vegyük, hogy ezek a' regélések, mellyekkel, a' mint ő hiszi, anyja vagy Tanítója őtet csak mulattatni akarja, észrevehetlenül ugyan, de annál nagyobb sikerrel, szívébe csepegtetik a' nagynak és jónak, a' szentnek és szépnek melleg tisztelését, a' rosznak és rútnek borzadó utalását, 's valljuk meg, hogy alkalmasb szer' kisdedeink' legelső tanítására e' Történeteknél nincs. És ha az anya a' gyermeket arra is szoktatná, hogy a' mit neki ő beszéle, most viszont a' gyermek beszélje neki, 's ez is a' maga szavaival, úgy ez eggyzersmind a' stylisticában is igen szerentsésen fogna gyarapodni.

Hogy azt annál inkább tehessék, a' történetek itt tömötten és érthetőleg vannak adva, a' ré-
gibb idők' öldöklő bugyogása és salakjai nélkül.

Lesznek, a' kiknek nem fog tetszeni, hogy az újabb Exegeták tanításait hasznunkra nem fordítottuk, 's némelly dolgokat úgy beszélénk, mintha felvilágosítva nem volnának. E' tudós magyarázatok kérdésen kívül igen tiszteletesek, de tsak a' magok helyeiken; gyermeknél ártanának, nem használnának. Ne rettegjünk, hogy az a' mythologiai szín, melly e' historiákon el-
ömlött, a' gyermek fejét megtévesztheti; örvend-
jünk inkább, hogy szép festésekkel tölti el lel-
két, hogy képzelését gyulasztja, és hogy őtet ki-
kapja a' mindennapi élet szűk köréből, 's egy-
fennebb, szebb világba áltteszi. Eljön az idő,
ha mi azt gondatlan hűséggel kora előtt felhoz-
ni nem sietünk is, mellyben ez a' poetai tündér-
fény az ész' és értelem' hideg világa előtt elal-
szik, és jó hogy eljön; de nem volna jó, ha azt
akarnánk, hogy a' gyermek már férfi legyen.
Mert mi kár abban, péld. hogy felkelni és leszá-
lani mondjuk a' napot, noha a' mathematicai
Geographia nem azt, hanem a' mi planétánkat
kerengteti? 's kell e tudni gyermeknek is, hogy
a' Profetának nem hollók (zsidóul orehim),
hanem a' Hollóvár lakosai (Orbó vala a' város
neve) hordottak étket; vagy hogy az a' czet
nem tenger lakója volt, hanem czethal czímerű

hajócska, és a' mi egyéb hypothesiseket a' Tudósok felhordanak. Mondjuk a' történetet a' mint a' szent Írónál találjuk; a' mi tisztünk abban áll; 's bízzuk az időre, hogy a' nem ártalmas homályt joltevőleg derítgesse. Mi magyarázatokat keves helyeken engedénk magunknak, 's leginkább csak ott, a' hol homály a' régi és új szólas különbözéséből erede.

Azonban vannak, igen is, helyek, mellyeknél sem halgatni nem szabad, sem szólni nem tanácsos; ilyen az, péld. a' hol a' gyermek, magát képzelvén Izsákban, megborxad, 's elméjét el nem csendesítheti. Illy helyek körül talán legjobb volna azt mondanunk, hogy a' mint még most a' dolgot nem érti, úgy nem értené a' magyarázatot is; függessze fel tehát ítéletét, míg nevekdvén korban, erőben is fog, 's akkor érteni fogja a' min most felakadt. Nem rossz ha gondolkodik a' gyermek és ha meggyőződést keres, de gondolkodjék olly tárgyak felett, mellyekhez van ereje, 's meg nem kell engedni hogy az elmélkedés benne elméskedéssé váljon, 's tisztelést kívánó 's érdemlő dolgoknak tiszteletlen feszegetésekké. Sőt szoktassuk arra kisdédinket, hogy midőn a' dolgokat, a' mint nekik talán látszhatnék, gyenge oldalaiknál fogva kapták fel, keressék és találják meg jobb oldalaikat is. Illyen az, a' mire mi itt a' figefa' megátkozásánál példát adánk. De sze-

rény Tanítónak nem könnyen lessz tiszteletlen tanítványa, mint vak vagy hideg nem annak, a' kinek lelkében eleven hit lakik, mert lélekig hatott el a' betűn.

A' Confirmátziói Catechismus, melyet a' Bibliai Historiák mellé tevénk, újradowozott 's kibővített, talán meg is igazított mása azon másiknak, melyet egy Reform. vallású uralkodó-ház' Udvari-Predikátora egy nemzetünk előtt felejthetetlen Herczegasszony' számára készített. — Ennek a' Nevelő annál nagyobb hasznát fogja vehetni, maga minél lelkesebb. Ha maga ez igazi képét kapta meg a' Vallásnak, innen bőv tárgyat vehet tanítványa' oktatására. A' Vallást nem eltanúttatott kérdések, feleletek és formulák, hanem értelmes fejtegetések által kell a' gyermek' lelke elébe vinni, 's keblében akkor fog osztán élni az igaz és boldogító Vallás. A' nem értett és nem érzett, hanem csak eltanúlt portékák nem érdemlik e' szent nevet, a' szívben meg nem gyökereznek, egészen haszontalanok, 's kárt tesznek, nem hasznót. Nem felemelik az Isten' hasonlatosságára teremtettt embert, hanem lealacsonyítják.

Ezekhez járúlnak némelly Könyörgések, és ezek nem a' gyermekek', hanem a' felserdültek' és öregek' számára. Nem állanak itt helyeken kívül, mert magok a' Bibliai Történetek is, és

a' Catechismus, úgy vannak dolgozva, hogy a' nagyok is, mintegy recapitulatióul, használhas-
sák. Ezek felől hinni merjük, hogy alkalma-
tosok a' szívet vallásos érzésekre buzdítani,
vallásos érzésekben megerősíteni. A' Vallás-
nak végre is az minden haszna, hogy bennün-
ket jókká, és az által boldogokká tégyen; hogy
öröminket megszentelje, szenvedésink között
vigasztaljon; kísértetinkben erősítsen, 's kikap-
ván a' mindennapi élet' gondjai közzül, 's egy-
fentebb, lelki világ' körébe tévén által, megne-
mesítsen. De e' magasságra az lép fel osztán
igazán, a' kinek feje 's lelke tiszta.

I.
B I B L I A I
H I S T Ó R I Á K.

Usher Jakób Armaghi Érsek után a' Chronoſogusok megegyeztek abban, hogy a' Jézus' születését a' Világ' teremtmése' 4000-dik esztendejébe kell tenni, és hogy az úgy nevezett Æra Vulgaris, mellyel a' Keresztyénség számlálja az időket, a' Világ' teremtmése' 4004-dik esztendején veszi kezdetét. E' szerint az Æra Vulgáris' első esztendeje, a' Világ' 4004-dike, a' Krisztus' 4-dike, 's a' Róma' építésének 754-dike, azon-eggy esztendőre esnek.

B É V E Z E T É S.

I.

A' SZENT-FÖLD' ISMÉRETE.

A' Szent-Föld Ázsiának nyugoti szélén fekszik a' Földközépi-tenger és a' Laktalan Arábia között. Felette Syria, alatta Arábia-Petræa. Hossza harminthét geogr. mértföld; szélessége a' hol legnagyobb, húsz, a' hol kisebb, hat; egész tére négyszáz ötven négyszegű mértföld. — Nagyítás volt tehát, midőn lakóinak számát öt millióra tették.

Első ismért lakóji a' Kanaániták voltak, (Kanaán kereskedők' földjét teszi) kik ide a' Veres-tenger mellől jövének fel, 's a' Földközépi-tenger mellett elnyúlt lapályon telepedtenek meg marháikkal. Tovább Ábrahám is ide jöve le Cháldæából és Mesopotámiából, Kriszt. előtt 2000 eszt. 's felvonván, a' hol tetszett, sátorát, addig mulatott ottan, míg nyájai elég élelmet találtak. Sokára ott fejezék állandó lakást, a' hol Sichem, Béthel

és Hebron épülének. Foglalásai Ízsák fíjára, 's erről Já-
kób unokájára mentek által. Ezen utolsó egy nagy éhség'
idején Ieméne Egyiptusba, hetven főből álló házanépé-
vel és tselédjeivel, 's a' tartomány' Faraója (fejedelme —
a' név nem a' személy', hanem a' méltóság' neve volt)
neki a' Gózszen' földén (a' Níl és Veres-tenger' éjszaki
vége közt) engede lakást. A' hetven lélek ott 430 eszt.
alatt harmadfél millióra szaporodék. Mózes őket felho-
zá Egyiptusból, öseiknek hajdani lakjokba. De Mózes
a' hosszú utazás' végében megholt, 's az elfoglalt Ka-
naánt az ő követője Józse a' tizenkét nemzetség közt
ugyan annyi megyékre osztá fel. Az ide tett abrosz mu-
tatja a' felosztást.

A' Szent-föld' egyik neve Palæstína, a' Filisz-
teusokról, kik Juda és Simeon mellett a' Földközépi-
tenger' szélén laktak. Mondatott Kanaánnak is, noha
Kanaán szorosb értelemben egyedül azon tartomány' ne-
ve vőlt, melly a' tenger és a' Jordán közt fekszik: a'
mi túl a' Jordánon, Gileádnak neveztetett. Mondatott
Judæának is, noha Judæa előbb csak a' Júda nemzet'
osztályát jegyzette. — Jézusnak idejében az ország e'
tartományokból állott: felül Fel- és Al-Galilæa; az
alatt Samaria, legalól Judæa; a' Jordán' bal szélén Tra-
chonítis, az Antilibanus mellett, tovább Ituræa, Gau-
lonítis, Batanæa, Peræa. — A' Hebræus név Ábrahám-
nak Héber nevű ősétől ment által a' nemzetre.

HEGYEI.

Antilibanus, szembe a' Libanussal (a' szó fejért jelent — a' hegy' oldalai nyárban is fejezlenek a' hó-tól. A' Siriához tartozó Libanus híres a' maga czéd-rusairól, melyek csaknem mind kivesztek már. Az Antilibanus' hegy sora már Palæstínához tartozik egy részben; 's annak legemeletesb pontja a'

Hermon, Dán Város felett. — A' kisebb Hermon a' Jezreeli téren, közel a' Jordánhoz.

Kármel, a' Földközépi-tengerbe nyúlt be, 's hosszan fut le az Efraim' hegyéig. Számtalan szirtüreeiben a' keresztyén remetek és szerzetesek szerettek lakni. Innen neveztetik egy papi-szerzet Karmelitáknak.

Thábor, Nazarettől egy, a' Jordántól két, a' Kármel' déli végétől három mértföldnyire. Egy domborodásban kél a' legszebb síkból, 's ormáról ellátni a' Jordánig, a' Genesarethi fertőig, a' Földközépi-tengerig.

Izrael' vagy Efraim hegye. Kezdődik a' Kármel' déli vége alatt elterült Ezdrelomi vagy Jezreeli téren, 's számtalan elágazásban terjeszkedik ki Jerichó' és Jeruzsálem' tájaiig.

Garizim (aratók' hegye) Sichem Samariai várost dél felől fogta körül, Ébál, a' terméketlen, kopár és köves, éjszak felől. Garizimról Jehova áldást, Ébálról átkot bocsátott a' törvényeihez hív vagy engedetlen népre.

Síló, két mértföldnyi távolyban Sichemtől délre. Legmagasbnak tartatik a' Palæstína minden hegyei közt.

Quarantaniának nevezik azon hegyet, melly Jerichó alatt kelet felé vonúl el, azon negyven napról, mellyeket Jézus a' mint bé nem bizonyíthatólag beszélik, itt tölte imádságokban és böjtölésekben, 's az ördügtől megkísértetett.

A' Judai hegyek. Jeruzsálem mellett érnok egygyüvé az Efraimi hegyekkel

Az olajfák' hegye. Egy negyednyire fekszik Jeruzsálemtől keletnek. Közte és a' város közt a' Kidron patakja fut. Innen ki lelete látni a' Garizim és Ébál, 's a' Bethlehemi és Hebroni hegyeket, 's a' földközépi tengert, 's a' várost, a' maga dicsőségében (Máté' XXIV: 3.) Déli oldalán Salamon bálványoknak állíta oltárokat, 's az út Jerichó és Galilæa felé, keleti vége alatt méne el. A' Szarándokok itt mutogatják egymásnak a' kösziklát, mellyben egy láb' helye három ujnyi mélységbe van benyomva. Jézus, úgy mondják, azt akkor nyomta a' kőbe, midőn itt felhők közzé emelkedett, 's az egekbe ment.

Az Abarim hegye nem Palæstínához, hanem a' Lakatlan-Arabiához tartozik, de itt említeni kell, mert egyik csúcsát a' Nébó teszi, hol Mózes meglátta Kanaánt, és megholt.

T É R H E L Y E I.

A' Földközépi-tenger' széle a' tartomány alsó végén kezdve a' Kármelig lapály. Raphiától Joppéig a' Filiszteusok bírák: Joppétól a' Kármelig a' tér-

föld Sáronnak mondatott. De vala egy más Sárón is, a' Thábortól a' Genesarethi fertőig.

A' Jezreeli, Ezdrelomi sík; Kármeltől Jordánig, a' Thábor alatt és az Efraimi hegyek felett. — Legnagyobb hossza tíz, legnagyobb szélessége öt órányi. Tágassága alkalmas helyt ada megverekedni, 's úgy itt sok csaták estek. Saul itt vesze, midőn megveretett.

A' Jordán' jobb és bal fele, huszonöt órányi távolságban, mind kétfelől körülfogva hegyekkel. Keresztelő-János itt kezde tanítani, mert erre menvén az országút Jerichó és Jeruzsálem 's Galilæa felé, a' menők és jövők elterjeszthették a' hírt róla, 's a' folyam' jobb felén az ország Római birtok lévén, a' balon az Antipásé, ha veszély érte volna az egyik felen, a' másikon bátorságba teheté magát.

A' Jerichói lapály Engeddiig. Itt termettek a' legszebb rózsák (Sirach' XXIV: 18.) 's a' völgy sok mézet, pálmát, olajat adott.

A' Kidron' völgye, Jeruzsálem és az olajfák' hegye közt.

Jozsafát' völgye, egy a' Kidronéval, vagy közel hozzá. A' szegény sorsúak' temető helye.

A' Hinnom' völgye. Jeruzsálem alatt déli-keltnék. Molochnak itt áldoztatának a' kisdedek. A' nép, irtózásból Gehennává változtatá a' nevet.

A' Refaim' (óriások') völgye. Jeruzsálemtől Bethlehemig.

Escol' (szőlő') völgye. Hebron mellett.

V I Z E I.

A' Jordán. Szélessége, a' hol legnagyobb, negyven lépés. A' Phiala tengerszemből fakad az Antilibanus' hegyein, 's a' Holt-tengerben vész el.

A' Samochonítes', vagy Mérom' tava. Hossza hatvan, szélessége harmincz stádium. (Egy stádium 125 lépés.)

A' Genesarethi, Galilæai, Tibériás tenger. Hossza három, szélessége egy geogr. mértföld.

A' Holt-tenger, Sós-tenger, *Lacus Asphaltites* (gyantató). Ez hajdan völgy vala, Siddim nevű; Sodoma, Gomora, Adama, Zeboim, Zoár városokkal. A' völgy tüzet kap egy villámtól, 's elsüllyede, 's víz borította el. Ném élhet benne semmi állat, 's innen a' név.

Kidron vagy Kedron, patak. Jeruzsálem alatt fut a' Holt-tengerbe.

Kizson patak. A' Thábor hegye alatt támad, 's keresztül futván a' Jezreeli szép tért, a' Földközépi-tengerbe ömlik.

NEVEZETESB HELYEI.

Jeruzsálem. A' város' legelső neve S á l e m vala (Béke birtoka, azaz, békés birtok) továbbad J é b u s, mert a' Jebuzíták bírák, kiknek Királyokat, Adonizedeket, Józ sue megverte, elfogta, 's megölte, de a' városnak csak alsóbb részét vehette meg; a' felsőbb tovább is megmaradt a' Jebuzíták birtokában; azt később Dávid vette meg, 's lakását Hebronból, hol nyolczad-

fél esztendeig uralkodott, ide tette által. A' város' erősségét Sionnak hívák, 's a' név most általméne a' városra is. Még később a' név ismét Jeruzsálemmé változtatott, melly békelakot, idvhelyet jelent. A' Jézus' idejében teljes fényében állott, mert minekutána azt Nabukodonozor egészen elpusztította volt, mások is, de kivált Heródes, vesztegetéssel igyekeztek szépítésén. Aelius Hadrianus Római Imperátor a' hajdani város' helyén újat építete, 's az ezentúl Aelia Capitolína nevet viselt. — Lakosainak száma, midőn Nagy-Sándor megvette, százhusz ezerre ment, később még többre. A' Törökök El-Kods-Baruchnak vagy Imbrachnak (szent és áldott városnak) hívják.

A' város fenntebb feküdt mint az egész táj, 's innen az, hogy Jeruzsálembe felmenni vala mondani szokás (Máté XX: 17, 18. Ján. VII: 8. Cselek. XVIII: 22.). A' város egy emeletes halmon feküdt, 's annak neve Ákra; az erősség a' kelet, dél és nyugot felől meredek kősziklájú, és Akránál sokkal magasb hegyen.

Siontól keleti éjszakra, Akrától keletre, állott a' Mória; hegy ez is, de Sion és Ákra mellett csak dombnak tetszhető. Ezen állott a' Salamon' híres temploma. Oda hídon menének az Ofel' dombja mellett. Túl a' Mórián emelkedék a' Bezetha nevű halom, és azon az új város.

Dávid' és Salamon' palotája Sion' tetején épült; Salamonnak egy másik palotája az Ofel halma alatt. Onnan délre elébb a' Kajafás' palotája, tovább a' Fegyverház. A' Törvényszéké közel az Antonia nevű bástyához.

Golgotha, azaz koponyák' síkja, nem dombja; a' Kígyóforrás mellett.

Gethsemáne, túl a' Kidron' patakán, az Olajfák' hegyénél.

Kána, Galilaeában. Jézus itt tevé első csudáját.

Nazareth, kösziklán épült, nem messze Thábertól. Itt neveltetvén Jézus, az övéi Nazaretieknek, és minthogy a' hely Galilaeában feküdt, Galilaeusoknak mondatának.

Bethlehem, kettő: Zebulonban egyike, másika Júdában. Jézus az utóbbikban született, 's ennek neve Bethlehem Ephrata, (termékeny Bethlehem) Jeruzsálemtől hat mértföldnyire keleti délnek.

Kapernaum, a' Genesareth' tava felvégén, 's Tibériás az alsón. Építette Heródes Antipás, a' nagy Heródes' fija, 's a' Tibérius' tiszteletére nevezte el.

Bethúlia, Jezreel mellett.

Samaria, a' hegyet, mellyen a' város áll, Omri Király Semer nevű embertől vevé, 's a' várost Somronnak mondotta, melly osztán Samariává változott.

Sichem, az Efraimi hegyekben. Ábrahám itt lakott.

Ráma. Saul itt kenetett Királynak 's Gibeában lakott.

Kirjáth-Jeárim. A' frigyláda itt tartatott egy ideig.

Jerichó, Jeruzsálemtől éjszaki-kelet, — és

Hebron dél felé. Dávid, míg Saul uralkodék, itt lakott. Közel ehhez a' Mamre' térsége, hol Ábrahám sátorát emelt vala.

Berzseba, és

Dán, két véghelye az országnak, Berzseba dél, Dán éjszak felé. Innen Dántól fogva Berzsebaig annyi mint az egész tartomány.

II.

A' ZSIDÓ-NÉP' TÖRTÉNETEI.

Az uralkodás' formája az Izrael' népe közt Theocratiai-Democratia volt. Jehova vala a' Király, első Tisztviselőji a' Bírák (*Sofét*). A' nép összegyűle a' templomhoz; a' Fő-Pap' melyére akasztá az Urimot és Thummimot (a' Bölcsesség' és Igazság' symbolumát), 's Jehova a' Fő-Papnak megsugta tetszését.

A' népet Sofétek igazgatták négy századokon végig, 's a' Zsidó-nép' hősi-korát ez az idő teszi. Az utolsó Sofét, ki eggyzersmind a' legnagyobb és legméltóbb vala, Sámuel, engede a' nép' oktalan kívánságának, 's Saul, a' haragvó Isten' nevében, (Vil. teremt. után 3900 eszt.) Királynak kené. Saul nem tisztelé a' Sofét' tanácsait, 's ez most Dávidot kente fel, de az egész népen csak a' Saul' halála után uralkodott. Boldogabb ideje a' népnek, mint Dávid alatt nem volt. Már fija Salamon, a' legbölcsőbb Király, neki adá magát az építéseknek és bujálkodás' minden nemeinek, 's a' nép nyugott az elviselhetetlen adó' terhe alatt. Fija Roboám azt nem megkissebbítette, hanem megnagyobbította, 's a' tíz nemzetség Jeroboámot választá Királynak. Az

ország így Júdai 's Izraeli (Jeruzsálemi és Samáriai) Királyságra oszlott. Salmanassár Samariát foglalta el, Kriszt. el. 722. eszt. 's a' népet fogva vitte Mediának hegyei közzé: Júda az Egyiptusi, Assyriai, Babyioni fejedelmeknek bukott meg, míg Nabukodonozor (588. eszt. Kriszt. el.) Jeruzsálemet elfoglalta, a' templomot lerontotta, 's a' népet Babylonba vitte.

De most Babylon is megbukott, 's a' Persza Cyrus (a' Bibliában Kóres) a' tartományt a' maga birtokaihoz csatolta. Kegyelemmel vala a' fogoly Zsidókhoz, és őket Zorobábel vezérlése alatt, hetven esztendei nyomorgások után honjokba visszaeresztette.

Most eldőle a' Persza hatalom is, 's a' világhódoltató Sándor beméne Jeruzsálembe. Temérdek birodalmát az ő halála után vezérei magok közt felosztották. Syriában és Babylonban Seleucus, Egyiptusban Ptolomæus (a' Lágus' fija) uralkodott. Judaeának fekvése azt tanácslá hogy Egyiptushoz légyen kapcsolva, de a' nép a' Seleucidák felé hajlott. Ptolomæus megveré őket, 's fogva vitte.

Antiochus Epiphanes (Vil. teremt. 3833. eszt.) Egyiptus ellen méne ki, 's az a' hír terjedett el, hogy ott megveretett. Ezen a' Zsidó-nép ürvende. Antiochus nyolczvan ezret kardra hányata, negyven ezret pénzen ada el a' szomszéd nemzeteknek, 's elvitte minden jószágait.

A' sok kegyetlenséget nem tűrhetvén, a' Makkabeusok' házanépe, melly magát az elnyomó előtt a' hegyek közzé vonta vala el, felkült, 's honszerelmek kevés erő-

vel megveré a' dühösködő Antiochus' temérdek hadait
De végre a' nép Rómának esett hatalma alá.

Az Idumæus Antipater Judæai Procurátornak neveztetett ki Rómában, ennek fija pedig, Heródes, Judæai Királynak (Vil. teremt. 3976.) — Ez üdösteté el a' Bethlehemi kisdedeket.

Heródesnek, kit Nagynak neveztek el, fija volt az a' Heródes-Antipás, ki Keresztelő-Jánost feláldozá felesége' gyűlölségének, és a' kihez Pontius-Pilátus a' fogoly Jézust, hogy ítélné meg, általküldötte.

Mi történt tovább a' néppel, elmondani czélunkra nem tartozik. Elszélede a' föld' színén, de még így is fenn áll, mert törvényei 's ceremóniái őrzik az elkorcsosodhatás ellen.

Eggy német Író, Dresch, rólok ezt írja: *Übersicht der allgem. polit. Geschichte.* 1. Th. 1814. „Das sonderbarste Volk unter allen Völkern der Erde sind die Hebräer, eine Menschenart aus lauter entgegengesetzten Eigenschaften zusammengesetzt: voll religiösen Vertrauens und doch auch kleinmüthig; stolz und kriechend; überall zu Hause und überall fremd; voll Anhänglichkeit an ihre Sitten und nachlässig in ihrer Bewahrung; stets in Bewegung und doch auch träge; ein Volk, das in der alten Welt die ältesten Religionsbegriffe am reinsten aufbewahrte, ohne ihnen doch selbst treu zu bleiben; aus seiner Mitte den edlesten Lehrer der Menschheit erzeugte, ohne ihn zu hören; sich selbst in allen Zeiten das auserwählte Volk des Herrn nannte, ohne es

je in Wahrheit zu seyn; ein Volk, welches, wenn gleich zerrissen, gemisshandelt, durch unsägliche Unglücksfälle gedemüthiget, doch noch bis auf diesen Tag im Vertrauen auf einen Messias lebt, der da kommen soll, um den Thron Davids über alle Thronen der Erde zu erhöhen; ein hartnäckiges, unruhiges, furchtsames, und doch keckes, seinen Grundsätzen nach bis zur Vernichtung unduldsames Volk; ein Überbleibsel der Vorzeit mit europäischem Anstriche, eine seltsame Nationalität, ausgestempelt zu dem, was sie ist, durch den tiefen Eindruck, den Moses hinterliess, durch die wunderbarsten Schicksale und vielfache Bedrückungen.“

Major Noe, más nevével Mardochei Manuel, New-Yorki Advocátus és Polítziai Biztos, Izrael' Helytartójának és Bírójának nevezte maga magát, 's a' Niagara vizének (Éjszaki-Amerikában) egy 12 mértföldnyi hosszúságú 's hol 3, hol 7 mértföldnyi szélességű Grand-Island nevű szigetét vásárlotta meg, 's oda hívá a' föld' kerekségén elszéledett zsidóságot. A' várost, mellyet ott építeni szándékozott, előre Ararátnak nevezte el. Reménye addig terjed, hogy a' nép Palæstínát egykoron ismét fogja bírni, 's Jeruzsálemnek annyi századok oltal elaludt fényét újra feltámasztja. *Magy. Kurír.* 1825. *Novemb. 8d. szám XXXVIII.*

Ó TESTAMENTOMI HISTÓRIÁK.

I.

A' TEREMTÉS.

I. Mózes' I. Rész. — Krisztus' szül. előtt 4000. eszt.

Kezdetben Isten teremte mennyet és földet. A' föld még pusztá vala, és minden ékesség nélkül; setétség vala a' mélység' színén, 's az Úr' lelke lebegett a' vizeken. Isten mondá: Légyen világosság; 's világosság leve. — Ez történt első nap.

Második nap teremté a' kiterjesztett erőiséget; azaz, körülvoná, a' mit első nap teremtet vala, az ég' boltozatjával.

Harmadik nap parancsolá a' vizeknek, hogy gyűljenek eggyüvé; a' földnek pedig, hogy teremjen fűveket, fákat.

Negyedik nap előhozá a napot, holdat, csillagokat.

Ötödik nap lettek a halak a vizekben, 's a levegőben a madarak.

Hatodik nap teremté a száraz föld minden állatjait és az embert. Ekkor végig tekinté munkáját, 's örülve látá, hogy mind az jó vala.

Hetedik nap megnyugovék, és a napot nevezé szombatnak, azaz, nyugalom napjának, 's példát ada, hogy munkájától szünjön meg az ember is, 's lelkét világi gondjaitól emelje Istenhez, ki őtet teremté, és reá, mint gyermekeit szerető atya, gondot visel.

II.

AZ ELSŐ EMBER.

I. Mózes' I. Rész.

A mint Isten a hatodik nap megteremté a föld állatjait, így szóla magához: Teremtsünk embert a mi képünkre — (azaz, most már olly állatot fogok adni a földnek, melly gondolkozni, ítélni, akarni tud; nem mint az egyéb állatok, mellyeknek okoskodó lelket nem adtam, hanem csak vak ösztönt.) — A föld porából tehát csinála egy férfit, és hogy a sárból csinált alak éljen, érezzen, járjon, munkálkodhassék, orrába lehellé az élet lehelletét. Ezt nevezé Isten Ádámnak.

És valamint minden állatok közt hímet és nőt teremte, úgy most asszonyt ada az embernek. Álmodta Ádámmal, 's kivevén egyik oldalcsontját, 's abból csinálta neki asszonyt. Ádám meglátá azt, 's felkiáltá örömeiben: Ez a' test az én testem, ez a' csont az én csontom. (azaz, ez nékem egészen másom.) — Isten monda nekik: Gyümölcsözzetek és sokasodjatok, és töltsétek be a' földet. Hajtsátok azt birodalmatok alá, és uralkodjatok az állatokon.

III.

A' PARADICSOM' KERTJE.

I. Mózes' II. Rész.

Isten az embert egy Éden vagy Paradicsom nevű tartományba állította be, melyet, szépsége miatt, a' szent Írók kertnek neveznek. — Ezen négy nagy folyóvíz futa keresztül, és azon felül sok apróbb patakjai 's forrásai voltak, 's mindennemű gyümölcsei. Meleg lévén az éghajlat, az ember itt ellehete ruha nélkül, 's mind abban bővölködék, a' mi élete fenntartására szükséges vala. 'S itt vezeté el Isten Ádám előtt minden állatjait, hogy azoknak adjon nevet; itt adá neki társul Évát, hogy az neki öröme és segédjére legyen.

IV.

AZ ELSŐ BŰN.

I. Mózes' III. Rész.

Isten mondá Ádámnak és Évának: Egyetek e' kert' minden fájának gyümölcseiből, de a' jó' és gonosz' ismérte' fájának gyümölcseiből ne egyetek; mert a' melly nap arról eendetek, halálnak halálával (azaz, bizonyos, elkerülhetetlen halállal) fogtok meghalni.

Éva elméne a' fa mellett, 's a' fáról egy kígyó szólala meg: Miért tiltá nektek Isten, hogy e' fa' gyümölcseiből egyetek? Attól tartatok e, hogy ha erről esztek, meghaltok? Sőt akkor lesztek boldogok igazán, 's tudni fogjátok, melly külömbség van a' jó és nem jó között. — Éva engede a' kígyó' szavának, evett a' gyümölcsből, 's megkóstoltatá azt férjével is. — Most láták hogy meztelenek. Elrejtezésnek a' kert' bokrai közzé, összefűzék a' figefa' széles leveleit, 's körülövedzék vele magokat.

Isten megjelené, ezt kiáltá: Ádám, hol vagy, és miért vétkezel parancsolatom ellen? — Ádám a' maga vétvét Évára tolá, Éva pedig a' kígyóra.

Isten mondá a' kígyónak: Minthogy ezt cselekvéd, légy útálatos a' föld' minden állatai előtt, 's eledeled por legyen, és csúszkálj hasadon. — Évának ezt mondotta: Fájdalommal

szüld meg magzatodat, 's akaratod férjed hatalmában lészen, és neki hatalma lesz teraj-tad; — Ádámnak pedig ezt: Arczod verejtékével fogod enni kenyeredet, míglen ismét földé lészesz, mellyből vétettél; mert por vagy, és porrá kell lenned. — Ekkor kiüzé őket a' Paradicsomból; maga készíté elébb nekik bőrből ruhákat; és hogy oda vissza ne mehessenek, Angyalt állított a' kert' ajtajába, lángoló éles fegyverrel. — Mert Ádám és Éva nem valának többé méltók, hogy azon boldog tájon tovább is lakozzanak.

V.

KAIN ÉS ÁBEL.

I. Mózes' IV. Rész. — Világ' teremt. 128. eszt.

Ádámnak és Évának két fiai valának, Kain és Ábel. Kain, az idősb, földművelő vala; az ifjabb, Ábel, juhokat őrzé. Amaz irigy, durva, haragos: ez szelíd, jámbor, hív mind Istenhez és szüléjihez, mind testvéréhez.

Isten áldást ereszte mind a' Kain' mezei munkájára, mind az Ábel nyájára, 's a' két testvér áldozatot nyújt be az Úrnak; Kain a' mit mezeje terme, Ábel bárányt. Az Úr kegyelemben tekinté alá az Ábel' áldozatjára, mert ő az áldozónak nem adományát, hanem szívét tekinti; a' Kainétól elfordúlt.

Kain ezért haragra gyúlada Ábel ellen. Ekkor Isten megszólala, 's ezt mondá Kainnak: Miért haragszol te Ábel ellen, holott ő néked testvéred? Légy jó és hív, mint Ábel, 's nékem te is kedves léssesz. De ha ezt nem cselekszed, és gonoszságodban megmaradsz, a' bűn ajtód előtt fog utánad ólálkódni.

Kain nem engede az Úr' intésének, 's nem fojtotta el haragját. Kicsalta Ábelt mezejire, 's megölte, abba bízakodván, hogy mivel gonosz tettét senki nem látta, nem fogja követni büntetés. De Istent és a' lelki isméretet nem lehet megcsalni; ez halálig marczongolja a' gonosztevőt; az Úr pedig a' bűnt soha büntetetlen nem hagyja, ha ollykor, bölcs okokra nézve, késik is bosszújával.

Isten most így szóla Kainhoz: Hol van Ábel, a' te testvéred? — Kain, megijedvén, ezt felelé tiszteletlenül: Hiszen nékem nem kötelességem őtet őrzeni; én nem tudom hol van. — Isten folytatá szavát: Mit cselekvél? az ő vére felkiálta hozzám. Légy átkozott a' földön; melly testvéred' vérért felitta. Míveld azt, de az néked, minden fáradságid után is, bogácsot teremjen. Ne légyen sohel állandó maradásod, 's napjaid bujdosásban múljanak el mind végig. — Kain kétségbe esett, 's nem reményle kegyelmet az Úrtól. Ah, az én gonoszságom nagyobb mint hogy valaha megbocsátat-

hatnék! ezt sóhajtozta magában. — Megszökött szülejétől, 's nyugtalan és gyötrelmekkel rakott életet élt az idegen földön. De Isten ő helyette Ádámnak eggy Seth nevű fiat ada. Voltak leányai is, kiket az ő testvéreik vevének feleségül; de azokat az Író meg nem nevezi.

VI.

A' VÍZÖZÖN.

I. Mózes' VI. Rész. — Világ' 1536. eszt.

Kainnak maradékai közt elterjede a' gonoszság, a' Sethéi megmaradának kegyességekben, 's ezért ők Isten' fíjainak neveztetnek a' szent Íróknál, azok emberek' fíjainak. A' Seth' maradéki közt legnevezetesebbek voltak Énóch és Mathusálem. Énóch kegyességéért, elevenen vitetett mennyekbe, Mathusálem pedig 969 esztendőket élt, mint Ádám 930-at. A' Kain' maradéki közt Jábál a' sátorok', Júbál a' muzsikai szerek', Tubalkain az érczek' olvasztása' feltalálása által lettek nevezetesekké.

Isten látá az emberek' romlottságát, 's így szóla: Ezek nem akarnak az én lelkem által vezéreltetni; csupa testek, és el vannak romolva. De még százhusz esztendőt engedek nekik, hogy hozzám térhessenek.

Nem használá e' várakozás is, 's Isten feltevé magában, hogy a' gonoszokat eltörli.

Volt egy istenfélő, Noe a' neve, fíja Lámechnek, ki feddhetetlen élte miatt kedves vala az Úr előtt. Ennek parancsola Isten hogy építene bárkát, mellynek hossza háromszáz réf legyen, magassága harmincz, szélessége ötven; és hogy abba menjen bé egész házanépével, melly nyolcz személyekből álla, 's vigyen belé minden tiszta állatból hét-hét párt, a' tisztátalanokból pedig csak két-két párt, mind azzal, a' mi nekik és az állatoknak élelmekre szükséges. — Akkor megnyiltanak a' fellegek és a' föld' fakadásai; az eső negyven nap és negyven éjjel megszűnés nélkül szakadt, 's a' földön nem látszék semmi száraz; víz alatt valának a' legmagasb hegyek' bércei is; elvesze minden ember, minden állat a' földön, és minden madár a' levegőben.

Háromszáz-ötven napig tártá már az özön, de végre Isten kegyelemmel tekinté alá azokra, kiket a' bárkában meg akart vala tartani. Meleg szél apasztá meg a' vizeket, 's a' bárka Armonióának Ararát hegyén megállapodék. Lassanként kitűnének a' hegyek' bércei, 's Noe megnyitotta bárkája' ablakát.

Itt legelőbb egy hollót ereszte ki, látni akarván, ha visszatér e, vagy, élelmet találván, künn marad. A' holló vissza nem tére.

Most egy galambot ereszte ki; de az visszajöve, mert nem találá messze tájon helyt,

hol leszállhasson. Hét nap múlva újra kiereszté azt, 's a' galamb késő estve téré meg, 's egy olajfa-ágot hozza szájában.

Egy hét múlva ismét kiereszté azt. A' galamb nem téré vissza, 's az jelül vala Noénak, hogy a' föld már kiszáradott.

Noe most kilépe a' bárkából, oltárt emele az Úrnak, 's meggyújtá rajta hálaáldozatját. 'S íme az oltár felett ragyogó színekben tűnt vala fel a' szivárvány. Ekkor mondá az Úr Noénak: Íme szövetséget kötök veled és minden maradvékiddal, hogy a' földet vízőzönnel többé el nem borítom. A' szivárvány, melyet kifeszíték feletted a' felhőkben, légyen néked és a' tiednek irgalmam' örök hirdetője.

VII.

NOE ÉS FIJAI.

I. Mózes' IX. Rész.

Noe és az ő fiai ismét művelni kezdék a' földet, 's ültetének szőlőt is. Noe még nem ismeré a' bor' erejét, 's megrészegedek tőle. — Chám fija meglátá hogy ő meztelen fekszik, megkaczagá atyját, 's felkeresé testvéreit, 's hitta, hogy menjenek vele, 's lássák ők is. —

Sem és Jáphet, hallván ezt, lepedőt vevének vállaikra, 's háttal közelítének atyjok felé, hogy semmit ne lássanak, 's béteríték meztelenségét.

Midőn Noe feljőzanodék, 's hallá mit teve Sem és Jáphet, megáldotta őket hűségekért, Chámot megdorgálta, 's megjövendőlé neki, hogy tiszteletlenségét az Úr büntetlenül hagyni nem fogja.

VIII.

A' BÁBEL' TORNYA.

I. Mózes' XI. Rész. Vil. 1757. eszt.

Az emberek végre megszaporodának, 's egy nagy várost kezdenek építeni. Elhívén magokat annak nagyságában, egy torony' építéséhez fogtak, melly az egekig nyúljon, hogy midőn kimennek mívelni mezejeiket, vagy ott marháikat őrzik, messzéről is láthassák azt; 's még inkább, hogy az őket a' föld' legelső 's leghatalmasabb népének hirdesse. Isten megtéveszté nyelveket, hogy egyike a' másikat tovább nem értheté, 's a' kevély szándék elakada. Megszégyenülván így, a' tornyot Bábelnek nevezék el; mert a' szó zavart tészén.

IX.

Á B R A H Á M.

I. Mózes' XII. — Vil. 2083; Kriszt. szül. előtt 1921. eszt.

Megsokasodván a' Noe' maradékai, hogy marhájik elég legelőt találhassanak, messzebb

vidékekre távoznak el egymástól, 's így történt, hogy sokára megfélemedkezének a' Jehova' tiszteletéről, 's hamis isteneknek állítanak oltárokat. Tháre, maradéka Semnek, a' Noe' legidősebb fijának, féle, hogy ha megmarad hazájában, Chaldeának Úr nevű városában, az ő házanépe sem kerülheti el a' bálványozás' bolondságát, 's Háránban telepedett meg, Mesopotamiának városában. De a' bálványozás már Háránban is elhatalmazott. Isten tehát parancsolá a' gazdag Ábrahámnak, ki Thárénak fija vala, hogy átkelvén az Euphrátes vizén, hagyná el Chaldeát, 's menjen a' földre mellyet neki mutatand; a' tejjel mézzel folyó országban őtet egy nagy nemzet' törzsökatyjává fogja tenni, 's a' föld minden nemzetsége benne áldatik meg. Ábrahám engede a' parancsolatnak, 's feleségével, 's testvér öccsének Háránnak fijával Lóthtal, 's minden teheneivel, lovaival, szamarai-
val, tevéjivel, juhaival és cselédjeivel, megindult, 's Síchemig ment, Kanaánban.

Isten megjelene ezen útjában a' Móreh ligeténél, 's újra ígéretet teve, hogy e' tartományt neki adja, és az ő maradékának. Ábrahám tehát megtelepedék ott, oltárt állíta az Úrnak, és Béthelben lakozott. Egy igen nagy éhség idején elméne ugyan Egyiptusba, de mihelyt a' szükség elmúlt, visszatére Béthelbe.

X.

ÁBRAHÁM ÉS LÓTH KÜLÖN VÁLNAK.

I. Mózes' XIII. Rész.

Az Ábrahám' és Lóth' marháji végre annyira megsaporodtanak, hogy a' föld szűk vala táplálni nyájaikat, 's azoknak pásztoraik szüntelen' háborgának egymás között. Ábrahám tehát megszóllítá Lóthot, hogy választana lakást tetszése szerint. Ha te jobbra menendesz, én balra térek el, mondá neki; ha pedig te balra mégy, én jobbra fordúlok.

Lóthnak megtetszék a' táj mellyen Sodoma fekvék, 's oda költözött; Ábrahám veszteg marada.

XI.

LÓTH SODOMÁBAN.

I. Mózes' XIV. Rész. — Vil. 2092. eszt.

Midőn Lóth már Sodomában lakozék, több városok' Királyai (azaz, leggazdagabb lakosai) meghasonlának egymás közt, 's egyike a' másikat haddal támadá meg. — Lóth elfogatott minden vagyonival. Ezt megérté Ábrahám, 's azonnal felfegyverkezteté háromszáz tizen-nyolcz szolgájit, kik az ő házánál születtek, rá üte éjjel az ellenségre, 's Lóthot kiszabadítá minden embereivel, marháival.

'S a' midőn az ütközet után vissza akara

menni lakásába, elébe jöve a' Sodoma' Királya, és azzal együtt Melchizsédek, a' Sálemi Király, felkent papja a' magasságos Istennek. 'S ez kenyeret és bort viszen vala Ábrahámnak, megáldá őtet, 's felkiálta: Ábrahám, idvesség neked az erős Istentől, a' menny' és föld' Urától. — 'S Ábrahám neki tizedet ada mindenből, 's barátsággal vála el tőle, 's társától a' Sodomai Királytól,

XII.

II Á G Á R.

I. Mózes' XVI. — Vil. 2093. eszt,

Búslakodva látá Sára, hogy nincsenek gyermekei, 's kérte férjét, Ábrahámot, hogy vegye őmellé feleségül szolgálóját, Hágárt, nehogy a' ház tovább is gyermek nélkül maradjon. De Hágár, szeretve látván magát Ábrahámától, hálátalan leve Sára eránt, 's ennek sok keserűséget csinála. — Ábrahám meg akará bizonyítani, hogy neki a' Hágár' tiszteletlenségeiben Sára eránt része nincs, 's általadá őtet Sárának, hogy vele, mint szolgálójával, bánna kénye szerint. Hágár nem tűrhete asszonya' keménységét, 's megszökött. De a' pusztában megjelene neki egy Angyal, 's azt tanácslá, hogy térne vissza, 's asszonya eránt viselné magát mint cselédnek illik; 's Hágár engede a' tanácsnak. Ott szüle meg fiját, Izmaelt.

XIII.

ÍGÉRET, HOGY SÁRA FIAT FOG SZÜLNI.

I. Mózes' XVIII. Rész. — Vil. 2107. eszt.

Tizenhárom esztendő múlva Isten megjelené Ábrahámnak, 's új ígéretet teve, hogy fija születik, kiből sok királyok és egész nemzetségek fognak majd származni. Ábraham leborúla az Úr előtt, 's imádá őtet, de szívében ezt gondolá: Mint történhetnék meg ez, holott én száz esztendőös vagyok, Sára pedig kilenczven? Isten érté az ő gondolatját, 's bizonyossá tévé, hogy a' mit neki ígért, meglesz. Ekkor változtatá el nevét Ábrámból Ábrahámmá, 's Sárából Sárává, 's parancsola neki, hogy a' magáéi közt hozná be a' környülmetélkedést, melly ezután örök jele az ő egygyességének Istennel.

Nem sokára azután Ábrahám sátorában üle, a' Mamre' ligetében, 's három idegent láta ott elmenni. Elejébe méne a' három ismeretlennek, meghajtá magát előttök, 's kérte, szállanának be hozzá. Leülteté egy fa' árnyékába, 's vizet hozá, megmosni lábaikat; azután borjúhúst teve elejekbe, 's pogácsát, tejet és vajat. Sára tűzpadja körül hallgatá beszélgetéseiket. Ábrahámot akkor is elkapá mindenkori bánatja, hogy gyermekei nincsenek, és hogy így vagyona szolgájára Eliézerre fogna szállani. E' szóra monda az egyik Angyal: Vidítsad fel lelkedet,

Ábrahám, és bízzál Istenbe, ki hatalmas néked megadni a' mit ígére. — Sára, a' konyhán, elmosolyodék, 's ezt gondolá magában: Miképen történhetnék ez, holott férjem is, magam is, olly öregek vagyunk? Az idegen érté a' gondolatot, noha azt Sára ki nem csesztette száján, 's így szóla: Sára, 's van e lehetetlen az Úr előtt? — Nem tölt el esztendő, 's Sára megszülé az ígért fiút.

XIV.

SODOMA ÉS GOMORA.

1. Mózes' XIX. Rész. — Vil. 2107. eszt.

Ábrahám más nap elkíséré egy darabig a' vendégeket, kik közzül kettő Sodoma felé vevé útját; 's az egyik elmondá neki, hogy a' vétekbe merült két várost el akarja veszteni. Ábrahám kéré, hogy a' gonoszokkal ne vesztené el az igazakat, 's az Úr megígérte, hogy ha a' városban találtaik ötven igaz, megkegyelmez a' lakosoknak. Ábrahám mondá most: Elveszted e őket ha a' városban találtaik negyvenöt igaz? 's az Úr fogadást teve, hogy ha negyvenötöt találánd, nem fogja bántani. De hát ha negyvent találasz? — ha harminczat? — ha húszat? — ha tízet? — kérdé Ábrahám. — Nem vesztet el a' tízért! mondá az Úr. — Áb-

rahám nem meré tovább ingerleni az irgalmast,
's haza tére lakásába.

A' két Angyal Sodomába ére el. Lóth látá
őket jóni, elejekbe ment, 's kérte, szállanának
meg házánál. Azok elejénte csak az úczán a-
karának hálni, de sokára engedének a' Lóth'
kéreseinek, 's betértek hozzá.

Minekutána vacsoráltak volna, és már le
akarának nyugodni, a' városbeliek körülfogák
a' házat, 's kikívánák a' két idegent, hogy ve-
lek vétkezessenek. — Lóth kéré, hogy illy go-
noszt ne kövessenek el, de azok nem engedtek
kérésének. Hijába küldé ki mulattatásokra két
leányit; el nem állának undok feltételektől, 's
minthogy Lóth ezeket nekik ki nem adá, rájok
akarák feszíteni a' ház' ajtaját. De az Úr vak-
ságot küldé szemeikre, hogy az ajtóra rá nem
akadhatának.

Ekkor az Angyalok elmondák neki, mi
végre küldettek légyen, 's intették, hogy mi-
helyt fel fogna virradni, maga, felesége 's leá-
nyai hagyják oda a' várost, mert az el fog sül-
lyedni, és hogy az égő város felé senki közzü-
lök vissza ne tekintsen. 'S a' két városra kén-
köves eső és tűz szálla alá az égből, 's az egész
táj a' város körül sóízű kénköves tengerre vál-
tozék.

Lóth és leányai Soárba menének, Lóthnak

felesége pedig visszatekinte, 's büntetésül, hogy álhágá a' tilalmat, sóbálvánnyá leve.

XV.

SÁRA MEGSZÜLI AZ ÍGÉRT FIÚT 'S ÁBRAHÁM ELBOCSÁTJA A' HÁZTÓL HÁGÁRT ÉS IZMAELT.

I. Mózes' XXI. — Vil. 2108. eszt.

Sára a' mint azt néki az Angyal megjövendölé vala, megszülé fiját, 's Ábrahám azt nyolczadik nap körülmetélé, 's Izsáknak nevezé. De a' melly nagy vala örömek, hogy nekik fiok leve, olly nagy vala a' Hágár' szomorúsága, ki megcsalva látá reménységét, hogy az Ábrahám temérdek gazdagsága Izmaelre fog egykor szállani. Kedvetlenségek támadván a' háznál, Sára azt kíváná, hogy Hágár és az ő fija kergetessenek el, 's az Úr meginté Ábrahámot, hogy felesége kívánságának engedjen. Ábrahám tehát kenyeret és egy tömlő vizet ada az asszony' vállára, 's őtet és fiját útnak ereszté.

Ezek útjokat a' Beerseba pusztájának vették. Nem sok idő múlva elfogyott vizek, 's a' gyermek nem tudá tovább menni szomja miatt. A' szerencsétlen anya nem nézheté gyermeke' halálát, hanem azt letette egy fa alatt, maga egy másika alatt állá meg, 's felsírt a' szenvedők' vigasztalójához. Sírt a' gyermek is, 's

Isten meghallá jajgatásaikat. Ekkor Angyal jelenék meg neki. Hágár, ugymond; mi bajod? Ne félj; az Úr meghallá gyermeked kiáltását. — Kelj fel, emeld fel őtet, 's vezesd tovább. Hágár most megláta egy kútfőt. Mind ketten elmentenek a' vízhez, ittak belőle, 's Hágár megmeríté a' tömlőt. Isten nem hagyá el Izmaelt, mert őbelőle is nagy nemzetségnek kelle eredni. Megnőtt ő, a' pusztákban lakott, 's vadak húsa leve élelme.

XVI.

ÁBRAHÁM MEGKÍSÉRTÉSE.

I. Mózes' XXII. Rész. — Vil. 2133. eszt.

A' rövidlátású halandó nem érti a' Gondviselés' útjait, 's felakad azon, hogy míg a' rosszakra áradozva száll az áldás, a' legjobbakon nem ritkán igen nehezen fekszik az Úr' keze; 's azon kevés örömtől is, melly nekik végre, végre jutott, ismét megfeszíttatnak. De az Úr tudja miért kísérti a' jókat, 's a' szenvedőnek akkor kél segédjére, mikor az immár egészen elcsüggedett. Nekünk a' jót és bölcsét tisztelnünk kell még verdesésiben is; 's mint nem éled fel lelkünk, midőn végre azt látjuk, hogy vigasztaló kezét a' szenvedőre kinyújtja!

Eltávozván az Ábrahám' házatól Izmael, helyre vala állítva a' nyugalom, 's Ábrahám gyönyörködve látta ifjává serdülni, férfivá ér-

ni Ízsákot, ki felől Isten neki ígéretet teve, hogy az nagy nemzetség atyja lesz. De midőn Ízsák már harminczhét esztendőös vala, tetszett Istennek azt kívánni Ábrahámától, hogy a' szeretett gyermeket, az eggyetlent, ölje meg neki áldozatul. Ábrahám engede az Úr parancsolatjának, 's elfojtván szíve' fájdalmát, korán reggel útnak indúla a' Mória hegyére, hol áldozatit Istennek benyújtani szokta volt, fíjával és két szolgájával. Két nap menének, 's a' harmadikon elérvén a' hegy' aljához, Ábrahám a' két cselédet ott hagyá, 's maga ment, kezében vivén a' kést és a' tüzet. Ízsák nyugalomban 's nyájas enyelgések közt követé atyja' nyomdokit, nem gyanítván, mi várja őtet, 's hátán vitte az áldozathoz szükséges fahasábokat. Ekkor megszólala: Atyám, mi áldozni megyünk, 's te viszed a' kést és a' tüzet, én a' hasábokat: de hol az áldozat' állatja? — Ábrahám meghasadt szívvel csak ennyit tud felelni: Arra gondja lészen az Úrnak; 's elhallgatott.

De most felértenek az oromra, 's Ábrahám megraká a' hasábokból az oltárt. Ekkor elmondá fíjának, mit parancsolt légyen neki az Úr, hátra kötötte két kezét, feltette a' máglyára, 's rá mérte a' kést, hogy keresztül verje. De azon pillantatban szólítá nevén eggy látatlan szózat. Imhol vagyok, felele a' szerencsétlen atya. A' szózat parancsolá, hogy oldja fel a' gyermeket, 's

eressze szabadon. — 'S íme Ábrahám megláta egy görbeszarvú kost, melly a' bokrok' szövényiben felakadott vala, 's azt áldozá meg fija helyett.

Nem vala arra szüksége a' szívek vizsgálójának, hogy Ábrahámot illy nehéz kísértések alá vesse; de a' poctai szépségű tanítás által jó arra buzdítatnunk, hogy teljesítsük a' mit szent tisztek kívánnak, bár szívünk meghasad belé.

XVII.

IZSÁK HÁZASODIK.

I. Mózes' XXIV. Rész. — Vil. 2148. eszt.

Sára meghala élet. száz-huszonhetedik eszt. 's Ábrahám, közelíteni látván a' maga halálát, óhajtá hogy fija Izsák vegyen feleséget, de ne a' Kanaán' lakosainak leányai közül, kiket, mivel az Úr' tiszteletétől elhajlottanak, gyűlöle. Útnak indítá tehát Eliézer hív és értelmes emberét elhagyott honjába, Mesopotamiába, hogy neki válasszon menyet az ő rokonainak házokból.

Eliézer elére Hárán városához, hol Náchor, az Ábrahám' testvére, lakozék, 's megállapodott a' kút mellett. Estve vala, 's a' város' leányai kijövének a' kúthoz, megmeríteni korsójikat. Eliézer így gondolkozék: Majd mind itt lesz-

nek a városbeli leányzók: meglátom őket, 's a kit legszebbnek, legcsinosabbnak, legszívesebbnak tapasztalok, megválasztom az én Uram' fijának.

'S íme megjelenének a leányok. Szemeit leginkább Rebeka voná magára, kit a Bethuel gyermekének mondtak. Ez a Bethuel fija vala Náchornak, az Ábrahám testvérének. Eliézer, hogy a leánnyal szóba eredhessen, kérte ezt, engedné hogy ihassék korsójából. A leány teljesíté kívánságát, 's azonfelül megitatá a tevéket is, mellyeken Eliézer és kísérfői jöttek. Eliézer eltölt álmélkodással és örömmel. Arany fülönfüggőt 's arany karpereczeket ajándékoza a jószívű leánynak, 's megszólítá, ha nem találhatna e éjjeli szállást, szolgájival és tevéjivel, atyja házánál. Rebeka futott, előmutatá szüléjinek a gazdag ajándékot, 's elmondá mit óhajt az idegen. Erre Lábán, a leány testvére, ment, 's a házhoz vivé őket.

Eliézer elbeszélé itt, hogy ő szolgája Ábrahámnak, 's azt veté szavai mellé, hogy sem enni nem fog, sem inni, házoknál, míg el nem végzi dolgát melly végett küldve van. Bethuel és az övéi, 's maga Rebeka is, örömmel hallák a kívánságot, 's Eliézer és Rebeka kevés napok mulva útnak indulának. Mert Eliézer sietett hírt vinni az ő jó urának Ábrahámnak, hogy dolgában szerencsésen jára el.

XVIII.

IZSÁKNAK és REBEKÁNAK KÉT FIJAI.

I. Mózes' XXV. — XXVIII. Rész.

Rebekának iker (kettős) gyermekei születének: Ézsau és Jákób. — Az idősb fiú lelkében és testében durva: ez kedves arcú, 's erkölceiben szelíd és nyájas. Ézsau atyja előtt vala kedvben, Jákóbot anyja szerette.

A' Zsidóknál az elsőszülötteknek sok elsőseik valának. Míg az ifjabb testvér egy részveve szüléjinek birtokaikból, az elsőszülött két részt vona, 's az ifjabb testvérek tisztelettel tartoztak a' legidősb eránt. Rebeka sajnálá hogy ezen elsőségekkel nem az ő kedveltje fog élni, 's a' két gyermek, szüléjinek vétkes kedvezgetéseik miatt, elhidegüle egymás eránt.

Ézsau egy nap fáradtan 's eléhezve tért meg a' mezőről, midőn öccse Jákób jó ízűen ette lencséjét. Megszólítá ezt, ossza meg az étket vele. Jákób nem vala idegen teljesíteni kérését, de nem különben, mint ha Ézsau a' tányér lencséért elsőszülötti minden jusairól lemond. Ézsau elég gondolatlan volt megígérni azt Jákóbnak, 's az alkut esküvésével erősítette meg.

Izsákot nagy kora és betegségei annyira elgyengítették vala, hogy sem nem láta, sem nem halla jól. Közelíteni látván végét, egy nap kiküldötte Ézsaut, hogy hozna valamelly

vadat, 's húsát készítené meg; akkor rá fogja adni végső legjobb áldását. Rebeka, meghallván a' titkon ejtett szót, kiküldé Jákóbot a' nyájhoz, hogy onnan hozna haza két fiatal gödölyét, 's annak húsából maga készíte kedves ízű étket, 's bőréből bévoná a' Jákób' kezét és arczát, 's az étket Jákóbbal küldé be férjének, megtanítván a' gyermekeket, hogy magát Ézsauinak hazudja. — Ízsák, hallván hogy étkekkel kínálta meg, tudni akará, ki szól vele, 's Jákób felele: Én Ézsau vagyok, a' te elsőszülötted; megtevém a' mit parancsolál; egyél tehát étkeimből, 's add rám az ígért áldást. — Ízsák felele: Jer közelébb hogy megtapintsalak, 's láthassam, ha igazán te vagy e az én kedves fiam Ézsau. — Ekkor végig tapintá a' szőlő állát és kezét, 's ezt mondotta: A' szózat Jákóbé, de a' kéz és arcz Ézsaué, Evék az étkeiből, 's rá adta az Ézsauinak készített áldást.

De alig méne ki Jákób, 's íme megjelene Ézsau is, 's hozta a' parancsolt étket. — Ki vagy te? kérdé Ízsák. — Én a' te elsőszülötted vagyok, felele az igazi Ézsau. — Ekkor világosodék ki a' Jákób' álnoksága, 's Ézsau keservesen sírt. — Két ízben csala meg, ugyanond; elébb az elsőszülöttség' jusaitól foszta meg, most megfoszta atyámnak áldásától is. Ízsák Ézsauinak is adta áldását, de úgy hitte, hogy a' melly áldást Ézsauinak készült adni, 's

a' mellyet megcsalva felesége 's ifjabb fíja által, Jákóbnak adott, azt vissza nem vonhatja többé.

Nem kötelez az esküvés, ha csalárdság fére hozzá, 's boldogítani senkit nem szabad a' más kárával.

XIX.

JÁKÓB LAJTORJÁJA.

I. Mózes' XXVIII. Rész. — Vil. 2145 eszt.

Látá Rebeka hogy e' bánások után Jákóbnak nem lesz tanácsos egy helyt maradni Ézsauval, 's elküldé őtet a' maga testvéréhez Lábánhoz, Háránba. Jákób ezen útja alatt egy éjszakát a' mezőn tölte, fáradtan, 's viszontagságait 's bűnét forgatván elméjében. Párna helyett fejét egy nagy köven nyugtatá. Ekkor elaludt, 's álmában lajtorját láta felnyúlni a' földről az egekig. A' lajtorján angyalok hágdosának fel és alá, 's Isten a' felhők közt a' lajtorja' végén könyöklött. 'S most szózatot hallá álmában: Tenéked adom a' földet mellyen hálsz, és a' te maradékidnak, 's benned és ezekben áldatnak meg a' földnek minden nemzetségei. — Erre Jákób felébrede álmából, 's így kiálta: Melly rettenetes hely! Ez nem egyéb mint Isten' háza és mennyek' kapuja! — 's vevé a' követ, felemelé azt, hogy lenne álma' emlékéül, és nevezé azt Béthelnek, melly szó Isten-házát

jelenti. Fogadást teve ezenfelül hogy ott templomot állít, 's az Úrnak áldozza minden javai tized-részét, hahogy igyekezetiben boldogulni fog.

XX.

JÁKÓB LÁBÁNNÁL.

I. Mózes' XXIX. — Vil. 2245. eszt.

Más nap folytatá útját Hárán felé. Megállván egy kútnál, tudakolá a' pásztorokat, ha él e Lábán, 's azok egy szép leányzóra mutatának, ki itatni hajtá juhait, mert az a' Lábán' gyermeke vala. Jákób lefordítá a' követ a' kút' szájáról, vizet vona a' szép Ráchel' juhainak, elbeszélé neki, hogy az ő anyja Rebeka és a' leány' atyja Lábán testvérek. A' leány ment, hírt vive atyjának; 's ez jött, csókkal idvezlette Jákóbot, 's elvitte az ő hajlékába.

Jákób egy holnapot tölte Lábánnál, 's ez így szóla hozzá: Te ugyan testvér húgom' fija vagy, de azért nem illik hogy engemet ingyen szolgálj; kívánj illő bért tőlem. — Jákób ígéretet teve, hogy őtet Ráchelért hét esztendeig fogja szolgálni, 's Lábánnak tetszék az alku. De midőn a' menyegző tartaték, melly alkalommal a' menyasszonyt szokás vala egészen elborítani lepedőkkel, Lábán a' szép Ráchel helyett neki a' fájos-szemű 's nem szép Leát adá

feleségül, a' maga idősebb leányát. És midőn Jákób panaszokra fakada ezen megcsalatasán, azzal menté magát, hogy nálok ifjabb leányt nem szokás előbb adni férjhez mint az idősbet. De szolgálj még hét esztendeig, ugymond Lábán, 's neked adom Ráchelt is.

Jákób nem mere panaszkodni, mert érzé, hogy neki itt az adatik vissza, a' mit olly gázul cselekedett volt atyjával és testvérével. — Annyira szereté Ráchelt, hogy rá állott a' Lábán' kívánságára, 's még hét esztendőt tölte el szolgálatjában.

XXI

JÁKÓB VISSZATÉR KANAÁNBA,

I. Mózes' XXXI. — Vil. 2265. eszt.

Eltöltvén tizennégy esztendőt Lábánnál, végre vissza kívánczozott honjába. Lábán nem ereszté. Tapasztalom, mondá, hogy éretted van áldás rajtam és házamon. Szabd meg magad szolgálatod' bérét, de maradj veszteg. — Megeggyezének, hogy a' Lábán juhainak és kecskéjinek minden tarka fijaik Jákóbéi legyenek; 's íme csaknem minden juh és kecske tarka fiakat ellett. Lábán megváltoztatá az alku, hogy a' tarkák legyenek az övéi, 's a' fehér legyen a' Jákóbé; 's most csaknem minden juh fehér bárányt, csaknem minden kecske fehér gedót.

Látván Lábán és az ő fiai, hogy Jákób nálok szertelenül meggazdagodott, magok sürgették indulását. Jákób elhagyá őket, de akkor, midőn Lábán eltávozott vala házától. Tudtára esvén ennek, hogy veje, két feleségével és minden vagyonával, elhagyá az ő házat, 's látván hogy az ő Isteneik képeiket magával elvivé, utánna iramodott, hogy erővel visszavigye. Jákób megvallá, hogy vétett Lábán ellen, búcsúzatlan hagyván el az ő házat; de tagadta hogy bálványait elhozta volna, 's hatalmat ada neki, hogy azt, a' kinél találni fogja, ölje meg. Nem tudta hogy a' képeket Ráchel hozta el. De ez hirtelen eldugta azokat tevéjének nyerge alá, 's rá feküdt a' nyeregbe, 's beteggé tette magát, hogy Lábán ne háborgassa. Így ez békével hagyá őket menni, 's Lábán eggy részről, más részről Jákób megesküvének, hogy egymást bántani ezután nem fogják.

XXII.

JÁKÓB ÁLMÁBAN TUSAKODIK.

I. Mózes' XXXII. — Vil. 2265. eszt.

Jákóbnak Leától hat fiai valának: Rúben, Simeon, Lévi, Júda, Izsachár és Zebulon; Rácheltől Mesopotamiában csak József még, mert Benjámín két esztendővel később leve; feleségeinek két szolgálójától pedig négy: Dán és

Naftáli, 's Gád és Ázser. Ezekkel közelíte szülő-földjére, 's egy éjjel a' mezőn szálla meg, szüntelenül rettegven bátyja' méltó bosszúját. Itt vele álmában valamelly ismételten megküzdött, még pedig olly heves tusakodással, hogy abban Jákób megsántúla, 's haláláiglan sántán marada: Viaskodások hajnalig tartott. A' nem ismért férfiú akkor el akara válni tőle, de Jákób erősen megragadá, 's így szóla: Nem eresztelek el, míg engemet meg nem áldasz. Akkor mondá az idegen: Jákób, te Istennel és emberrekkal tusakodál, 's diadalmas levél viaskodásidban. — Jákób felkiálta: Színről színre láttam Istent, és még sem halok meg. — Az idegen új nevet ada neki, 's ezolta Izraelnek is hívatott; mert az Izrael szó ezt teszi: Isten' viaskodója.

 XXIII.

JÁKÓB MEGENGESZTELI ÉZSAUT.

I. Mózes' XXXIII. — Vil. 2265. eszt.

Más nap hírt veve, hogy Ézsau négyszáz emberével közelít, 's Jákób tanácsosnak véle ajándékokkal enyhíteni megcsalt bátyjának haragját. Kiszakasza tehát gulyájiból és nyájából kétszáz kecskét és húsz bakot, kétszáz juhhot és húsz kost, harmincz tevét vemhestül, negyven tehenet és húsz ökröt, húsz nőstény

és tíz mén szamarat; 's ezen öt folt marhát áltadá ugyan-annyi szolgájinak, 's meghagyá, hogy egyik és másik folt között hagyjanak ürességet, és ha őket Ézsau előltalálja, 's tudakozza, kié a' nyáj, mondják ezt: A' te szolgádé Jákóbé, ki azt az ő urának Ézsau'nak ajándékul küldi. Maga is nyomunkban közelít. — Jákób azért osztá kétfelé minden marháját, hogy ha egyik csapatját az Ézsau' emberei levágnák, a' másik folt neki megmaradjon.

'S most közelíteni látá Ézsaut. Maga, felesége, gyermekei elébe menének a' megbántottaknak, 's hét ízben hajlának meg előtte. Ézsau felejté öccse' gonosz tetteit, 's ajándékát elfogadni semmiképen nem akará. Sokára engede kérésének. Ézsau Seirbe tére vissza, Jákób Suchot felé vette útját. — Még meglátá Izsákot; mert ötet gyermekei száz-nyolczvan esztendőskorában temették el.

A' ki mást megcsala, rettegéssel és pirúlva fog mindég közelíteni a' megcsalt felé, 's kénytelen lesz útalattal nézni önmagát, mellynél irtózatosh kín nincsen. Pénz és csillogás illyet soha nem érdemel.

XXIV.

JÓZSEFET GYŰLŐLIK TESTVÉREI ÉS
ELADJÁK.

I. Mózes' XXXVII. — Vil. 2276. eszt.

Jákób leginkább kedvelé gyermekei között Józsefet, 's ezt, és egyedül ezt, atyai gyengeségből, hímes (csíkos, tarka) ruhában járatá. Arra szoktatá ezenfelül kényeztetésivel, hogy ez bátyjait, ha mit vétettek, vádolgassa ölőtte. Ide járúla; hogy nékiek, a' kevély, álmodat szerete beszéleni maga felől: hogy ő és testvérei aratának, 's az ő kévéje fenn állott, a' többié pedig leborúla az övé előtt; és egy másikat, hogy nap, hód, 's tizenegy csillag, (atyja, anyja, 's tizenegy testvérei) őtet körül fogák, 's előtte tisztelettel hajlának meg. — József így gyűlöletes leve előttök.

Eggy nap Jákób a' már tizenhét esztendősfifjat kiküldé, megtekinteni, mit mivelnek testvérei a' mezón, távoly Sichemtől. — Imhol jó a' hízelkedő! a' vádaskodó! kiáltának azok, megpillantván Józsefet; imhol az, a' ki magát kevély álmaiban Királynak képzele felettünk! Jertek, szabadítsuk meg tőle magunkat, 's öljük meg. — Rúben elrettene a' szóra, 's értvén hogy az ellenkezés csak ingerleni fogja istentelen szándékokat, kéré, vetnék inkább egy kiszáradt kútba. Onnan titkon akará kivonni, hogy

osztán haza szökhessen. A' többiek elfogadák a' tanácsot.

Nem sokára azután Egyiptusba menő kereskedők ballagának el mellettük, 's Júdának az a' gondolatja jöve, hogy legjobb lesz az ifjat ezeknek pénzen eladni. Kivonák tehát a' kútból, 's eladák az Izmaelitáknak, húsz ezüst pénzen. Hogy pedig atyjok ne gyaníthassa gonoszságokat, lemetszének egy gödölyét, annak vérével megmocskolák a' megszággátott hímes ruhát, 's elküldék atyjoknak, azt izenvén, hogy a' gyermeket felfaldosta valamelly vad.

XXV.

JÓZSEF POTIFÁRNÁL.

I. Mózes' XXXIX. — Vil. 2286. eszt.

Melly vígasztalása a' szenvedő szívnek, hogy a' jók a' szerencsétlenségben is szánakozást, sőt tiszteletet támasztanak magok eránt azokban a' kik őket látják; holott a' rosszakat legboldogabb napjaikban is igazán senki nem becsüli; és midőn utól érte az isteni bosszú, a' nemesb gondolkozásúak enyhítnék ugyan kemény sorsokon, de hidegen fordulnak el tőlök, 's igaz hajlandóságot erántok mutatni nem bírnak elég erővel. Valóban nagy ok, hogy jók lenni, 's az által magunkat a' jókkal kedveltetni, becsültetni, tiszteltetni igyekezzünk. Eggy

Költő a szerencsétlen, de jó embert szent dolognak hirdeti; egy Bölcs pedig méltónak, kin az Istenség szeme gyönyörködve múlasson.

Az Izmaeliták Józsefet eladák Potifárnak, az Egyiptus Faraója' Udvarnokjának 's Hadi-Vezérének. Ez Józsefet mindenben hívnek tapasztolván, rá bízta háza' gondviselését. Szerencséje azonban nem tartott sokáig; mert a' Potifár felesége' kelepczéket vete ártatlanságának, 's József az asszony' csábításaival ellenkezett. — Mint követném el én e' szörnyű gonoszságot, vétkezvén Isten és Potifár jóltevő ellen? — Így gondolkozték, így érte, ezt mondta József.

A' szép ifjú egy nap beméne ura' szobájába, nem tudván hogy az kiment és hogy ott csak az asszony vagyon, 's ez kiterjesztett karokkal esék neki. József kikapá magát a' gyálázatos asszony' karjaiból, de a' mint ment, pallástja kezeiben marada. Az asszony félvén hogy József panaszt téssen ellene, lármát ütött, és midőn cselédjei összefutának, kiáltásának azt adá okául, hogy magát a' zsidó ifjú kezéből ki nem szabadíthatá. Potifár hitt az álnok panasznak, 's Józsefet tömlöczre vetette. De az Úrnak gondja van azokra a' kik méltatlan szenvednek, 's Józsefet kedvessé tette a' Tömlöcztartó előtt, ki most rá bízta, hogy a' több foglyokra viseljen gondot.

XXVI.

JÓZSEF, A' TÖMLÖCZBEN.

I. Mózes' XL. Rész. — Vil. 2286. eszt.

Fogva tartatának ott a' Faraó' Pohárnokja és Sütője. József egy nap szomorúbbaknak találá őket mint lenni eddig mindég szoktanak vala, 's tudni akará, honnan ered bánatjuk. Megvallák hogy álmaik aggódtatják; a' mi nekik annál méltóbbnak tetszik, mivel a' két álm egymáshoz sokat hasonlít. — Azt álmodám monda a' Pohárnok, hogy előttem három, gerézdekben - gazdag szőlőág nőtt ki egygy többől. Én kezeimben tartám a' poharat, mellyből a' Faraó inni szokott, belé facsarám a' gerézdeket a' pohárba, 's benyujtám a' Faraónak, ki azt megivá. — Én pedig monda a' Sütő, hogy fejemen három fejer kosár álla, 's az egek' madarai felfaldosák kosaraimból a' Faraó' számára készített süteményeket. — József hihetőleg tudá abból, a' mit tőlök eddig is halla, egyyike és másika mennyiben terheltethetik, 's érté hogy a' Pohárnok' jójelentésű álma ártatlansága' érzéséből eredhet, a' Sütőét pedig lelke' furdalásai sugallhatják, 's így szóla hozzájuk: Pohárnok, a' három szőlőág három napra mutat. Akkor szabadon eresztetel, sőt visszalépsz előbbi méltóságodba; emlékezzél meg rólam boldogabb napjaidban. Te pedig, Sütő, értsed te is a' ma-

gadét. Három napot jelent a' három kosár is. Akkor kötelen fogsz függeni. Az ég' madarai felszállanak koponyádra, 's felfaldossák húso-
dat. 'S a' mit nekik jövőndőle, bételjesedék.

XXVII.

JÓZSEF KISZABADÚL.

Í. Mózes' XLI. Rész. — Vil. 2289. eszt.

Két eszt. múlt vala el, 's József még is fog-
va tartatott, mert a' Pohárnok, boldogabb nap-
jaiban, nem emlékezék meg ígéretéről. Történt
most, hogy a' Faraó is, két rémítő álmot látá,
's a' kettőt azon éjjel. Hét igen elhízott tehén
előjöve a' Nil folyamjából, melly Egyiptust vé-
gigfutja, 's egy kalászszárról hét igen nehéz
búza-fő nőtt ki. Felébredvén ekkor, és újra el-
szenderedvén, most hét igen száraz tehenet lá-
ta, és hét meg nem görbedett sovány búza-fő;
's a' hét száraz tehen megemészté a' nagyon
elhízott hét tehenet, 's a' sovány hét búza-fő a'
hét kövért. A' Faraó szokatlanul megháboro-
dék a' csudálatos álmon, 's előparancsolá az
álomfejtőket, kik a' babonátkedvelő Egyiptus-
ban nagy számmal valának, hogy magyaráznák
meg, mit jelent a' két álom. De azt ezeknek
eggyike sem fejtheté meg. A' Pohárnok most
emlékezék először Józsefre, ki az ő álmát és a'

Sütőét olly helyesen fejté vala meg, 's a' Faraó parancsolá, hogy őtet hoznák elébe tömlöczéből.

József így fejté a' két álmot: A' hét kövér tehén és a' hét nehéz búzaszál hét kövér esztendőre mutatnak, a' hét száraz hét terméketlenre. Szedess be tehát pajtáidba minden gabonát, mit néped meg nem emészt, hogy legyen, midőn majd szükség leszen rá. — A' békövetkezett nagy éhség igaznak bizonyítja szavait, 's Józsefet a' Faraó másodikká tette az országban. Levoná ujjáról gyűrűjét 's adá azt Józsefnek ujjára, nyakára arany lánczot függesztete, bíborba öltözteté őtet, körülhordatá az úczákon, 's meghagyá, hogy térdre borúlva tisztelje őtet minden, 's ezt kiáltatá előtte: Imhol az, a' ki mindnyájunkat megtartott!

XXVIII.

JÁKÓB' TÍZ FIJAI EGYIPTUSBAN.

I. Mózes' XLII. Rész. — Vil. 2297. oszt.

Nagy szükségét látának a' Kanaán' lakosai is. Megértvén hogy Egyiptusban rakva vannak a' tárházak, és hogy ott pénzen idegennek is adatik gabona, Jákób kiküldé a' maga tíz fijait, hogy azt ott vásároljanak. De a' kedves Benjamint, Ráchelnek második fiját, nem ereszté vele, nehogy rajta valami történjen, mint bátyján történt, a' még mindég siratottan.

Józsefnek híre nélkül nem vala szabad gabonát idegennek adni, 's így a' Kanaánból jött tíz Zsidó bémentetése magát a' Kincstartónál. — Csaknem húsz esztendő múltán el miolta őtet testvérei eladták vala, József ezen nagy idő alatt arczában, természetben, viseletében annyira elváltozott, hogy testvérei reá nem ismerhettek. Miként is juthattak volna azon gondolatra, hogy ez a' nagy tekintetű királyi Tisztviselő nekik testvérek lehetne? Hangja sem árulá el pedig, mert József velek tolmács által szólt. József első pillantással rájuk isméré. — Azok, a' keleti szokás szerint, leborúlnak előttte, 's megilleték homlokaikkal a' földet, mit József látván, emlékezék gyermekkorá' álmai-ra, 's imádá az isteni kéz' bölcseségét, melly az emberek' sorsát kormányozza, 's örvendő azon, hogy testvéreivel jól tehet. Meg akarván tudni, ha szüléji, 's atyai 's anyai testvére Benjamin, élnek e, elzaratá őket, mint kémeket, kik egyedül azért jöttek, hogy az országot kitanúlják. Azok a' kikérdeztetés alatt azt felelék, hogy ők mindnyájan egy atya' és egy anya' gyermekei; hogy szüléjik élnek, 's él legifjabb testvérek is, de azt atyjok nem akará útra ereszteni, nehogy vele szerencsétlenség történjen; mert öregségének ő minden öröme. Ezen kívül volt egy testvérek; de életben van e, rég oltá nem tudják.

József leizene hozzájok, hogy a' mit mondtak nem érdeimel hitelt. Válasszanak egy-egyét magok közzül, ki haza menjen, 's hozza elő a' hátramaradt tizenegyediket. A' kilencz addig itt fogna maradni.

XXIX.

VISSZAMENETEL.

I. Mózes' XLII. Rész. — Vil. 2297. eszt.

Harmadik nap múlva ismét felhozatá őket. Megszelidítem a' büntetést, monda nekik; egy-egytek itt marad, a' kilencz menjen, 's hozza elő a' hátra maradt tizenegyediket.

Ekkor szálla rájok gonoszságok' kínzó emlékezete 's így szólának magok közt: Vétkezénk József téstvérünk ellen; látánk szíve' keserűségét, 's nem szántuk meg, 's ezért vonja ránk most Isten e' csapást. — Rúben így szóla: Nem mondtam e, ne kövessétek el e' bűnt a' gyermekem? de nem fogadátok szavaimat. Az Úr most az ő vérét kéri számon tőletek.

A' tíz testvér nem hitte hogy az Egyiptusi Faraó' Kincstartója érthesse, a' mit ők a' magok nyelveken mondanak egymásnak; de az elfordúla tőlök, és sírt. Visszajóván közzéjek, megparancsolá hogy Simeont, ki köztök legkegyetlenebb vala, kötözzék meg a' többinek szemei előtt. A' többit útnak eresztette. De mi-

nekelőtte azok haza indulának, parancsola a' sáfároknak, hogy a' gabonáért lefizetett pénzt tegyék mindenikének zsákjába.

XXX.

MÁSODIK ÚTJOK EGYIPTUSBA.

I. Mózes' XLIII. Rész. — Vil. 2298. eszt.

Haza érvén a' kilencz testvér, elmondák atyjoknak, velek mi történt. 'S a' mint most zsákjaikból a' gabonát kiürítették, mindenik a' maga zsákjában lelé a' pénzt, melyet a' Sáfárnak lefizetett volt. Ezen szertelenül megrémülének. Jákób pedig monda: Megfosztatok minden gyermekeimtől; József nincs, Simeon sincs; nem eresztem Benjamint.

De most elfogya gabonájok, 's Jákób ismét Egyiptusba készült őket küldeni. Sokáig nem vehette rá magát, hogy Benjamint is eressze. De azok annyira dicsekvének a' Kincstartó kegyeivel, hogy végre engede kéréseiknek, 's elereszté a' szeretett gyermeket.

Elérvén Egyiptusba, első dolgok az volt, hogy a' zsákjaikban talált pénzt a' Sáfárnak beadják, mentvén magokat, hogy az nekik vétek és hírek nélkül tévedt zsákjaikba.

József előhivatá az idegeneket. Megpillantván Benjamint, a' vele egy anyától születettet, hirtelen félre voná magát háló szobájába,

's ott öntötte ki siralmát. Megmarasztá őket ebédjére; és minthogy az Egyiptusiak illetlennek tartották együtt enni Zsidóval, külön asztalhoz ülteté őket, de ebédlő szobájában, hol maga is evett; 's maga mutatá ki mindenikének, ki hova üljön. Azok nem győzének álmélkodni, hogy a' Kincstartó őket születések' ideje szerint ülteté le, a' rendet egyikben is el nem tévesztvén.

XXXI.

AZ EZÜST POHÁR.

I. Mózes' XLIV. Rész. — Ugyan-azon eszt.

Midőn immár útnak akarának indulni, a' Sáfár ismét kinek-kinek zsákjába tevé a' pénzt, mellyet a' gabonáért fizete, a' Benjaminéba pedig az ezüst poharat is, mellyből a' Kincstartó inni szokott volt. De alig érének ki a' városhól, midőn a' József' emberei utánok eredének, megállíták a' szamarakat, 's a' poharat előkívták. Ezek ártatlanoknak kiáltozák magokat, 's így szólának: Hakinél a' pohár találtatni fog, haljon meg; mi pedig legyünk a' Kincstartó' szolgálói örökké. De lihető e, hogy mi, a' Kincstartónak annyi kegyei után, illy hálátalanok lehetnénk? Nem hoztuk e vissza önkényt a' zsákjainkban talált pénzt?

Ekkor kitölték zsákjaikból a' gabonát, 's íme a' pohár a' Benjamin' zsákjából kifordúla.

Mindnyájan eliszonyodának az undok tetten. Most ismét felrakák szamaraikra a' zsákokat, 's visszafordulának a' város felé. Együtt menének József' elébe, 's leborulának lábaihoz.

XXXII.

JÓZSEF ISMÉRTETI MAGÁT.

I. Mózes' XLV. Rész. — Vil, 2298. eszt.

Ekkor mondá József: Mi dolgot követétek el? Nem gondolátok e meg, hogy a' gyalázatos tett kivilágosodhatik? — Júda felele: Oh mit mondjunk, és mint mentjük magunkat? Isten bennünket nagy gonosztételben találá, 's most mérte ránk a' büntetést. Íme a' ki ellopta a' poharat, és mi mindnyájan vele együtt, rabszolgáid vagyunk.

József felele: Távolý légyen tőlem hogy illy igazságtalanságot tégyek! légyen az foglyom nekem, a' ki a' lopást tette. Ti többiek útazatok békével.

Júda közelébb lépe Józsefhez, 's ezt mondá neki: Ne vedd vétkül, kérlek, ha bátrabban szólok mint illik előtted, ki annyi vagy e' földön mint maga a' Faraó. Tudni akarád, van e atyánk és még több testvérünk, 's mi azt felelénk, hogy mind atyánk van, mind még egy

testvérünk. — Kívánád hoznánk elő ezt, hogy láthasd; de mi azt felelénk, hogy atyánk nem ereszti magától; hogy készebb lesz meghalni. Ezt mondád: Ha öcsétek elő nem jó, soha nem látjátok színemet. Mi mind ezt elmondánk atyánk előtt. Az ismét ide akara küldeni bennünket, de mi neki azt felelénk, hogy mi nem jöhetünk a' gyermek nélkül. Akkor ő: Tudjátok hogy feleségemnek Ráchelnek két fiai voltanak; az idős kiment, 's megette a' vad. Ha ezt is elviszitek, és valami baj éri az úton, úgy ősz hajaimmal sírva szállok koporsóba. Ezt mondá nekünk atyánk. — Már íteld meg magad, ha biza mennénk a' gyermek nélkül, és ha atyánk csak bennünket látva érkezni, nem halna-e meg szomorúságában? nem mi volnánk e okai, hogy ősz hajaival sírásban szállana a' föld alá? Én levék kezes a' gyermekért; én felelek hogy nem lesz baja, hogy őtet neki visszaviszem; én maradok tehát helyébe nálad, és én leszek rab-szolgáddá.

József nem bíra tovább magával, 's inte a' körüle álló tiszteknek, hagynák magát az idegenekkel. 'S midőn mind azok kimenének, 's József egyedül marada testvéreivel, így szóla zokogások közt: Én vagyok József, kit ti eladtatok. Az én atyám tehát még él? Azok elrettenének, úgy hogy nem vala bátorságok felpillantani a' Kinestartóra, ki velek illy kegye-

sen bánt, 's őket és házok-népét a' szükség' idején a' haláltól megmentette. — Illy élesen bünteti magát a' bűn. Jó léleknek nem lehet nagyobb gyötrelme, mint midőn szíve kél fel az ő vádlására, 's az előtt jelen meg elborítva gyalázattal, a' kit szeret.

Ekkor mondá József; Felejtsük a' mi történt, 's a' helyett hogy a' múltakat forgatnátok, gondoljátok el inkább, hogy ha engem el nem adátok vala, most nem volt volna, ki inségtekben megtartson. Menjetek, 's vigyetek hírt atyánknak hogy én élek, és hogy Isten engem Egyiptusnak Kormányzójává teve. Jőjön egész házanépével és mind azzal a' mi övé. Én őtet az ország legszebb tájába tészem be, 's közel lesz hozzám lakása; mert a' szükség még őt esztendőig fog tartani. — Ekkor nyakába esvén Benjaminsnak, mind ketten sokáig sírnak vala, 's olly hangosan, hogy zokogása az egész házban hallatszott. Új köntösöket varrata mindeniknek, de a' kedves Benjaminsnak ötöt, 's ennek azon felül háromszáz pénzeket ajándékozta. Atyjának tíz erős szamarakat küldve megterhelve Egyiptusi drágaságokkal, és tíz kancza szamarakat, gabonával és egyéb élelemmel.

'S a' mint ezek haza érének, ezt mondák atyjoknak: Atyám, a' te fiad József él, 's második Egyiptusban a' Faraó után. — De Jákób nem mere hinni szavaiknak, míg a' szamarakat meg-

látá. Elég nekem, ugymond, hogy az én fiam József él; elmégyek, hogy lássam őt, minekelőtte meghalok.

Leméne tehát Egyiptusba minden házanépével, melly hetven lélekre szaporodott. És midőn József neki elébe méne, így szólította meg: Fiam, immár örömmel lépek koporsómba, mert meglátalak tégedet.

XXXIII.

JÁKÓB EGYIPTUSBAN.

I. Mózes' XLVI. Rész. — Vil. 2299. eszt.

Megértvén Jósef hogy atyja Jákób közelít, elébe méne neki a' Gózszen földéig, és a' mint meglátá szekerét, kiszálla előtte a' magáéból. Az öröm elnémítá szózatjaikat, 's egymásnak karjaik közzül sok ideig nem fejtőzhetének ki. Együtt mentek bé a' városba, 's József az öreget a' Faraónak bémutatta.

Mennyi idős vagy te? kérdé a' Faraó, 's Jákób felele: Az én bujdosásom száz és harmincz esztendő; kevés és teljes nyomorúsággal a' mi hátra vagyon, 's napjaim nem érik utól atyáimnak napjaikat.

József atyjának és testvéreinek a' Gózszen termékeny tartományát nyerte meg, azt akarván, hogy ne együtt lakjanak az Egyiptus' fiaival, hanem külön ezektől, nehogy az egy

Isten' tisztelete mellől a' bálványok' tiszteletére hajoljanak. Elmondá eggyszersmind Faraónak és az Egyiptus' lakosainak, hogy ők Kánaánban marhanevelő emberek voltak, mert az Egyiptus lakosai előtt a' marhalegeltetés igen alacsony, sőt útalatos foglalatosságnak tekintetett.

Jákób még tizenhét esztendő't éle Egyiptusban. Midőn vége eljött, megesketé Józsefet, hogy az ő tetemei nem Egyiptusban fognak eltemettetni, hanem elvitetnek Kánaánba. Gyermkeinek fogadá a' József' két fíjait, Manassét és Efraimot, 's megáldá Józsefet, és ezt mondá neki: Az az Isten, kinek előtt az én atyáim, Ábrahám és Izsák jártanak, ki engem a' mai napig megtarta; az az Angyal, ki engem mindig ótalmazott, áldja meg e' gyermekeket, hogy nevelkedjenek és szaporodjanak e' földön. — Most fíjainak mindenikére monda áldást, 's így szóla: Én meghalok, de Isten véletek lesz, és haza visz titeket, a' ti atyáitok' földére. — Akkor meghala. József pedig leborúla az atyja' arczára, síra, és csókolgatá azt.

Teste drága kenetekkel kenetett meg, 's József és az ő testvérei 's az ország vénei (legelsőji) elvitték a' Kánaán földjére, 's azon szirtbe temették el, hol az Ábrahám' és Ízsák' tetemei is feküsznek.

József száz tíz esztendő't éle (megholt a' Vil. 2369. eszt.) 's nyolczvan esztendeig kor-

mányzotta Egyiptust. Kanaánban akara ő is temettetni. Tetemeit Mózes vitte oda, 's Józse Sichem mellett takarítatá el.

XXXIV.

MÓZES SZÜLETIK.

II. Mózes' I. II. Rész. — VII. 2433. eszt.

Meghalván József, 's nagyon elszaporodván a' zsidóság, az Egyiptus' lakosai neheztelve lá-
ták, hogy a' kitartott zsellér most annyi akara
lenni mint ők, gazdák. Tartának azonfelül,
hogy a' nehéz időkben nekik még veszedelme-
sek is lehetnének. Hogy számok fogyjon, vá-
rosokat építetének általok; és minthogy így
még inkább látszának szaporodni, Faraójok pa-
rancsolatot hirdete ki, hogy a' melly zsidó-asz-
szony fiugyermeket szül, vesse a' Nil' habjaiba.

Eggy ilyen három holnapig táplálgatá tit-
kon gyermekét. Nem mervén azt tovább tar-
tani, ládát fona kákából, beönté kívül és belől
gyantával, hogy a' víz annak nyílásin bé ne
folyjon 's a' gyermeket el ne fulassza, 's a' lá-
dát kiereszté a' vízre. Talán, úgymonda magá-
ban, Isten küld valakit, ki a' gyermeket meg-
szánja, 's a' haláltól megmentse.

A' gyermek' leánytestvére megállá bizonyos
távolyságban a' víz' szélén, 's lesé mi fogna
történni a' ládával. 'S íme a' Faraó' leánya ki-

kijöve, megferedni a' Nílben, 's meglátá a' víz színén lebegő ládát. — Parancsolá kísérőjinek hogy azt hozzák elő, 's a' mint felnyiták, egy zsidó fiugyermekeket látának benne. — Ezt nekem Isten adá, mond a' királyi leány, 's én felnevelem, mintha tulajdon gyermekem volna.

A' lesben állott zsidó leányka ekkor előjött, 's így szóla a' Faraó' leányának: akarod e hogy keressek valakit az Izrael' nemzetségében, ki a' gyermeket felnevelje? — Menj, felele a' Faraó' leánya, 's hozzád elő hozzám, ha valakit találsz. A' leány szalada, 's előhozá Jochabedet, Amrámnak feleségét és a' talált kisdéd' anyját; 's a' Faraó' leánya a' gyermeket Mózesnek (vízben-találnak) nevezte. Áltadá a' zsidónénak, nagy bért ígére neki, hogy tejével táplálja gondosan, 's meghagyta, hogy ha majd jární fog a' gyermek, hozza fel hozzá, az udvarba.

XXXV.

MÓZES MÁR FÉRFIU.

II. Mózes' II. Rész. — Vil. 2473. eszt.

Tudta Mózes hogy ő zsidó szülék' gyermeke, 's ámbár megtartójának anyai szeretete, 's a' gondos nevelés mellyet az Egyiptus' Papjainál és az Udvarban veve, neki a' legcsillogóbb méltóságokig nyitának útát, ha magát Egyiptusinak, 's nem Zsidónak tekinteti; magas szí-

ve mindazáltal nemzete felé hajla. Nem szédítheté el őtet a' csillogás, 's készebb volt egygyütt sanyargattatni hazája' fijaival, mint ezeket az Egyiptusiakkal sanyargatni.

Egy nap, látván hogy a' Faraó' egyik tisztviselője kegyetlenül sujtogat egy szerencsétlen Zsidót, körütekintve elébb, ha nem látja e valaki, agyon ütötte azt, és hogy tette ki ne világosodhassék, elása a' hemokban.

Más nap látá hogy két Zsidó veré egymást. Nem tűrhethén az igazságtalanságot, megszólítja a' vétkezt, 's ezt mondá neki: Hát nem elég e, hogy benneteket az Egyiptus lakosai nyomorgatnak, 's felejtethetitek, hogy egy nemzet' tagjai vagytok? Ne bántsátok egymást.

De a' megfeddett ezt felelé Mózesnek: 's ki tevé téged bíróvá miköztünk? Engem is úgy akarsz e megölni, mint minap a' tisztviselőt?

Mózes elrettene a' szóra, 's látván hogy a' Faraó' parancsolatjából kerestetik, megszökött, 's áltméne a' Midianíták' földjére.

XXXVI.

MÓZES JETHRÓNÁL.

II. Mózes' II. III. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Mózes, a' Midianíták' földén bújdosván, egy nap a' kút mellett üle; 's íme a' Jethró Pap' hét leányai eljövének juhaikkal, hogy azokat a' kút-

ból megitassák. De némelly pásztorlegények előbb akarák megitatni a' magokét, 's elkergeték onnan a' hét leányt. Mózes haragra gyűlalda a' legények ellen, elverte őket, 's a' leányok' nyájait maga itatá meg. Azok elvitték az idegen ifjat atyjokhoz, 's az szolgájává leve a' Papnak, végre pedig leányát Cziporát feleségül vette.

Sokat forgatván itt elméjében mind tulajdon sorsát, mind nemzete' szenvedéseit, el-tökélé magában hogy társait a' Faraók' elviselhetetlen járma alól kiszabadítja. Hírre ereszté tehát a' mi vele legközelébb történt. Egy nap, ugymond, a' Hóreb' hegyén legeltetém juhaimat, 's égni láték egy csipkebokrot. Meg nem foghatám mint történhetik, hogy a' bokor ég, 's még is épen marad minden ága, minden levele, 's közelébb menék felé. De a' bokorból egy szózat hallatá magát: Oldd le lábaidról saruidat, mert szent a' hely, mellyhez közelítesz. — (A' keletieknél levetett saruval közelíteni valami helyre, úgy vala jele a' tisztelésnek, mint midőn most süveget veszünk.) Megláttam népem sanyargattatásit Egyiptusban 's le szállék egeimből, hogy lehozzam onnan, 's olly földre vigyem által, hol tej és méz foly. (azaz, hol azon bővségben árada el az áldás, mint másutt a' víz.) Menj te és mondd a' Faraónak, hogy ÉN kívánom elbocsátatni népemet; ÉN, kinek nevem EHEJE, mert én VAGYOK.

Légy te vezére népemnek, 's testvér bátyád Áron segéljen a' munkában.

Mózes mentegeté magát, hogy neki nehéz nyelve van, 's akadozó a' beszédben. 'S az Úr monda neki: Ki ada száját az embernek? ki teremte siketet és némát, és ki látót és világtalant? Ki egyéb mint én? Én lészek a' te beszédeddel; én tanítalak meg, mit szólj.

Mózes erre: Nem fognak nekem hinni. Azt fogják mondani hogy te nékem meg nem jelenél.

Erre monda Isten: Mi van kezedben? — Mózes felele: Pálca. — Isten parancsola: Vessd földre.

Mózes földre veté pálczáját, 's a' pálca azonnal kígyóvá leve, 's futni kezdé a' földön, hogy Mózes maga is megrettene.

Isten most parancsolá, hogy nyújtsa ki kezét, 's a' kígyót kapja meg. 'S a' kígyó pálczává változott.

Most ismét parancsolá, hogy eressze kezét kebelébe. Mózes engede a' parancsolatnak, 's midőn azt onnan kivoná, a' kéz olly fejr vala a' bélpoklosság' varaitól, mint a' hó. Eresszed kebeledbe még egyszer, mondá Isten. 'S a' mint Mózes ismét kivonta kezét, az olly egészséges vala, mint annakelőtte volt.

XXXVII.

MÓZES A' FARAÓ ELŐTT.

II. Mózes' V. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Az emberi elme' kimiveltetésének legfentebb pontján azon időkben az Egyiptus' papjai állottak, de a' nép setét vakságban élt; mert a' papok azon mértékben igyekezének őket tudatlanságban tartani, mellyben magok a' természet' isméréteben minél messzebbre haladtak. Mózes fel vala avatva titkaikba; és mivel az Egyiptus' lakójnál a' jó czélt nem felvilágosító okokkal, hanem csudatétekkel kelle segíteni, azon eszközöket vevé elő, mellyeket az idő kívánt.

Ő tehát, és testvér bátyja Áron, elmenének a' Faraóhoz: Mózes ekkor nyolczvan, Áron nyolczvanhárom esztendősek, 's Istennek izezetét így adák elébe: Így szól az Úr: Hagyjad kiköltözni Egyiptusból az én népemet, hogy nékem üljön hálainnepet a' pusztában.

Kevélyen felele a' Faraó: És ki az a' ti uratok, kinek én engedelmeskedni tartozzam? Én urat nem ismerek, 's a' népet távozni nem engedem.

Mózes földre veté pálcáját, 's a' pálcza kígyóvá leva. De a' Faraó ezen meg nem indúlt. Sőt ezentúl még inkább sanyargatá a' népet. Az ő papjai ugyan azt tevék Mózes előtt a' magok pálczájikkal.

Mózes ismét előjőve a' Faraóhoz, midőn az éppen a' Níl' szélén sétála, 's megújítja kérését. A' Faraó itt is kimondá neki, hogy a' népet nem ereszti. Ekkor Mózes parancsolá Áronnak, hogy vesszejével csápjja meg a' Nílt. 'S a' Níl, és minden egyéb vize a' tartománynak, vérré változék, hogy ember és barom nem olthatá szomjúságát, 's minden halak kiholtanak. A' Faraó azzal nem gondola, mert az ő papjai is vérré változtaták a' vizet. De a' vért nem tudák visszaváltoztatni vízzé, a' mit Mózes előttök tevé.

Mózes kinyújtá pálczáját Egyiptusnak minden folyamjai, patakjai és tavai felett, 's a' békák' kimondhatatlan sokasága elborítja az országot. A' Faraó' palotájá, minden szoba, minden ágy, minden sütő kemenczék, és minden tészta, tele vala békákkal. A' Faraó megszelídült. De mihelyt a' Mózes' intésére eltűntenek a' békák, szíve újra megkeményedék.

Mózes harmadszor is előjőve; megüté pálczájával a' földet, 's minden porszem apró bogarakká változék, 's csipkedé az embereket és állatokat. De a' Faraó hajthatatlan marada.

Mózes negyedszer jöve elő, 's a' Faraó' lakását és az ő híveinek házaikat tetvek lepék el. A' Faraó megdöbbene, 's megígéré hogy elbocsátja a' népet. De midőn indulni akarának, ismét ellenzé nekik a' menést.

Ötödször pusztító döghalál jöve Egyiptusra,

emberek, marhák, tevék, szamarak rakásra hullának. 'S a Faraó még sem szelídíté meg szívét.

Hatodszor Mózes tele szedé markát hamuval, 's a Faraó jelenlétében felveté a nap felé. Fekélyek lépék el az embereket, barmokat. A Faraó az marada, a ki volt.

Hetedszer az égnek nyújtá ki pálczáját, 's olly fellegek torlódtak egyyüvé, millyeket Egyiptus soha nem látott, miolta ott emberek lakoztak. Irtózatosa szakada a jégeső, 's ropogtak a mennykövek. A Faraó felkiálta: Isten igazságos: mi pedig, én és az én népem, mi vétkesek vagyunk. Kérjétek Istent, szüntesse meg a jégesőt és mennydörgéseket, 's akkor eleresztelek. — De mihelyt a veszély megszűnt, visszavoná szavát, 's nem ereszté őket.

Most újra kinyújtá pálczáját Egyiptus felett, 's számtalan sokaságban jelenének meg a sáskák, 's elemésztének minden fűvet és veteményt. A Faraó mindent ígére, de ismét megszögte szavát.

Ekkor olly sűrű setét uralkodék Egyiptuson, harmad napig, hogy senki sem láthatá a mellette állót, míg az Izráel népe felett vídám fényben sütött a nap. A Faraót ez sem tudá megindítani.

Végre öldöklő Angyal méne keresztül a tartományon, 's megölé az Egyiptusiaknak minden elsőszülöttjeiket, embereknél és barmok-

nál. Magának a' Faraónak elsőszülöttje is meghala. E' tizedik csapásra a' Faraó felkele ágyából, 's előhívatá Mózeszt és Áront, 's így szóla hozzájok: Keljetek fel, és menjetek ki az én népem közzül, és valamitek van, vigyétek magatokkal.

XXXVIII.

MÓZES KIHozza a' NÉPET.

II. Mózes' XI. — XV. Rész. Vil. 2513. eszt.

Isten kijelenté a' maga népének, mi fogna következni a' jövő éjjel, és hogy akkor osztán a' Faraó őket útnak fogja eresztteni. Meghagyá tehát, hogy minden háznál öljenek bárányt; minden férfi, ki a' háznál vagyon, övedze körül derekát, saruja légyen lábain, botját végye kezébe, 's egyék a' szerint, és sietve, mint a' ki útnak indul; a' bárány' vérevel pedig fesse be küszöbét, hogy midőn az öldöklő Angyal ott elmenend, ismerje ki, ott Zsidó lakik e vagy Egyiptusi gazda, 's a' Zsidót ne illesse. Az asszonyoknak meg vala parancsolva, hogy az útra süssenek kenyereket.

Mind ez teljesítetvén, az Izrael' népe útnak indúlt, hatszáz ezeren, asszonyaik és gyermekeik nélkül. Ezeket követék cselédjeik, szolgálójik, barmaik. Isten maga vezérlé őket, nappal setét felleghben, hogy a' hőség el ne tikkas-

sza; éjjel világos fényben, hogy az utat láthassák.

Most egy völgybe értenek el, közel a' Veres-tengerhez, melly Egyiptust Ázsiától elválasztja. Előttök állott a' tenger; jobbra és balra kősziklás hegyek; 's íme a' Faraó útnak indúlt, hatszáz ezer szekérrel és minden hadaival, hogy erővel visszafordítsa, mert újra megbáná hogy eleresztette volt. — 'S a' megijedett nép panaszokra fakadt Mózes ellen, hogy őket Egyiptusból kihozá. Avagy nem jobb vala é ott nyugalomban élnünk, bár nyomorgattatánk, mint itt, körülfogva a' tenger és a' két sor hegyek által, elveszni? ezt mondták.

Mózes előtt felkele a' felhő az Izrael' és a' Faraó hadai közt; világítva a' Zsidóknak, a' Faraó hadai felé pedig sötéten, hogy ezek amazokat a' homályban utól ne érhessék.

'S most elértenek a' tengerhez. Mózes azt megcsapá pálczájával, 's a' víz nyílást csinála, mintha két fal emelkedett volna egyik parttól a' másikig. Meleg szelek kelének elő, 's kiszáraszták fenekét, hogy az Izrael' népe annak medrén sár nélkül méne keresztül. De most betére nyílásába a' Faraó' serge is. Siessünk utánok, kiáltá a' Faraó, hogy érvük utól őket. Azomban a' Mózes' serge kiszállott vala a' part-ra. Akkor parancsolá Isten Mózesnek, csapná meg ismét a' tengert. 'S a' vizek legottan ös-

szeomlottanak, 's oda temeték a' Faraót, minden harczolójival, minden szekereivel.

XXXIX.

MÓZES' DIADALI ÉNEKE.

II. Mózes' XV. Rész.

Mózes most összegyűjtötte a' népet, hogy az Úrnak adjanak hálát a' nékiek engedett győzedelemért. 'S a' nép hárfák' zengése mellett ez éneket éneklé hatalmas Megtartójának:

Énekeljünk az Úrnak, mert erősnek bizonyította magát, 's a' lovat a' rajta ülővel tengerbe merítette.

Nékem Jehova az én dicsőségem; ő nekem idvem és erőm, ő nekem Istenem, 's magasztalom őtet; ő Istene az én atyáimnak, 's magasztalom azt. Erős ő, 's Mindenható neve.

A' Faraónak elmeríté szekereit és hadait a' tenger' habjaiban, 's a' Sás-tengerben sergézéereit mind elsüllyesztette. Oda boríták a' habok, hogy elmerültenek a' vízben, mint a' kő, melly belé löketik.

Te erős, karod csillogva dicsőítette meg magát; megverte a' gonoszt, 's jobbold összetöré ellenségeinket. Azok el vannak döntve, 's dicsőséged nagy fényben ragyog.

Kiméne haragod 's megemésztette őket, mint a' mezők' avarát a' tűz. Feltorlódtanak

a' habok hatalmas lehelésednek, 's megálltanak futásokban. Akkoron így szóla az ádáz kergető: Utánok eredek nekik, elfoglalom kincseiket, 's megosztom hadaim között. Haragomat véreikben oltom el, 's jobбом őket összetördeli.

De te kiküldéd fuvatagaidat, 's a' tenger őket elborítá. Mint az ólom, akként süllyedtenek a' vizek' mélységeibe.

Ki hasonló tehozzád erőben, o Jehova? ki nek ragyog így szentsége, és ki' dicsősége terjed ennyire? ki illy csudálatos? Felemeléd jobboldat, 's őket azonnal elnyelé az örvény.

Te irgalommal voltál azok eránt, kiket népeddé választottál; kiszabadítád őket, 's immost vezérled a' nekik készített helyre, eltelve erőben, hatalomban.

Haraggal kelének ellenünk a' mi gyötrőink, 's a' Philisztiim' lakóji dühöngöttek bosszújokban. De az Édom' fejedelmei megrendültenek ijedtökben; reszkettek a' Moáb' hatalmasai, 's a' Kanaán' nemzetségét félelem szállotta meg.

Repíts borzalmat és rémülést közzéjek hatalmas karoddal, te Nagy! hogy merevedjenek kővé, valamíg útban léssen a' te néped; az a' te néped, mellyet sajátodnak választottál.

Urunk, te azt bizonyosan elviszed oda; áltülteted örököd' erős hegyére; azon állandó lakba, mellyet neki készítettél. Áltülteted azt

Szented' Szentjébe, melly te munkád, Jehova uralkodni fog örökkön és örökké.

A' Faraó beméne a' tengerbe, lovaival, szekereivel, és lovagjaival, 's az Úr rájok borította a' vizeket. De az Izrael' gyermekei száraz lábbal mentek keresztül rajta.

Énekeljünk az Úrnak, mert erősnek bizonyította magát, 's a' lovat és a' rajtaülőt tengerbe merítette.

XL.

M A N N A.

II. Mózes' XVI. Rész. — Vil. 2513. eszt.

De az öröm nem tartá sokáig a' hálátalan népnél. Pusztaságokba jutván, hol nem voltak hajlékok, nem voltak mivelt mezők, elkezdének zajgani Mózes és Áron ellen, 's vádlák és szidalmazák őket, 's vissza vágyakodtak az elhagyott boldog honba. Mózes megdorgálá a' békétlenkedőket, 's érezteté velek, hogy midőn őtet szidalmazták, Istent szidalmazták, kinek parancsolatjára Egyiptusból kijötte nek. — Várjátok a' holnapi napot, mondá nekik, 's álmélkodva látjátok meg az Úr' dicsőségét.

És íme még az nap reggel hullott az égből a' manna, és az így tartott bujdosások' egész ideje alatt. A' nép csudálkozva látá, hogy a' föld fejeire vala hintve tőle. — Ekkor mondá

Mózes: Imhol a' kenyér, melyet az Úr táplálástokra ad. Jertek mindennap, minekelőtte a' nap felkél, 's szedjete a' mennyire más reggelig szükségtek leend; de soha ne többet annál, mert az egy napon túl megromlana. De szombatnap manna esni nem fog; az előtt reggel tehát kétannyit szedjete mint másszor. — Szombatnap az meg nem fog romlani.

XLI.

VÍZ A' KÓSZIRTBÓL.

II. Mózes' XVII. Rész.

A' nép Raphidim táján nem találá vizet, 's kétségbe esvén, hogy mindnyájan elvesznek, újra fellázada vezérekre, 's fenyegeték, hogy megkövezik, mivel őket e' sívátag vidékekre hozá. Jehova parancsola Mózesnek, hogy a' nép öregeivel menjen fel a' Hórebbe, 's vesszejével, mint ott a' tengert, csapja meg most a' kősziklát; az olly bőven fog önteni vizet, hogy magoknak 's marhájoknak elég lesz. Mózes megtév a' mit az Úr parancsola, de, mintegy kételkedvén, ha meg lesz e bizonyosan a' mi neki ígérteték, két ízben csapta meg a' szirtet. — Az Úr neheztele a' nem teljes hitért, 's kimondá neki, hogy ő ezen vétke miatt, az ígért földébe bémenni nem fog.

XLII.

AMELECH MEGVERETIK.

II. Mózes' XVII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

A' nép ki vala fáradvá bujdosása' terheiben, 's fegyver nélkül volt. Az Amelech' népe látá azt, 's rájok üte Raphidim körül. Mózes parancsolá Józsuénak, hogy az egész sokaságból szedje ki a' legbátrabbakat, 's küzdjön meg az Amelech' népével; ő felmégyen a' hegyre, 's imádkozni fog győzelmekért.

Felméne tehát testvér bátyjával Áronnal és Húrral; 's leborúla Isten előtt, 's az ég felé emelte karjait. 'S valamíg karjait fenn tarhatta, csatázó serge mindég győzött; de midőn sokára karjai elzsibbadának, 's nem vala többé ereje azokat fenntartani, ingani kezdett a' harczoló Józsue' szerencséje is. Látván ezt Áron és Húr, egygy kőre ültették Mózes, 's egygyik karját egygyike, másikat másika tartogatta. Amelech így, midőn hanyatlott a' nap, verve volt, 's Józsue győződelemmel tére táborokba.

XLIII.

MÓZES TÖRVÉNYT HIRDET.

II. Mózes' XVII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Három holnap múlva azután hogy kijöttek vala Egyiptusból, elértenek a' Sinai' hegyéhez. Mózes felméne a' hegyre, 's az Úr ezt mondá

neki: Látátok mit cselekvém az Egyiptus' Faraójával; hogy úgy hordálak tenyeremen mint a' saskesely hordja szárnyain fíjait. Ha megtartandjátok a' mit törvényül szabtam előtökbe, ti lesztek nékem legkedveltebb népem a' földön. — A' mint a' nép ezt megértette, felkiálta örömében: Valamit az Úr parancsoland, mi azt híven teljesíteni fogjuk.

'S egygy reggel, mellyet nekik Mózes előre kimutatott vala, ő és bátyja, Áron, felmenének a' hegyre, a' nép pedig annak aljánál maradt, mert meghagyta az Úr, hogy a' melly határt ott Mózes vont vala, senki által lépni ne merje; valaki azon általhágand, legottan meghal. 'S íme a' hegyet sűrű köd fogta be; villámlások és mennydörgések hallatszának bérczéről, és egygy éles-hangu trombita, 's a' hegy hasonló leve az égő kemencze' tűzéhez, hogy az álmélkodó nép, a' hegy alatt csaknem megvakúlt a' láng' látásában, 's a' dördületek' és a' trombita' hangjától csaknem megsiketült, mert az Úr itt ön maga szólott. A' népnek nem volt elég ereje hallani az Úr' erős szózatját; kérék tehát Mózes, hogy nekik ő mondja el a' mit az Úr parancsol. 'S Mózes nekik ez ígéket kiáltá alá a' bérczről:

I. Nép, én vagyok a' te Urad, én a' te Istened; én hoztalak ki a' rabszolgaság' honjából: idegen istenid ne légyenek néked énelőttem. —

(azaz: Rajtam kívül senkit isten gyanánt ne tisztelj.)

II. Ne csinálj képet, hogy azt imádjad.

III. Istened' nevét tiszteletlenül ne említsd.

IV. Szenteld meg a' Szombatot, 's az nap' szünj meg munkálódní, hogy a' hetedik napon lelkiek felől gondolkozhassál.

V. Tiszteld Szüléidet, 's hosszú ideiglen élsz a' földön.

VI. Ne ölj.

VII. Kerüld a' test' fertelmeit.

VIII. Ne lopj.

IX. Ne mondj hamis bizonyyságot,

X. Ne kívánd a' mi másé.

XLIV.

ARANY BORJÚ.

II. Mózes' XXXII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Mózes negyven nap és negyven éjjel múlata Istennél a' hegyen, 's most lelépe a' két táblával, mellyre maga az Úr véste vala fel a' kihirdetett tíz parancsolatokat. De melly gonoszság történt a' nép közt, míg ő távoly vala! A' nép ismét vissza kívánczóék Egyiptusba; 's minthogy azok az ő isteneket bika' képében tisztelék, kényszeríték Áront, hogy nekik állítana illy alakú bálványt. Ez nem állhata el-lent vétkes kívánságoknak, 's nekik egyy bikát

faragtata fából, melly kisdéd lévén, borjúnak mondatott, 's a' babonás nép hozta fülönfűgőjit, hogy annak aranyával a' bálványt vonná be. Elkészülvén így az arany borjú, körül-tánczolgaták azt, mint az Egyiptusiaknál vala szokásban, 's magasztaló énekeket mondanak neki *).

Mózes, látván hogy a' hálátalan nép az ő Istenének ennyi jótételei után sem javúlhat meg, szertelenül elkeseredék, 's lelke' fájdalmában a' tíz törvény' két tábláját elvetette. — De most haragra gyűladott ellenek, oltárokat fel-döntötte, a' borjút összetörte, elégette, 's hamvát és az arany' porát vízbe öntötte, 's a' néppel büntetésül megitatta.

Arca, midőn Istentől a' Sínai hegyéről alá szállott, ragyega mint a' nap, hogy mikor szólni akara a' néppel, kénytelen vala fejét fátyollal vonni be.

 XLV.

PAPI TÖRVÉNYEK.

II. Mózes' XXV — XXX. Rész.

Most újra felméne a' hegyre, hogy azon tör-

---

*) Egyiptus' lakójit Osíris Királyok tanítá ökörrrel (bikával) szántani, 's a' hálás maradék az ő emlékeztétét innen tisztelé bika' képében. A' melly ökröt nekik Áron faragtata itt, olly kiesziny vala az Egyiptusihoz képest, mint egy borjú, 's ez itt azért mondatott borjúnak.

vényeket végye által Istentől, melyek az ő tiszteletére 's a templómi szolgálatokra tartoznak.

Összegyűjté tehát a népet, 's kijelentvén előttök az Úr' akaratját, meghagyta, hogy arany fülönfüggőjiket, karperéczeiket, gyűrűjiket, legdrágább edényeiket, szövédékeiket 's illatjaikat hozzák elő. Azok engedelmeskedének, 's olly buzgón, hogy Mózes, nagyobb számban látván mindent mint a' mire szükség vala, kihirdette, hogy többet már ne hozzanak.

A' szent Hajlék egy harmincz-singnyi hosszúságú 's húsz-singnyi szélességű sátor vala. Folyosó vette környül, 's abban tartatának az apróbb, mindennapi áldozatok. A' sátor' elején volt a' pitvar, 's itt tartattak a' fel nem darabolt állatok' áldozatai, itt állottak a' szent kenyerek, melyekből enni csak papnak volt szabad. Hátuljában volt a' Szentek-Szentje, hova egyedül a' Fő-Pap meheté be, 's az is esztendőt által csak eggyyszer. Itt vala a' Frigyláda, gazdagon beborítva arannyal; hossza harmadfél sing, szélessége 's magassága másfél. Négy szegelein ugyan-annyi kárika, 's a' négy karikában két, arannyal beborított rúd. Ebben állott a' Szövetség-táblája, 's a' Frigyláda szélén két Chérub, szembe állítva egymással, 's arczokkal tisztelettel hajolva a' Kegyelem^é táblájára, melyet szárnyaikkal fedtek bé.

A' szent gyertyatartó, aranyból, hat ággal;

aranyból a' tömjénező is, 's az asztal, és a' vízi medence.

Az esztendőnként egyszer tartatni szokott ünnepek közt legnevezetesebb vala az Engesztelés' ünnepe. Ezen egész Izrael böjtölt. A' Fő-Pap előbb egy barmot öle meg a' maga bűneiért; azután beméne a' Szentek-Szentjébe, 's a' Frígláda felett álló Kegyelem-tábláját behinté a' marha' vérével, a' nép' bűneiért.

Ezen egy és nagy ünnepen kívül vala még három: 1. a' Kovásztalan-kenyéré, más nevével Páskaünnep, az Egyiptusi kiszabadulás' emlékezetére; 2. a' Hetek' ünnepe, ötven nap mulva az első után, a' tíz törvény' kiadásának emlékezetére, 's ezen mutattatának be a' mezei termések' zengéji; 3. az Ernyők' ünnepe, hálaként, hogy az aratást és szüretet elvégezheték.

Halálos gonosztétért nem vala szabad áldozatot tenni. A' papi méltóság Áronnak és maradékainak vala feltartva. A' Lévi nemzetsége a' papok' segélyére állítatott, 's felvigyázni, hogy a' szent helyhez tisztátalan állat ne közelíthessen.

XLVI.

POLGÁRI TÖRVÉNYEK.

I. A' ki atyját vagy anyját megüti, haljon meg.

II. A' ki atyjának vagy anyjának gonoszt mond, haljon meg.

III. Jövevényen ne kövess el igazságtalanságot; emlékezzél, hogy te is az valál Egyiptusban.

IV. Ha bántod az árvát, az felkiált hozzám, 's én meghallgatom.

V. Ha ellenséged' ökre, szamara elvész, 's te megtalálta, hajtsd vissza neki.

VI. Semmi vért meg ne egyél.

VII. Ha felebarátod megszorúl, adj kölcsön neki.

VIII. Más határát el ne foglald.

IX. Haki hamisan tesz vallást, szenvedje a' mit szenvedtetni akara.

X. A' megvett városnak el ne pusztítsd előfájit.

XI. Haki embert lop, vagy elád, haljon meg.

XII. Ne kösd fel a' nyomtató ökör száját.

XIII. Ne tarts kis és nagy mértéket; kicsinyt másnak, magadnak nagyot.

XIV. Kelj fel székedről az öreg előtt, 's tiszteld ősz hajait.

XV. Ne mondj gonoszt a' siketnek, 's a' vak' elébe ne vess, a' miben megbotolhasson.

XVI. Átkozott a' ki megtéveszti menésében
a' világtalant.

XLVII.

FÜRJEK.

II. Mózes' XVI. Rész.

A' nép megúnta vala a' mannát, és ismét
zúgolódek. Mennyivel vala jobb Egyiptusban
lennünk, hol ugorkánk, dinnyénk, hagymánk
vala, 's nagy bővségben! Ki ad azt nekünk itt?
ki ad húst?

Isten inte, 's szél kele a' tenger felől, 's ki-
mondhatatlan sokaságban hajta elő fürjeket.
Eggy napi távolyságra a' föld el vala terítve ve-
lek, 's a' fürjek csak két réfnyre repültek föld-
szín felett, hogy baj nélkül lehete fogdósni. De
a' hálátalan panaszt nyomban büntetés követte;
mert a' nép mohon éven, megbetegvék, és so-
kan elholtanak.

XLVIII.

NÁDÁB ÉS ABIHU; — AZ ISTENKÁROMLÓ;
A' SZOMBAT' MEGTÖRŐJE; — MÁRIA.

III. Mózes' X. és IV. Mózes' XII. Rész.

A' hálátlan népet Istennek fenyítések és
büntetések által kelle igazgatni, 's ennek sok
példájit adá.

A' szent Sátorban éjjel nappal égett a' szent tűz, és hogy el ne alhasson, az Áron' fiai rendeltetének őrzésére. De Nádáb és Abihu el hagyák aludni, 's idegen tüzet vivének a' sátorba. Isten lángot bocsátott alá, 's az hamuvá égette testeiket, holott gyóles ruhájokat nem érte romlás.

Egy ember vádoltatott, hogy szidalmazá Istent. Mózes a' tanúktól azt kíváná hogy tegyék fejére jobbjaikat, 's úgy esküdjenek. Megmaradván vallások mellett a' tanúk, a' bűnös megköveztetett.

E' büntetés érte azt is, a' ki Szombatnapon töréket szede a' mezőn.

Mózes nem kerülheté ki az irigységet, 's maga Áron is, 's testvérek Mária (vagy Mirjám), kifakadának ellene, mivel Czipora elsőbb felesége' halála után idegen eredetű Asszonyt veve nőül. Isten megkegyelmezett Áronnak, de Máriára bélpoklosságot bocsáta, melly ellepé egész testét. Mózes esedezék érette, 's az Úr megkegyelmezett Máriának, de meghagyta, hogy egyy hetet távol töltsön a' tábortól. Az alatt meggyógyúlt, 's visszatére társaihoz.

 XLIX.

JÓZSUE ÉS CHÁLEB.

IV. Mózes' XIII. Rész. — Vil. 2514. eszt.

A' nép végre eljuta a' Kanaán' széléig. Mó-

zes kiválasztá Józsuet és Chálebet, és még tízet azonfelül, egyet egyet minden nemzetségből, hogy menjenek, 's tekintsék meg a' tartományt, 's hozzanak hírt neki. — Áldott föld! mondá Józsue és Cháleb, 's méltán mondák róla hogy benne méz és tej foly. — (azaz, bőv mézben és tejben). Íme lássátok e' figéket, gránátalmákat, és e' temérdek szőlőgerézdét, mellyet két szolgálk hoznak egy rúdon. — De a' más tíz nem így beszéle. Hegyes, köves, sovány föld; előli a' kik benne laknak egésségtelen voltával; kőfalaik az egekig érnek, 's óriások lakják, kikhez képest mi olly kisderek vagyunk, mint hozzánk képest a' sáskák.

E' hírre elrettene a' nép, 's kétségbe esvén, meg akará kövezni Mózes, mivel őket megcsalta. De Isten hirtelen halállal büntette meg azokat, a' kik a' népet hazug hírekkel töltötték el.

L.

KÓRÉ, DÁTHÁN, ABIRÁM.

IV. Mózes' XVI. Rész. — Vil. 2514. eszt.

Három Levitának nehezen esék hogy a' Fő-Papi méltóság Áronnak adatott, és maradékainak, 's így ők arra el nem juthatnak. Elcsábítván tehát kétszázötven nevezetes férfiakat, feláradának Mózes és Áron ellen, 's kimondák ezeknek, hogy uralkodásokat elűnték; ideje

volna hogy annak egyszer már véget vessenek. Mózes meghagyá a' Levitáknak, hogy más nap jelenjenek meg a' nép előtt tömjénező csészéjikkel; Áron is felhossa a' magáét.

Megjelenének, 's Mózes egyfelől Áront, másfelől a' három pártost állította, feleségeikkel és gyermekeikkel, 's külön a' kétszázötven elcsábítottat. Akkor mondá a' népnek: Lássátok, hogy a' mit cselekedtem, az Úr' hagyásából cselekedtem; íme az Úr maga kél bizonyúságomra. Alig mondotta ki a' szót, 's Kóré, Dáthán, Abirám alatt megnyilt a' föld, 's őket, feleségeiket és gyermekeiket elnyelte, 's az égből tűz szállott alá, 's megemészté a' kétszázötven pártost.

 LI.

ÁRON' VESSZEJE VIRÁGZIK.

IV. Mózes' XVII. Rész. —

Isten újabb jelét kíváná adni, hogy Áront és az ő maradékait akarja látni a' Fő-Papi méltóságban, 's parancsolá, hogy a' tizenkét nemzetnek mindenike vigyen egy egy vesszőt a' Szent-Hajlékba, 's hagyja ott; a' Fő-Papság azé leszen a' kinek vesszeje más nap is élni fog. — Más nap megtekinték a' vesszőket, 's a' tizeneggy el vala száradva, de az Ároné kilevelezett, 's virágokat hajta.

LII.

ÉRCZ KÍGYÓ.

IV. Mózes' XXI. Rész. — Vil. 2552. eszt.

A' nép elúnta a' hosszas bujdosást a' pusztában, 's újabb panaszokra fakadt Mózes ellen, hogy őket mindennel bővölkedő honjokból kicsalta; itt sem kenyerek, sem vizek, 's ők belé úntak a' mannába. Isten tüzes kígyókat küldé a' zúgolódókra, mellyek őket halálra mardosák. Akkor parancsolá Mózesnek, hogy öntene érczből egy kígyót, 's azt emelné fel a' nép között. 'S valaki a' megmartak közzül felpillantá az ércz kígyóra, azonnal meggyógyúlt.

LIII.

BÁLÁM ÉS SZAMARA.

IV. Mózes' XXII. XXIII. Rész. — Vil. 2553. eszt.

Izrael a' Moáb' határai mellett foga tábor, 's azoknak Királya Bálák megrémülve látá, hogy az idegen nép őtet megtámadhatja, megverheti. Ijedségében elkülde Bálámhoz, az Ammoníták' bölcséhez, ajándékokkal, hogy jőne elő, 's ellenségeit átkozná meg. De Isten megjelené Bálámnak álmában, 's tiltotta neki a' menetelt. Bálák új követeket küldé a' Profétához, 's most még gazdagabb adományokkal kérte, hogy jöj-jön elő. Ez nem állhata tovább ellent a' hívás-

nak, megnyergelte kancza 'szamarát, 's ment. De egy Angyal útját állá a' szamárnak, 's a' szamár rá ismere az Angyalra, kit gazdája meglátni nem tudott, 's nem akara tovább menni. A' Proféta tehát ütötte a' szamarat. Az Angyal másodszor és harmadszor jelene meg a' szamár előtt, 's az megállá, nem gondolván ura' veréseivel. De most megszólamlott, 's ezt monda a' rajtaülőnek: Íme már háromszor vertél meg botoddal, mivel útamban megállottam. — De bár fegyver volna nálam, hogy leszúrhatnálak makacsságodért! monda haragjában a' Proféta. Akkor az Angyal megnyitá Bálámnak szemeit, hogy ismerjen reá, 's Bálámnak nem ellenzé tovább útját folytatni, csak hogy ne megátkozza, hanem megáldja a' mit az Úr megáldott. 'S Bálám ment, 's három ízben áldotta meg Izraelt.

LIV.

BÁLÁM TANÁCSA.

XV. XXXI. Rész.

Bálák megfeddé Bálámot, hogy midőn őtet megátkozni küldötte ki Izraelt, ő azt megáldotta, 's a' pénz' szeretetétől elvakult ember egy tanácsa által akará helyre hozni hibáját. Küldj szép asszonyokat az Izrael' népe közzé, ezt tanácslotta a' Királynak; azok őket bálványok' tisztelésére fogják elvonni, 's Jehova

megharagszik rájuk, és segéd nélkül hagyja, 's te őket meggyőzheted. — Phíneás Pap, fíja Eleazárnak, az Áron' fíjának, vétekben láta egy zsidót egy Midianíta asszonnyal, 's dzsidájával mind a' zsidót mind az asszonyt áltverte.

Mózes most tizenkétezer embert választ ki a' maga hadaiból, 's kiküldé őket, bosszút állani a' Midianítákon, 's vezérekké Phíneást tette. Az ment, megverte az ellenséget, annak Királyát és a' gonoszt tanácsló Bálámot megölte, városaikat felégette, feleségeiket, lyányaiakat, 's minden marhájikat fogva hozta. — De Mózes nem javalá hogy életben hagyák az asszonyokat, kik okai voltak a' veszélynek, 's egyedül a' még szűz lyányoknak kegyelmező meg, kiknek számok harminczkétezerre ment.

 LV.

MÓZES MEGHAL.

V. Mózes' XXXIV. Rész. — Vil. 2533. eszt.

Látta Isten hogy a' nép semmi jótétek' semmi segéd által nem indíthatik arra, hogy hozzá hív légyen és teljesítse parancsolatait, 's feltette magában, hogy őket addig hordja a' puszták közt fel és alá, míg a' megromlott öregek mind kihalnak, és csak azon jobbak lesznek életben, kik az útban születtek. Ez vala az oka, miért járatá őket egy negyven mért-

földnyínel nem hosszabb közön negyven esztendeig. De végre elérének a' Kanaán' széléhez. Isten parancsolá Mózesnek hogy menjen fel a' Nébó hegyére, 's onnan kimutató neki a' földet, mellyet örökségül ígért vala az Ábrahám' maradékának, 's úgy akarta hogy haljon meg ott. Mert ő is vétkezett vala az Úr ellen, midőn nem eléggé bízva az Isten' ígéretéhez, hogy ha megcsapja a' szirtet, az vizet fog ontani, nem egyszer, hanem kétszer csapta meg azt.

Mózes tehát felméne a' hegyre, 's maga elébe parancsolá a' népet, 's ezt mondá nekik: Életem száz és húsz esztendőkre nyúla ki. Szemeim el nem homályosodtak, erőmet csonkaság nélkül bírom öreg napjaimban: de Jehova neheztele rám a' forrás mellett a' ti vétkeitekért, 's benneteket nem én viszlek be az ígért' földébe, hanem Józ sue, a' Nun' fija. Tanúljatok példámon, és tegyétek a' mit az Úr parancsol, hogy orcáját el ne fordítsa tőletek.

LVI.

MÓZES' UTOLSÓ ÉNEKE.

V. Mózes' XXXII. Rész. — Vil. 2533. eszt.

Akkor ezt az éneket mondotta, melly a' zsidó Poezisnek egyik legszebb remekének tekintetik:

Egek, halljátok szavamat, 's ajakim' beszé-

dét értse a' föld. Omoljon majd hatalommal, mint a' hegyeken a' zápor csergetegei, majd szelíden mint a' harmat, vagy a' reggel' permetezése, melly életet ad fűnek és virágoknak a' mezőben. — Magasztalni fogom Jehovának nevét! légyen neki dicsőség, ki minékünk Istennünk! Ő teremte a' világot, és a' mit teremte, mind tökéletes. Megtartá a' mit ígért, mert ő szent és jó és igaz; ő bátyánk nekünk, és védelmünk mindenha. De a' hálátlanok felkelének őellene; nem méltók hogy többé gyermekeinek mondassanak. 'S nép, te így fizeted e vissza a' mit Jehova tett veled, ő, urad és atyád? Emlékezzél a' múltakról, sőt tekints végig atyáidnak hosszú soraikon, 's ők felelni fognak kérdésidre; szólítsd fel a' véneket, 's hallani fogod a' mit érteni vágysz; már akkor midőn a' sok népeket elveté, téged választá sajátjának az Ádám' minden maradékai közzül; határt vona körüléd és megszámmlála, hogy belóled senki el ne vesszen, mert te, Jákóbnak maradéka, sajátja vagy őneki, 's kedves az ő szívének örököké. Ott, a' puszták' kietlenségei közt, körülölele tégedet, mint szemének fényét. — Mint a' kőszirtek' keselyűje gondosan rakja meg fészkrét, szárnyait kiterpeszti kedves fíjain, majd hátára veszi, 's úgy emelkedik a' nap felé, buzdítgatva, hogy merjék repüléseket; a' szerint vezete téged a' te urad Jehova, 's őkívüle nem

vala semmi segéded, semmi megtartód. Gondodat látá hosszas utazásidban, mézet csepeg tete neked a' rengetegek' sziklájiból, 's a' kemény kőből olajat. Tejfelt adott neked a' csorda, tejet a' nyáj, a' Bázsán' bárányai, kosai és gödölyéji kövér hússal tápláltanak; élelmed búzaliszt vala, 's örömet hörbölél a' gerézd' édes véréből. Így hízlalá meg kedveseit az Úr, de azok kirugtak ellene, elállottak attól, a' ki teremteté őket, a' ki őket megtartotta. Haragra ingerlették Jehovát, idegen isteneknek nyujtván áldozatokat, kiket előbb nem ismértenek, és a' kiket nem tiszteltek az ő atyájak. Ekkor az Úr haragra gyúladott ellenek, 's ezt mondotta magában; Elfordítom tőlök orczámat, 's meglátom mint járnak, mert ez a' nemzetség elvete-medett. Haragra indítottak az által a' mi nem isten; kevélységek engem megbánta, 's viszont én is olly nép által rontom meg őket, melly nem enyém, 's elvesztem oktalanságokban. — Bosszúm lángra fog gyúladni, 's alá csap fenciglen, megemésztí a' föld' csirájit, 's a' hegyeket megreszketteti szinte völgyeikig. Fejeik felett összegyűjtök minden inséget, rájok lövellem nyilaimat, hogy mindnyájan elvesznek, 's az ég' madarai meghíznak tetemeiken. — Kinn kard, honn, rettegés öli el fijaikat és leányaikat, öregeiket és az anyák' emlőjin függő kisdéket. És ha majd kérdeni fogom, hol vannak?

nem lesz a' ki felelhessen. De még mostan kések, mert látom ellenségek' dühét; ezt fognák mondani: mi törلénk el őket hatalmas karjainkkal, és nem Jehova. — Oh te tanácstalan nép, megfosztva minden értelemtől, ha volna gondolatod, látnád mi hoz reád veszélyt. Eggy elől szaladna e ezer, 's kettő futamthatna e tízezeret, ha őket az Úr nem adá vala kezekbe? Mert az ő istenek nem mint a' miéink; úgy vallják ön magok. Szólótövényök Sodomai és Gomorai növény; gerézdjek epe, 's a' gerézd szem méreg; borok sárkányok' és viperák' nyálai. — 'S te nem érted e hogy mind ez pecsét alatt áll szekrényemben? Feltöröm azt, mihelyt akarom. — Nálam a' jutalom és a' bosszú; lábaik megsíklanak; közel a' bukás napja, 's az idő őket utólori. Isten meg fogja ítélni a' maga népét; kegyelmét fogja gyakorlani hívein, 's segéleni fogja őket, ha látja, hogy elhullottanak a' gyengék, hogy erejek megcsökkene, 's hogy semmivé levének a' megszaladtak. 'S ekkor ezt fogja kérdeni: 'S hol vagynak ők, azok a' ti isteneitek, a' kikben bíztatok? a' kik megevék az áldozatok' kövérit, 's a' nekik nyujtott borokat megivák, hadd keljenek fel most, 's segéljenek beneteket! Látjátok e hogy én vagyok Isten egyedül? hogy az nincs több énkivülem? hogy én ölök és én élesztek; hogy én sebzek és én gyógyítok; hogy kezeimből senki ki nem fesel-

het. Az egeken nyujtom végig karomat, és ezt kiáltom: A' miként én mindég voltam és mindég leszek, kifennem villogó fegyveremet, jobbotomat kiterjesztem ítélni, bosszút öntök ellenségeimre 's eltörlöm a' kik gyűlöltenek. Nyilam részegedjék meg az ő vérekben, pallosom híz-zék meg az elestek' húsán. — Pogányok, csudáljátok az ő népét, mert ő bosszút fog állani azokért, a' kiket megválasztott, 's visszafizeti a' mit rajtok úztek az ő ellenségeik, 's a' földet mellyen lakozunk eltölti gazdag áldomásaival.

Ekkor pálczáját Józsue'nak kezébe tevé le, felemelé jobbját, 's Izraelnek minden nemzetségit megáldá az Úr' nevében; és megholt a' Nébó hegyén. Az Úr maga temeté el tetemeit.

LVII.

JÓZSUE.

Józsue' Könyve. — Vil. 2553 — 2570. eszt.

Józsue' maga a' nép választá kormányzó-jává, vezérévé. Az ő igazgatását is sok csudaték tevék nevezetessé. — Elérvén a' Jordán vizéhez, Józsue is megcsapta azt, mint Mózes a' tengert, 's a' folyam azonnal megállapodék, 's kétfelé vált előtte, míg hadai áltmenének. A' tartomány legerősb városának, Jérichónak, falai megrázkodának a' nép' papjainak kürtölésére, 's összedőledeztek. Kanaánnak lakosai, kik

gonoszásaik által haragra ingerlék vala az Urat, megverettek; és midőn a' nap már le készüle hanyatlani, holott a' csatának még nem vala vége, Józsue parancsola, hogy a' nap álljon meg az egen. 'S az megállá Gibeonnál, 's a' hold az Ajalon' völgyében.

Harminczeggy Királyon győzedelmeskedék Józsue, 's ő foglalta el Kanaánt Izraelnek, 's felosztá azt tizenkét nemzetség között, maga szabván ki mindeniknek megyéjét, nagyobb vagy kisebb népességek szerint.

Végre közelíteni látván végét, összegyűjtötte az egész népet mint Mózes is eselekedett; emlékezteté azt az Úr' sok jótéteire, 's intette, hogy Jehován kívül más Istent ne tiszteljenek, 's a' nép azt neki fogadta is. Ekkor meghala, siratva a' néptől, mellyet tizenhárom eszt. alatt nagy bölcseséggel 's igazsággal kormányzott.

 LVIII.

D É B O R A.

Bírák' IV. Rész. — Vil. 2719. eszt.

Míg Józsue éle, a' nép dolgai jól folytak, mert ez felvigyázott erkölcsi tisztaságokra, 's elvonta őket a' bálványozástól, mellyre a' vak nép igen is hajlandó vala. De minekutána a' kegyes férfin elholt, belé esének a' bolondoskodások' minden nemeibe, honnan az követke-

zék, hogy idegen nemzeteknek lettek szolgájikká. Isten azonban még most sem fordítá el arczát a választott néptől, 's abban időről időre nagy férfiakat támaszta, kik ellenségeiket megverték, 's Izraelt megszabadították. Ezek nem kisebb tekintetűek valának mint másoknál a fejedelmek, és mivel a népet háborúban és békében ők igazgatók, Bírának neveztetének. Vad és durva 's vétkes emberek legnagyobb részben, de hatalmasok, 's a nép fennmaradására szükségesek.

Első Bíró vala közöttök a Káleb' testvérének fija Othoniel, úgy Ehud és Sámgár, kit osztán egy asszonyi uralkodó, Débora, követé. Ennek idejében Jabin Kanaáni Király megtámadá az Izrael' népét, 's Siserát küldé ki ellene, számtalan hadaival. Débora viszont Bárákot választá vezérül, 's csak tízezer harczolót ada mellé. Azonban a Jabin' serge meg vala verve, 's Sisera megfutamodék. Egy Jáel nevű asszony meglátta a szaladót, 's kérte, térne bé az ő sátorába, hol bátorságban fogna lenni. 'S a mint Sisera egészen ellankadva a szaladásban, lefeküdt és hirtelen elalvék, Jáel egy nagy szegyet vere keresztül kaponyáján. A háborúnak így vége vala, 's Débora háláéneket éneklett az Úrnak.

LIX.

G E D E O N.

Bírák' VI. VII. Rész. — Vil. 2759 — 2868. eszt.

A' Midianíták hét eszt. egymás után aratáskor mindég megjelenének Kanaánban, 's elboríták a' tartományt, mint a' sáskák. Elpusztítának mindent a' mit a' föld terme, 's az Izrael' fíjainak juhaikat, ökreiket, szamaraikat elhajtották. Ofra kisdéd városban lakozék egy fiatal-ember, neve Gedeon, ki épen búzáját csépelé. 'S íme Angyalt láta állani egy tölgy alatt. Ez így szóla Gedeonnak: Az Úr van teveled, erős vitéz. — Ha velünk az Úr, mért mennek illy rosszúl dolgaink? kérdé Gedeon. Sőt mond inkább, nincsen velünk, 's azért esénk a' Midianíták' kezébe, kik előtt most csak a' hegyekben 's a' szirtek' üregei közt találunk menedéket. — Erre az Angyal: Kelj fel a' te erődben, 's Izraelt ki fogod szabadítani elnyomójinak kezeikből; íme engem ez izenettel küld hozzád az Úr. — Gedeon ezt mondá: 'S mint szabadíthatnám meg én Izraelt? Az én nemzetségem tekintet nélkül van Manasséban, 's én atyám' házánál legkissebb vagyok. — Az Angyal felele neki: Az Úr veled van, 's úgy vered meg a' Midianítákat, mintha egy ember ellen harczolnál. — Gedeon bizonytságot kívánt az Angyaltól, hogy őtet az Úr küldötte, 's ment, 's kenyeret hoza az Angyalnak, és húst, mel-

lyet egy kőre tett le neki. Az Angyal megilleté pálcájával a' húst, 's tűz kele ki a' kőből, 's elemésztette azt, maga pedig eltűnt.

Ismét előjőve az aratás' ideje, 's a' Midianíták egy nagy téren telepedének meg. Gedeon megfúvatá a' hadi kürtöket, 's a' nép összefutott a' jelre. Gedeon levete a' földre egy fürt gyapjút, és így könyörgött: Uram, ha akarod, hogy az én karom szabadítsa meg Izraelt, csináld hogy a' harmat egyedül e' fürt gyapjúra szálljon, a' föld pedig maradjon szárazon a' gyapju körül. — 'S meglőn a' mit kéré Gedeon, 's a' gyapjúból egy szilke vizet csafarának ki. Más nap azt kéré, hogy a' föld ázzék meg, 's szárazon a' gyapju maradjon. — Meglőn az is; 's ő és a' nép hive a' jelnek.

Eltelve így bátorsággal, más nap megindúla, 's a' Haród forrásánál állapodott meg. Innen ki leheté látni az ellenség' egész táborát. Fegyvereseik szám nélkül, mint a' sáskák, tevéjik mint a' tenger' füvényei. Akkor mond Isten Gedeonnak: Még több embered van mint kívánatlik; így kezedbe nem adom a' Midianítákat, mert a' te néped azt mondaná, hogy ők magok erejökkel győztenek. Hirdettesd ki seregeden, hogy a' ki fél, térjen haza. — 'S huszonkét-ezer ember haza méne, 's csak tízezer marada vesztég. Ekkor ismét mondá Isten: Ennyire sincs szükség; vezesd népedet a' forráshoz, 's a'

kik markaikból fognak inni, állítsad külön, 's külön azokat is, a' kik hasokra feküsznek és úgy isznak. — Markából csak háromszáz ivék, a' többi mind hasra feküdütt. Ekkor mondá Isten: E' háromszáz által tartom meg Izraelt, a' többi távozzék. — 'S azok haza mentenek.

Éjjel vala, 's Gedeon a' háromszázat három csoportra osztá. Mindennek egy trombitát ada, és egy üres korsót, mellyben gyertya égett. Ekkor mondá nekik: A' mit én teszek, tegyétek ti is. — Lassan tehát közelítének a' Midianíták' táborához, 's azt három oldalról támadák meg. Az ellenségi hadak mind egyig aludtanak. Gedeon beméne közzéjük, 's egyszerre fuvatá meg a' trombitákat, a' korsókat eltöreté, és ezt kiáltá: „Az Úr és a' Gedeon' kardja!“ — Ugyan-azt tevék az övéi is, 's a' Midianíták meg valának verve, 's futottak.

 LX.

GEDEON' GYERMEKEI.

Bírák' IX. Rész. — Vil. 2868. eszt.

A' nép úgy akará, hogy az ő Királyok Gedeon legyen, 's őutána fíja, 's az után unokája. De Gedeon el nem fogadá a' tiszteletet, 's azt mondá nekik, hogy Izraelnek Jehova a' Királya.

Gedeonnak sok feleségeitől hetvenkét gyer-

mekei valának, 's azok sem akarák elfogadni a' királyi méltóságot, az egy Abimelechen kívül. Ez, mihelyt atyja meghala, elméne Sichembe, anyjának lakhelyére, 's így szóla rokonaihoz: Avagy nem jobb e ha közöttetek én leszek Király, ki nektek rokontok vagyok, mint ha hetvenkét Királytok lesz? — 'S a' Sichem' lakosai ötlet Királyokká választák, 's hetven font ezüstöt adának neki, 's ő ment, 's katonákat fogadott a' pénzen, beméne Ofrába, hol atyja lakozott, 's testvéreit, szám szerint hetvent, egy kövön megölette; egyedül a' legifjabb, Jóthám, kerülheté el vérengező kezeit. Abimelech viszatére Sichembe, 's a' nép ötlet, egy terepély tölgy alatt, Királynak kiáltotta ki.

Jóthám meghallá mi történt, felméne egy nagy hegyre Sichem mellett, 's így kiálta le a' város' lakójihoz: Sichem' lakosai, halljatok meg engem, 's titeket is meghall az Úr. A' fák egyszer gyűlést tartottanak, 's Királyt akartak választani. Így szólának az Olajfához; Légy te nekünk Királyunk. Az Olajfa felele: Lemondjak e én zsíros levemről, melly által Isten és emberek előtt kedves vagyok, csak azért, hogy feljebb nyúljak egyéb fáknál? — A' fák a' Fígefát szólíták meg: Jer, légy te tehát nekünk Királyunk. Ez felele: Lemondjak e én kövér édességemről, hogy egyéb fákat meghaladjak? — Ekker a' Szőlőnek mondák ezt: Légy Király

közöttünk. 'S a' Szőlő ezt felelé: Én mondjak e le édes mustomról, melly Isten és ember előtt kívánatos, 's csak azért, hogy nagyobb legyek mint minden egyéb fák? — Így most a' Galagonyát hívák meg Királynak, 's az elfogadá az a' jánlást, 's azt kívánta, hogy a' legszálasabb fák is görbedjenek meg az ő árnyékában, 's fényesgette, hogy ha nem teszik, tüzet ereszt ki magából, melly a' Libanon' czédrusát is megemészté. — De beszédemet halljátok most tovább. Igazság e, a' hogyan ti az én atyámmal Gedeonnal bántatok? Ő benneteket kiszabadíta a' Midianíták' kezéből, 's ti hetven fíjait öléték el egy kövön, 's Királyotokká tevéték Abimelech, mert ő néktek véretek. Ha ez igazság vala, örvendjete Abimelechnek, és Abimelech ti néktek. De ha nem igazság, vigyázzatok; Abimelecből tűz menend ki, 's megemészti a' Sichem' gyermekeit; azután pedig a' Sichem' gyermekiből mégyen kitűz, 's az Abimelechet emészti meg. — Ezt mondván, ment, 's elrejtezett az Abimelech' haragja előtt.

LXI.

ABIMELECH' HALÁLA.

Bírák' IX. Rész. — Vil. 2868. eszt.

Abimelech három esztendeig uralkodék, 's a' Sichem' lakosai megbánák hogy Királyoknak

választották őtet, a' testvéreinek vérekkal mocs-
koltat. Eggy idegen, kinek neve Gahál, megje-
lene Sichemben, midön a' lakosok vígan szüre-
telének, 's a' borozás közben szidák Abimele-
chet. — De ki tehát az az Abimelech, és kik va-
gyunk mi, hogy mi neki, 's Helytartójának, Ze-
bulnak, engedelmeskedjünk? kérdé Gahál. Pa-
rancsolhatnék csak én e' népnek, én tennék A-
bimelechről. — Zebul ezt meghallá, 's hírt ada
a' Királynak.

Abimelech nagy sereggel közelíte, 's meg-
vette Sichemet. Nem marada kő kövön a' vá-
rosban. Most Thébest akará megvenni. Eggyik
bástyájában ennek ezer ember vonta vala meg
magát, 's a' bástya fából vala építve. Abime-
lech körül-rakatá a' bástyát fagallyakkal, 's meg-
gyújtatá, hogy az ezer embert tűz és füst oda
ölék. Most eggy más bástyával akará ugyan-azt
tenni. Eggy asszony fejéhez repíte eggy követ.
Abimelech érzette hogy meghal, 's nem akar-
ván azt mondatni hogy asszonyember ölte meg,
fegyvernekének parancsolá, hogy őtet verje ke-
resztül.

LXII.

J E P H T E.

Bírák' XI. Rész. — Vil. 2817. eszt.

Abimelech után Thóla uralkodék, úgy Jair,
végre Jephthe, a' Gileád' fija eggy rosszhírű as-

szonytól. Ezt testvérei szégyelték rokonoknak ismerni anyja miatt, 's az kénytelen volt Tob nevű tartományba venni lakását, hol őtet zsi-ványok választák vezérökké. Az Ammoniták megtámadák az Izrael' fíjait, 's ezek követeket küldöttek Jephthéhez, jönné elő, venné által a' kormányt, 's védje őket ellenségeik ellen. Jephthe fogadást teve Istennek, hogy ha győzni fog, megáldozza neki, a' mit, haza érvén, legelőbb fog udvarán megpillantani. — Eggyetlen leánya jöve elébe, dobokkal és czimbalmokkal, örvendve a' megnyert győzedelemnek 's atyja' dicsőségének; 's az esztelen ember, megcsalva azon képzelet által, hogy a' mit Istennek fogadunk, ha a' fogadás bűnös is, teljesítenünk kell, külömben a' fogadás' bé nem töltéséért bosszút fog rajtunk állani, megölte neki leányát.

LXIII.

S Á M S O N.

Bírák' XIV — XVI. Rész. — Vil. 2848. eszt.

Jephthe után a' nép' egyik Bírása Sámson vala, a' Dán' nemzetéből, kit ismernünk legalább azért méltó, hogy tudjuk, a' Szent Könyvek melly csuda dolgokat beszélnek felőle.

Sámsonnak szertelen ereje hajában állott. Bírónak választatván, azon vala, hogy nemzetét kiszabadíthassa a' Filiszteusok' kezeikből,

kikkel hadakozának. És még is közzülök választotta feleséget. Oda menvén egy nap, útjában előtalála egy oroszán süldőt. — Megfogta azt, 's kétfelé repesztette. Megesvén a' menyegző, haza méne szüleihez, nőjét annak atyjánál 's anyjánál hagyván, kit azok, Sámsonnak távollétében, máshoz adának. Sámson ezen megneheztele, 's azzal állá bosszúját, hogy megfoga háromszáz rókát, 's kettőt kettőt farkaiknál fogva összeköte, 's égő üszköt akasztá farkaikba, 's elereszté a' Filiszteusok' vetésébe, 's így minden terméseket felégeté. Ezen viszont a' Filiszteusok gyűladának haragra, 's meggyújták a' házat, mellyben a' Sámson' felesége 's ipa laktanak, 's őket oda égeték. Sámson sem kerülé el pedig a' baj, mert az Izrael fiai őtet, megkötözve erős kötelekkel, általadák a' Filiszteusoknak. De Sámson eltépte a' köteleket, mint a' gyenge fonalat, 's felkapván egy döglött szamár' állat, közzülök ezeret lesujta.

Más ízben, megtudván a' Filiszteusok, hogy Sámson Gáza városban egy erkölcstelen asszonynál mulat, körülfogák a' házat, hogy el ne illanthasson. De ő kiemelé a' kaput sarkából, 's felvivé egy magos hegyre.

Végre Delilába szeretett, ki álnok nyájaszkodással kivevé belőle hogy ereje hajában áll, és midőn Sámson az ő ölében elalvék, elnyírta üstökét. Ekkor előjövének ellenségei,

kíváják szemeit, 's befogák a' malomba. Azonban az elnyírt haj lassandan megnőtt, 's azzal együtt visszatére az elvesztett erő is. A' vígadó Filiszteusok elő hozták a' világtalant, hogy a' kit egykor rettegének, most kaczaghassák. — Sámson azon két oszlop közzé vezetteté magát, melly a' háromezer Filiszteusokkal megtömött palota' mennyezetét tartá, 's megragadván egyiket és másikat, leszakasztá a' mennyezetet, 's magát és minden ellenségeit oda ölé.

 LXIV.

AZ EPHRAIM' HEGYÉN LAKÓ LÉVITA,

Bírák' XIX. XX. Rész. — Vil. 2885. eszt. körül.

Egy Lévitá, ki az Ephraim hegyén lakott, Bethlehem városból véve feleséget, melly a' Benjamin' nemzetsége' tartományában fekvék. Háborúság támadván a' férj és feleség közt, a' Lévitá haza küldé a' szép asszonyt; de kevés idő múlva érte ment annak szüléjihez, 's feleségét vissza vitte házához. Útjában meghála Gibeában, 's az ott lakók körülfogák a' házat, 's a' Lévitát kikívánák. A' ház' gazdája hasztalan igyekezett őket elcsendesíteni, 's végre kiadá nekik vendége' feleségét, ki visszatérvén reggelfelé, halva dőle el az ajtóban. Az elkeseredett Lévitá tizenegygy részre darabolta a' testet, és minden nemzethez elkülde egy darabot, hogy an-

nak látásán gyúladjanak bosszúra. A' tizeneggy nemzetség feltámadá Benjamin ellen, és ámbár harmad napig híjába csatázanak, a' negyediken annyira megverék Benjamins, hogy az csaknem egészen kipusztult. — Így húz egy két ember vétke gyakorta egész nemzetekre vészt.

LXV.

R U T H.

Ruth' I — IV. Rész. — Vil. 2708. körül.

Gedeonnak idejében, hol a' Midianiták az Izrael' fíjainak minden gabonájikat elvitték vagy elrontották, 's minden marhájikat elhajtották, nagy drágaság támadá Kanaánban. Elimelech, Bethlehem városából, és az ő felesége Naomi, 's két fíja, elhagyák Kanaánt, és a' Moáb' földére menének által. A' két fiú ott megházasodék, idegen leányokat vévén; de mind ketten elhottanak, Elimelech is. Naomi meghallá hogy Isten megkönyörüle Izraelen, és hogy ott ismét minden el van csendesítve, 's a' tartományt többé nem pusztítja éhség. Menyei, Orpha és Ruth, együtt mentenek vele.

'S midőn immár útban valának, mondá nekik Naomi: Térjete vissza anyáitokhoz. Engedjen kegyelmet találnotok Isten magánál, a' hogyan ti énvelem és az én holtjaimmal sok jót tettetek, 's adjon nektek nyugalmas lakást

férjeitek' házában, kiket választani fogtok; 's megcsókolá őket. De azok zokogva sírtak, 's ezt felelék neki: Mi veled megyünk a' te feleid közzé. — Naomi ekkor: Mondom nektek, térjetek vissza? Mit maradnátok velem? én rajtatok nem segíhetek, és a' ti nyomorúságotok csak nevelni fogná az enyémet. Gazdagon jöttem közzétek, 's szegényen 's elhagyva megyek honomba. — Akkor még keservesebben sírtak. Orpha visszatért: Ruth véle maradt.

Naomi és Ruth Bethlehembe értek. Épen aratás' ideje vala. Ruth elindult, 's szedegeté a' sarlók után elmaradt kalászokat. Boáz, egy istenfélő gazdag birtokos, látta azt, 's megparancsolá, hogy cselédjei az asszonyoknak ne tiltásák a' kalászosolást, sőt hullassanak gabonafőket akarva is, hogy a' munkás szegény többeket szedhessen. 'S midőn az aratók ebédhez ülének, Boáz az idegent meghívá, hogy ülne közzéjük. Ruth leült, evett, és valamit az étkekből el is vive Naomi' számára. Boáz látá az asszony' szorgalmát, jámborságát, tiszta erkölcsit, hűségét Naomi eránt; béjelenté a' véneknek (nép' előljárójinak) hogy ő az idegent el akarja venni, 's azok javalák a' mit teve.

LXVI.

ÉLI ÉS SÁMUEL.

I. Sámuel' I — IV. — Vil. 2848. eszt.

A' népnek tizennegyedik és utolsó Bírája Sámuel vala. De előbb Éli Fő-Papról kell szólnunk.

Éli Sílóban lakozott, hol a' Frigyláda tartaték. A' tartomány' lakosai oda hordák fel nyájuk' zsengéjeket és termések' tizedét áldozatúl; úgy parancsolá Mózes. Élinek két fiai voltak, Hofni és Fineás, két rosszerkölsű ifjak, kiket atyjok' lágysága rontott vala el. Kiszédék az áldozatokra rendelt legjobb falatokat a' fazakakból, a' hús' egy részét ellopdosák, és sok rosszat követének azokkal, kik a' templom' ajtajában állongottak.

Ugyan-azon időben él vala egy szerencsés házaspár is, Elkána, a' Lévi nemzetéből, ki az Ephraim hegyen lakozott, és az ő két feleségei, Anna az egyik, a' másik Peninna. Annának nem voltak gyermekei, a' mi szerencsétlenségnek, sőt szégyennek tartaték a' zsidóságnál. Ez egy nap felméne a' templomba, 's a' mint a' templom' ajtajában leborulván, ajakit nem mozgatva imádkozék, Éli Fő-Pap elméne mellette, 's részegnek gondolván az asszonyt, durván szólítá meg. De Anna neki így felele: Én kiöntém szívemet az Úr előtt. — Ekkor Éli, bán-

ván hogy az asszonyt megsértette: Menj békével! adja meg neked az Úr, a' miért könnyörgél. — 'S Anna fiat szüle, 's azt Sámuelnek nevezé. Teljesítette Istennek tett fogadását, 's a' gyermeket három esztendő s korában áltad a' Fő-Papnak, hogy nevelje templom' szolgálatjára. De a' gyermek nem követé az Éli' fíjainak rossz példájokat.

Minthogy Éli Istennek megintései után sem nevelé jóban fíjait, az Úr' a' gyermek Sámuelnek jelene meg. Eggy nap, midőn az a' templomban hála, nevén szólítá őtet. Sámuel úgy hitte, hogy a' Fő-Pap kiáltja; felkölt tehát, 's ment a' Fő-Paphoz, 's ezt mondá ennek: Imhol vagyok; mert hívál engemet. — Éli felele: Nem híválak; menj, feküdj le ismét, és aludj. Sámuel másodszor és harmadszor is hallá szólítatni nevét, 's mindég elméne Élihez. Ez megérté hogy az alvó gyermekhez Isten szólott. — Menj, mondom, és aludj; de ha még eggyyszer hallandod neveztetni magadat, feleld ezt: Szólj, Uram, mert érti szolgád. — Isten ismét kiáltá a' kegyes gyermeket, 's kijelenté neki, hogy a' Fő-Pap' házáat veszély fogja érni, minthogy az látja fíjainak rosszaságokat, és még sem fenýíti meg, sőt kemény tekintetet sem vet reájok. Reggel Éli tudni akará, mi történt légyen Sámuellel, de ez nem mere szólani. Éli tehát mondta: Úgy áldjon meg téged az Úr, a' hogy te

nekem mindeneget elmondandasz. — Ekkor Sámuel semmit sem tartá titokban, 's Éli így felelt: Él az Úr; cselekedjék tetszése szerint.

Nem sokára Izrael új háborúba keveredék a' Filiszteusokkal, 's az Éli' két fiai is kimenének a' csatába, magokkal vivén a' Frigyládát; mert a' zsidók úgy hitték, hogy őket Isten a' hadban inkább fogja segíteni, ha vélek lesz ládája. A' kilenczven esztendős öreg a' város' kapujában várá a' hírt csatázások felől. 'S íme nyargalva jöve egy híresz, 's kiáltá, hogy verve vannak, hogy a' Fő-Pap' két fiai elestek, és hogy a' Frigyláda az ellenség kezébe jutott. A' megrémült öreg lefordúla székéről 's nyakát szegé.

 LXVII.

A' FRIGYLÁDA AZ ELLENSÉGNÉL.

I. Sámuel' V. Rész. — Vil. 2880. eszt.

A' győző Filiszteusok elvivék az Úr' ládáját Azdódba, 's a' Dágon templomában tették le, áltellenben a' Dágon' bálványával. Más nap a' bálvány földre leterülve taláztatott a' láda előtt.

Felállítatott az még az nap', de hijába; a' jövő éjjel ismét ledőlt a' láda előtt, arczal a' föld felé, 's feje 's egyik karja el vala törve a' testől.

Az Úr haragvék hogy ládája e' bálványzó

népnél tartatik, 's egereket küldé az Azdód' lakosaira, kik rakásra holtanak azoknak mardósásaiktól. Elijedvén a' lakosok, a' ládát más városaikba küldék, de a' büntetés sorba éré a' több városokat is.

A' Dágon' Papjai azt tanácslá, hogy készíttessék egy új szekér, 's fogattassék belé két járomban soha nem volt ünő, mellyeknek borjaik zárattassanak el anyjoktól, 's a' láda tétesék e' szekérre; ha a' szabadon eresztett két ünő visszafordúl borja felé, úgy jele lesz, hogy az egerek nem büntetésül szaporodtak meg rajtuk a' láda miatt: ha pedig egyenesen megyen az Izrael földje felé, jele, hogy azokat az Úr bocsátotta rájuk, mert a' ládát magoknál tartóztatták. — A' két ünő egyenesen méne az Izrael' földje felé.

LXVIII.

SAUL KIRÁLLYÁ KENETIK.

I. Sámuel' VIII. — Vil. 2909. eszt.

Sámuel't az a' szerencsétlenség érte gyermekeiben, melly Élit érte volt: fiai, Jóel és Abia, nem hasonlítanak hozzá; megvesztegetések magokat ajándékok által, 's azoknak kedvezének pereikben, kik többet adtanak. A' nép tehát elidegenedék tőlök, 's látván hogy más népeknek Királyaik vannak, úgy akarák, hogy

az legyen nekik is. Isten teljesíté a' mit akartak, 's haragjában meghagyta Sámuelnek, hogy nekik kenne Királyt.

Vala egy Kís nevű férfi a' Benjamin' nemzetségében, gazdag és tekintetes, 's ennek elveszett eggynehány szamara. Kiküldé tehát fiját, Sault, hogy keresné fel. Ez betére Sámuelhez, megtudni nála, mint nép' Bírájánál, ha nem veve e jelentést az eltévedt szamarak eránt. Sámuel neki nem adhata hírt a' szamarak felől, de asztalához ültette, jól tartotta, ebéd után félre vitte, olajos szelenczéjét rá töltötte, 's így felkenete Királynak Izraelben. A' nép javalá a' Proféta' választását, mert Saul kedves arcú ember vala, 's egy fejnyivel szálasabb mindnyájoknál az egész gyülekezetben.

LXIX.

JONATHÁN.

I. Sámuel' XIV. Rész. — 2911. eszt.

Saul háborúban vala a' Filiszteusokkal. — Egy nap, midőn a' két had már össze akara csapni, Jonathán, Saul Király' fija, azon vakmerőségre vetemedék, hogy egyedül maga akará megverni az ellenség' seregét. Fegyvernekétől kísérve felméne tehát az erdős és szirtes tetőkre, 's valakit ott eggyenként találá, leszábdalá. Ezt látván a' többiek, megszabadának, 's ré-

múlések elhatott szinte a' táborig, melly a' váratlan zavarban hasonlóan megfutamodott: Saul nyomta a' szaladókat, 's örülvén szerencséjének; fogadást tett, hogy valaki addig, míg az ellenség egészen meg lesz verve, étket kóstoland, meg fog halni, bár az Jonathán, az ő fija, légyen.

Ez semmit sem tudá atyja' fogadásáról, 's elfáradván munkájában, dárdája' végét mézbe mártotta, mellyet egy tölgyfa' derekában láta meg. Saul példát akara adni, hogy ő fijának sem kegyelmez; de a' nép nem engedte hogy az ártatlanon véghez vitessék a' büntetés:

LXX.

SAUL ENGEDETLEN.

I. Sámuel' XV. Rész. — Vil. 2930. eszt.

A' bálványozó népek nem engedének nyugtot Izraelnek, 's Isten elúnta gonoszságaikat, 's meghagyta Saulnak, hogy az Amalechitákat törölje el a' föld' színéről mindegyig, Királyokkal, és minden marhájjal. — Saul csak félig teljesíté a' parancsolatot; az embereket, asszonyokat, gyermekeket levagdaltatá, de nem marhájjik' szépét 's Agág Királyokat; azzal mentvén a' mit teve, hogy ő a' marhákat áldozat végett tartotta meg. De a' felelet ez vala: Az Úrnak kedvesb az engedelmesség mint az áldozat. — Ez idő oltá elfordúla Saultól minden

szerencse, 's a' Proféta parancsolatot veve, tudtára adni neki, hogy Isten az ő országát másnak rendelé.

LXXI.

DÁVID KIRÁLLYÁ KENETIK.

I. Sámuel' XVI. Rész. — Vil. 2934. eszt

Sámuel sokat szomorkodik hogy Isten Sault megvetette. De meddiglen fogsz te búslakodni Saul miatt? monda neki az Úr. — Menj Bethlehembe Izsaihoz, az Obed' fijához: én az ő gyermekei közül választottam egyet népem' Királyának.

Sámuel rettegé a' Saul' bosszúját, 's annak színe alatt ment által Bethlehembe, hogy ott áldozatot fog nyújtani az Úrnak. Ott meghívá Izsait az áldozat' ebédjére, minden hét fijaival. De Isten kijelenté neki, hogy ezek közül senkit meg ne válasszon. — E' heten kívül nincs e több fiad? kérdé a' Látnok; 's az felele, hogy még vagyon egy, de az juhait legelteti. Küldj érette, monda Sámuel; mert míg azt is meglátandom, asztalhoz nem ülünk.

'S a' tizenöt esztendő, kisdéd növésű, piros arczú szép legény belépett. Ekkor monda Isten Sámuelnek: Ne késs tovább; kend fel nekem ezt.

Sámuel vevé a' szelenczét, az ifjúra önté

az olajat, atyjának és testvéreinek szemeik előtt. 'S Dávidon az olajjal együtt kiömlék az Úr' lelke, 's megmaradt rajta.

LXXII.

DÁVID ÉS GÓLIÁTH.

I. Sámuel' XVII. Rész. — Vil. 2942. eszt.

Dávid már illy fiatal korában is esméretes vala Saul előtt. Ennek elméjét bánat és kétségbe-esés fogták el, miolta magát Istentől megvetve látá, melly sokszor az őrjöngésig ment, 's Udvarnokjai azt tanácslották, hogy országában kerestesse fel a' legügyesebb lantverőt; bánatját a' húrok' zengése bizonyosan fel fogja deríteni. — Dávid a' nyáj mellett szerencsével gyakorlá magát a' hárfaverésben, 's legméltóbbnak találtaték arra, hogy az udvarhoz vitessék. 'S a' Király' elméje felvidámúlt, 's Dávid viszatére juhaihoz.

A' Filiszteusok ismét összegyűjték hadaikat, 's táborba költenek Izrael ellen. Felsereglének a' Saul' hívei is, 's azon hegynék általellenében fogtak tábort, mellyen a' Filiszteusok telepedének meg. A' két sereg közt térség nyúla el.

Az ellenség' táborában vala egy hihetetlen magasságú ember, neve Góliáth, Gáthból. Ez elbízván magát szertelen termetében és erejében, naponként ingerlé a' zsidó-nép' hadako-

zójit, hogy a' ki magához bízik, jőjön, és vívjon meg vele. Ha a' ti bajnokotok lesz győződelmes, úgy a' Filiszteusok légyenek a' zsidó-nép' szolgálji: ellenben ha én győzöm meg a' ti küzdőiteket, ti szolgáljatok nekünk; ugymond.

Saul elrettene az izenetet hallván, 's kihirdetteté, hogy a' ki az óriást meggyőzi, annak fogja adni feleségül leányát Merábot, eltetési gazdagságokkal, 's atyja házát minden adótól felszabadítja. De a' Zsidók között nem találta-tott, a' ki a' hat réf és egy marok hosszaságú 's erősen felfegyverkezett óriással megküzdni merjen.

Az akkor huszonhárom esztendő s Dávid magát bejelenteté a' Királynál. Én még fiatal vagyok ugyan, mondá, de bízom magamhoz, hogy a' kevély óriást leterítem. Atyám' juhait őrizvén, egy oroszlán elkapta egyik juhomat; utána eredék az oroszlánnak, levertem azt, 's prédáját kikaptam fogai közzül; és midőn belém kapa, megragadám serényénél fogva, 's megfojtottam. Ugyan-így bántam egy medvével. Így fog járni a' magahitt kérkedékeny Filiszteus is, ha megengeded hogy vele megvihassak. Miként meri ő szidalmazni az egyedül igaz Isten' hadait? Az Úr, a' ki engem kiragadott az oroszlán' torkából, kiszabadít az óriásból is.

Menj tehát, monda Saul; az igaz Isten se-

géljen téged küzdésedben. Ekkor parancsolá, hogy az ő pánczéját, az ő fegyvereit adnák Dávidra. De ez azokat nem akará magára venni, mert azok neki, ki olyanhoz nem szokott, csak gátlására lennének. Egyedül pásztorbotját vé kezébe és parittyáját, és ahhoz öt sima követ a' patakból.

Góliáth neheztelessel látá közelíteni az ifjat, 's így szólítá meg: 'S én eb vagyok e, hogy rám bottal jössz? — Erre Dávid: Te rám karddal, dárdával, és paizssal, én pedig rád a' seregek' Ura' 's Istene' nevében. — Ekkor parittyájába tévé egyik követ, 's úgy sújtá fel a' Góliáth' homlokába, hogy az tüstént összeroggyana. Kिरántá a' Góliáth' kardját annak hüvelyéből, 's elcsapta fejét.

A' Filiszteusok' tábora megfutamodott, a' Zsidók pedig tombolának örömeiben, 's asszonyaik és leányaik így éneklének: Megveré Saul a' maga ezerét, Dávid pedig az ő tízezerét. (azaz, a' Dávid' győzödelme tízszer nagyobb mint a' Saulé volt.)

Saul ezen annyira megneheztele, hogy ámbár leányát feleségül ígéré a' győzödelmesnek, megváltoztatá szavát, 's a' leányt máshoz adá. De Saulnak fija, Jonathán, szoros barátságot szöve Dáviddal, 's a' Merábnál ifjabb Michál (Saulnak leánya ez is), megszereté a' szép ifjat, 's örömmel leve felesége.

LXXIII.

DÁVID ÜLDÖZTETÉSEI.

I. Sámuel' XIX. Rész. — Vil. 2943. eszt.

Saul sokat köszönhete Dávidnak; de az irigység elfolytá szívében a' hála' érzéseit, és minthogy maga rossz vala, rosszat teve fel Dávidról is, 's rettege, hogy a' mindenektől szeretett ifju az ő halála után Király leend Izraelben. Elméje e' gondok közt annyira hányattatott, hogy egészen eltávozék tőle. Dávid ilyenkor megpendíté hárfáját, 's a' Király lelke egyszerre elcsendesedett. De olly pillantásai is voltak, melyekben szomorúságát semmi fel nem derítheté, 's egy ilyenben úgy löké dárđáját Dávidnak, hogy ez a' halált csak a' félre hajlás által kerülheté el. Ollykor gyilkosokat küldé ki rá, hogy midőn ajtaja reggel megnyitattik, törjenek be hozzá, 's öljék meg. De Michál kiszökteté férjét az ablakon, és hogy a' gyilkosokat megcsalhassa, 's Dávidnak ideje maradjon a' szökésre, egy faragott képet rejte el ágyába, mintha ott Dávid betegen feküdnék.

Ezen üldöztetései közt Dávid a' Gáth' Királyának, Ákisnak, udvarában keresé menedéket. De itt is veszélyben látván életét, erdők közzé vette magát, 's egy barlangban lakott. Jonathán meglátogató; hírt vive neki, hogy atyja úntalan leselkedik élete után, és hogy az

ebédnél ötöt is keresztül akará szűrni, mivel neki pártját fogta; 's kéré Dávidot, hogy távoznék messzebb a' sivatag hegyek közzé. Búcsút vevének egymástól, 's fogadást tőnek, hogy barátságokat egyedül a' halál fogja felbontani.

LXXIV.

NÁBÁL ÉS ABIGAIL.

I. Sámuel' XXV. Rész. — Vil. 2945. eszt.

Dávid sok ideig múlata a' pusztaságban. Valakiknek bajok vala, hozzá folyamodának. Dávid vala fejek, 's számok meghaladá a' négyszázat.

Máon kisdud városban, melly közel fekvék a' pusztákhoz, éle egy Nábál nevü gazdag ember. Neki háromezer juha volt, és ezer kecskéje. Beállván a' nyírás' ideje, nagy vendégséget csinála embereinek. Dávid, ki, bújdosván, ezekkel sokat forga, 's nyájaik' őrzésében sokat vala segédjekre; — minthogy a' pusztában gyakran vala élelem nélkül, bekülde Nábálhoz, hogy légyen viszont ő is neki segédjére, 's ötöt és társait tégye részesivé lakadalmának. Nábál hidegen vevé az izenetet, 's nem akara Dávid és az övéi felől semmit tudni; ellenben Abigail megrakta szamarait kenyerekkel, borral és gyümölcssel, 's elébe méne Dávidnak, leszálla szamarairól, midőn közelre ért hozzá, leborúla

előtte a' földig, 's kérte, hogy ha majd Király leend Saulnak halála után, férje esztelen tettéről ne emlékezzék.

Nábál kevés idő múlva azután meghala, Dávid pedig az eszes és jószívú Abigail' tettét azzal jutalmazá meg, hogy őtet feleségeinek száma közzé fogadta.

LXXV.

SAULNAK UTOLSÓ NAPJAI.

I. Sámuel XXVI — XXXI. Rész. — Vil. 2947 — 2949.

Saul még sem szűnt meg üldözni Dávidot, 's azon vala, hogy megkaphassa. Most egy halmon szálla meg táborával a' Zif pusztájában. A' királyi tábor annak közepében állt. Dávid és az ő leghívebb haditársa, Abizsai, egy éjjel felkelének, és áltmentek a' Király' táborába. Abner, Saulnak vezére, 's az egész sereg, körülfogák azt, de mind a' Vezér mind a' katonák mély alomban aludtanak. Dávid és Abizsai alva lelék Sault. Dárdája és pohara feje mellett álltanak.

Abizsai felkapá a' dárdát, hogy azzal az alvót általverje; de Dávid nem engedé illetni az Úr' felkentjét. Egyedül azt engedé meg, hogy hozza el dárdáját és poharát.

Dávid felállá egy szirtre, 's ezt kiáltá alá: Abner, felelj nékem. Az felele: Ki vagy te, hogy

a' Királyt meg mered háborítani alvásában? — Dávid erre: Derék vitéz vagy, 's nincs másod Izraelben; híven őrzöd Királyodat! Nézzed csak, hol dárdája 's pohara, melly feje mellett állott. Saul megérté a' szót, 's meg vala illetve általa. Ezt kiáltá vissza neki: Fiam Dávid, ez nem a' te szavad e? — Dávid felele: Enyém, én Uram és én Királyom! De miért üldözs te engemet? Mit vétettem én? 's te ártatlannak vérért szomjuzod e az Úr' szemei előtt? — Saul mondá: Vétkeztem, fiam, ellened és az Úr ellen. Ezután nem bántalak. Jer le hozzám, és maradj körülöttem. Meghálálom néked hogy éltemet el nem oltottad, noha az kezedben vala. — Dávid mondá: Nálam van, Uram, dárdád és poharad; küldj érettek, és vissza fogom adni. A' mint én tartottam meg a' te életedet, úgy fog az Úr az enyémre gondot viselni. — Saul megáldotta Dávidot, 's mind ketten békében váltak el egymástól.

Míg Sámuel élt, Saul minden bajaiban tőle kére tanácsot. Ennek halála után magához az Úrhoz folyamodék, megtudni, hogy háborújának a' Filiszteusokkal melly kimenetele leszen. Kérdései felelet nélkül hagyattak. E' hánycódásai közt egy Endor városban lakó asszonyhoz folyamodék, ki némelly csábító játékok által, mellyeket az együgyü varázslatnak nevez, elhiteté a' tájékot, hogy ő érti a' jövőndőt. Ek-

kor az asszony olly képet támaszta, melly hasonlít vala Sámuelhez, 's kijelenté neki, hogy mind maga, mind fiai, a' harczban elvesznek. A' jövendős vaktában és történetből bételjesedék, mert Saulnak három fiai elestek, Saul pedig nehéz sebet kapott. Tartván hogy az elenség elfogja, és belőle csúfot fog üzni, parancsolá fegyvernekének, hogy ötet szűrná le; de a' fegyvernek azt megtenni nem meré. Így maga ereszkedék kardjába.

A' Filiszteusok megtalálák a' Saul' és az ő három fiai' testeiket a' Gilbóa hegyen; a' Saul' fejét elcsapák, 's testét a' Bethsán' kerítésén felfüggeszték. Meghallván ezt a' Jábes' lakóji, Gileádban, kiket egyszer Saul az Ammoníták ellen védelmeze, elmenének éjjel Bethsánba, 's a' négy testet Jábesbe átvitték, hamuvá égették, eltemették, 's hét napokig gyászinnepet tartottanak. — Dávid megköszöné hűséget a' Király eránt, 's gyásznéket csinált a' Saul' és a' kedves Jonathán' halálára, 's meghagyá a' Júda' fiaiának, hogy azt tanulják meg.

LXXVI.

DÁVID KIRÁLY EGÉSZ IZRAELBEN.

II. Sámuel' IV. Rész. — Vil. 2949. eszt.

Dávid, mint fentebb mondánk, még Saul' idejében Királlyá vala kenve, de ő egyedül a'

Júda` nemzetén uralkodék, Hebronban. — Most általüttetvén ágyában Izsbozeth, a` Saul` fija, kit az Izrael` minden nemzetségei Királyeknek ismértenek, Dávid leve Király Izraelnek mind a` tizenkét nemzetségein, életének harminczadik eszt. Az Izsbozeth` gyilkosai Dávidhoz hozák a` megölt` fejét, bízván, hogy az Dávidnak kedves lészen; de ő iszonyodva nézé a` gonosz cselekedetet, `s a` gyilkosokat megölette.

Mostan tehát elhagyá Hebront, `s lakását általtette Jeruzsálembe, a` Sion` hegyére, melly a` város` déli részén emelkedett. — Ott építeté meg várát, `s a` munkára Hírám Tyrusi Király ada Mestereket.

Tudni akará, ha Saulnak gyermekei közül van e még valaki életben, hogy jót tévén azzal, hálát bizonyíthasson Jonathán kedves barátja eránt; `s előjővén Mephibozseth, a` Jonathán` fija, ki mind két lábaira sánta volt, vala-mit Saul bírt vala, mind azt ennek adá, `s asztalánál éteté.

LXXVII.

A` FRIGYLÁDA JERUZSÁLEMBE HOZATIK.

II. Sámuel` VI. Rész. — Vil. 2949. eszt.

Dávid a` frigyládát, melly rég olta Bahalában áll vala, az Abinadáb` házánál, áthozatá Jeruzsálembe. Az nagy fénnnyel, hárfáknak és

ezimbalmoknak, doboknak és trombitáknak csengések és harsogások alatt méne véghez. — De a' nagy vígadást egygy váratlan viassás történet félbe szakasztotta: a' szent ládát vivó szekér' ökrei kifordulának az útból, 's Uzza hozzákapott a' ladához, nehogy a' szekér feldőljön 's a' láda kiessék; 's Uzza azonnal meghalt, — vagy mivel hirtelenkedett, vagy mivel ő, nem Pap épen, hanem csak Lévíta, a' ladához mere nyúlui. — Dávid ezen annyira megijede, hogy házához nem meré vitetni a' ládát, hanem azt Obededomnál tétette le. De midőn ennek házára nagy áldást látta terjedni, bévitete azt Jeruzsálembe, 's nem ökrökön immár, hanem Papok' vállain; 's szent örömében maga is teljes erejéből tánczola a' szekér előtt, végig Jeruzsálemnek úczájin; nevetve és megfeddve feleségétől, Micháltól, de azzal a' szent buzgóságú és Istennek szíve szerint való férfiu nem gondola.

LXXVIII.

BETHISABE.

II. Sámuel' XI. Rész. — Vil. 2969. eszt.

Dávidnak sok bajai valának szomszédjaival, de ő azokat mindenfelé szerencsével verte. Jeruzsálemet elfoglala a' Jebuzeusoktól; a' Filiszteusokon, Moabítákon, Idomaeusokon, Am-

monítákon, Syrusokon győzödelmeskedett, 's fegyverével sok aranyat és ezüstöt gyűjtött a' templom' építésére. Azonban Isten meghagyá neki, hogy e' szent munkát hagyja fíjának Salamonnak.

Most Joáb Fő-Vezérét küldötte ki, hogy végye meg Rabba várost; maga honn maradt. Egy nap vára' erkélyéről megláta egy szép asszonyt, 's felhozatá azt szobájába. Vétkes gerjedelmei nem ismerének határt. Az asszony Bethsabe vala, az ő hívének, Uriásnak felesége. Hogy a' szép asszony egészen övé légyen, parancsola Joábnak, hogy Uriást a' csatázás közben állítsa olly helyre, hol bizonyosan el kelljen esnie, 's Uriás elesett. Dávid a' szép özvegyet sok feleségeinek száma közzé fogadta.

A' tisztátalanságot gyűlölő Isten kiküldé Náthán Prófétát, hogy neheztelését jelentse ki a' Királynak. Ez jött, 's vádat teve előtte egy gonosz ellen, kinek egész nyájai voltak, és a' ki még is elvevé a' szegénytől ennek egygyetlen bárányát. Dávid borzadással hallá e' nagy gonoszságot. Él az Úr, úgymond, hogy az elkövetett erőszakért halállal fog lakolni, 's a' megkárosítottnak az elvett egygyért negyvent ad. — Te magad vagy az, mond a' Proféta, 's engem az Úr küld, hogy tudassam veled haragját; készülj a' csapás' elviseléséhez. Magad ugyan meg nem halsz, de igen a' gyermek, kit neked Beth-

sabbe szűle. — Vétkeztem az Úr ellen! kiálta Dávid, és sírt, és elzárkozék, 's ekkor írta azon Énekét, melly a' Zsoltárok' sorában az 51-dik szám alatt áll. — De a' cselekedet' megbánása, kivált későn, és midőn kénytelenségből esik, soha sem teszi jóvá a' rossz tettet; 's van e, lehet e irtózatossá kín és gyötrelm, mint midőn lelkünk ezt kiáltja: Vétkeztem!

LXXIX.

ABSOLON.

II. 8ámucl' XV — XVIII. Rész. — Vil, 2981. eszt.

Absolonnál nem vala szebb ifjú Dávidnak országában. Elsőnek látván magát szépségben, első akara lenni méltóságban is, 's szívében az a' vétkes gondolat támadt fel, hogy atyját királyi székéről letaszítja.

Látván hogy csak úgy éri el a' mit óhajt, ha megnyerheti a' sokaság' szeretetét, megállta a' kapukban és az utak' szélein, és ha olyanra talált, kinek szólni kelle a' Királlyal, tudakozá, mi baja van. 'S minekutána az illetén elbeszélé ügyét, így felele neki: Panaszkod igazságos, és jó a' mit mondasz; de ki segéljen rajtad? a' Király arra embert nem rendele. Vajha én volnék Bíró e' földön; én mindennek igazságot szolgáltatnék, 's vigasztalás nélkül tölem senki el nem menne.

Dávidnak legkedveltebb Tanácsosát, Achitófelt, incselkedései 's ígéretei által a' maga felére hajtá. 'S most elkészülve látván mindent, engedelmet kére atyjától, hogy Hebronba mehessen, áldozatot nyújtani Istennek. Ott magát Királynak kiáltatá ki.

Dávid a' hírre kifuta Jeruzsálemből, bevonta fejét lepedővel, — mint a' kik bánatban vagynak, 's mezítláb méne keresztül a' Kedron patakán, 's zokogó sírás közt az olajfák' hegyére. Most megérté hogy az ő híve Achitófel is a' pártosok között van. Ekkor felkiálta Istenhez: Uram, szégyenítsd meg az ő tanácslásit!

Absolon beüte Jeruzsálembe, 's tudni akará, hívei mit ítélnék szükségesnek, hogy minden másoknál előbb tétessék. Achitófel azt akará, hogy üssenek haladék nélkül Dávidra, és öljék meg. Chusai ellenben, hogy kerülni kell a' csatát, míg egész Izrael Absolon mellé áll; mert ő szívében Dáviddal tartott vala; 's a' pártosok' nagyjai jobbnak ismerék a' Chusai' tanácsát. Achitófel, előre ellátván mi fog következni, elzárkozék, 's felakasztá magát: Absolon pedig megverve futott, 's hosszú hajánál fogva felakada egy tölgy' gallyán, míg öszvére, melyen ült, alóla elszalada. Ezt látván Joáb, a' Dávid' hadainak Fő-Vezére, három nyilat löve a' pártos fiu' szívébe, 's emberei levevék 's bé-

veték egy gödörbe, 's nagy rakás követ hányá-
nak reá.

Dávid örvendések közt fogadtaték a' város-
ban. De ő szüntelen sírt, 's így kiáltozott: Szer-
elmes fiam, Absolon! édes, édes fiam, Abso-
lon! Bár én holtam volna meg helyetted. Abso-
lon, én szerelmes fiam!

Midőn Dávid fut vala a' fija előtt, Simei,
a' Saul nemzetségéből, csúfságokkal illeté a' Ki-
rályt, 's utána még köveket is hajigála. Ellen-
ben Barsillái, másokkal együtt, élelmet vi-
ve neki és kísérfőinek. — Midőn a' szerencse
megfordúlt, 's Dávid ismét beméne Jeruzsálem-
be, Simei rettegéssel és megszégyenülve köze-
líte Dávidhoz, 's térdre hullva könyörge vét-
keinek bocsánatjokért. Dávid nagy lelkűleg
megbocsátá oktalanságát, Barsilláinak pedig
még halálakor is köszöné, a' mit véle tett vala.

LXXX.

A' P E S T I S.

II. Sámuel' XXIV. Rész. — Vil. 2988. eszt.

Dávid megparancsolá, hogy számláltassék
össze a' nép. E' gond illik uralkodni méltó Ki-
rályhoz, 's nem feddést érdemel, hanem dicsé-
retet; de Dávid ezt nem azért cselekedte, hogy
ismérhesse népe' erejét, hanem kevélységből, 's
nagyjai láták hogy az Úr azt büntetés nélkül

hagyni nem fogja, 's kérték, vonja vissza rendelését, 's bízzék az Úr erejébe inkább, mint a' magáéba. De Dávid nem engede tanácsoknak, 's az összeírást parancsolta. — Kimenének tehát tisztviselői, 's megtevék a' munkát, 's Izraelben nyolczszázezer fegyverfoghatókat találtak, Júdában pedig ötszázezret. — Az Úr hozzá küldé Gád Profétát, 's azt izente neki, hogy vétke' büntetéséül válasszon egyet háromból: hét esztendeig tartó éhséget, három holnapi háborút, vagy harmad napi pestist. Dávid, e' rettenetes félelem közt, az utolsót választotta. Eljött az, 's hétszázezer emberét ölte el. Dávid leborúla az Úr előtt, 's így kiálta fel: Uram, te elened én vétettem oktalanságomban; a' nép nem vétkes. Fordítsd el tehát róla haragodat ellenem és házam ellen! Az Úr kegyelemmel hallgatta meg kiáltását, 's megparancsolta Angyalának, hogy szűnne meg munkájában, 's a' csapás elmúlja.

LXXXI.

S A L A M O N.

I. Királyok' I — VII. Rész. — Vil. 2989. eszt.

Dávid meghala, negyven évekig uralkodván, élte' hetvenedik esztendejében. Kevéssel halála előtt Királlyá keneté Bethsabétől született fiját, Salamont. Ez most elméne Gibeonba, áldozatot tenni az Úrnak. Az Úr neki megje-

Iene álmában, 's így szólott hozzá: Kérj tőlem valamit akarsz, és megadom néked. — Salamon pedig nem kére pénzt, gazdagságot, hosszú életet: bölcseséget kére, 's azért, hogy népét boldoggá tehesse. Istennek tetszék a' kérés, 's olly mértékben adá neki a' mit kívánt, a' hogy nem még soha senkinek ő előtte, nem soha senkinek ő utána. Sőt poltolékul neki azt is megadá, a' mit nem kért vala: dicsőséget, gazdagságot, hosszú életet.

E' ritka adományának világos bizonyosságát adá a' következő történet' elintézésében: — Két szabadéletű asszonyok egy nyoszolyában hálának, egyike is másika is szopó kisdedével. — Egyike mélyen elalván, megnyomá gyermekét; 's midőn felébredének 's halva lelék a' gyermeket, mindegyike azt mondá magáénak, a' ki életben maradott. A' per a' Király' elébe vitétek, 's Salamon így szóla: Tanúja sem egyiteknek, sem másitoknak nincs. E' szerint az életben maradt gyermek vágassék kétfelé, 's vegye kiki felét. Egyike javallá az ítéletet, másika hajlandóbb vala a' gyermeket egészen amannak hagyni, csakhogy az éljen. Salamon ezt várá, 's a' gyermeket ennek ítélte. Az asszony' fájdalma bizonyította hogy a' gyermek' anyja ő volt.

De a' Király' bölcseségének még szebb bizonyossága volt az, hogy kerülté a' hadakozást, 's békét tudá adni népének; hogy országában

szorosan vigyáztatta fel a' jó rendre 's az igazság' kiszolgáltatására; hogy előmozdítá a' földművelést és a' mesterségeket, és ez által bővülködést árasztta el és gazdagságot birodalmának minden lakosain. Maga képzelhetetlen fényben élt, a' nélkül, hogy az által jövedelmeit megcsonkította volna. Naponként tíz hízlalt ökör, száz juh, 's temérdek vad és szárnyas állat ment fel asztalára. Istállójiban negyvenezer hámos ló és tizenkétezer paripa állott, 's tisztjei és cselédjei számtalanok. Hozzá foga azon templom' építéséhez Jeruzsálemben, a' Mória hegyén, mellyet már atyja Dávid akara emelni az Úrnak, 's nyolczvenezer emberrel vágatta és faragtatta hozzá a' köveket; hetvenezerre ment a' munkások, 's háromezer és hatszázra a' pallérok' száma, kik a' templom körül dolgoznak. 'S a' templom hét eszt. alatt teljesen elkészüle. Felszentelésére összegyűlt egész Izrael, 's az nap valóságos öröminnepe vala minden Zsidónak.

Elvégezvén az építést, egy palotát alkotta magának és a' következő Királyoknak, 's tizen-négyszáz esztendő múlva az is készen áll. Annak falai csillogtanak az aranytól, 's a' legpompásabb oszlopokat és festéseket álmélkodva nézé minden szem. Elterjedvén a' Salamon bölcsességének 's gazdagságának híre, mindenfelől jövének az idegenek, látni Jeruzsálemet, 's ezek közt vala a' Sébai Királyné is. Ez gazdag ado-

mányokat hozza neki, pénzt négymillió forint árút, 's igen becses gyöngy és egyéb köveket és illatokat. De ez még inkább csudálá a' Király' bölcseségét, értelmes szavait és ítéleteit, 's azt a' rendet, mellyet országában 's udvarában feltartani tudott, 's tisztelettel eltelve Salamon eránt tére országába.

De a' világi javak' bővsége megtántorítja a' bölcsék' szívét is, 's a' megöregedett Salamon sok tévedésekkel homályosítja el nevét. Hétszáz feleségei valának, 's háromszáz ágyasai azonfelül, napkeleti gőgből inkább, mint bujaság miatt. Ezeket ő Egyiptusból 's az Ammoníták' és Moabíták' lyányai közzül is szedte, 's szíve annyira el vala hajtva általok Jehovának tiszteletétől, hogy a' Sídoni istennének és más egyéb bálványoknak templomokat és oltárokat állíttat. Sokára lelke erőt veve gyengeségein, 's az jele az igaz bölcseségnek; megtére tévedésiből, 's egy tiszteletes munkát ír, melly a' Biblia' Könyvei közt Predikátori Könyv nevezete alatt áll. — Csaknem negyven esztendeig uralkodván Izraelen, megholt, életének hatvanadik esztendejében.

LXXXII.

ROBOÁM ÉS JEROBOÁM.

I. Királyok' XII. Rész. — Vil. 3029. eszt.

Salamonnak halála után az ő fija Roboám leve Király Izraelben, 's a' nép' nagyjai kérték az új Királyt, hogy egy részét azon elviselhetetlen adónak, melyet rájuk Salamon utolsó esztendejében vete, venné vissza. De Roboám elsiketülve tanácsosainak szava eránt, kik a' nép kérését támogatták, 's azon ifjak sugalásait követvén inkább, kikkel együtt nevedett, ezt felelte az esedezőknek: Atyám benneteket korbáccsal szabdala: én skorpiókkal foglak; — és ezt: Nékem kis ujjom több mint az atyám' dereka. — A' szabadkéjű uralkodás azt cselekvé, hogy a' tíz nemzetség különvált, 's magának mást választott Királyul.

Jeroboám, Nebát' fija, egyike azoknak, kik a' nép' kérését a' Király' elébe vitték vala, még a' Salamon' idejében Egyiptusba szaladott el, 's ennek halála után visszajött ugyan, de látván a' miket Roboám kezd, ismét elhagyá az Izrael' földét. Ennek most megjelent Ahija Proféta, 's tizenkét részre szelvén a' maga pallástját, abból tíz részt Jeroboámnak ada, e' szókkal: Ezt mondja Izraelnek Ura Istene, én elszakasztom az országot a' Salamon' kezétől, 's a' tíz nemzetséget néked adom. — A' mit a'

Proféta megjövendőle, bételjesedék: a' nép felhivatá Egyiptusból Jeroboámot, és midőn az feljött, Királyává választotta a' tíz nemzetségben; Roboámnak csak kettő maradt. Roboám Jeruzsálemben uralkodott, Jeroboám Sichemben, az Ephraim hegyén, amaz tizenhét esztendeig, ez huszonkettőig; mind ketten gyűlölve, utálva népeiktől.

LXXXIII.

JEROBOÁM, A' BÁLVÁNYOZÓ.

I. Királyok' XIII. Rész. — Vil. 3030. eszt.

Féle Jeroboám, hogy ha a' tíz tribusban lakó nép megmaradand Jehova' tisztelete mellett, és ezért esztendőnként Jeruzsálembe fel fog járni, mint ezt minden zsidó tenni köteles volt; a' tíz nemzetség újra eggyé váland az elhagyott kettővel, 's így ő királyi méltóságából kiesik. Béhozá tehát az Egyiptusi arany borju' tiszteletét, 's annak eggyik bálványát Béthelben állította fel, a' másikat Dánban, 's meghagyta a' népnek, hogy minden azt imádja, mert az ő atyjákat ez az isten hozta ki Egyiptusból.

Midőn egy nap maga Jeroboám is jelen vala a' bálvány' tiszteletén, jöve egy Proféta, 's megjövendőlé neki hogy a' Dávid' nemzetéből egy fiu fog születni, Józiás nevű, ki ezen oltáron öli el mind azon papokat, kik azon ál-

doznak, 's annak bizonyására hogy a' Látnok igazat mond, az oltár a' Jeroboám szemei előtt ketté hasadt. Ez nem türhete a' Proféta' szavait, 's kinyujtá reá jobbját, parancsolván hogy fogják meg. A' kinyujtott kar legottan megremevedett. Ekkor kéré Jeroboám a' Profétát, hogy nyerte meg jobbjá' meggyógyítását attól, a' ki őtet ide küldötte, 's a' Király karja azonnal meggyógyult. Ez a' Profétát meghívá asztalához, de az nem fogadta el a' hívást, azt vetvén okúl, hogy parancsolatja van Istentől, itt semmit nem enni; 's ment, 's egy fa' árnyékában leült. Most egy Béthelben lakó hamis Proféta hívá a' maga ebédjére, 's az ezt sem fogadta el. Én szintűgy Proféta vagyok mint te, monda a' jövevénynek a' Bétheli; 's engem egy Angyal küld, hogy téged ebédemre hívjalak; jer tehát és egyél kenyereimből. — A' Proféta hitt a' hazug' szavának, ment, 's megszegte az Úr parancsolatját. De bűnéért hamar meglakola; mert alig méne ki Béthelből, 's elébe jöve egy oroszlán az úton, őtet megfojtotta, de sem magát, sem a' szamarat mellyen ment, meg nem ette.

LXXXIV.

ILLYÉS A' KÉRITH PATAKÁNÁL.

I. Királyok' XVII. — Vil. 3092. eszt. körül.

Jeroboámnak követőji még mélyebben sülyedének a' bálványozás' vétkébe, 's senki nem

inkább mint Omri. Samaria városát ez építette, mellyről később a' tíz nemzetség által lakott egész ország Samariának mondatott.

Omrinak fíja, Acháb, leggonoszabb vala ezen ország' Királyainak sorában; és minthogy az ő felesége, Jezabel, bálványtisztelő szülék' gyermeke vala, a' Jehova' híveinek ő alatta kevesedék meg leginkább már is nagyon megfigyatkozott száma. Jezabel Samariában egy Bál nevű képet állíta fel. Isten sok ízben inté Achábot, térne vissza hozzá; de az intésnek nem vala sikere. Három esztendő és hat holnap alatt tehát nem száll vala országára sem eső, sem harmat, 's a' nép nagy éhségben nyomorgott. De az Úr gondot visele a' maga Profetájára, Illyésre, kit azért küldé ki, hogy térítse meg az elfajultakat. Neki minden reggel és minden estve hollók hozának kenyeret és húst a' Kérith pataka mellett. De végre kiszárada a' patak is.

Ekkor parancsolá Isten Illyésnek, menjen Sareptába; ott fog találni élelmet. Illyés méne, 's megláta egy szegény özvegyet, ki fát szedgete. Egy falat kenyeret és egy ital vizet kére az özvegytől. Ez neki így felele: Nincs egyebem egy marok lisztemnél és valami kevés olajomnál; és ha majd azt, én és a' fiam, megesszük, mind ketten meghalunk. — Erre a' Proféta: Teknődből a' liszt, korsódból az olaj

el nem fogy, míg majd eső szálland a' földre. Meglett a' mit a' Proféta mondott, 's az asszony ötet és fiját kitartá.

Tudtára esék Achábnak hogy a' Proféta szólni szándékozik az Úr' nevében, 's elébe menvén, ezt mondá neki: Te háborítod e meg Izraelt? — Illyés felele: Nem én, hanem te, és a' te atyád' háza; mert ti Bál után jártok. — Ekkor azt kíváná Achábtól, hogy a' nép és a' Bál' papjai gyűljenek fel a' Kármelre. — Megtörténvén az, Illyés így szólott: Nép, meddig fogsz te még kétfelé sántikálni? Ha Jehova igaz Isten, kövessed ötet: ha Bál az, azt kövesd.

Ekkor két tulkot hozata elő, hogy egyiket a' Bál' papjai áldozzák a' magok' Isteneknek, a' másikat ő Jehovának, és hogy igaz Istennek az ismértessék, ki a' maga áldozatjára tüzet adand. A' nép a' kívánságot helyesnek ismeré.

A' Papok hozzá fogának áldozatjokhoz, 's tánczolának és szökdösének az oltár körül, mert úgy kívánta az Egyiptusi szokás; 's reggel olta szinte délig kiáltozák: Bál, halgass meg minket! Azonban tűz az ő áldozatjokra nem szállott. Illyés csúfolgatá a' Papokat: Kiáltsatok hangsabban; talán alszik; vagy talán elsüllyede gondolatiban; talán elútazott. — A' Papok még inkább ordítanak, 's beretvákkal metélgeték tes-

teiket, míg sebeikből csorgott a' vér. De Bál szózatot nem ada.

'S most Illyés foga áldozatjához. Oltárt emele, darabokra vagdalá a' marhát, felraká a' fákra, 's ekként imádkozék: Ábrahám', Izsák', Jákób' Istene, mutasd meg ma, hogy te vagy igaz Isten Izraelben! — 'S legottan tűz szálla alá az égből, 's megemészté az áldozatot, és a' farakást azonfelül.

A' sokaság arczra borúla a' földig, 's így kiáltozott: Jehova az igaz Isten! — Akkor Illyés a' néphez: Ragadjátok meg a' Bál' Papjait! — Azok engedének a' parancsolatnak, 's megölék őket a' Kizson pataka mellett. Valának pedig a' Papok nyolczszáz-ötvenen. —

Illyésnek e' cselekedete szelídebb fényben fog annak szemei előtt feltűnni, a' ki tudja, hogy a' Hebræusok Jehovát nem egyedül Isteneknek tekintették, hanem Királyoknak is egyszersmind; 's így a' bálvány Papjait haza' háborítójinak. — Az emberiség' gyermeki korában az őket szerető bölcs Isten a' szerint szóla a' népekhez, a' mint kimiyeltetések' alsó grádicsai szükségessé tették: ma már az igaz vagy hamis tanítást nem csudák bizonyítják, hanem önmaga a' tanítás.

LXXXV.

N Á B Ó T' S Z Ó L E J E.

I. Királyok' XXI. Rész.

Acháb kiljebbre akará terjesztetni kertjét, 's megszólítá Nábótot, hogy szőlejét neki adja el, pénzen vagy cserében. Az nem akara megválni szőlejétől, mert az neki ősi birtoka volt, 's az Izrael' fíjainál ősi birtokot eladni véteknek tekintetett. Ezen a' Király annyira megharagvék, hogy enni sem akara.

Felesége, a' gonosz Jezabel, tanúkat vásárlott Nábót ellen, hogy szidalmazá Istent és a' Királyt. Jezreel városnak vénei halálra kárhoztaták az ártatlant, 's elevenen megkövezteték; mert Jezabel kíváná vala úgy.

De a' Proféta ezt jelenté ki Achábnak az Úr' nevében: a' melly helyen az ebek felnyalák Nábótnak vérét, ott fogják felnyalni a' tiédet is; feleségedet pedig Jezreelnek kapuji előtt meg is eszik. — A' jövendőlés betölt: Acháb elesék az harczban, és midőn haza vinnék a' testet, csorgott vére, 's ebek nyalakodának rajta. Jezabelt palotája' ablakiból vetették alá, és midőn a' test eltapostatott, ebek hízalalák rajta magokat. Fíjok Jórám, ki Király leve Acháb után, Jehu által esett el, 's teste kivitetett a' Nábót' szőlejére.

Achábnak Jorámon kívül még hetven fíjai voltak. A' Samariaiak mindegyig megölék ő-

ket, fejeiket kosaraikba rakák, 's átküldék Jezreelbe.

Illy példáját adja a' Gondviselés a' maga igazságos bosszújának, hogy elrettentse az istentelent. De a' büntetés a' gonoszt hol hirtelen éri-utól, hol csak sánta lábakon. 'S a' megátalkodott készebb veszni mint magához térni.

LXXXVI.

ILLYÉS FUT JEZABEL ELÓTT.

I. Királyok' XIX. Rész. — Vil. 3097. eszt.

Jezabel rá izene Illyésre, hogy minekelőtte a' nap lemegyen, a' szerint fog bántani vele, a' mint ő bánt vala a' Bál' Papjaival. — Illyés tehát megszökött a' pusztákba, 's ellankadván ott futásában, és kínozva az éhenlételtől, kéré Istent, hogy őtet hagyja meghalni. Az Úr álmot bocsáta reá, 's álmában egy Angyal jelent meg, ki felkölté, hogy egyék. Felnyitván szemeit, megláta feje mellett egy hamuban-sült pogácsát és egy korsó vizet. Evett és ivott, és ismét lefekvék, 's elaludt. Az Angyal ismét megjelené, 's intette, hogy ennék megint, mert hosszú útra fog indulnia. Illyés tehát evék, 's ment, negyven nap és negyven éjjel, 's végre eljutott a' Hóreb hegyére. 'S ott megjelené neki az Úr, 's parancsolá, hogy menjen Damas-

kusba, 's kenje fel Hazael Syriai Királynak, Jehut pedig Izrael-országának.

Ezen útjában megláta egy embert, ki tizenkét ekével szántogatta földjét. Az Elizeus vala, egy gazdag birtokos' gyermeke. Illyés neki méne, és rá vetette pallástját, 's az legottan abba hagyá a' szántást, haza méne szüleihez, búcsút venni tőlök; ökrét mellyen szántott, levágatta, 's összetörvén ekéjét, annak tüze mellett sütötte meg azt, 's nagy vendégséget tarta búcsúzásul minden szomszédival, 's követte a' Profétát.

LXXXVII.

A C H Á Z I A.

II. Királyok' I. Rész. — Vil. 3108. eszt.

Acháb után a' fija Acházia leve Király Izraelben, de ez csak két esztendeig uralkodhatott. Kiesett ablakából, 's összetörte magát. — Fájdalmai között elküldé embereit, megtudni Baalzebub Ekroni bálványtól, ha fel fog e gyógyulni. Isten neheztele e' tettért, 's kiküldé Illyést, hogy kérdje meg a' Király' követeitől, ha Izraelnek nincs e Istene, hogy urok bálványhoz folyamodott, 's kimondani, hogy az meghal e' bajában. — Acházia elbeszélteté, millyen ember lehetett, a' ki neki ezt meré izenni; 's rá ismervén feleletekből Illyésre, ötszáz embert

külde ki, hogy azt keressék fel, és hozzák elébe. — Jön egy Ezredes a' maga seregével, 's Illyés tüzet vona rájuk az égből, melly az Ezredest és az egész csoportot megemésztette. Jön a' másik Ezredes is a' maga népével, 's Illyés azokra is tüzet szállíta alá, hogy eggyről eggyig elvesztenek. Jön a' harmadik Ezredes is; de ez tisztelettel közelíte a' Profétához, 's könyörge neki, hogy őtet és embereit ne bántaná. Illyés megkegyelmezett ezeknek, 's most önkényt méne a' Király elébe, 's szabadon kimondá neki hogy meghal.

LXXXVIII.

ILLYÉS ÉGBE VITETIK.

II. Királyok' II. Rész. — VII. 3108. eszt.

'S most jelen vala az idő, mellyben Illyésnek meg kelle halnia. Tudta hogy meg fog, 's meghagyá tanítványának Elizeusnak, hogy Gílgálban tőle maradna el; ő Béthelbe küldetik az Úr által. De Elizeus: Él az Úr és a' te lelked, ugymond: én tőled el nem maradok.

Béthelben ismét kéré, hogy maradna el; ő Jerichóba küldetik. Elizeus Jerichóba is elkísérte.

Kérte harmadikszor is, mert az Úr úgy kívánja hogy a' Jordánhoz menjen; 's Elizeus megesküvék, hogy tőle el nem marad.

'S elérének a' Jordánhoz. Illyés megüté pálcájával a' folyamot, 's az kétfelé vála, mint két kőfal míg rajra általmentenek. Ekkor monda a' Látnok: Kérj tőlem, valamit akarsz, minekelőtte elragadtatom. — Elizeus felele: Légyen rajtam a' benned lakó lélek kettős mértékben. — Illyés erre: nehéz dolgot kívánsz; de ha látni fogsz mikor elragadtatom, meglészen: nem leszen meg, ha látni nem fogsz.

'S íme fergeteg szálla alá az egekből, 's a' Proféta elragadtaték. Elizeus látta azt, 's felkiáltott: Édes atyám! édes atyám! Izraelnek mind szekerei, mind lovagjai! (azaz, te, ki könnyörgésed 's tanításaid által nagyobb ótalmára vállal Izraelnek, mintha azt számos hadi-szekerek és lovagok által ótalmazád vala!) 's Illyésnek pallástja a' hívre szálla alá a' felhők közzül.

LXXXIX.

E L I Z E U S.

II. Királyok' II. Rész. — Vil. 3108. eszt.

Elizeuson valóban kiönteték Mesterének lelke. Mert midőn a' Jordánhoz ért, ő is megcsapá pallástjával a' vizet, 's az ő előtte is kétfelé vált. — Jérichóban sót vete az izetlen vízbe, 's az legottan ihatóvá lett. — Eggy favágó' fejszéje a' vízbe esék. Oda a' fejszém, Uram! kiálta az ember; pedig azt kölcsön kértem. A' Pro-

féta lecsapott egy gallyat, feltaszította a' Jordán' fenekéből a' fejszét, 's a' fejsze előúszott. — A' Bétheli gyermekek csúfot úzének belőle, 's ezt kiáltozák neki: Jöjj fel, kopasz, a' hegyre! 's két medve előjöve az erdőkből, széllyel szag-gatá a' gyermekeket. Száma a' gyermekeknek negyvenkettő vala.

XC.

AZ ÖZVEGY OLAJOS-KORSÓJA.

II. Királyok' IV. Rész. — Vil. 3109. eszt.

Egy kegyes ember meghala, 's feleségét 's két fijait adósságban hagyá, de minden jószág nélkül. 'S a' kinek adós volt, el akará szedni fijait. E' szorúltságában az asszony Elizeushoz folyamodék, ki tudni akará, mije vagyon. Nem vala egyebe valami keves olajánál, mellyel a' keleti népek, mint a' mai olaszok is, vaj gyanánt éltenek. Elizeus meghagyá, hogy az özvegy szedne kölesön minél több olajos edényeket, 's azon kevés olajából, melly neki maradt, töltse, míg telik. 'S a' kölesön-szedett edények mind megtöltek, 's tele marada tulajdon korsója is; 's az olaj kifizeté az egész adósságot.

XCI.

ELIZEUS EGYÉB CSUDATÉTEI.

II. Királyok' IV. V. Rész.

Elizeus Sunamithnak (a' Sunemben lakó asszonynak), ki sok jóval vala eránta, fiat ígére az Úrtól, 's az Úr teljesíté Profetája' ígére-tét. De a' gyermek meghala. A' Proféta megszáná a' szerencsétlen anya' fájdalmait, 's a' megholt kisdedet vissza hozá az életbe. — Száz embert húsz kenyérrel elégíte ki. — A' Syriai Király' hadi-vezérét, Námánt, elküldé a' Jordánhoz, hogy ott feredjen meg hétszer, 's ez által felgyógyítá bélpoklosságából. Ez a' Profétát gazdagon meg akará ajándékozni, de az el nem vevé ajándékát. Ellenben szolgája, Geházi, utána méne a' Hadi-Vezérnek, 's tőle a' Proféta' nevében, de a' Proféta híre nélkül, egy talentomot kívána a' gyógyításért, 's attól egy helyébe kettőt kapa. — Elizeus Geházira szállítá a' bélpoklosságot.

XCII.

A' ZSIDÓ NÉP' ESETE.

II. Királyok' XXIV. — Vil. 3420. eszt.

Hijába valának adva mind azon sok és erős tanítások, melyeket Isten a' maga nagyobb és kisebb Profetáji által a' megromlott, és vétkei-

ből magához térni nem tudó népnek tarta; azok naponként mélyebbre süllyedének a' bálványozás' esztelenségeiben. A' Sareptai özvegy, a' Syriai Námán, az egész nagy Ninive általtertek az egy Isten' tiszteletére, az Izrael' fiai pedig elhajlának tőle, 's hamis istenek' tiszteletét vették be. Az Úr tehát elvoná rólok védő karjait, 's Salmanassár Assyriának Királya elfoglala Samaria-országot, és abban a' tíz nemzetség' lakosait, 's Királyokat, Hozeást, fogva vivé Ninivébe.

Ennek fija, Senachérib, el akará törteni a' Júda-országot is, 's ennek kegyes Királyát, Ezéchiást, megszállá Jeruzsálemben. De az Úr Angyala megjelene, 's egy éjjel nyolczvanöt ezer embert vága le az Assyriaiak' táborában, 's vezérek és urok elrettenve a' csapástól, abba hagyá az ostromot, 's mindnyájan elfutottak.

Most Nabukodonozor jöve elő, 's elfogá Joachim Királyt 's fiját Jechóniást, 's a' népet fogva vivé Babylonba. Zedechiás azután még uralkodék kevés ideig Jeruzsálemben; de hitetlen lévén mind Isten éránt, mind Nabukodonozorhoz, kinék hűséget esküvék vala, ez megjelent, 's Zedechiásnak két fiai atyjok szemei előtt levágatta, azután atyjokat, Zedechiást, megvakította, 's a' világtalant, és népe' nagyjait, 's valakik fegyverviselésre alkalmasok voltak, bilincsekre verve fogva vitte. Vezére, Na-

buzaradán, meggyújtá Jeruzsálemet, kőfalait elhányatta, kincseit elrablotta. 'S így valamint az Izrael-országának Salmanassár által vége lön, vége lön mostan a' Júda-országának is.

XCHH.

D Á N I E L.

Dániel' II. Rész. — Vil. 3398. eszt.

Nabukodonozor a' Judeából kivitt atyák' gyermekei közzül kiválaszta négyet, kik az ő udvarában és asztálánál tartatván, és a' Chaldæusok' tudományaikban neveltetvén, egykor neki, mint fő tisztviselők, szolgáljanak. Dániel ezen négy ifjak egyike vala. De nagy elméje 's ritka tehetségei már akkor is sokakat irigyeivé tettek.

Dániel csak tizennégy esztendő s ifjú vala még, midőn Nabukodonozor Király egy álmot láta, melly egészen elrémité lelkét. Felvirradván, parancsolá Bölcséinek, hogy találják ki, mit álmodott légyen ő. — Azok azt mondták, hogy ők csak az álom' jelentését tudják megfejteni, de nem kitalálni a' mit más álmodott. A' Királyt bosszantotta a' felelet, 's kiadá parancsolatját, hogy azok mindnyájan ölettesse meg. Dániel könyörge Istennek, hogy a' veszélyt fordítsa el, mert a' halálos ítélet óráá 's Ananiás, Mizsael és Azariás társaira is, mint

a' Chaldeai Bölcsék' iskolájában nevelt négy zsidó-születésű ifjakra, kiterjede, 's ekkor bé-jelenteté magát a' Királynál.

Király, ugymond, te rettentő magasságú szobrot látál álmodban, mellynek feje arany volt, melye 's karjai ezüst, hasa 's czombjai réz, lábai pedig részint vas, részint föld. De egy darab kő, minden emberi kéz' illetése nélkül, lerepede a' hegyek' szirtjeiről, ketté törte a' szobor' lábszárait, 's a' szobrot feldöntötte, 's porrá morzsalta. A' szobor' feje, ugymond, a' te országlásodat jelenti; ezt egy más országlás fogja követni, melly nem lesz olly dicső mint a' tiéd, 's a' másodikat egy harmadik, melly kissebb lesz mint a' második vala; 's úgy egy negyedik, melly véget ér. — Nabukodonozor ekkor megisméré, hogy a' Dániel' Istene nagyobb minden egyéb isteneknél, 's őtet Kormányzójává tevé egész Babylonnak, sőt Istennek nézte, 's áldozatokkal akará tiszteltetni. De Dániel egyedül azt kéré a' Királytól hogy lakása az ő palotájában lehessen, neki és három társainak, kikkel együtt imádkozott vala, hogy az ő Istenek neki a' Király' álmát jelentse ki.

XCIV.

HÁROM IFJÚ AZ ÉGŐ KEMENCZÉBEN.

Dániel' III. Rész. — Vil. 3417. eszt.

Nabukodonozor most hatvan singnyi magasságú 's hat singnyi szélességű arany szobrot állította fel, 's fenyegeté a' kik azt arczra borúlva nem tisztelendik, hogy az égő kemenczébe löketi. Zsidrák, Mizersák, Abednégó nem gondolának a' fenyegetéssel, 's kimondák, hogy az ő térdeik Jehován kívül senki előtt meghajolni nem fognak; 's Nabukodonozor parancsola, hogy vettessenek égő kemenczébe.

A' láng messze kicsapdosott annak torkán, 's elölé azokat, kik e' hármát a' kemenczébe vetették, de ők a' kemenczében nem szenvedének semmi sérelmet; mert az Úr Angyala közzejék méne be, 's elvette a' tűz erejét. Álmélkodva láták az oda gyültek, mint járanak fel és alá a' lángok közt, és, a' mit a' sokaság nem érthete, nem hárman, hanem négyen. Mert az Angyal csak akkor távozik el tőlök, mikor őket a' kemenczéből kivonák.

XCV.

NABUKODONÓZOR MARHÁVÁ VÁLTOZIK.

Dániel' IV. Rész. — Vil. 3434. eszt.

Nabukodonozor felfuvalkodék győzödelmeiben, minekutána, megalázva Egyiptust és min-

den ellenségeit, Babylonba visszajött, 's Istennek kívána tartatni. Dániel elébe lépett, 's ezt mondá neki, megtanítva erre az Úrtól: Király, te álmodban egy élőfát látál, mellynek magassága az egekig terjed, és ágaival az egész földet elfedi. Lombja gyönyörű volt, 's gallyai meg valának terhelve mindennemű gyümölcsevel. A' föld' állatai árnyékában legelének, 's az ég' madarai ágain rakták fészkeiket. A' szép fa, o Király, tenmagad vagy, kinek dicsősége az egész földet eltölté. Vágd ki a' fát, de légyen gondod tövére, 's azt szorítasd össze vas abroncsokkal; áztassa azt az ég' harmatja, 's nevedjék a' legelő marhák között, míg hét esztendők felette elmúlnak. Ezt izeni néked az én Istenem: Ki lésszes rekesztve emberek' társaságából, 's az erdők' vadai között fogsz lakozni; fűvet észel, mint az ökrök, 's az ég' harmatja fogja eloltani szomjádát, míg megtanúlod, hogy Isten az országok' Ura, 's hogy ő azokat kedve szerint osztogatja ki. — 'S a' mit Dániel neki megjövendőle, azonnal teljesedésbe ment. Elszédítetvén kevélysége által, minden országait elvesztette, bútt az emberek elől, mint a' rengetegegek' vadai. De magába térvén végre, 's megaláztatván magát Isten előtt, hét évek múlva előbbi alakját (méltóságait) visszanyerte.

XCVI.

BALTHAZÁR.

Dániel' V. Rész. — Vil. 3466. eszt.

Balthazár Babyloni Király összegyűjté országának nagyjait, 's megvendégelvén őket, asztalára azon templomi edényeket is felrakatá, mellyeket atyja, Nabukodonozor, Jeruzsálemből hozott el, 's abból étette és itatta vendégeit, férfiakat és asszonyokat. Isten meg vala bántva az edények' megfertéztetése által, 's íme, a' vendégeskedők' láttára, egy kéz megjelent, 's három szót írt a' falra, mellynek senki sem értette jelentését. A' Királyné emlékezők, hogy Dániel más alkalommal már sok titkot fejtgete fel, 's a' Király parancsola, fejtse fel ezt is. Dániel megszólala: Király a' három szó vesztetet jelenti, mert megbántottad az igaz Istent. Mené azt jelenti, hogy Isten számba vette napjaidat, és azok kitöltek; Tekél, hogy téged bévete mérő serpenyőjébe, 's a' serpenyőt könnyűnek találta; Perész, hogy országod fel léssen osztva a' Médusok és Perszák között. Nem sokára azután Cyrus megjelené Babylon alatt, megvette a' várost, 's két tisztje béhata Balthazárnak szinte lakó szobájiba, 's őtet megölte.

XCVII.

DÁNIEL AZ OROSZLÁNOK VERMÉBEN.

Dániel' VI. Rész. — Vil. 3466. eszt.

Dárius Médusnak uralkodása alatt kiméne a' rendelés, hogy az országban harmincz napok lefolyta alatt senki máshoz, mint a' Királyhoz, könyörögni ne mérésszeljen; ha ki másként cselekednék, elevenen fogna az éh oroszlánok' vermébe vettetni. Erre Dáriust a' Dániel' irigyei vették, tudván hogy ez a' Jehova' tiszteltétől magát elvonatni nem fogja, 's így őtet veszélyre taszíthatják. Dániel a' maga könyörgeseit Istenhez reggel, délben, estve a' harmincz napok alatt is a' szerint gyakorlotta mint azelőtt, 's így a' verembe löketett. De Isten megtartá a' hozzá hívét, 's más nap megnyittatván a' verem' torka, Dániel minden sérelem nélkül lépe ki az oroszlánok közzül. A' Király elrémüle a' csuda' látásán, 's most ellenségeit hányatá a' verembe. Az oroszlánok tátott szájjal várák 'prédájokat, 's a' gonoszokat mohón felfalák.

XCVIII.

DÁNIEL MEGMENTI SUSÁNÁT.

Dániel' XIII. Rész. (a' Dániel' Toldalékjából.)

Babylonban egygy gazdag, istenfélő ember élt; neve Joáchim. Ennek felesége, Susána,

igen szép volt. Az asszony egy nap parancsolta szolgálóleányinak, hogy a' kertben készítenék meg ferdejét, 's az ajtókat bezárnák, hogy a' kertbe senki bé ne jöhessen. Két tisztviselő, eltávozni látván a' két leányt, betöre az asszonyra, 's azon volt, hogy bűnre hajthassa. Ha nem engedsz, így szólának, felkelünk ellened, 's kiáltjuk, hogy valakit találánk veled, de hogy az kisiklék kezeinkből, 's elszökött; a' Bírák hinni fogják szavunkat, mert azt is fogjuk mondani hogy szerelmed' kedvéért küldéd el magadtól a' két leányt. Gondold meg mit cselekszel, és hogy a' Bírák, ha vádra kelünk majd ellened, elevenen fognak megköveztetni.

Susána készebb volt halált szenvedni, készebb emberek előtt találtatni, mint Isten és az ő lelke előtt vétkesnek, 's teljes erejéből sikoltózék, hogy mások hallják meg azt, 's jöjjenek segédjére. A' ház' cselédjei összefutának. A' két gonosz teljesíté a' mivel az asszonyt fenyegette, 's Susánát Bírái halálra ítélték.

Dánielt megilleté a' szerencsétlen asszony szenvedése. Én nem akarom magam vétkessé tenni az ártatlan' vérében! mondá. — A' nép kapott a' szón, 's kérdé: Mint érted ezt? — Ekkor Dániel: Jertek vissza a' törvényszék' elébe; a' két tisztviselő hamisan esküdött. — Dániel azt kíváná, hogy a' két tanu választas-

sék külön, 's meg ne engedtessek nekik, hogy egymással szólhassanak.

Egyike a' másika után állítaték a' [Bírák' elébe. Dániel kérdé az elsőtől: Melly helyen követé el Susána a' bűnt, mellyel vádoljátok? Egy mastixfa alatt, felele ez. — Most a' másik tanút hozatá fel, 's ez azt állítá, hogy a' bűn tölgyfa alatt történt. Világossá leve hazugságok. Susána szabadon eresztetett: a' két tisztviselő megkövezteték.

XCIX.

BÉL ÉS A' SÁRKÁNY.

Dániel' XIV. Rész. (a' Toldalékból.)

Babylonban Nabukodonozornak fíja Evilmerodach Király uralkodék. — Ott Bél bálvány vala tiszteletben, ki naponként tizenkét mérő búzalisztet, negyven juhot, három cseber bort emészte meg. Dániel kimondá, egész maga elszánásával, hogy azt nem a' bálvány, hanem az ő Papjai emésztik; 's a' Király látni akará, Dániel mond e, ezek e, igazat. Bevitetvén tehát a' mindennapi adót templomokba, bépecsétlé annak ajtaját; de más nap az adó már nem vala ott. Dániel neveté a' Papok' ravaszságát, 's behíntvén titkon a' templom' földjét hamuval, reggel kimutatá a' Király előtt a' Papok' nyomait, merre a' templom' szolgálja az

adót ellopdosák. A' Király megöleté őket, szám szerint hetvent, 's hatalmat engede Dánielnek, lerontatni a' templomot.

Vala Babylonban egy sárkány is, melly istenként tisztelteték. Dániel zsírt, szórt, szurkot főze egyyüvé, 's abból pogácsákat gyúrt, 's megéteté a' sárkánnyal; 's midőn a' sárkány béle a' pogácsától meghasadozék, ezt kiáltá tisztelőjinek: Lássátok itt istenteket! — A' felingerlett nép hat napig nem adata enni az oroszlánoknak, hogy igen éhek légyenek, 's Dánielt ismét közzéjek vetteté. De azok ötet most sem bánták. Hat nap tartaték zárva a' verem, hogy Dániel éhen haljon meg, ha az oroszlánok nem bántanak. De az Úr' lelke megragadá Habakuk Prófétát üstökénél fogva, midőn Judeában, Babylontól olly igen nagy távolyra, étket vivot aratójinak, 's letette a' verem felett. Minekutána Dániel évék az étekből, Habakuk ismét felragadtatott, 's ottan tétetett le, a' honnan felkapatott vala. Hetedik nap felbonták a' vermet, 's Dániel sérelem nélkül jöve elő; ellenségei pedig ismét az oroszlánok' prédáji lettenek.

C.

JÓNÁS.

Jónás' Könyve I — IV.

Isten Ninivébe, az Assyriusok' anyavárosába, küldé Jónást, hogy annak lakosait térítené kegyesség' útjára; külömben őket keményen meg fogja büntetni. A' Proféta vagy félelemből, vagy kevélységből, hogy nevetni fogják ha büntetést jövendől és az osztán bé nem teljesedik, hajóra ült, 's futni akara Isten elől. De az Úr nagy vészt támaszta a' tengeren. A' megremúlt hajósok kihányák terheiket, jajgatának, könyörgének; a' Proféta pedig kényére alvék a' hajó fenekén. A' többiek felverék alvásából, hogy könyörgene ő is a' maga Istenének. A' fergeteg azonban el nem csendesedett. Úgy hitték a' babonás hajósok, hogy közöttök valamely gonosztévő van, és hogy a' megbántott Istenség azért támaszta veszélyt, hogy ez lakoljon. Sorsot vetének tehát, hogy a' kit az érni fog, lökettessék tengerbe, engesztelő áldozatként. A' sors Jónásra esett. Szerencséjére egy nagy hal, melly a' gályák körül szokta vala lenni élelmét, a' hajó körül vala, 's elnyelé a' Profétát. De harmad napra gyomrából épen a' part-ra löké ki.

Jónás tovább nem mere engedetlenkedni. Elméne Ninivébe, 's kiáltozott az útszákon, hogy

Isten elveszti a' várost, ha hozzá nem tér. Ezt hallván, nép és Király zsákba öltözének, 's leülének a' porban, 's az Úr elfordítá haragját. De Jónás szerette volna, hogy jövendölése teljesedjékbe, 's meg nem tudá nyugtatni elméjét, hogy bé!nem teljesedett.

Azonban j'azzal vigasztalgatá magát, hogy a' mi most meg nem történt, megtörténhetik ezután. Felméne tehát egy tetőre, hogy onnan láthassa, mint pusztúl el a' város. Itt kalibáját egy csemete futá be, mellynek széles levelei árnyékot tartának feje felett a' nagy hőségben. De a' csemete' tövét megrágta valamelly féreg, 's Jónás felkiáltott: Így én nem akarok élni! — Te egy csemete' elfonnyadásán bánkódol, monda az Úr a' heves embernek, 's én egy temérdek várost meg ne szánjak e?

 CI.

A' ZSIDÓ-NÉP' TOVÁBBI TÖRTÉNETEI.

Cyrus oltá, Vil. 3468-ban, a' Macedo Sándorig 3681-ig.

Az Izrael országát Assyriusok foglalák el, a' Judáét a' Babyloniaiak. Most ezeket éré a' sor; elébb Assyria nyomá el Babylont, majd Babylon Assyriát, míg végre a' Persza Cyrus mind azt, mind ezt. A' zsidóság' Profetáji megjövendölék ugyan, hogy a' nép ki fog szabadulni, de megjövendölék azt is, hogy lesz egy ha-

talmas Fejedelem, Cyrus; 's ez örülve hallá maga felől a' jövendőlést, 's tisztelte a' zsidó-nép' tanításait. Kegyessége erántok annyira méne, hogy szabad hazamenetelt engede nekik, elhozott templomi edényeiket visszaadatá, 's megengedte, sőt parancsolta, hogy a' Jeruzsálemi templomot, melyet Salamon épített vala, újra felállíthassák.

Zorobábel' vezérlése alatt tehát, hetven esztendei fogságok után, több mint negyvenezer Zsidó Jeruzsálembe visszaköltözött.

Legottan hozzá fogának a' templom' építéséhez; de a' visszálkodás elakasztá munkájokat. Mert midőn a' Samariában megtelepedett sokaság azt kívánta, hogy a' templom' építésében lehessen részek nekik is, 's Zorobábel azt ellenzette, mivel félt, hogy ezek, kiknek szertartásaik össze valának keveredve a' bálványozók' szertartásaikkal, megfertézhetnék a' Jehova' tiszteletének egykori tisztaságát; a' bosszús Samariaiak addig dolgozának Babylonban, míg a' templom' további építése nekik megtiltatott. A' Judeához tartozók azt terjeszték elő, hogy Cyrus nekik arra engedelmet adott, sőt hogy azt parancsolta is. Dárius (a' Histaspis' fija, 's a' Cyrus' két leányainak, Atossának és Aristonának férje) felhányatá a' királyi leveltárt Achmetában, 's megtaláltatván ott az említett rendelkezés, az építést az esedezőknek megengedé. —

Magát a' várost, az elpusztúlt Jeruzsálemet, Nehémiás állította ismét helyre, felékesítvén palotájival 's erős bástyájival.

Sokára el vala döntve a' Persza hatalom is, 's a' Macedo Sándor fegyveres kézzel méne Jeruzsálem felé. A' papok, templomi fejér öltözetekben menének elébe, 's a' világdúló annyira meg vala hatva tiszteletes alakoktól, hogy templomjokban áldozatot is nyújtott Jehovának.

Sándornak halála után (3681.) a' fegyverrel szerzett temérdek birodalom sok részekre vala feltépdelve, 's a' nagy Király' Vezérei felosztottak tartományaiban. Ptoloméus, fija Lágusnak, Egyiptus' Királya leve, Babylonban és Syriában Seleukus. Ptoloméus ismerte a' babonás népet, 's tudván hogy azok szombatnapon fegyverre kelni nem fognak, az napon üte rájok; 's fogva vitte Egyiptusba.

CII.

ANTIOCHUS EPIPHANES.

Jeruzsálem végre Antiochus Epiphanes' kezébe jutott. A' nép nem titkolható örömét, midőn egy hír után azt hívé, hogy a' fenevad, az Egyiptusiak ellen hadakozván, elesett. De a' hír hamis volt.— Az most dühösen tére vissza, 's nyolczvanezer embert kardra hányatott, negyvenezeret marhaként parancsola pénzen eladni:

A' Mózes' törvényeit általfában eltiltá, Jehova' tiszteletének helyébe a' görög istenekéit terjeszté el minden felé; a' Zorobábel által újra felállított templomban az Olympiai Jupiter' képét felállítá, 's kényszeríté a' Zsidókat, hogy templomjokban áldozzanak disznót, 's annak húsát megegyék.

A' nyomorgatott Zsidók közt nem kevesen találtatának, kik készebbek voltak kínosan veszni mint atyájiknak vallásuktól elhajlani, 's ennek sok felséges példáját beszélík azon tiszteletes Könyvek, mellyeket némelly Keresztyén felekezeteink az Ó-Testamentom' Könyvei mellé, Apocryphusok nevezete alatt fűzve, tartanak fenn. Ki olvashatja azokban a' Makkabeusok' lelket-rázó történetét, hogy férfiúi tűzre ne lobbanjon? Ki nem szánja, ki nem tiszteli az emberiségnek e' Szentjeit, és ki nem fog elborzadni az ő irtózatoss hóhérjaiktól? A' vétek soha nem ronthatja meg annyira az emberi szívet, hogy midőn azt látja bántatni a' mi szent, magát az erőnek ellene ne szegezze, 's ha úgy hozza a' szükség, érte halni is kész ne legyen.

Illy fényes tettek azok, miket a' Makkabeusok' Könyve az emberiségnek ezen hősei felől beszélének. — Antiochus, megértvén hogy egy tiszteletes özvegynek, hét nagy reményű fíja van, előhozatá ezt, és parancsolá neki 's hét gyermekeinek, hogy atyájik vallását hagyják el;

külömben gyermekeit az ő szemei előtt fogja halálra gyötrezni. — Sorban állá ki mindenike a' legkegyetlenebb csigázásokat, de hitében tántoríthatatlanul megmaradott. 'S a' dicső asszony nem magzatjainak szenvedéseikért reszkete, hanem azért, hogy az élet' szeretete erőt talál venni az ő gyengeségeiken, 's megtagadják hiteket. Asszonyi nagyság 's anyai nagyság ragyogott e valaha szebb fényben?

A' Makkabok végre is győztek a' dölyfös fenevadon, 's feldönték a' bálványok' oltárait:

CIII.

A' KEGYES JÓB.

A' kelet' Íróji, heves képzeletek szerint, felcizfrázva szeretik beszélni történeteiket, nem hogy hamisan beszéltessek a' mi történt, hanem hogy hallgatójikat a' beszéd gyönyörködtethesse. 'S beszédjeken meg van a' szín, mellyet a' vakság 's a' bálványozás' bolondságaiban élő nemzetek közt vontanak magokra. Így adják ők a' Jób' történetét is. A' poetái lepel nem árt annak a' mi való, csak tudjuk érteni. Céljok az volt, hogy bizakodást tanítsanak Istenhez, és magunk' megtagadását; 's a' cél szent, jóltevő, tiszteletes.

Az Úz-földén, mellyet a' Szent Író paradisi kiességű 's igen termékeny tartomány-

nak mond, lakott egy Jób nevű ember, kedves Isten előtt, és boldog férj, boldog atya, boldog házi gazda, kit az Úr eltetéze minden áldásával. — Sátán irigylé örömeit, és midőn egyszer elébe akada az Úrnak, 's ez tudni akará, honnan jó, és ha látta e Jóbot, 's e' földön talált e kegyesb embert; ez így felele: Neki könnyű kegyesnek lenni, mert minden javaidal elhalmozád; de bízzad rám, hogy ostromozam én, 's meglátod, úgy tagad meg tégedet, mint minden más. Az Úr megengede Sátánnak, hogy Jóbot vegye kísértetei alá, de meghagyván eggyzersmind, hogy életét illetni ne merje.

'S íme négy követ érkezék Jóbhoz, eggyikben a' másika után. Az első így szóla: Szabéusok (Arab kóbörlők) ütének szolgáladra, azokat mind megölék; ökreidet, szamaraidat elhajtották. — Másika: Leszálla az Úr tüze az egekből, 's cselédidet 's juhaidat megemészté. — Harmadika: Chaldéusok szabdalák le tevéid' őrzőjit, 's ménésidet elhajtották. — Negyedike: Leszakadott a' ház' boltozatja, hol hét fiai 's három leányaid együtt mulatának, 's mind oda ölé őket. — Jób felkiálta: Az Úr adta, az Úr vette; áldott légyen az ő neve örökre. Megszággatá ruháját, fejét megnyírete, 's földre borúla keservében.

Az Úr ismét előtalálá Sátánt, 's kérdé, ha látá e az ő hív szolgáját. Adnád magát kezem-

be, felele a' kísértő, 's megtagadna téged, mint minden más. — Menj, mondá az Úr, kezédbe adom őtet; de vigyázz, hogy életét ne illesd. — Ekkor Sátán elborítá Jóbot fekélyekkel, fejétől fogva talpiglan, hogy kínjai közt hamuban fetreng, 's cserép darabokkal vakargatá testét. Ezt látván felesége, mondá: 'S te tovább is hív maradsz e ahoz a' kit eddig szolgálál, és a' ki hűségedért így sanyargat? Végy búcsút tőle, és halj meg! — Erre Jób: Asszony, úgy szólasz, mint a' kitől esze eltávozék. — Előjőve három barátja, 's vigasztalás helyett ingerlé őtet, 's azt mondá, hogy neki titkos bűnösnek kell lenni, 's azért sanyargattatik. — Jób magát tisztának mondá minden bűntől. — De nyavalyája még gyötrőbbé leve, 's fájdalmai annyira ragadák, hogy átkozá a' napot, mellyen lett. Továbbá megbáná vétkes zúgolódását, 's az Úr megkönnyíté a' sujtoló kezeket rajta, 's két annyi vagyont ada neki mint a' mit tőle elveve, 's ismét hét fiai lettenek, és három leányai. Még száznegyven éveket éle, 's látá unokájit és kisunokájit negyed íziglen.

CIV.

JUDITH.

Judith' V. — XV. Rész. — Vil. 3350. körül.

A' Nabukodonozor' Hadi-Vezére, Holofernes, Betúlia alatt állá meg táborával, 's fenyegeté a' lakosokat, hogy ha magokat az ő urának fel nem adják, eggyről eggyig levágatja. A' városbeliek bűjtöt tartottak, 's felkiáltának segédért Istenhez. Achior, az Ammoníták' Vezére, mindenek-felett azt tanácslá Holofernesnek, hogy tanulja ki, ha most a' zsidó-nép a' maga Istenének kedvében vagyon e. Mert ha ez most nem haragszik rájuk, ugymond, úgy ellenek az Assyriusoknak minden hadai sem fognak boldogulhatni. Holofernes haragra lobbana a' szóért, 's Achior beküldé a' városba, hogy ha a' Zsidók' istenét olly igen erősnek képzei, vegye majd hasznát, mikor a' város neki kezébe esik. Ekkor elbontatá a' csatornákat, hogy a' lakosok szomjan vesszenek el.

A' városbeliek láták, hogy őket illy temérdek sereg' hatalma ellen semmi nem védheti, 's azon gondolkozának, hogy magokat Holofernesnek feladják, midőn egy fiatal és igen szép özvegy megjelené a' vének előtt, 's kéré halasztának el a' feladást még csak öt napig; — ő a' veszélyt elhárítja rólok; de könnyörögjenek érte.

Ekkor kiméne a' táborba, 's ígéretet teve Holofernesnek, hogy ő neki Betúliát vérontás nélkül kezébe juttatja; — csak az engedtessek meg, hogy minden reggel és minden estve, elvégezni könyörgéseit, a' táborból kimehessen.

Judith már harmad nap oltá jött és ment, 's Holofernes őt a' negyediken meghívá vacsorájához. Itt Holofernes és társai annyira megittasodának, hogy alva döltek el. Ekkor Judith leoldá a' Vezér' kardját, fejét elcsapta 's szolgáléányának adta, hogy hozná utána, 's kiment a' táborból.

Bémenvén a' városba, a' népet összegyűjté a' piacon, előmutatá a' Vezér' fejét, 's buzdította a' lakosokat, hogy ragadjanak fegyvert, és a' Vezérek' elestén megháborodott serget támadják meg. — Mi lelé az egereket, hogy lyukaikból ki mernek bújni? kérdék az Asszyriusok, meglátván, hogy örvendő sikoltással omланak ki a' város' kapujin. Ekkor lármát ütének a' Vezér' sátora körül, mert úgy hívék, hogy az tegnapi részegségében még most is alszik. De riadva futának el, midőn végre bemenének a' sátorba, 's a' Holofernes' testét fej nélkül láták.

Vétkezni, hogy megtörténjen az óhajtott jó, nem szabad, 's jó czél nem teszi jóvá a' gyalázatos eszközt. Lopni, hogy a' szükségben levőn segítsünk, nem szabad; nem ölni, hogy oltárt állítsunk.

CV.

ESZTHER.

Az Ó Testamentom' Könyveiben egy történet fordul elő, melly figyelmet nem érdemel, de ott lévén egyszer, el kell mondanunk. Az Eszteré.

Persziában Asvérus Király uralkodék, kit a' világi Írók Xerxesnek mondanak, 's birodalma százhuszonhét tartományból áll. Ez egykor nagy vendégséget adott népeinek. A' mint asztalnál ül vala, kedve jött, láttatni szép feleségét, Vasthit, ki viszont az asszonyokat vendégelé a' maga szobájiban. A' keleti népeknél az asszonyok még ma is, mint hajdan, elzárva tartatnak a' férfiaktól, 's így Vasthi idegenkedett magát annyi férfiaktól láttatni. Asvérus, szégyelvén hogy felesége nem teljesíté parancsolatját, örökre eltiltá őtet magától, 's helyébe az országnak minden szép leányai közzül a' legszebbiket választá ki feleségül. Ez Eszther volt, egy árva zsidó-leány; rokonának, Mardocheusnak, neveltje. Mardocheus megtiltá Eszthernek, hogy születését, vallását, a' Királlyal ne tudassa.

Két Udvarnok összeesküdött vala a' Király' élete ellen. Mardocheus azt bejelenteté Eszthernek. Kivilágosodván a' szándék, a' két bűnös felakasztatott. Mardocheusnak minden jutalma az leve, hogy nevét a' haza' Évkönyveibe beírták.

Asvérus senkit nem kedvele annyira hívei közt mint Hámánt. Kiméne a' parancsolat, hogy őtet mind az, a' ki meglátandja, hajtott térdel tisztelje. Mardocheus, mint zsidó, ki csak Isten előtt hajt térdet, azt tenni nem akará, 's Hámán feltette magában, hogy ezt a' népet egyről egyig kipusztítja. Előterjeszté tehát a' Királynak, hogy ez a' vallása, törvénye, szokása által minden másoktól különböző fajta nem érdemel megszenvetetni. Tanácsát, hogy kiirtattassék, azzal támogatá, hogy ez által temérdek kincs gyűl a' királyi tárba. A' nemes-gondolkozású Asvérus sokáig ellenkezék a' tanácsot elfogadni; végre megadá magát a' Hámán' kívánságainak, 's ennek hagyá mind azon pénzt, a' mi így a' tárba begyűlend. Mardocheus hírt ada Eszthernek, 's kérte, hogy a' veszélyt fordítsa el nemzetéről.

Eszther ebédre kéreté a' Királyt, még pedig együtt Hámánnal. A' Király, elragadtatva felesége' bájaitól, néhány ízben kiálta fel: Kérd a' mit óhajtasz, 's meglesz, ha országom' felét kívánod is. Eszther eggy nap i dőt köte ki, hogy meggondolhassa mit kérjen; eggy szers mind a' Királyt, 's ismét Hámánnal, más nap is ebédjéhez hívá meg. Hámán örvende, hogy magát Eszther által kedveltetni látá.

Örömeit azonban megzavará annak tapasztalása, hogy Mardocheus, midőn ebédjek után

haza térne, előtte ismét nem bukott térdeire. Bosszút lihege a' gyűlölt ember ellen. Felesége, Séres, azt tanácslá, hogy háza előtt ásasson egy igen magas akasztófát, 's vonassa rá Mardocheust.

A' Király lefeküdt, de szemelre nem jöve álom. Ide 's tova forgatván az Évkönyv' leveleit, szemei a' Mardocheus' nevét pillanták meg. Megdöbbsent, hogy a' ki nélkül most talán nem élne, mindedig jutalom nélkül maradt.

Az ebédnél így szóla Hámánhoz: Mi történjen azzal, kit a' Király meg akar tiszteltetni? Hámán, úgy hívén, hogy őtet akarja elhalmozni kegyeivel, így felele: Öltöztess királyi bíborba, ékesítsd fel koronával, ültettesd paripára, 's legkedveltebb Udvarnokod vezesse végig az úczákon, 's kiáltsa ezt előtte: Így tiszteltetik, a' kit meg akar tiszteltetni a' Király. Asvérus most parancsolá Hámánnak, hogy mind ezt tégye Mardocheussal.

Mostan pedig Eszther tevé kérését. Az abban állá, hogy Asvérus ne engedje kiirtatni a' Zsidók' ártatlan nemzetét, 's megvallá, hogy ő is zsidó szülék' gyermeke. — De kinek is lehetne illy gondolatja? kérdé a' Király. Eszther elmondá, a' mit neki Mardocheus izent vala; 's Hámán azon fára akasztaték, mind a' tíz fijaival, melyet ő haragjában Mardocheusnak emeltete, ez pedig a' Hámán' méltóságába lépett.

Igy adja elő egy Zsidó a történetet, 's beszéde érezteti, melly igen fájt neki 's nemzetének a nyomás.

CVI.

T Ó B I Á S.

Tóbiás' Könyve I — XII. Rész.

Azon szerencsétleneknek kik Ninivébe fogva vitettek, egyike vala Tóbiás is. Ez jámborsága által megnyeré azon kedvezést, hogy szabadon járhatta fel és le a városban. Ha meghallá, hogy egy vagy más fogolytársa megholt, és hogy teste az úczákon hever, ment, és éjjel eltemette. Ebben fáradozván most is, ledőlt a ház eszterhája alatt. Egy ott fészkelő fecske szemébe ejtett valamit, 's Tóbiás mind két szemére megvakúlt.

Mediának Ráges városában él vala egy más zsidó fogoly, Ráguel, kinek egy Sára nevű leánya volt. Ezt az a szerencsétlenség érte, hogy ámbár ifju vala, hét ízben marada özvegyen, és mind a hétszer menyegzője éjjelén; mert vőlegényeit egy Azmódi nevű ördög mindig elölte. — Tóbiásnak Ninivében, Sárának Rágesben, szemére hányák, hogy egyike megvakúla, másika mindig özvegyen marada, 's hogy azért marada özvegyen, mert mátkáját ő öldösi el. Mind ketten felkiáltának Istenhez, hogy

őket a' rágalom' füláncjaitól mentené meg, 's kérések meghallgattatott.

Tóbiásnak egy Rágési lakos, Gábel, adósa vala, 's az útnak akará indítani fiját, hogy a' pénzt Gábeltől végye által. Midőn így az ifju Tóbiás úti-társ felől gondoskodék, egy igen szép arczú, igen szép természetű ifjúra találá, ki, a' mint mondá, maga is Rágésbe szándékozik; ott már több ízben járt, és valamelly Gábel nevű lakosnál szokott szállásolni. Tóbiás ezt nagy örömmel hallá; Hiszen épen annál lesz, ugymonda, dolgom. — Indúljatok tehát békében! mondá a' világtalan öreg; légyen véletek az Úr menésekben, jövésekben, 's vezéreljen Angyala. — Az öreg és az ifju Tóbiás nem tudá, hogy a' szép úti-társ Angyal volt.

Elérének a' Tigrishez, 's Tóbiásnak kedve jött megáztatni lábait a' vízben. Egy hal lábai mellett üté fel magát a' Tigrisből. Ragadd meg azt, kiált Rafael, 's lökd a' partra. Most meghagyá neki, hogy a' hal' szívét, máját, epéjét, vetné táskájába.

Tóbiást az Angyal Ráguelhez szállítá, ki-nek Sára egyetlen gyermeke volt. Vedd feleségül, mondá Rafael. Tóbiás nem merte; félt, nehogy úgy járjon mint a' hét első vőlegény. Házasságotok három első napjait töltsd úntalan könyörgésben, monda az Angyal, 's csinálj

füstöt a' hal' májából; az elveszi Azmódinak minden erejét.

Ráguel a' vendég' arcvonásin rá-ismere barátja gyermekére. Készüle a' gazdag ebéd. De az kimondá, hogy sem ételt, sem italt nem illet, míg Sára hozzá nem mégyen. Ráguel rájok adá áldását.

Nyugtalanúl várá minden a' reggelt, hogy lássa, Azmódi megölte e ezt is. De az szinte Egyiptusba futott el a' máj' füste elől, hol Rafael ötet bilincsekre fűzé. Az Angyal felvevé a' pénzt, 's Gábelt elvitte a' menyegzőbe.

Tóbiás haza ért. Itt követte az Angyal' tanácsát, 's atyjának szemeit megkente a' hal' epéjével; 's az látott, mint hajdan. Heted napra megérkezék Sára is, 's hozzá gazdag szüléjinek fele jószágokat. A' szép úti-társ ekkor kijelenté, hogy ő egyike azon hét Angyaloknak, kik leginkább szolgálnak az Úr körül, 's eltűnt.

Ez az erkölcsi Román, az akkori idők' ízlésében és gondolkozásával, nem méltatlanul áll a' Jób' Története mellett. Szent a' czél itt is, 's a' Bölcsesség' tanításait maga az Idvezítő sem tartá magához illetlennek, embereknek emberiesen adni.

ÚJ TESTAMENTOMI HISTÓRIÁK.

I.

ZACHARIÁS ÉS ERZSÉBET.

Lukács' I. Rész. — Vil. 3999. eszt.

Heródes Király' idejében élt vala egy kegyes ember; neve Zachariás; maradéka Abiának, a' nyolczadik Papi-rend' törzsökatyjának; és hitvese Erzsébet, ki viszont Áron' nemzetéből vette eredetét. Boldog egygyességben éltek ők, de szíveiket eltölté keserűséggel az a' gondolat, hogy gyermekek nincs, a' mi a' Zsidóknál még nagyobb csapásnak tekintetett, mint minden más nemzetbelieknél. Egy nap a' templomi szolgálatban a' sor Zachariásra következvén, midőn ő Isten előtt meggyújtotta az illatot, megjelene neki Gábel Angyal, 's így szólította

meg: Örvendezz, Zachariás; az Úr meghallgatá kérésedet; hitvesed fiat szül, 's te azt Jánosnak fogod nevezni.

Zachariás alig hive az ígéretnek, olly igen óhajtá a' mi neki itt jelenteték, mert mind maga, mind felesége öregek voltak, 's Gábrriel ezt mondá neki: Íme megnémúlsz, és mind addig meg nem nyitod ajakidat, míg mind ez meg leend. 'S Zachariás némán jöve ki a' Templomból, 's meg nem szólamla, valamíg neki az ígért fiú meg nem születék.

II.

MÁRIÁNAK KIJELENTETIK, HOGY SZÜLNI
FOG.

Ugyan-ott.

Hat holnap olta érzé magát teherben Erzsébet, midőn Gábrriel megjelené Nazaret Galileai kisdéd városban Máriának is, ki eredetét a' Dávid' nemzetéből vette. 'S az Angyal így szóla a' szűzhöz: Örülj te, ki ingyen vagy kedves az Úr előtt. Véled az Úr, 's te áldott vagy az asszonyállatok között.

Mária megháborodék az Angyal látásán és szavain, Gábrriel pedig folytatá a' beszédet: Ne félj, Mária; te kegyelemben vagy Istennél. — Íme méhedben fogansz, és fiat szülsz, és azt Jézusnak nevezed. Szent Lélek száll tereád,

és a' magasságban lakó' ereje árnyékol meg tégedet, és a' mi tőled születik, Isten' fijának fog mondatni. Az Úrnál nincs lehetetlen.

Mária leborúla az Angyal előtt, 's így szóla: Imhol az Úr' szolgaleánya; légyen neki a' te szavad szerint.

III.

MÁRIA MEGLÁTOGATJA ERZSÉBETET.

Ugyan-ott.

Megértvén Mária az Angyaltól hogy Erzsébet is szülni fog, elméne hozzá Judeába, 's elbeszélé, hogy az Angyal' szavai szerint, ő is anya lesz. Ekkor kiáltá Erzsébet, eltelve szent lélekkel: Áldott vagy te az asszonyi állatok közt, és áldott a' te méhed' gyümölcse. Boldog vagy, hogy hivél!

A' szent Szűz akkor éneklé e' hálaéneket: Magasztalja lelkem az Urat, és örvend megtartójában. Mert megtekinté szolgálója alacsonyságát, és mától fogva boldognak mond engem a' föld' minden nemzetsége. A' hatalmas velem nagy és dicső dolgokat cselekvék, 's neve azokért szent. Irgalma nemzetről nemzetre van az őtet félőkön. Hatalmas dolgokat cselekvék karjának ereje által, 's a' kevélyek' gondolatit megtevesztette. Levoná a' hatalmasokat magas székeikből, az alázatosokat pedig felmagasztalta.

Az éheket eltöltötte javaival, a' gazdagokat üresen bocsátotta. Magához fogadá Izraelt, az ő szolgáját, hogy emlékeznék meg nagy irgalmáról, a' mint atyáinknak ígérte vala meg, Ábrahámnak, és az ő maradékainak.

IV.

JÓZSEF és MÁRIA.

Máté' I. Rész. — Vil. 4000. eszt.

József, egy ács, hasonlóan a' Dávid' nemzetségéből, eljegyzé Máriát; de viselősnek tapasztalván, el akará hagyni, és titkon. De az Úr' Angyala megjelene álmainak, 's így szólott hozzá: Ne rettegđ feleségül venni a' leányt, mert a' mi tőle születni fog, Szent Lélektől fogantatott. Mária fiat fog szűlni, 's te annak nevét mondod Jézusnak, (azaz, Szabadítónak); mert az megszabadítja a' népet minden bűneiből, *)

A' hív ember engede a' mennyei látásnak, 's a' szent szűzet feleségül vette.

---

*) A' szó, zsidó formájában, Józsua; Jézussá azt a' görög ajak tette, 's így jöve által hozzánk, minthogy az Evangéliom és az Apostolok' írásai görög és nem zsidó nyelven voltak írva. 'S a' Józsua név Jézuson kívül sok más zsidó fiugyermeknek is adva volt a' környűlmetélés alatt.

V.

KERESZTELŐ-JÁNOS.

Lukács' I. Rész.

Erzsébet fiat szüle, a' mint megjövendőlvé volt. Nyolcz napra eljövének rokonai, hogy a' csecsemőt avassák fel azon szertartás szerint, mellyet Isten Ábrahámnak parancsolt vala, 's neki nevet adjanak. Minthogy Zachariás még most is néma volt, 's ki nem jelentheté akarátját, vendégei a' gyermeket Zachariásnak kívánák neveztetni; de Erzsébet nem felejté mit hagyott vala neki az Angyal, Zachariás pedig egy táblára írta fel, hogy a' gyermek neve János légyen. Erre nyelve' kötelékei megoldának, 's a' néma Zachariás ismét szólhata.

VI.

JÉZUS SZÜLETIK.

Lukács' II. Rész.

Hat holnap múlva az után hogy Erzsébet Jánost megszülte vala, József és Mária megjelenének Judának Bethlehem városában, hogy ott neveiket és birtokaikat beírássák, mert úgy parancsolá Augustus Római Császár, hogy valaki a' Római birodalom' tartományaiban lakik, ezt cselekedje; 's a' Dávid' nemzetségéből származtaknak e' végre Bethlehem vala kimutatva. Az idegenek' nagy sokasága itt minden házakat el-

töltvén, József és Mária nem találának helyt hol megszállhassanak, 's kénytelenek voltak egygylőben vonni meg magokat, ökrök és szamarak között. 'S az Angyal által megjövendőlt Jézus itt születék a' jászolban.

'S most Angyal jelent meg a' pásztoroknak, kik az éjts Bethlehemnek mezején töltötték. Azok elrettenének az Úr' dicsőségétől, melly az Angyalt körülfogá. Ne féljete mondá ez nekik; nagy örömet hirdetek tinéktek, mellyen örvendeni fog az egész világ; ma születék a' Megváltó Dávidnak városában. Menjete oda, 's a' gyermeket jászolban fogjátok találni. — Ekkor mennyei karok jelenének meg, 's együtt dicsérék Istent az Angyallal, 's így szólának: Dicsőség Istennek a' magasságban, és a' földön béke, 's az emberekhez jóakarát.

Elenyészvén szemeik elől az Angyal és a' mennyei karok, a' pásztorok ezt mondák: Menjünk Bethlehembe, 's lássuk a' dolgot melly nekünk jelentetett. Elmenének tehát, 's megtalálák Józsefet és Máriát 's a' gyermek Jézust a' jászolban, 's elhíresztelék a' mit láttak és hallottak.

VII.

JÉZUS KÖRNYÜLMETÉLTETIK. — MÁRIA
FELAVATTATIK.

Ugyan-ott.

Nyolczad napra a' gyermek környülmélet-
teték, úgy kívánván a' vallásbeli szertartások,
's azt a' nevet vette a' ceremóniában, melyet
az Angyal hagyott vala; Mária pedig megtevé
a' mit törvény és szokás a' szülőknek parancsolt.
Az illyeknek negyven napig nem vala szabad
kimenni lebetegedések' helyéből, 's eltelvén
ezen idő, bé kelle mutatniok hálaáldozatjokat:
a' szegények egy pár galamb- vagy gerlicze-
fiút, a' gazdagok egy bárányt. — 'S az elsőszü-
lött minden házasságban a' Templom' szolgál-
latjára adatott által, vagy az oltártól pénzen
váltatott vissza.

VIII.

SIMEON ÉS ANNA.

Ugyan-ott.

Mária még a' templomban vala, midőn ott
megjelent egy Simeon nevű kegyes öreg is,
kinek meg volt ígérve, hogy meg nem hal, míg
látni fogja az Úr' felkentjét. Ez tehát ölébe ve-
vé a' gyermek Jézust, 's így szóla nagy megin-
dúlással: Mostan bocsátod el, Uram, szolgádat,

mert Idvezítődet íme láták szemei; őtet, kit te nem Királyúl rendelél a' népeknek, hanem hogy a' tudatlanoknak világosságok légyen, 's Izraelnek dicsósége.

Így örvende a' gyermek' látásán, eltelve mind annak szent előérzésével, a' mit Jézus egykor tenni fog, Anna is, a' nyolczvannégyszendős özvegy, ki minden napjait az Úrnak szentelte.

IX.

AZ ARABIAI TUDÓSOK JÉZUS KÖRÜL.

Máté' II. Rész.

Elterjedett a' hír, hogy megszületék a' Zsidók által várt Messziás; 's az akkor tölté el a' tájt messze földre, midőn a' Csillagvizsgálók (őket akkor Mágusoknak hívák) az egen egygymindedig nem ismért csillagot sejtettenek meg. Együvé fogván ennek feltűnését és a' hírt, három közzülök megindula; és mivel hallák hogy a' gyermek Bethlehemben született, 's a' csillag is Bethlehem felé hanyatlott, valamerre mentenek, ezt kérdék: Hol találhatjuk fel a' megszületett Királyt? Láttuk csillagát keleten, 's jövünk hogy imádjuk (azaz, tiszteljük, hódolással) őtet.

A' hírt meghallá az öreg Első Heródes is, ki Al-Király vala a' Római birodalomtól függő

Judeában, 's nagyon megháborodék e' hírre, félvén, hogy a' gyermek, ha felnevekedik, veszélyt hozhatna rá. Kérdést teve tehát a' Papoknál és Írástudóknál (a' zsidó-nép' Tudósainál), hogy az ő Messziásoknak hol kell megszületnie, 's azok felelének: Bethlehemben; mert Micheásnál ez olvastatik: És te Ephratának Bethleheme, ámbár kisdéd hely vagy Júdának városai közt, de belőled származik, a' ki majd uralkodni fog Izraelen.

Heródes tehát magához hívatá a' három Mágust, 's tudni kíváná, melly időben tűnt légyen fel a' csillag. 'S útjoknak eresztette ugyan őket, de meghagyá, hogy ha majd a' gyermek e feltalálják 's honjokba vissza fognak térni, hozzanak hírt neki, hogy annál ő is megtehesse tiszteletét.

És íme a' csillag mindenütt a' három Mágus előtt mégyen vala, 's végre azon ház felett állá meg, hol a' gyermek és szüléji tartózkodának: Bémenének tehát, és leborúlván a' gyermek előtt, bémutatók neki ajándékaikat: aranyat, tömjént, és myrrhát.

De Isten megjelené nekik álmaikban, 's meginté őket, hogy ne tegyék a' mit Heródes hagyott, 's ők engedének az intésnek.

A' szájról szájra ment hír szerint a' három keleti Bölcs' neve Gáspár, Menyhért, Boldizsár

vala; de ezen állítást semmi ok nem támogatja; mint azt sem, hogy Királyok voltak.

X.

**JÉZUSNAK SZÜLÉJI EGYIPTUSBA FUTNAK.
HERÓDES ÖLDÖSTETI A' KISDEDEKET.**

Máté' II. Rész.

Heródes még inkább elijede, látván hogy a' három Mágus hozzá bé nem tért, 's ezt oda magyarázá, hogy azok elértették szándékát. — Hogy tehát a' gyermek bizonyosan elvesszen, kiküldé fegyvereseit, hogy minden férfigyermeket Bethlehemben és Bethlehem körül, ki még nem töltötte el második esztendejét, karddal öljék el. De az Isten' Angyala meginté Józsefet, hogy a' gyermekkel és Máriával fusson Egyiptusba, melly Bethlehemhez csak tizenkét mértföldnyire feküdt, 's múllasson ott, valámíg neki megjelenend. — Sokára hírt ada neki, hogy az ártatlan kisdedek' fene gyilkosa elveszett, 's már bátran térhet honjába. József engede az Angyal' intésének, 's Nazaretbe viszatért.

XI.

JÉZUS A' TEMPLOMBAN.

Lukács' II. Rész. — Jézus 12-d. eszt.

Törvény vala a' Zsidóknál a' Páska' innepét mindég Jeruzsálemben ülni meg. Az oda menők, hogy utazások annál bátorságosb legyen, menve és jöve csoportokban mentenek. József és Mária magokkal vivék fíjokat.

Mostan vége vala az innepnek, 's az idegek ismét csoportokban menének honjaik felé. Már távoly valának a' várostól, midőn József és Mária megijedve láták, hogy a' gyermek nincs körülök. Valamelly csoportban ismerősökre talált, 's azokkal fogja magát mulatni; de hiszen ránk akad, a' hol éjszakára megszállunk; ezzel vigasztalák magokat. De a' gyermekre ott sem akadhatnak. Reggel tehát visszafordulának Jeruzsálem felé. Kérdék minden csoportnál, melly velenk szembe jött, ha nincsen e ottan; de mindeniknél hiába.

Szinte a' városig menének vissza, 's íme a' gyermek a' Templom pitvarában üle, a' nép' Tanítóji közt; hallgatá oktatásaikat, 's olly kérdéseket teve nekik, mellyeken mindenek álmélkodának. — Mit cselekvél, fiam, hogy bennünket e' gondba ejtél? kérdék szüléji; — ő pedig felele: Avagy nem tudjátok e, hogy nekem olly dolgok eránt illik gondosnak lennem, mellyek

az én atyáméi? — Együtt menének Nazaretig; 's Jézus gyarapodék testben és lélekben, 's kedves lón Isten és emberek előtt.

XII.

JÁNOS KEZDI TANÍTÓI HÍVATALÁT.

Máté' III. Rész.

János hozzá foga munkájához, mellyre meghívá az Úr. Kijöve Judeának hegyes és kevés emberek által lakott tájairól Felső-Bethabara mellett azok közzé, kik a' Jordán' jobb és bal szélein lakának, 's ezt kiáltozá nekik; Térjetekek meg, 's javítsátok meg magatokat, mert közel a' Messziás' országa.

János sanyarúan tölté ifju napjait. Öltözte, mint a' régibb Profetáké, durva szövédék, tevék' szőréből, mellyet szíjjal csátla testéhez; eledele sáska és erdei méz (a' hegyekben lakó szegény lakosok' akkori szokása szerint). Azonban nagy lelke 's tiszta erkölcei miatt tiszteltemben vala mindennél. Messzéről jövének hozzá a' kik hírét hallák, 's bévevék tanításait. Az illyeket bémeríté a' Jordánba, azt jegyezvén ez által, hogy valamint a' víz testeik' szennyét lemossa, úgy tisztítja meg az őtőle általvett tudomány is lelkeiket.

De körülötte a' Farizeusok es Sadduceusok is megjelenének, zsidó születésű 's nyelvű és

vallású emberek, abban különbözök egymástól, hogy a' Farizeus szorosan a' Mózes' törvényeihez ragaszkodék, 's híven teljesíté a' ceremóniákat: a' Sadduceus kevesebbet gondolt a' ceremóniákkal, de erkölcei tisztábbak, jobbak voltak mint amannak. Ezeket János, értvén hogy őket hozzá csak ellenségi indulat, és nem az a' szándék vezeti, hogy ha tanítását jónak és igaznak találják, azt elfogadni készek legyenek, így szólítá meg: Viperák' fajzati (gonoszok, mintha kígyóktól erednétek), ki inte meg titeket, hogy kerüljétek a' veszélyt, melly fejetek felett lebeg? Teremjetez megtéréshez illő gyümölcsöket, 's ne támaszkodjatok arra, hogy Ábrahámától származtatok. A' fejsze már fel van rántva a' fára melly gyümölcsöt nem terem, hogy kivágják 's tűzre vessék; 's Isten hatalmas teremteni fiait Ábrahámnak e' kövekből is. (azaz, Isten nem néz születést, 's a' ki teszi a' mi Istennek tetsző, már az által hogy azt teszi, fíja Ábrahámnak.)

XIII.

JÉZUS FELAVATTATJA MAGÁT AZ ÚJ FELEKEZET' SAKRAMENTOMÁBA.

Ugyan-ott. — Jézus' élet. 29. eszt.

Jézus előjőve Galileából, 's fel kívána vétetni az új felekezethe. János ezt mondá: Az ava-

tást nekem illik vennem tetőled, 's te azt tőlem kívánnád e? — De Jézus belépe a' Jordánba.

És íme megnyilatkoznak az egek, 's az Úr' lelke leszálla, mint a' galamb, 's megnyugvék Jézus felett. 'S szózat halatszék felülről: Ez az én szerelmes fiam, kiben minden kedvem telik.

Ezentúl János ezt hirdeté Jézus felől mindeneknek: Íme Istennek báránya, ki elveszi a' világ' bűncit!

XIV.

JÉZUS MEGKÍSÉRTETIK.

Máté' IV. Rész.

Jézus félre voná magát a' hegyek' pusztaságaiba, hogy már már elkezdendő tisztjeihez neki készülhessen, 's emberi társaság nélkül, imádkozásokban, böjtölésekben, 's teste' sanyargatásaiban negyven napot és negyven éjet tölte el. Ezen elgyengített állapotjában megjelene néki Sátán, 's így szólította meg: Mit gyötröd e' pusztában magadat? Isten' fija vagy, a' mint magaddal a' nép is mondja; szólj tehát, 's e' kövek kenyérré fognak neked változni. — De Jézus megvetéssel így felele az ingerlőnek: Az ember nem csak kenyérrel él, hanem inkább Isten' ígéjével.

'S most Jeruzsálembe mene. Az ördög elébe jöve itten is, 's felvitte a' Templom' fokára.

Ha Isten' fíja vagy, ugymonda Jézusnak, ved le innen magadat; hiszen meg vagyon írva: Parancsol Angyalainak, 's azok karjaikon hordanak tégedet, hogy lábaidat meg ne üsd a' kőben. — Jézus felele: És az is meg van írva, hogy a' te Uradat Istenedet meg ne kísértsd.

Harmadszor is megjelene Jézusnak, 's felvivén őtet egy magas hegyre, 's kimutatván annak bér czéről a' legkiesebb tartományt, melly a' hegy lábai alatt elterült, neki ígérte azt, ha előtte leborúland és őtet imádandja. De Jézus ezt felelé neki: Távozzál tőlem, te gonosz! imádás egyedül Istent illet, mert meg vagyon írva: A' te Uradat Istenedet imádd, és csak őt szolgáljad.

Sátán megrendülve hagyá el Jézust, 's azonnal megjelenének néki az Angyalok, 's szolgálnak körüle.

XV.

A' PAPOK KÖVETEK ÁLTAL KÉRDETIK
JÁNOSTÓL, KI Ő, HOGY TANÍTANI MER.

János' I. Rész.

A' Papok, Irástudók, és a' nép' Öregei (előjáróji) nem tűrheték hogy János és Jézus tanítani mernek, az elsőbb pedig tanítványokat is gyűjt, 's azokat a' feresztés által felavatja, a' nélkül hogy erre tőlök engedelmet kért és nyert

volna. A' tisztelet, mellyel eránta a' sokaság viseltetik, irigységet támaszta benne; merészsége pedig, mellyel a' Farizeusoknak kimondotta, hogy ők romlottabbak mind azoknál a' kiket ők legbűnösöbbeknek tartanak, rá haragot 's bosszús törekedéseket vona.

Ezek tehát követeket küldének hozzá, megtudni ki ő, és e' dolgokat ki' hatalmával teszi. — Te vagy e' a' Messziás? kérdék tőle. — Nem vagyok; monda nekik. — Hát talán Illyés vagy? — Az sem vagyok. — Tehát Profetának akarod magadat tekintetni? — Nem akarom. — De ki vagy tehát? mert nekünk választ kell vinnünk a' bennünket küldőkhöz. — Én kiáltozó szózatja vagyok a' pusztáknak, melly ezt hirdeti: Készítsétek el az Úr' ösvényit, a' hogyan azt megjövendőlé Ezaiás. — De ha sem a' Messziás, sem Illyés, sem Proféta nem vagy, miként merészesz feresztgetni a' Jordánban? — Erre János: Én csak vízzel feresztek a' hitre; de, a' ki majd itt lesz, és a' kit ti, bár közöttetek él, nem ismeretek, tűzzel fogja tenni tisztításait; ő, a' kinek én csak saruja' szijait sem vagyok érdemes feloldozni. (azaz, a' kinek én szolgája lenni sem vagyok méltó. — A' víz' és tűz' megtisztításával oda célzott, hogy a' víz a' testnek csak külső mocskait viszi le: a' tűz belső tisztátlanságait is kiégeti.)

XVI.

JÉZUS KEZDI TANÍTÓI HIVATALÁT, 'S TANÍTVÁNYOKAT SZED.

János' I. Rész.

A' ki Rabbiságra elkészült, a' Papoknak vagy világi Elöljáróknak felhatalmazása nélkül taníthatá a' Synagógákban 's iskolákban, de nem előbb, mint elérvén élete' harminczadik esztendejét. Elérvén ezen időt Jézus, ki eddig atyja' házában Názáretben élt, 's magának élelmet ács mestersegi dolgozások által keresett, feltette magában, hogy a' nagy munkához hozzá fog.

János nem szűnt vala meg hirdetni, hogy Jézus Istennek báránya, ki eltörli 's magára veszi a' világnak minden bűneit; hogy reá leszállott az Úr' lelke; hogy ő az, a' ki megszabadítóul a' népnek ígértetett. 'S a' mint egy nap' Jézus őelőtte elment, két tanítványainak, Andrásnak és Jánosnak kimutató a' nagy megígértet, 's azok futának Jézus után.

Jézus megfordúla 's ezt kérdé tőlök: mit kerestek? 's azok felelének: Rabbi (Mester, Tanító), hol lakozol te? — Jertek velem, mondá nekik Jézus. Azok mentek vele, és minthogy már estve vala, szállásán maradának.

András, eltelvén tisztelettel Jézus eránt, más nap' ment, 's elbeszélte testvérének, Simonnak, hogy feltalálta a' nagy Tanítót, kit előttök

János, a' Keresztelő, olly tisztelettel emleget. Simon is ment, meglátni azt. — Jézus Simont, az addig soha nem látottat, így szólítá meg: Te Simon vagy, Jónának fija, ki Kéfásnak is neveztetel. — Kéfás zsidóul szirtet jelent, 's a' nevet görögre 's latínra fordítva viselé tovább, mert Petra (Petrus) is szirtet jelent. — Ók Bethsajdai halász emberek valának.

'S most ezek Filepet is előhívák, és Nathanaelt, ki Bertalan nevet is viselt (a' Tholmi' fija — ezt jelenti a' név) hogy lássák a' Nazareti Jézust, ki felől Mózes és a' Proféták szóltak. — 'S mint jöhetne (a' kised) Nazaretből valami nagy? valami jó? kérdé Nathanáel. Jer tehát, 's lássad tenmagad, mondá Filep.

Jézus meglátván ezt, így szóla: Ez igaz fija Izraelnek, 's benne nincs semmi álnokság. Nathanáel, minekelőtte téged Filep előszólíta, én téged már láttalak figefád' árnyékában. — Nathanáel álmélkodva hallá a' szót, 's felkiálta: Mester, bizony te Isten' fija, bizony te Király vagy Izraelben! — 'S Jézus most: Mivel azt mondám, hogy láttalak figefád' árnyékában, hiszsz nekem; de te az illyeknél nagyobbakat fogsz tőlem hallani; — és mindnyájokhoz: Látni fogjátok megnyílni az egeket, 's angyalokat szállani fel és alá az ember' fija felett.

Ezek együtt menének vele Galileába.

XVII.

A' KÁNAI MENYEGZŐ.

János' II. Rész.

Jézus Kánába érkezék, Galileának kised városába, 's eggy menyegzőbe kíséré anyját, hova a' ház' ura ötet is, és tanítványait, meghívta. A' vendégek' száma nagyobb leheté mint a' kiknek elfogadásokra a' ház elkészülve volt, 's csak hamar elfogyott borok. Mária tudatá Jézussal a' gazda elakadását, de Jézus nem lát-szott hajlani segédjére; azonban Mária meginté a' ház' felvigyázójit, hogy megtegyék a' mit fija kívánni fog.

A' háznál hat nagy kőedény vala, 's Jézus azokat megtölteté vízzel. Merítsétek meg most a' palaczkokat a' kőedényekből, mondá Jézus, 's tegyétek a' vendégek' elébe. — És íme a' víz borra vala változtatva, még pedig ez jobb vala annál, mellyet a' vendégek ittak volt.

Jézusnak csodatétei közt ez vala időre nézve a' legelső.

XVIII.

JÉZUS TANÍT. — NAZARETBEN HALLGATÓJI MEG AKARJÁK ÖLNI.

Lukács' IV. Rész.

Jézus Kánából felméne Kapernaumba, hoi tartós lakást akara venni, kísérve anyjától és

tanítványaitól. Innen jára ki mindenfelé, 's tanításokat tartat a' Synagógákban. Megjelene honjában is, Nazaretben. A' Synagóga' szolgája kezébe adá a' szent könyvet, 's a' mint Jézus azt megnyitá, e' helyre fordíta Ezaiásnál: Az Úr' lelke felettem vagyon. Felkent engemet, és kiküldé, hogy hozzak kedves hírt a' szegényeknek, hogy a' sebes szíveket gyógyítsam, a' világtalanoknak adjam meg látásokat, a' foglyoknak hozzak szabadulást, emeljem fel az elnyomottakat, 's hirdessek kegyelem' évét az Úrban. — Ezzel bétevé a' könyvet, általadá azt a' templom' szolgájának, 's leült. Mindenek' szemei rá valának intézve, 's elkezdé a' tanítást. A' mit előttetek felolvasék, mondá, az ma meggyen teljesedésbe.

Elragadtatva hallá tanítását minden. De romlott szíveikben győze az irígység és a' kevély lélek. Jézus látta gondolatjaikat, 's folytatta beszédét. — Azt fogjátok nekem mondani, úgy e, hogy ha Orvos vagyok, gyógyítsam magamat; hogy a' mit Kapernaumban cselekvém, cselekedjem itt is. De én mondom nektek: Eggy Proféta sem kedves az ő hazájában. Mert bizonynyal mondom nektek, az Illyés' idejében, midőn három esztendő és hat holnapok alatt zárva volt az ég' boltozatja, 's az egész tartomány nagy éhséget szenvedé, özvegy sok vala Izraelben; és még is Illyés nem azokhoz küldé-

tett, hanem egy Sareptaihoz, Sídonnak környékén. Elizeus' idejében is sok belpoklos vala Izraelben, és még is nem ezek, hanem a' Syriai vezér Námán gyógyítatott meg.

Ezt hallván a' kik a' Synagógában voltak, haragra gyúladának Jézus ellen. 'S ez magát Illyéshez és Elizeushoz fogja e hasonlítani? ez bennünket, a' Mózes' rendelkezésinek hív követőjit, rosszabbaknak néz e a' Sídon' lakosinál és a' Syrusoknál? — Felzúdulának, kiverék Jézust a' Synagógából, 's elvivék a' meredek szirthez, mellynek ormán városok épült vala, hogy a' mélységbe levessék. De Jézus teljes nyugalomban megfordúla közöttök, 's ott hagyá őket.

XIX.

JÉZUS, RABBISÁGA OLTA, MOST ELŐSZÖR
JERUZSÁLEMBEN. — KIKERGETI AZ ÁROSO-
KAT A' TEMPLOMBÓL.

János' II. Rész.

Jézus Nazaretből visszaméne Kapernaumba. Közelítvén a' Páska' innepe, Jeruzsálembe ment, hogy ott töltse a' parancsolt napokat. A' Templom' pitvara tömve vala ökrök', juhok', galambok' árosaival és pénzváltókkal. Jézus ostort fona kötelekből, 's kiverte az árosokat, a' pénzváltók asztalait felforgatta, pénzeiket elszórta. Nem tűrhete hogy az imádkozás' háza

kereskedés' piaczává váljon; nem, hogy a' vagon' óhajta az embereket a' lélek' gondjaitól félre vonja.

Ezen Jeruzsálemi útjában szóla a' Farizeus Nikodémussal is, ki tisztelte ugyan Jézust, 's vágyott őtet látni, hallani, de félt felekezetétől, kik Jézust gyűlölték, 's ez miatt hozzá csak az éjszaka' setétében mere jönni. Tetszett neki a' mit Jézustól halla, noha nem értette minden szavát, 's híve marada, de csak titokban.

 XX.

JÉZUS ÉS A' SAMARIAI ASSZONY.

János' IV. Rész.

Elmúlt az innep, de Jézus még azután fél esztendőt tölte Judeában, hihetőleg Jerichó körül. Tanítványira bízta, hogy a' kik tanítására hajlanak, feresszék meg a' Jordánban, 's ez által magára haragítá a' Keresztelő' tanítványait. Meghallván hogy ezt az ő barátját, ki eddig Ænonban mulatott, Sálím mellett, Heródes Antipás tömlöczre vetteté, 's látván hogy a' Jeruzsálemi Farizeusok őutána is olálkodnak, elhagyta Judéát, 's visszatére Galileába.

Sichárig jutván útjában, melly Samaria-országban fekszik, míg tanítványai a' városba bémentek, ételmet vásárlani, leüle a' kapu előtt

azon kútnál, melyet még Jákób Patriárcha ásattott vala.

Azalatt egy asszonyember kijöve a' kúthoz, megmeríteni korsóját. Zsidó és Samaritanus utálással szokták vala egymást nézni, 's egyyike átalott enni a' másikával, 's inni edényéből. És még is Jézus megszólítá az asszonyt, hogy korsójából inni engedné meg.

Az asszonyember álmélkodva hallá Jézusnak szavait, 's így szóla: Miként kívánhatsz te inni az én korsomból, holott te Zsidó vagy, én Samariai?

Jézus felele: Ha tudnád, ki kér itt tőled vizet, te kérnéd őt, hogy ő adjon neked a' magáéból; mert a' ki ebből ivott, soha többé meg nem szomjúzik.

Oh adj hát nekem abból a' te vizedből, mondá az asszony, hogy ne légyek kénytelen annyit fáradni ide a' városból.

Jézus látá hogy szavait az asszony nem érti, 's Menj, mondá, hídd elő nekem férjedet, 's jöjj ki vele magad is.

Nekem nincs férjem; felele az asszony.

Jól mondod, mondá Jézus; néked már öt férjeid voltak, 's ez a' hatodik nem férjed többé.

Az asszony meg nem foghatá, miként tudhatja ezt az idegen ön magától; ment a' városba, 's elbeszélé a' mit hallott. A' lakosok erre kiomlának, meglátni a' régen várt Messziást, 's

kérték Jézust, hogy hozzájok térne be. Jézus két nap múlata közöttök, 's azon fogadásokkal méne tovább, hogy hívek maradnak tanításaihoz.

XXI.

A' KAPERNAUMI TISZTVISELŐ.

János' IV. Része.

Jézus két nap mulatott a' Sichâr' lakosai közt, 's most folytatta útját Galilea felé. Tanítványainak megengedte, hogy menjenek néhány napra halászni a' Genesarethi tengerben, 's maga Kánába tért, rokonaihoz.

Még Kánába mulatott, midőn Heródes Antipásznak egy Tisztviselője Karpernaumból ide jöve hozzá, 's kérte, siessen Karpernaumba, 's gyógyítsa meg fiját, kinek életéhez különben semmi reménysége nincs. Boldogtalanok! monda neki Jézus; ha nem láttok jeleket, nem hisztek. De megszánván atyai szíve' fájdalmait, Menj, ugymond; fiad él, és meggyógyúlt.

A' Tisztviselő közelítvén Kapernaumhoz, előtalálá elébe siető embereit az örvendetes hírrel. Szorosan teve kérdéseket, hogy fija mikor leve könnyebben, 's nyavalyája melly órában fordúla meg; 's hallván, hogy az épen akkor történt, mikor ő Jézussal szóla Kánában, hiye Jézusban, ő, és egész háza.

XXII.

JÉZUS KÁNÁBÓL KAPERNAUMBA MÉ-
GYEN. TANÍT ÉS GYÓGYÍT.

Máté' VIII. — Márk' I. — Lukács' IV. Rész.

A' Tisztviselő' fija' meggyógyításának híre elterjedvén az egész tájon, a' sok mindennemű betegek minden felől jövének Jézushoz, hogy segéljen ő rajtuk is. — Jézus a' Genesarethi tengerhez érvén, hajóra ült, 's magához vette tanítványait, kiket magától, a' halászat miatt, eleresztett volt. Kísérve ezektől, elére Kapernaumba, 's Péter tanítványának napánál veve szállást. Az asszony hideglelésben feküdt. Jézus megilleté kezét, 's az asszony felgyógyula, 's szolgálá Jézus és az ő kísérőji körül.

Már útjában egy belpoklost gyógyított vala meg, de megtiltá neki hogy tartsa titokban kitől vette gyógyulását; az áldozatot azonban vigye meg a' Papoknak, a' hogy azt Mózes rendelte.

Ugyan ezen útjában elébe jöve egy Százados, 's kérte, gyógyítaná meg gutaütött szolgáját. Jézus bízatta, hogy meg fogja látogatni; de a' Százados így szólott: Uram, nem vagyok én méltó, hogy te az én házamhoz fáradj; parancsolj, 's szolgálom felépül.

Hallván ezt Jézus, kísérőjihez fordúla, 's így szólott: Bizony mondom néktek, illy erős

hitet én Izraelben sohol nem találtam. De sokan jönnek elő majd keletről és nyugotról, 's megtelepednek Ábrahámmal, Ízsákkal és Jakóbbal a' mennyek' országában. — A' Századosnak pedig ezt mondá: Eredj házadhoz tehát, 's légyen néked a' te hited szerint. 'S a' guta-
ütött szolga felgyógyult.

A' következő szombatnapon hatalommal tartá tanítást a' Synagógában, 's az egész estve a' hozzá segélyért folyamodók' gyógyításában töltötte el.

XXIII.

JÉZUS ELHAGYJAKÁPernaumot, 'S CSOL-
NAKRA ŰL. — PÉTERNEK GAZDAG HALFOGÁSA.

Lukács' V. Rész.

Az emberek csoportokba verekedve követték Jézust, valamerre ment, hogy őtet láthassák és hallhassák. Jézusnak pihenés kelle, 's elhagyá Kapernaumot. A' Genesarethi tenger' szélén megláta két csolnakot, mellynek egyike a' Péteré és Andráse, másika a' Jakabé és Jánosé vala, kik épen akkor szedték össze hálójokat, bánkodva hogy semmit sem fogtak. Jézus belépe a' Péter' csolnakjába. Azonban a' nép megállá a' tenger' szélén, 's hallani kíváná az ő tanítását. Jézus tehát a' csolnakból tartá azt a' sokasághoz.

Vége lévén a' tanításnak, meghagyá Péternek, hogy a' hajót tolja beljebb a' tengerbe, 's ott vesse ki hálóját. Ah Rabbi, mondá Péter, egész éjjel dolgozánk, és még is semmit sem tudánk fogni! De te hagyod, 's mi engedünk.

'S a' háló annyi hallal telék meg, hogy csaknem összeszakadozott a' fogás' nagyságától. Előkiálták tehát Jakabot és Jánost, hogy jöjjenek, 's legyenek segédjekre. Azok jöttek, 's a' két csolnak annyira megtelék hallal, hogy közel vala az elsüllyedéshez. Péter és társai érzették, hogy a' ki illy dolgokat cselekszik, több mint közönséges ember, elhagyák hálójokat, és követték a' nagy Tanítót.

 XXIV.

JÉZUS LECSENDESÍTI A' TENGERT. — AZ ÖRDÖNGÖS.

Máté' VIII. — Márk' V. Rész.

Jézus általméne a' tengeren annak keleti partjára, 's a' csolnakban elaludt. 'S egyszerre olly rettentő vész támadt a' vizen, hogy tanítványai méltán félhettek az elsüllyedéstől. Felkölték tehát álmából Mestereket. Jézus megdorgálá a' szeleket, 's a' tenger azonnal elcsendesedék.

A' szent Író itt olly dolgot beszél, mellyet nem értünk, de a' mellyet elmellőzni nem sza-

bad, minekutána ott beszéltetik. Az illyek körül elég tisztelettel függeszteni fel értelmünket, 's nem feszegetni haszon és szükség nélkül a' mit érteni nem lehet. Emlékeznünk kell, hogy a' mostani idők' ismértei, gondolkozása, szavai, phrásisai, és a' régi időké, különböznek egymástól.

Az említett vész után Jézus Gadara és Gerasa városok' körül szálla szárazra, 's egy beteg, ki úgy hitte, hogy benne tisztátalan lélek lakik, futott elébe. A' szerencsétlen rég olta kerülé az emberek' társaságát; kietlen erdőkben lakott, és a' koporsók' 's kősziklák' üregeiben; köntöst magán nem szenvedé, 's széllyel tépte a' lánczokat, mint vékony fonalat, mikor megkötözék. Ez most így kiálta Jézushoz: Istennek fija, mi dolgom nekem teveled? Kérlek ne kínozz engem!

Jézus kérdé az elméjében is megháborodottat, kinek hívatik, 's az felele: Az én nevem Légyiő, mert sokan vannak bennem (tudnillik, ördögök); 's kérte Jézust, hogy őtet (az ördögöt) a' tartományból ne kergesse ki. — Jézus parancsola az ördögöknek (a' légyiőnak), hogy az emberből szálljanak ki, 's azok engedelmeskedének a' parancsolatnak, de kérték Jézust hogy a' Gergezenusok' disznaiba búhassanak, mellyek azon helyt legeltek. 'S a' kétezer darab disznó, egy magas tetőről mintegy meg-

veszve rohant a' tengerbe, 's mind egyyig oda veszének *).

XXV.

JÉZUS MEGGYÓGYÍT EGGY BÉLPOKLOST ÉS EGGY GUTAÜTÖTTET.

Máté' VIII. IX. Lukács' V. Rész.

Jézus visszaméne Kapernaumba. Útjában egy bélpoklos térdre esett előtte, 's ezt kiáltá neki: Uram, akard, 's meg leszek tisztúlva. — Akarom; mondá Jézus, 's a' beteg egészséges leve.

Megérkezvén a' városba, egy gutaütöttet akarának vinni hozzá. De Jézust olly tömött sokaság hallgatá, hogy a' beteggel lehetetlen vala hozzá közelíteni. A' szomszéd házán vitték be tehát, 's a' padláson bocsátották le, hogy Jézushoz juthasson. Jézus látta melly hittel vannak azok hozzá, 's ezt mondá a' betegnek: Ember, a' te bűneid megbocsátattak, 's a' gutaütött épen kele fel.

Ezt hallván a' Farizeusok és Írástudók, így gondolkoznak az ő szívekben: Ki ez itt, a' ki illy káromlást mer ejteni? és ki bocsáthatja meg a' bűnt, mint maga Isten? — Jézus értette

---

*) Magdolna felől azt mondja az Író, hogy belőle Jézus hét ördögöt űze ki. Talán hét testi — vagy lelki? bajától szabadítá meg.

gondolatjaikat, 's ezt mondá nekik: Mit forraltok ti rosszat a' ti szívetekben? Nem könnyebb e ezt mondanom nekem: Ember, megbocsátattak bűneid, mint ezt: Kelj fel, és járj? Te tehát, beteg, hogy ezek lássák hogy az ember' fijának hatalma van megbocsátani a' bűnöket, kelj fel, vedd fel nyoszolyádat, 's térj házadhoz.

XXVI.

MÁTÉ MEGHÍVATIK. — JAIRUS' LEÁNYA.
A' XII ESZTENDŐ OLTA SÍNLŐ ASSZONY. —
A' KÉT VAK. — A' NÉMA.

Máté' IX. Rész.

Jézus egy nap a' város és a' tenger közt sétálván, meglátá Mátét, a' vámost, kinek más neve Lévi vala. Ez meghívá Jézust ebédjéhez, 's Jézus viszont őtet arra hívá meg, hogy légyen tanítványa. A' vámosok gyűlölt emberek valának a' nép előtt, 's a' Jézus után leselkedő Farizeusok szidalmazák őtet, hogy ha olly tiszta a' millyennek tekintetni akar, mint mocskolhatja meg magát olly rosszhírű emberek' társasága által.

Midőn Jézus ezen vádakra a' rajta megbotránkozó Farizeusoknak felele, Jairus, előljárója a' Synagógának jött, leborúla Jézusnak lábaihoz, 's kérte őtet, hogy menne házához, 's hozza életre haldokló leányát. — Jézus abba

hagyá ebédjét, 's ment, kísérve tanítványaitól és a' nagy sokaságtól.

Ezek' számában vala egy asszonyember is, ki immár tizenkét esztendő óta sínlett. Nem remélve többé segédet az Orvosoktól, felkeresé Jézust, 's átalván felfedni neki nyavalyáját, csak ruhája' szelét törekedék illelhetni, erősen hívén hogy úgy meggyógyítatik. Jézus érzé hogy valaki megillette ruháját, 's kérdést teve, ki tette légyen azt. A' tanítványok ezt felelék: Csuda e, ha e' tolongásban valaki megillette? De Jézus monda: Nem úgy; érzettem én, hogy belőlem gyógyító isteni erő méne ki. — Ekkor az asszony leborúla lábaihoz, 's megvallotta hogy ruháját ő igyekezett megillelhetni. — Bízzál, leányom, monda neki Jézus, a' te hited téged megtartott; — 's az asszony meg vala gyógyúlva.

Jézus még e' csoportban álla, midőn a' Jairus' cselédjei futottak, hírt hozni, hogy a' gyermek meghala, és hogy így Jézusnak oda fáradni nem szükség, De Jézus monda Jairusnak: Ne félj; ha hited van, leányod feléled.

A' szokás szerint jelen valának már a' síposok, 's a' siránczó asszonyok eltölték jajgatásaikkal a' házat. Jézus elparancsolá őket, mert a' gyermek nem hala meg, ugymond; az csak aluszik. Akkor beméne a' szobába, Péter, Jakab és János tanítványaival és a' gyermek' szüléjével, 's megfogván ennek kezét, így szóla:

Leányka, mondom neked, kelj fel. 'S a' gyermek felkölt, 's enni kívánt. Jézus ment, 's parancsola mind azoknak a' kik jelen valának, hogy a' mi történt, el ne híreszteljék.

Most két vak futa Jézushoz, 's ezt kiáltá neki: Könyörülj rajtam, Dávid' fija. — Jézus kérdé: Hiszitek e, hogy megtehetem a' mire kértek? — Hisszük, Uram, felelének azok. — Jézus megillette szemeiket, és monda: Légyen nektek a' ti hitetek szerint, 's azoknak szemeik megnyilatkoznak.

'S most egygy némát hozának hozzá. — Jézus visszaadta a' betegnek nyelve' egészségét, 's az elkezde szólni. — Álmélkodva nézé azt a' sokaság, 's így kiálta fel: Soha Izraelben illy dolgok nem történtek! — De a' Farizeusok a' Jézust magasztaló sokasággal azt igyekeztek elhíttetni, hogy Jézus az ördögöket az ördögök' fedelmétől vett hatalommal űzőgeti.

XXVII.

**JÉZUS TIZENKÉT TANÍTVÁNYT VÁLASZT,
'S NEKIK ÉS AZ ÓTET KÍSÉRŐ SOKASÁGNAK
A' HEGYEN TANÍTÁST TART.**

Máté' IX. X. Rész.

Jézus látta a' körülötte összegyűlőngő sokaságon, hogy annak oktatása 's javítása sokak' munkálódását kívánja, 's tizenkét tanítványt vá-

lasztott, kik tőle soha el ne maradjanak. Ezeket és az őtet követő sokaságot felvivé egy hegyre, 's ott tartá előttök a' híres tanítást, melyet Máté az V-dik Részben ad elő. Nevezetesebb szakai annak az itt következők:

Boldogok a' lélekben szegények, ugymond; mert övék a' mennyek' országa.

Boldogok a' kik sírnak és kesergenek; mert meg fognak vigasztaltatni.

Boldogok az alázatosak; mert örökségként fogják bírni a' földet.

Boldogok a' kik éheznek és szomjúzzák az igazságot; mert megelégitetnek.

Boldogok az irgalmasok; mert viszont ők is irgalmat találnak.

Boldogok a' kiknek szívek tiszta; mert meglátják Istent.

Boldogok a' kik békét keresnek; mert Isten' fíjainak mondatnak.

Boldogok a' kik ok nélkül bántatnak; mert örök jutalmat vesznek szenvedésekért.

Minthogy Jézus a' ceremóniákkal keveset gondolt, 's a' kegyességet a' munkás hitben kereste, a' Farizeusok őtet azzal vádlák, hogy új vallást akar tanítani, 's felforgatja a' mit az ő atyjáknak Mózes hagyott. Szükségesnek látta tehát hogy tanításairól világosabban tégyen bizonyosságot.

Ne higyjétek, ugymond, hogy én azért jöt-

tem hogy eltöröljem a' törvényt és a' Proféták' tanításait. Nem, én nem azért jöttem hogy ezeket eltöröljem, hanem hogy a' magok' tisztsá-
ságokban és szentségekben adjam elő, 's telje-
sedésbe hozzam. Hamarább lesz oda menny
és föld, mint hogy annak csak egy betűje is
elvessen. A' ki a' törvénynek legkissebbikét
megszegi, 's egyebet tanít mint a' mit Profetá-
ink tanítottanak, legutolsóbbnak fog tartatni a'
mennyországban, és ha ti felül nem múljátok
a' Farizeusokat és Írástudókat, bé nem mentek
a' mennyek' országába.

Hallottátok a' mi atyáitoknak vala mondva:
Ne öl; mert a' ki öl, méltó az ítéletre. Én pe-
dig mondom nektek: A' ki az ő atyafijára ok
nélkül haragszik, már méltóvá tette magát az
ítéletre; 's a' ki azt bolondnak (a' szó' akkori
jelentésében, istentagadónak) szidalmazza, hogy
tűzzel (igen keményen) büntettség.

Ha áldozatodat fel akarod tenni az oltárra,
's eszedbe jut, hogy felebarátodnak panasza van
ellened, 's te azt megbántottad, hagyd ott áldo-
zatodat, 's menj, és békélj meg vele, és csak az-
után jöjj elő megtenni az áldozatot, minekutána
vele megbékélettél.

Ne ellenkezzél azokkal a' kik téged' bánta-
nak, és ha valaki jobb orczádon csap meg, nyujtsd
oda neki a' balt is; ha valaki alsó ruhádat akar-
ja levonni, add neki a' felsőt is; és ha valaki azt

akarná, hogy menj vele egy órányira, kísérd el még tovább.

Szeressétek ellenjeiteket, és a' kik benneteket átkoznak. Tégyetek jól gyűlölőitekkel, 's imádkozzatok azokért, a' kik benneteket gyötrenek; 's akkor lesztek igazi fiai a' ti atyátoknak az egekben, ki a' maga napját jókra és gonoszokra eggyeránt hozza fel, 's esőt ad igazaknak és hamisaknak.

'S ki taníta felségesebb Morált ennél? ki vitte ennyire az emberi szív méltóságát?

XXVIII.

JÉZUS, MIOLTA ELKEZDE TANÍTANI, MÁSODSZOR JERUZSÁLEMBEN. — NAINBAN FELTÁMASZTJA A' MEGHOLTAT.

Lukács' VII. Rész.

Közelgetett a' Páska' innepe, 's Jézus, sok más Jeruzsálembe menők' társaságában megindula Kapernaumból. Útját ekkor a' Thábor hegyének vette, hogy Nainon és Scythopolison keresztül, a' Jordánon általmenvén, és Jerichó körül ismét visszatérvén, érjen a' városba.

Beérvén Nainba, egy halottat láta kivitetni a' város' kapuján. — A' vigasztalhatatlan özvegy anyja mély bánatban kíséré egyyetlen gyermeke' koporsóját. Jézus megszánta a' szerencsétlent, 's ezt mondá neki: Ne sírj. Ekkor fél-

re tolá a' koporsó' fedelét, megfogá a' megholt ifjú' kezét, 's így szóla hozzá: Ifjú, mondom neked, kelj fel.

Az ifjú felüle a' koporsóban, 's valakik ezt láták, elrettentek csudálkozásokban, 's így kiáltottak fel: Nagy Proféta támada közöttünk, 's a' Mindenható általa árasztja reánk áldásait.

XXIX.

JÉZUS A' FARIZEUS SIMONNÁL. — MÁRIA,
A' MAGDALAI.

Lukács' VII. Rész.

Szállást neki ezen útjában, hihetőleg Bethaniában, a' Farizeus Simon ada. Együtt ülnek az ebédnél, 's íme egy nem jó hírű szép asszonyszemély, Magdolnának nevezi a' köz vélekedés, de ok nélkül, sőt okok ellen, mert Magdolna azon kegyes asszonyok közzé számláltatik, a' kik Jézust (Lukács' VIII: 2.) követték, holott a' Farizeus Simon az itt emlegetett szép bűnöst úgy nézi, mint a' kit Jézus még itt nem ismért, — belépe hozzájuk. Félve közelíte Jézushoz, megállá háta megett, forró könnyekkel áztatta lábait, 's hajával szaraszttgatta. Most elővette alabastrom szelenczjét, melyben drága illatú kenőcsöt hozott vala, 's nem mervén fejét illetni Jézusnak, a' kenőcsöt lábaira önté ki, 's fájdalmában szünet nélkül csókolá azokat.

A' Farizeus botránkozva látá, hogy Jézus engedi azt az Asszonynak; mert, ugymonda, ha Proféta vagy Rabbi vagy, tudhatnád, hogy ez az asszony rossz hírben áll.

Jézus monda a' Farizeusnak: Eggy gazdag-nak két adósa vala; eggyik ötven, másik ötszáz ezüst pénzel tartozék, 's a' gazdag, látván hogy szegények, elengedé nekik a' pénzt. Mit gondolsz, Simon, mellyike fogja most inkább szeretni a' kegyes hitelezőt? — A' kinek több van elengedve, felele Simon.

Jól mondog, folytatá szavait Jézus. De lásad tehát, mit tével te, és mit teve ez, velem. Te vizet sem adál megmosni lábomat, midőn házadba beléptem: ez könnyeivel feresztette azt, 's hajaival törölögette. Te meg nem ölelél, mint vendéget szokás: ez lábaimat csókolgatta. Te nem kented meg hajamat olajjal, ő illatos kenőcsöt önte lábaimra. Neki tehát sok bűnei vannak megbocsátva, mert sok szeretettel volt erántam.

Ekkor az asszony felé fordúlván, e' szókkal eresztette el magától: Meg vannak bocsátva bűneid. Hited megtarta; menj békével.

XXX.

KERESZTELŐ-JÁNOS KÖVETEKET KÜLD
JÉZUSHOZ.

Máté' XI. Márk' VI. Rész.

A' Machaerusban fogva ülő Keresztelő-János, hallván hogy Jézus Peraeában jár, követeket küld hozzám, kik kérjék, űzze egész tűzzel a' mit kezde. Jézus ezeknek monda: Menjetekek és beszéljetekek meg Jánosnak a' mit láttatok; hogy látnak a' vakok, a' siketek hallanak, a' poklosok megtisztultak, a' sánták járnak, a' halottak életre térnek vissza, 's a' szegényeknek hirdettetik a' nagy ígéret. Boldog a' ki bennem meg nem botránkozik.

A' János' fogsága fordúlván elő, szükség elmondani, mi történt vele, és mint hala meg.

Heródes Antipás, Galileának ura, 's fíja a' Nagy-Heródesnek, ki a' Bethlehemi kisdedeket előlette, hallván melly szent ember ez a' János, megkérété ezt, hogy jóne által hozzám, 's lakjon udvarában, mint barátja. János elfogadá a' hívást, 's elméne hozzám, de minthogy ez feleségül vette a' maga testvérének, a' még élő Philippusnak, feleségét, Heródiást; őtet ezen bűnös cselekedetéért szabadon dorgálgatta.

Heródiás látta melly tekintetben van János az ő újabb férje előtt, 's tarta tőle, hogy végre engedni fog feddéseinek, 's őtet magától eltolja. Azt kíváná tehát férjétől, hogy ezt a' Jánost

üllesse el. De Heródes azt tenni nem akará, mert Jánost ártatlannak ismerte, 's félt az érette buzgó néptől. Annyiban mindazáltal engede az aszsony' kívánságának, hogy őtet elfogató, 's tömlöczbe vetteté.

Azonban Heródiás nem szűnt meg azon törekedni, hogy János öletlessék meg, és végre elérte a' mit áhított. Heródes Király születése napját inneplette. Minden udvarnokjai, hadnagyi, 's Galileának minden fő emberei meg valóának híva a' vendégséghez. 'S midőn asztalnál ültenek, belépe a' Heródiás leánya, 's annyi bájjal kezdé tántzolni, hogy minden gyönyörködve nézé a' szép gyermeket. — Kívánj tőlem valamit akarsz, 's tiéd, ha országom' felét akarád is! kiáltá Heródes; 's a' szép gyermek, megtanítva erre az anyjától, Jánosnak fejét kívánta. Heródesnek nem vala ereje megtagadni tőle a' kérést, sőt hatalmat ada neki és anyjának, hogy tegyék ezzel, a' mi magoknak tetszik. 'S a' szent férfin' fejét a' szép tánczos örvendve hozta fel egy medenczében.

XXXI.

JÉZUS A' BETHESDA TAVÁNÁL. — VÁDAK,
HOGY MEGTÖRI A' SZOMBATOT.

János' V. Máté' XII. Rész.

Jeruzsálemnek egyik kapuja előtt vala egy tó, mellyben ha akkor ferdék meg a' beteg, mi-

dőn az veres színre keveredék fel, azonnal meggyógyúla. A' tő őt sor folyosókkal vala körülvéve, 's Bethesdának, (Irgalom' házának) híva-tott. Eggy beteg harmincznyolcz év olta várta már a' tő' felzavarodása' szerencsés perczét. Jézus eggy szombatnapon ott járván, hallá a' beteg' panaszát, hogy ő azért nem gyógyúlhat fel, mert szegény lévén, senkit nem tarthat, a' ki őtet a' tőba eressze, midőn az Angyal azt felkeveri.

Megszánta a' szerencsétlent, 's ezt mondotta neki: Kelj fel, végyed ágyadat, és járj. — 'S a' beteg felszedé ágyát, és ment.

A' Farizeusok, a' magok gonoszságokban, az helyett hogy a' beteg' meggyógyulásán örvendettek volna, nem mervén a' mindenektől szeretett Jézust vádolni, a' beteget támadák meg, hogy az felvette ágybelijét, és ment, holott azt tenni szombatnapon nem vala szabad. — Ugyan azt tevék Jézussal, midőn tanítványai eggy szombaton kalászfőket szedének a' mezőn, a' szemeket tenyerekben kidörzsölék, 's minthogy éhen valának, megették.

Eggy más szombaton Jézus a' Synagóban tarta tanítást. Hallgatóji közt vala eggy, kinek karja kiszáradott. A' Farizeusok lesték itt, ha Jézus meg fogja e ezt is gyógyítani, holott szombatnap van; 's Jézus, értvén gonosz szándékokat, parancsolá a' nyomoréknak, hogy keljen

fel, 's lépjen a' sokaság' közepébe. 'S ekkor a' Farizeusokhoz fordúlván, ezt mondotta nekik: Ti elébb azt kérdeitek tőlem, ha szombatnapon beteget gyógyítani szabad e? 's most én kérdelek benneteket: A' szombat arra van e rendelve hogy jót tegyünk, vagy arra, hogy rosszat? Azok elnémúlnak a' kérdésre, 's Jézus parancsolá a' nyomoréknak, hogy nyújtsa ki jobbját. 'S a' beteg egyszerre meggyógyult.

XXXII.

**JÉZUS ELVONJA MAGÁT A' FARIZEUSOK'
ÓLÁLKODÁSAI ELŐL; DE AZÉRT TANÍT ÉS
GYÓGYÍT.**

Máté' XII. Rész.

A' Farizeusok, látván hogy Jézus nem szűnik meg szombatnapokon olly dolgokat cselekedni, miket tenni a' Mózes' törvényei és a' szokás szerint nem vala szabad, eltökélék magokban, hogy őtet megöletik. — Kevélységek nem bocsáthatta meg neki, hogy egyebet tanított mint ők, és hogy bátor tanításai által sokakat elvona az ő felekezetektől; 's minthogy azoknak igazságát meg nem czáfolhatták, csudatétei pedig mindenek' szemei előtt történtek, 's Jézus közönségesen szent életű embernek ismértetett; gyűlölségeknek ezt a' színt adák. A' buta közönség kész volt tenni a' mire ezek dü-

híttették; de a' jobbak együtt mentek vele, valamerre az országban útját vevé, 's Jézus tanította, étette, gyógyította ezeket.

A' Farizeusok lángolának haragjokban, hogy Jézus fenyegetéseikkel nem gondol, 's minthogy ördögöket kergete ki a' betegekből, azt a' hírt terjeszték el ismét felőle, hogy Jézus az ördögöket az ördögök' fejedelme' segédjével kergeti. De a' nevetséges vád nem találta hitelt, mert kiki érté, hogy ördög ördöggel ellenkezni nem fog.

A' Jézus csudatételeinek hírért Heródes is meghallá, 's elrettent tőle, mert azt hívé, hogy Jézusban az a' János támada fel, a' kit ő megöletett.

XXXIII.

JÉZUS ÖT ÁRPAKENYÉRREL ÉS KÉT KIS
HALLAL ÖTEZER EMBERT ELÉGÍT KI, 'S TA-
NÍT ÉS GYÓGYÍT.

Lukács' IX. — János VI. Rész.

Jézus kész vala tanításainak igazságát hallal pecsételni meg, 's tudta hogy meg fog halni; de még nem jött el órája, még a' megváltás' nagy munkája nem haladott annyira hogy azt félbe szakaszthatta volna. Elrejtézék tehát üldözőjinek haragja elől Bethsajda-Júliás mellett a' pusztá hegyekre, 's tanítványai mentek

vele, 's egyy ötezer főből álló sokaság, kik hallgatni akarák oktatásait. — A' nap hanyatlani kezdé, 's a' nép éhen volt. Hol vegyünk ezeknek kenyeret? kérdé Jézus; 's tanítványai jelenték, hogy itt nincs egyéb éték mint öt árpa kenyér és egyy fiúnál két kisded hal. Jézus parancsolá hogy a' népet ültessék csoportokba, százanként és ötvenenként; vette a' kenyeret, megáldotta azt, 's kiosztogattatá a' sokaságban. Azok mind egyyig ki valának elégitve, és midőn a' kenyérdarabokat, mellyek fenn maradtak, 's a' morzsalékokat összeszedék, úgy találattott, hogy azok tizenkét kosarakat töltének el.

Látván a' nép, hogy Jézus a' maga hallgatójit nem csak oktatja és gyógyítja, hanem táplálja is, Királlyá akará kikiáltani Izraelben. De Jézus a' tiszteletet elfogadni nem akará, 's elrejtezek tőlök. Hajóra ülteté tanítványait hogy menjenek előre Kapernaumba; ő követni fogja őket, 's fel és alá járkála a' tenger' habjain, mint mi járunk a' szárazon.

'S a' tenger felháborodék, 's irtóztató szélvész hányogatta a' hajót, hogy a' tanítványokat kétségbe esés ragadta meg. Jézus feléjek közélíte a' tengeren, 's Én vagyok, ugymond; ne féljete. — A' szél azonnal elcsendesedék, a' habok ellapúltanak, 's Jézus belépe hozzájok a' hajóba, melly igen hamar oda ére el, a' hova igyekeztenek.

A' parton már várak hallgatóji, a' sok betegekkel, kik kérék Jézust, hogy bár csak ruhája' prémjét illethessék, és az által meggyógyúlhassanak. 'S Jézus őket meggyógyította.

XXXIV.

A' FARIZEUSOK MEGBOTRÁNKOZNAK A' TANÍTVÁNYOKON. — JÉZUS MEGGYÓGYÍTJA A' KANANEAI ASSZONY' LEÁNYÁT.

Máté' XV. Rész.

Mózes azt rendelé hogy a' zsidó-nép minél tisztábban tartsa magát, mert a' hév éghajlat alatt közöttök külömben könnyen támadhatott betegség; 's épen ezért ennek sok étket tilalmaz meg, mikkel más népek szabadon éltenek. Jézus ellenben azt tanítá, hogy nem az által fertéztetik meg az ember a' mit szájába veszen és megeszik, hanem a' mit száján kiereszt; és hogy tisztává az embert nem a' mosdások tesz, hanem a' bűn' kerülése.

Előjövénék tehát a' Farizeusok, 's kérdést tevének Jézusnál, hogy tanítványai miért nem tisztelik a' Mózes' rendelését; 's Jézus ezeknek is elmondá, hogy a' kegyesség nem a' czeremoniák' szoros követésében, hanem a' szív' tisztaságában, az akarat' szentségében áll.

'S most innen Tyrus' és Sídón' tájaira méné el, 's egygy sok istent tisztelő asszony, hall-

ván Jézus melly csuda dolgokat téssen, leborúla előtte, 's így kiálta fel hozzá: Uram, Dávidnak fija, könyörülj rajtam! szabadítsad meg lyányomat a' gonosz lélek' gyötrésitől. — Kérelmét toldíták tanítványai is; de Jézus így felele: Én most csak Izraelnek eltévedt juhaihoz vagyok kiküldve.

Azonban az asszony utóléré Jézust, leborúla előtte, 's ezt kiáltozá: Uram, szánj meg!

A' Zsidók a' több istenek' tisztelőjit ebeknek nevezgeték. Jézus ide célzott, midőn neki ezt mondotta: Hadd elégítessenek ki előbb a' gyermekek. Nem illik a' kenyeret ezektől elvenni, 's ebek' elébe vetni. — Erre az asszony: Igen is, Uram, de a' morzsalékokból, mellyek uraik' asztalokról lehullanak, az ebek is kapnak részt.

Jézus mindentől hitet (bízodalmat) kívánt. Látván tehát, hogy ez az asszony erős hittel bízik benne, így szóla hozzá: Asszonyállat, a' te hited nagy. E' szavadért légyen meg a' mit kívánsz. Menj; a' rossz lélek (betegség) lyányodat immár elhagyta. — Anyja felgyógyúlva lelé, midőn házához ért.

XXXV.

**JÉZUS EGGY SIKET-NÉMÁT GYÓGYÍT. —
HAT KENYÉRREL NÉGYEZER EMBERT TÁPLÁL.**

Márk' VII. VIII. Rész.

Jézus Decapolis' tájára ért, 's egygy siket-némát hozának elébe ennek barátjai, 's kérék Jézust, tenné reá jobbát, 's gyógyítsa meg azt.

Jézus a' szerencsétlent félre vitte a' sokaságtól, fülébe tette ujját, nyálával megillette nyelvét, feltekintett az égre, imádkozott, 's ezt monda fülnek és nyelvnek: Nyiljatok meg! 's megnyiltanak. — Jézus a' szerencsétlennek megparancsolá, hogy hallgassa el a' mi vele történt; nem akará ingerleni ellenségeinek haragját.

Jézust itt is nagy sokaság kíséré, 's nem vala mit enniek. A' nép' száma négyezer vala, asszonyaik és gyermekeik nélkül, 's kenyerek csak hét, és valami kevés hal. Jézus vette a' hét kenyeret, megáldotta azt, 's a' négyezer ember' éhsége el vala verve, 's a' morzsalékokkal hét kosár tele meg.

XXXVI.

**BETHSAJDÁBAN EGGY VAKNAK MEGNYIT-
JA SZEMEIT. — PÉTERT MEGFEDDI.**

Ugyan-ott.

Most hajóra ült, 's útjában intette tanítványait, hogy a' Farizeusok' kovászatól őrized-

jenek. — Bethsajdában félre vive egy világta-
lant, reá pökött ennek szemére, 's az ember'
szemei megnyiltanak.

Kinek vélnek engem az emberek? kérdé
Jézus a' maga tanítványait, midőn velek Cæsa-
reába ért, 's azok felelének: Némellyek Keresz-
telő-Jánosnak, mások Illysnek, és ismét mások
eggynek a Proféták közzül. — Hát ti kinek hisz-
tek? kérdé; 's Péter felele: Te vagy ama' Krisz-
tus. — Jézus megtilta neki, hogy azt ne mon-
daná. Félt, hogy ellenségei ingerelve lesznek
a' szó által.

Ekkor elbeszélé neki, hogy az ember' fijá-
nak sok szenvedéseket kell szenvednie, hogy
az meg fog halni, de hogy harmad napra fel is
támad. — Péter kéré a' kedves Mestert, hogy
kedvezne magának, 's Jézus megdorgálá a' ké-
résért, és őtet Sátánnak (kísértőnek) nevezte.

XXXVII.

A' SZÍNELVÁLTOZÁS.

Máté' XVII. Márk' IX. Lukács' IX. Rész.

Jézus felméne a' Tháborra, — inkább a' nagy
Hermonra, mert ez vala Caesarea-Philippi mel-
lett, a' melly tájon Jézus akkor mulatott, — 's
vitte magával leginkább kedvelt tanítványait,
Pétert, Jakabot és Jánost. Jézus itt imádkozék;
és íme arcza egészen elváltozott; színe ragyo-

ga, mint a' nap, 's öltözete feje vala, mint a' hó; egész dicsőségében jelent vala meg a' három tanítvány előtt. 'S mostan két tisztas alakú férfiak lebegének mellette, mennyei fényességekben, Mózes és Illyés. Jézusnak utolsó napjairól szólottanak vele, és a' mik őtet Jeruzsálemben várják.

'S Péter így szóla Jézushoz: Jó minékünk itten lennünk; építsünk itt három hajlékot, néked egyet, egyet Mózesnek, egyet Illyésnek.

Azalatt míg Péter ezeket mondá, világos felhő ereszkedik alá az égből, 's Mózes és Illyés elenyészének a' ködben. De most a' ködből szózat hallatá magát: — Ez az én szerelmes fiam, kiben megnyugosztaltattam; őtet hallgassátok. — Azok elrettenének e' szóra, 's imádvá borúltak le képeikkel a' földön.

A' három tanítványt elnyomta vala az álmom. Jézus megszólítja őket. Felpillantottanak, és íme Jézust csak magát láták, 's szokott alakjában.

XXXVIII.

JÉZUS MEGGYÓGYÍT EGGY BETEG IFJAT.

Márk' IX. Rész.

Jézust temérdek sokaság várá, midőn lejöve a' hegyről, 's a' sokaságban egy atya, kinek egyetlen gyermekét, a' leggyötrőbb rángatá-

sokban kínzá nyavalyája. A' szerencsétlen hi-jába szólítá segédre tanítványait, míg Jézus a' hegyen mulatott, 's most térdre ömlött lábai előtt, 's így könyörge hozzá: Uram, segélj rajtunk, ha mit tehetsz! — Jézus erre: Annak, a' ki hiszen, nincs lehetetlen. — 'S a' remélni alig merő atya ezt mondá neki: Hiszek, Uram, de te légy segédjére hihetlenségemnek.

E' pillanatban a' nyavalya leveré a' szerencsétlen gyermeket, 's keményen megszaggatá Jézusnak szemei előtt. Jézus megilleté azt, 's isteni gyógyító erő méne ki belőle. A' gyermek felkölt, 's nyavalyája örökre eltávozik. Ekkor monda Jézus a' tanítványoknak: Ha annyi hitek leend mint a' mustármag, kifordíthatjátok töveikből a' hegyeket.

Édes enyhületei a' szenvedő szívnek!

XXXIX.

JÉZUS ADÓT FIZET.

Máté' XVII. Rész.

Kapernaumban az adó-szedők megszólíták Pétert, ha Mestere fizeti e a' két drachmát. (egy drachma annyi mint három garas.) — Igen is fizeti, mondá Péter. Jézus hallván miről van szó, kérdé Pétert: A' földi Királyok kiktől vesznek adót? alattvalójiktól e, vagy idegenektől? — Az idegenektől, felele Péter. —

Úgy tehát a' honfiak szabadosok, monda Jézus. Azonban hogy őket meg ne botránkoztassuk, menj, vesd ki a' horgot, 's a' hálnak, mellyet legelőbb fogsz ki, szájában egy státert találsz; abból fizess meg érettem és magadért.

XL.

**ZEBEDEUS' FELESÉGE. — VERSENYGÉS
AZ ELSŐSÉG FELETT A' TANÍTVÁNYOK KÖZT.**

Márk' X. Rész.

Az igazgatás a' zsidó-népnél Theocratiai volt, vagy ha úgy tetszik, Hierocratiai: a' Király Jehova volt: az ő Helytartója, vagy akaratjának Magyarázója, a' Fő-Pap. De a' nép a' Sámuel' idejében a' láthatatlan Király mellé egy látható Al-Királyt kívánt, 's Sámuel ilyennek kené fel előbb Sault Izraelben, azután Dávidot Júdában, míg a' Saul' halála után Dávid az egész nép' Királya leve. — Innen a' látható Al-Király a' láthatatlan Fő-Király' Messziásának (felkentjének) mondatott, 's az atyai 's fiúi viszonyok' hasonlatossága szerint, a' Fő-Király Atyának, a' másik Fiúnak, 's Isten' fijának; ez, mint az, Elohimnak, (nagy tiszteletűnek). Én szültelek (mint atya) ma tégedet — azaz, én ültettelek ma be tégedet az én királyi székembe...*)

*) Das Leben Jesu. Von Dr. Paulus. — Heidelberg, 1828. IV. Köt. nyolczadréth.

A' nép még megaláztatása' idejében sem veszté el reményét, hogy eljő az idő, mellyben ismét helyre fog állani; hogy lesz neki egy Messziása, ki a' népet elnyomójinak kezeikből kiszabadítja, 's ezt annál erősebben hitte, mert Profetáji megjövendőlék.

Most megszületék Jézus, 's anyja és atyja után a' Dávid' nemzetéből, a' hogy azt a' Proféták jövendölték, nem katonai tűzzel ugyan, melly a' megszabadítás' munkájára kívántatott, de azt felejteté velek a' Jézus' lelke nagyságának 's csuda tetteinek látása. — Erősen hitték, hogy Jézus az a' nekik megígért Messziás, az a' nyugtalan óhajtással várt Szabadító.

Jézus, igen is, igyekezett őket, és az egész emberi nemzetet, megszabadítani, de nem a' Rómaiak', hanem a' bűn' rabságából, 's ezen értelemben tűré, akará, hogy Királynak, Messziásnak (görögre átalfordított névvel Christósnak) mondatott; 's sokat szóla atyjának országáról, a' szó alatt az igazság' (a' Lélek) és a' szentség' országát értvén, és nem valamely földi királyságot. De a' sokaság, és még az ő tanítványai is, nem szoktathaták le magokat, hogy földi királyságról álmodozzanak, 's úgy hitték, hogy ha majd egyszer az ő Rabbijok elverendi nemzetek' elnyomójit, a' Rómaiakat, 's a' Judeai országot helyre állítja, ók neki legfőbb Udvarnokjai lesznek.

Így gondolkozék a' Zebedeus' felesége is, 's látván hogy Jézus minden tanítványai közt leginkább kedveli az ő ifjabb fiját Jánost, és mingyárt ez után, Péterrel együtt, az idősbiket, Jakabot; egy nap leborúla a' Jézus' lábaihoz, 's így szóla hozzá: Uram, hagyd elsőnek lenni országodban az én két fíjaimat; hagyd királyi széked mellett egyiket jobboldnál, másikat baloldnál ülni! — Jézus nem tartá méltónak a' hín asszony' tévedését elverni, 's ennek két fíjaihoz fordúlt, 's ezt mondá nekik: Nem tudjátok, (anyátok által) mit kértek tőlem. Avagy ti megihatjátok e a' kelyhet, mellyet én fogok inni? —

A' több tanítvány megneheztele Jakabra és Jánosra, midőn ezeket hallá, 's Jézus őket maga elébe szólította. A' föld fejedelmei hatalommal uralkodnak, a' tőlök függőkön; de tiközöttetek ez nem lészen így, ugymond; A' ki elsőbb akar lenni a' többinél, légyen szolgálja nekik. Az ember' fíja sem azért jöve világra, hogy őt szolgálják mások, hanem hogy ő szolgáljon másokat, 's hogy életét adja áldozatul másokért.

Más alkalommal a' tanítványok, oda menvén a' hol Jézus vala, útjokban azon villongának, hogy számokban mellyike lesz az első; 's elérének Jézushoz. — Min villongátok ti az útban? kérdé tőlök; 's ez vala szava: Az lesz legnagyobb közöttetek, a' ki magát legkisebb-

nek nézi. — 'S magához szólítván egy kisedet, karjára vette azt, és ezt mondá: Bízony mondom nektek, hanemha egészen megváltoztok, 's olyanná lesztek mint im e' gyermek, nem mentek bé a' mennyek' országába. Mert Isten előtt az alázatos kedves.

XLI.

JÉZUS JERUZSÁLEMBE. — A' FARIZEUSOK
TÖREKEDNEK ELLENE.

János' VII. Rész.

Közelgetett a' Sátorok' innepe, 's Jézus is Jeruzsálembe méne le Galileából, kísérve tanítványai és igen nagy sokaság által; de tartván a' Farizeusoktól, mert az ő órája még el nem jött, csak titkon ment be a' városba, 's nem mingyárt tudatta hogy ott van. De még el nem múlt az innep, midőn felméne a' Templomba, és nyilván tanított.

Hallgatóji közt különbözének a' vélekedések felőle, 's némelleyek hitték hogy ő a' megígért Szabadító, némelleyek tagadták; 's így elenségei, a' Farizeusok, kiküldék szolgáljikat, hogy fogják el. De azok, hallván a' Jézus' tanítását, azon vallástétellel térének vissza, hogy soha még ember úgy nem szólt; Nikodémus pedig, egyike a' nép Véneinek, 's Jézusnak titkon tisztelője, ellene szegzé magát szándékaik-

nak, 's emlékezteté őket, hogy elfogatni valakit, a' nélkül hogy elébb magát a' vádak ellen védheté, tiltják a' törvények.

 XLII.

A' PARÁZNA ASSZONY.

János' VIII. Rész.

Jézus egy nap már viradtakor a' Temp-lomban vala, 's tanított. Egyszerre zaj támad a' körüle. A' Farizeusok, minthogy Jézust erővel nem foghaták meg, kelepczébe akarák ejteni, hogy vétekben találtatván, megbüntethessék, 's egy tisztátalan tetten kapott asszonyt vivének elébe. Mester, mondák, Mózes az ilyenre halált szabott, 's meg hagyta kövezni; hát te rá mit mondasz?

Jézus látta gonoszságokat hogy ezek őtet a' kérdéssel veszélybe vonni igyekeznek; mert ha az asszonyt halálra ítéli, az élet és halál egyedül a' Császártól függvén, a' Római Procurátor fogja találni vétkesnek: ha pedig azt mondaná, hogy a' tett nem érdemel halált, úgy világos ellenkezésben lesz a' Mózes' rendelkezésével, 's a' nép fogja törvényrontónak 's hamis Profetának ismerni. Elhallgata tehát, 's lehajolván, a' porba íra valamit ujjával. De most felegyenesedék, 's ezt felelé kísértőjinek: A' ki tisztább nálánál, vessen követ reá; — 's az asszonynak: Te

pedig lásd, hogy többé ne vétkezzél. — 'S ellenségei megszegyenültek.

 XLIII.

A' VAKON-SZÜLETETT.

János' IX. Rész.

Jézus Jeruzsálemben vala, 's egy szombatnap a' Templomban predikált. Kijővén onnan, tanítványai meglátának egy szerencsétlent, ki születése olta vak volt. — Mester, modának Jézusnak, ez maga vétkezett e, szülei vétkeztek e, hogy ennyire szerencsétlen? — Jézus felele: Sem maga ő, sem szülei nem vétkeztek, de szükség vala hogy az isteni bölcsesség és hatalom benne kijelentessenek. — (azaz, úgy akará a' bölcs Isten, 's bölcsesége szerint úgy kelle akarnia, hogy az emberek közt legyenek szerencsések érdem nélkül, 's szerencsétlenek, a' nélkül hogy azt hibájik által érdemlették.)

Jézus nem felele tovább, hanem lepökött a' porba, sárt dagasztá ujjaival, 's a' sárral megkené a' világtalan ifjú' szemét. Menj mostan, mondá neki, mosd meg arczodat a' Siloam tavában, és látni fogsz. — 'S az ment, megmosdott, 's látva jöve elő. 'S a' kik őtet elébb vakon, most látva ismerék, nem tudák hinni, hogy ez az a' világtalan, a' ki születése olta nem látott vala.

A' Farizeusok nem tûrheték hogy ez az Újító csudatétei 's tanításai által olly sok követőt talál, 's rá igyekeztek beszélni az ifjút és annak szüléjit, mondják hogy az nem vala vak, 's így látását nem köszöni Jézusnak: de a' meggyógyított ifju és annak szüléji hálásan hirdeté a' mit Jézus cselekedett.

Ekkor tehát ellenségei azt hánytorgaták, hogy Jézus ezt is szombaton cselekedte. — Ha ő Istentől volna, mondá, úgy meg nem szegné az innepet. — De erre viszont mások azt kérdeék: Ha bűnös volna, tehetne e illy csudákat? — Előhívaták tehát a' meggyógyítottat, 's így szólának hozzá: Adj dicsőséget Istennek, 's tégy vallást: Úgy e, ez az ember (Jézus) nagy bűnös? — 's az felele: Bűnös e? azt nem tudom; de tudom, hogy vak valék 's most látok. — Jézus pedig világosan megmondá, hogy ő világossága a' föld' minden lakójinak, és az, a' kiben Ábrahám is bízott már — mint lelki szabadítóban.

 XLIV.

 JÉZUS GALILEÁBÓL ISMÉT JERUZSÁ-
 LEMBE.

Lukács' IX. X. Rész.

Közelíte a' Templom szentelés' innepe, 's Jézus Jeruzsálembe ment, hogy tanítványaival azon jelen lehessen. Keresztülmenének Sama-

ria-országon, 's egy faluban őket nem akarák szállásra befogadni. Ezen Jakab és János annyira megharagvának, hogy égi tűz által akarák megbüntetni a' falu' lakosait; de Jézus szelídségre intette őket. Nem tudjátok, ugymond, melly lélek' gyermekei vagytok. Az ember' fija nem azért jöve hogy öldössön, hanem hogy életet adjon az embereknek.

Ezen útjában küldé ki a' maga hetven tanítványait, hatalmat adván nekik hogy tanítsanak 's gyógyítsák a' betegeket; hogy ne járjanak házról házra koldulgatván; hogy elégedjenek meg azzal, a' mi nekik önkényt fog adatni; és ha valahol bé nem fogadtatnak, menjenek tovább, 's a' városon kívül verjék le a' port is, melly ott sarujikra ragadott.

Egy Törvénytudó azt kérdé Jézustól, hogy neki mit kelljen cselekednie hogy idvezülhessen; 's Jézus a' kérdésre így felelt: Tedd a' mit a' törvény parancsol: Szeresd Istent, szeresd felebarátodat.

'S ki nékem felebarátom? kérdé amaz. —

Egy ember Jerichóból Jeruzsálembe méne, ugymonda Jézus. Útjában tolvajok támadák meg; kirablák mindenét, elboriták sebekkel, 's elszököének mellőle. A' szerencsétlen mellett elméne egy Pap; látta őtet sebeiben, de tovább ballagot útján. Ott méne el egy Lévitais; az is látta a' szerencsétlent, de az is el-

méne mellette. Most egygy Samaritánus méne el az úton, meglátta a' szerencsétlent, 's bort és olajat tölte sebeibe, felvette lomhárára (szamarára), szállására vitte őtet, 's egész gonddal rajta volt, hogy fájdalmait enyhíthesse. Más nap ezt mondá a' ház' gazdájának: Én nem múlathatok; de lásd ennek gondját, most imhol e' két tízes; ha többbe kerül tartása, kifizetem midőn visszajövök. — Menj most, mondá Jézus a' Törvénytudónak, 's tedd ugyan-azt. — (Tudnillik, midőn segédedre van szükség, ne nézd, a' szerencsétlen egygy valláson van e' velle; ember és ember mindég felebarát.)

 XLV.

MÁRTHA ÉS MÁRIA.

Lukács' X. Rész.

Közel Jeruzsálemhez beszálla Bethaniában Mártha és Mária testvéreknél, 's itt letelepedék a' földre, mi már akkor is szokása vala a' keleti népeknek. Mártha, az özvegy, és a' leány Mária, mellé ülének a' földre, 's ott hallgatók szívreható oktatásait. De az özvegy testvér végre felkele, 's a' konyha' gondjaihoz látott, míg Mária felejte minden gazdasszonykodást, 's veszt meg marada Jézusnak lábainál. Mártha most megszólítá öccsét, látna ő is dologhoz, hogy a' kedves beszállót illően vendégelhessék, 's Jézus e'

szókkal inté meg ezt: Mártha, te szorgalmatosb vagy mint lenni szükség; Mária a' jobb részt választá, 's a' miről ő gondoskodik, az soha nem vétetik el tőle.

XLVI.

JÉZUS JERUZSÁLEMBEN TANÍT, GYÓGYÍT
'S MEGCZÁFOLJA A' RAJTA MEGBOTRÁNKO-
ZÓKAT.

János' X. Luk. XIII. Rész.

'S most beméne Jeruzsálembe, 's tanításokat tarta a' Salamon' tornáczában, 's hallgatóji kényszeríték, mondaná meg nekik, hogy ő e ama' Krisztus? 's lelkeiket ne tartsa kétségben; 's Jézus felele: Megmondottam nektek, 's nem hiszitek szavaimat; 's tetteim, melyeket az Atya' nevében cselekszem, mutatják ki vagyok; én és az Atya egyek vagyunk. — 'S a' zsidók őtet ezen szavaiért meg akarák fogni, hogy megöljék. Jézus tehát túl méne a' Jordánon, hol János keresztelt vala, 's egy ideig ott mulatott, tanítván és egyy betegből ismét kiűzvén ördögét.

Beszélék az emberek, hogy Pilátus Galileában sokakat levágata, midőn épen áldozának, és hogy Jeruzsálemben a' Siloám bástyájánál a' torony tizennyolcz embert temete maga alá; 's Jézus alkalmat veve innen tanítást tenni a' sze-
lidségre, és, a' mit ő kívána mindenek felett,

a' hitre. Gondoljátok e, ugymond, hogy a' kiket Pilátus megölete, rosszabbak voltak a' Galilea' egyéb lakosainál, 's az az oda-temetett tizenennyolcz bűnösebb mint a' Jeruzsálem' egyéb lakosai?

Egy beteg asszonyembert ismét szombaton gyógyíta meg a' Synagógában. Az már tizenennyolcz esztendőök olta sínlett, 's fel nem tudta egyenesedni. Ezt meglátván Jézus maga elébe hozatá, 's ezt mondá neki: Asszonyember, fel vagy oldva betegségedből! 'S az asszony felegyenesedék, és dicsőíté az Istent.

Ezen megneheztele a' Synagóga' előljárója, 's így szóla: Hat nap van egy szombattól a' másikig, mellyen kiki azt teheti a' mit akar, a' szombaton pedig csinálni semmit nem szabad. Gyógyítsatok hát a' hat napon, a' mint akartok, de a' hetediken tartóztassátok magatokat minden munkától. — Ennek Jézus így felele: Képmutató! 's nem viszi e kútra szombatnapon minden ember a' maga ökrét és szamarát, 's nem oldja e el, 's nem köti e megint a' jászolhoz? 's te azt nem tekinted törvényrontásnak. Azon fogsz e tehát felakadni, ha én az Ábrahám' leányát, ki tizenennyolcz esztendő olta le van kötve betegsége által, feloldám nyavalyájától? — 'S a' Jézus' ellenségei megszégyenülve valának a' felelet által, a' sokaság pedig örül vala azokon, a' miket Jézus teve és monda.

XLVII.

L Á Z Á R.

János' XI. Rész.

Lázár, kit Jézus szerete, betegen fekvék, 's Mártha és Mária elkülde Jézusért, hogy jönné elő, 's gyógyítaná meg az ő testvéreket. — Jézus késett, és akarva, 's Lázár megholt.

De most Jézus megjelent, 's Mártha szaladott elébe. — Ah, a' mi testvérünk, Lázár, nem holt volna meg, ha itt voltál volna! ezt kiáltá neki; én azomban bízom benned, sőt bizonyosan tudom, hogy Isten neked megadja, a' mit tőle kérendesz.

Jézus a' mély bánatba süllyedettnek azt felelé, hogy Lázár fel fog támadni. — Támadni? kérde Mártha; igen is, az utolsó napon.

Ekkor Mária is előjöve, 's irtóztató keservében lerögya Jézusnak lábaihoz, 's a' sokaság, látván ezt, így kiáltá fel: A' ki betegeket gyógyíta, 's világát visszaadá a' vaknak, nem teheté e hogy ez itt meg ne haljon?

Jézus elgördíté a' követ a' kriptá' ajtajáról, 's közelíte a' megholt felé. De a' test' szaga már felette nehéz volt, mert Lázár négy nap olta feküdt halva. — Jézus hálákat adott mennyei atyjának hogy kihallgatá kérését, 's parancsola a' megholtnak: Lázár, kelj fel, 's jér ki koporsódból.

'S Lázár azonnal felüle koporsójában. Kezei 's lábai össze valának kötve, 's arcza bé va-
la vonva fátyolával; másoknak kelle feloldani
kötelekeit. Kilépe a' kriptából, 's minden csu-
dálá hogy él.

XLVIII.

JÉZUS MEGÁLDJA A' KISDEDEKET.

Máté' XIX. — Lukács' XVIII. Rész.

Valamerre Jézus méne, csoportonként sza-
ladott a' nép, látni, csudálni a' nagy Tanítót,
a' jóltenni szerető, példás életű szent Embert.
'S mi vala természetesb mint a' szüléknek az a'
kívánsága hogy csatoltassanak a' Jóhoz az ő ap-
rójik is, kik az ő tanításait meg nem értheték.
Legalább tehát jobbát tégye kisdedeikre, 's
áldja meg őket, hogy nagyobbodván, emlékez-
hessenek, hogy őket látta, hogy őket kezeivel
illette. Tanítványai meg akarák kéméleni Mes-
tereiket a' nekik haszontalannak látszó munká-
tól, 's a' csoportosan tolakodó szüléket vissza
kezdék igazítani. De Jézus eltiltá őket. Enged-
jétek hozzám járúlni, ugymond, mert a' men-
nyek' országa azoké, a' kik úgy ártatlanok mint
ezek. — 'S minden gyermek' fejére rá tevé jobb-
ját, áldást ada nékiek.

XLIX.

JÉZUS FUT ELLENSÉGEI ELŐL. —

ZACHEUS.

János' XI. — Lukács' XVIII. XIX. Rész.

Lázárnak feltámadása felől mindenfelé elterjedett a' hír, 's a' Farizeusok eltökélék magokban, hogy Jézust megölik. Erre nézve meghagyták a' magok embereiknek, hogy jelentsék be nekik, hogy az ámitó hol vagyon. Jézus tehát a' tanítványokkal Efraimba vonta magát, 's húsvétig ottan mulatott.

De végre közelítvén az innep, megindúla Jeruzsálem felé, 's megmondá tanítványainak, hogy ott meg fog halni.

Közel jutván Jerichóhoz, két világtalannak visszaadá a' látást. Elterjedvén a' hír, hogy itt jó a' nagy Tanító, a' csudatevő Orvos, a' nép omlott elébe.

Zacheus, Jerichói gazdag lakos és Fő-Adószeredő, hallá a' hírt, 's lángola megláthatni az elhíresedett embert. De minthogy ő kisdéd természetű vala, 's így a' tömött sokaságban 's a' szalasabbak közzül nem remélheté óhajtása beteljesedését, felmászott egy figefára melly az út mellett állott, 's onnan akará látni az ott elmenő Jézust.

Jézus elmenvén a' fa mellett, felkiálta: Zacheus, szállj le, mert én ma vendégedíleszek. — Amaz elragadtatott örömmel leszálla a' fáról,

's elvezette Jézust házához, 's fogadást teve neki, hogy jószágainak felét kiosztja a' szegények közt, és ha valaki azt mondhatja ellene, hogy ő neki igazságtalanságot teve, négyannyit ad mint a' mi tőle kívántatni fog.

A' Zsidók közt útált emberek valának az adószedők, fösvényiségek miatt, 's a' Jézus' követőji botránkozással láták, hogy Zacheushoz szálla, 's eránta hajlandóságot bizonyít. Jézus tehát, belépven Zacheushoz, így szóla a' Zsidók előtt: Ma lón e' háznak idvessége, 's mától fogva Zacheus is fija Ábrahámnak. Én azért küldtettem hogy az idegeneket is keressem fel, 's a' kik veszve valának megtartsam,

---

L.

JÉZUS, RABBISÁGA OLTA, MOST TÖLTI
HARMADSZOR JERUZSÁLEMBEN A' PÁSKA'
INNEPÉT,

János' XII. Rész.

Jézus Bethaniában hált vala, 's reggel, vasárnap, ismét beméne Jeruzsálembe, kísérve tanítványaitól. Közel útjához fekvék egy Bethfage nevű falu. Menjetek oda, mondá Jézus kettőnek a' tanítványok közzül; 's a' mint beértek a' faluba, megkötve fogtok látni egy nőtény szamarat, és mellette vemhét, mellynek hátán még senki nem ült. Oldjátok el azt any-

ja mellől, 's hozzátok elő nekem; és ha valaki megszólítana érette, feleljétek ezt neki: Az Úr-nak rá szüksége van.

Elhozatván a' számárvemh, a' tanítványok azt beteríték pallástjaikkal, 's rá emelék Jézust, ki folytatá útját Jeruzsálem felé. 'S a' mint az Olajfáson elérék a' tetőt, honnan az út lefelé ereszkedett, 's kiláthaták a' várost, az elébe omló sokaság elkezde kiáltozni: Idv a' Dávid' fijának! Áldott a' ki mint Király jó az Úr' nevében. Béke és idvesség nekünk onnan felül-ről, 's dicséret és magasztalás tőlünk az odafenn valónak! dicsőség Istennek a' magasságban!

A' Páska' innepe miatt a' város tele vala idegenekkel. Ezek, hallván a' nép' sikoltozásai-ból, hogy itt a' Nazareti Jézus közelít, ki kevéssel ezelőtt a' Bethaniai Lázárt feltámasztotta, csoportosan jöttek elébe, 's ezt kiáltozák neki: Idv az Izrael' Királyának, ki az Úr' nevében jó! — Sokan pallástjaikat teríték elébe, mások zöld lombokkal hinték be útját, a' mit cselekedni csak Királyoknak vala szokás.

Jézus így méne végig az úczákon, 's a' Templom előtt szálla le a' vemh' hátáról.

LI.

JÉZUS A' TEMPLOMBAN.

Máté' XXI. Rész.

Első dolga ott az vala, a' mit már másszor is tett volt, hogy a' marha- és galamb-árosokat, 's a' kik pénzt váltogatának, a' könyörgések' házából kikergeté.

A' templom' pitvara tele vala bénákkal, kiknek szokások vala ott állani, hogy alamizsnát szedhessenek az elmenőktől. Megértvén ezek, hogy megérkezék a' nagy Orvos, egész sokaságokban menének hozzá, 's Jézus mindnyájokat meggyógyítá. 'S most ezek is kiáltozák: Idv, idv a' Dávid' fíjának! — 'S a' Templom' boltozatja eltelék kiáltásaiktól.

Jézus hálákat ada Istennek hogy őtet megdicsőítette, 's emlegetvén közel halálát, így könyörgött: Atyám, dicsőítsed meg a' te nevedet. — 'S íme szózat hallatszék az égből: Megdicsőítettem azt, 's ismét meg fogom dicsőíteni. — Jézus felvilágosítá a' népet hogy a' szó mit jelent, 's éjszakára visszament Bethaniába.

LII.

A' MEGÁTKOZOTT FIGEFA.

Máté' XXI. Rész.

Jézus más nap, hétfőn, visszaméne Jeruzsálembe, kísérve tanítványitól. Éhen valának,

's örülve látának meg egy figefát, közel az úthoz. Hozzá járúlának tehát, hogy a' fáról chesenek; de a' széplombú fán nem vala semmi gyümölcs. — Jézus megátkozá a' fát, hogy levelei összesorvadának, 's a' szép fa más nap aszva volt. —

Nem foghaták meg hogy a' mennyei szelíd-ségű ember mint büntethete itt egy valamit, a' mi nem vala oka hogy rajta gyümölcs nem állott; 's ez intésünkre lehet, hogy szent dolgok körül ítéletünkkel hirtelenkednünk nem illik. Közelebből eltekintvén a' dolgot, látni fogjuk, hogy ez nem egyéb, mint cselekedettel adott tanítás; poetai mythusz, 's igen szép mythusz. Egyedül azért van mondva, hogy újabb formában tanítsa ezt: A' ki gyümölcsöt (jó cselekedeteket) nem terem, nem méltó hogy éljen.

LIII.

**A' SADDUCEUSOK ÉS FARIZEUSOK KELEPCZÉKET HÁNYNAK JÉZUSNAK. — A' SZEGÉNY
ÖZVEGY' ALAMIZSNÁJA.**

Máté' XXII. — Márk' XII. Rész.

Jézus ez nap is tanítá a' sokaságot, mint mindég. — A' Farizeusok kiküldék reá a' magok' tanítványait, hogy Jézussal, a' Heródes Király' emberei előtt, mondassanak olly dolgokat, mellyekért őtet megfogathassák. Azok te-

hát elmenének, és ezt kérdék Jézustól: Mester, mit tartasz te; kell e adót fizetnünk a Császárnak, vagy nem?

Jézus értette álnokságokat, 's így felele: Mutassatok nekem eggy pénzt; — 's kié itt ez a' kép, és a' név a' kép körül? — A' Császáré; felelének azok. — Adjátok meg azért a' Császárnak a' mi a' Császáré, 's Istennek, a' mi Istené.

Most a' Sadduceusok jövének hozzá. Mester, ugymondák, Mózes azt hagyta, hogy ha valaki meghaland magzatok nélkül, annak atyja-fija végye el az özvegyet, 's támasszon magot neki. Valának pedig hét testvérek; a' legidősb meghala, 's özvegyét mag nélkül hagyá. A' második teljesíté a' parancsot, de az is mag nélkül hala el. Ugyan azt tévé a' harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, és hetedik, 's egyik sem hagyta magot, 's egymás után mind elholtak, 's végre elholt az asszony is. Mondd meg nekünk, mikor majd fel fognak tehát támadni a' holtak, a' hét megholt testvér közzül melyik felesége lesz az asszony?

Jézus így felele: Tévelygetek, 's nem ismeritek az írásokat. Mert nem olvastátok e mit monda Isten: Én Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak Istene vagyok; pedig Isten élők' Istene, nem az elholtaké. De a' feltámadás után nem vesznek feleséget, 's olyanok lesznek mindnyájan mint az Angyalok.

Vége lévén a' tanításnak, Jézus leüle a' szegények' számára kitett láda előtt, 's nézé, ki mint adakozik. A' gazdagok bőven hányák a' ládába adományait; egy szegény özvegy pedig két fillért vete oda. Jézus úgy ítélte, hogy ez az Asszony többet ada mint minden gazdagok; mert azok azt adák a' mit meg nem érzettek, ez pedig a' mi nélkül el nem lehetne.

LIV.

JÚDÁS ELÁRÚLJA JÉZUST. — JÉZUS SZEREDÁN ISMÉT A' TEMPLOMBAN.

Máté XXVI. Rész.

A' Papi-Fejedelmek, az Irástudók és a' nép Venei összegyűlének Kajafás Fő-Pap' házában, 's tanácskoznak vala, hogy Jézust mint ölessék el; de két nap múlva beállván az innep, ezt csak az után akarák tenni, félvén hogy a' Jeruzsálembe mindenfelől felgyülekezett nép felzúdul, 's a' szeretett embert kezeikből kiragadja.

Azomban egyike a' Jézus tizenkét tanítványainak, az Ischariotes Júdás megjelené előttök, 's ígéretet tevé nekik, hogy ha tettét illendően meg akarják jutalmazni, ő nekik a' maga Mesterét kezekbe adandja; 's azok vele megalkuvának harmincz ezüst pénzben, melly a' mai pénzbecs szerint nem szinte 24 forintot térsen.

Jésus ez nap is, szeredán, tanított a' Temp-
lomban, de az Írók hallgatnak az e' napi törté-
nete felől.

LV.

CSÖTÖRTÖK. — JÉZUS JERUZSÁLEMBE. —
VÉG VACSORA.

Máté' XXVI. János' XIII. Rész.

Jésus beküldé a' városba Péter és János ta-
nítványait, hogy neki e' végre szerezzenek szál-
lást. A' mint beértek a' városba, úgy monda
nekik, egy embert fogtok találni, ki egy kor-
só vizet viend. — Menjetek utána, 's kérjétek,
hogy engem fogadjon házához, mert ott akarom
megenni veletek a' húsvéti bárányt.

A' ház' ura felvivé őket a' felső tágas szo-
bába, melly ki vala terítve kővel.

Megkészlővén a' vacsora, Jézus és tanítvá-
nyai asztalhoz ültenek, 's az így szóla: Vágy-
va vágytam megenni veletek a' húsvét' bárányát,
minekelőtte kiszenvedem gyötrelmimet; mert
mondom néktek, én ezenkívül nem vacsorálok
veletek, míglen minden bételjesedik. — Erre
vevé a' poharat, megáldá azt, ivék belőle, 's
monda: Vegyétek, 's eresszétek sorba magatok
közt, mert veletek többé nem iszom a' szőlő'
levéből, míglen az Isten' országa eljövend.

Ekkor felkele, körülövedzé derekát egy

kendővel, 's elkezdé mosni tanítványainak lábaikat. (E' meleg tartományokban a' vendég' lábait, minekelőtte vacsoráltanak volna, szokás vala mindég megmosni; 's azt tenni a' ház' legutolsó cselédjének foglalatossága vala.) Péter nem akará engedni Mestereknek, hogy az ő lábait mosogassa; de Jézus megszólala: A' mit most én teszek veletek, ezután ti tegyétek egymással; mert a' szolga nem nagyobb az uránál, sem a' ki küldve van, annál, a' ki őtet küldötte. — És tovább: Íme már most tiszták vagytok; de még nem mindnyájan vagytok tiszták. Én ismérem a' kiket magamnak választottam, 's ki mondom nektek: — Egyiketek engem el fog árulni.

Eljédve kérdé mindenike: Mester, én volnék e az? — Csak Júdás nem tévé a' kérdést. 'S Jézus felele: A' ki velem együtt mártja kezét a' tálba, az árul el engemet. — 'S most Júdás is megszólala: Én tenném e azt, Mester? — 's Jézus felele: Te mondád. De ne mulass tovább; menj, 's hajtsd végre a' mit tenni szándékozol. — Júdás oda hagyá a' vacsorát, elszégyenülve, és bosszúsan.

Minekutána Júdás kiméne az asztaltól, Jézus így szóla tanítványaihoz: Íme közelít az idő, mellyben Isten megdicsőíti az ember' fiját, és általa viszont megdicsőítetik. Én már csak kevés ideig lések veletek, 's ti engem keresni

fogtok. De még most nem jöhettek a' hova megyek. Újra ezt hagyom tehát: Szeressétek egymást, a' hogyan én szerettelek benneteket; 's ti onnan ismértessetek én tanítványimnak, ha ezt teenditek.

Tanítványai nem hihették hogy ő halni készül, 's Péter kérdé: Uram, hova mégy tőlünk? — 's Jézus felele: A' hova én megyek, te oda most el nem jöhetsz; de később utánam jössz. — Erre amaz: 'S miért nem mehetnék én veled? én érted halni is kész vagyok: — Te halni? kérdé Jézus; halljad Péter, minekelőtte a' kakas másod ízben szólal meg ez éjszaka, te háromszor tagadál meg engemet.

Ekkor a többihez fordúla, 's ezt mondá: Sőt ti mindnyájan tétovázni fogtok ez éjjel a' ti hitetekben, 's bételjesedik a' mi meg van írva: Megverem a' nyáj' pásztorát, 's a' nyáj elszéled. De feltámadok, 's ti összegyűltök körülöttem, mint az elszéledett nyáj, mikor pásztorra visszatér.

Ezen végső együttlétek' emlékére most Jézus egy új jelt szerze, mellyet maga ezért parancsola megújítatni, valamikor ezek együtt leendenek, de a' mellyet az ő tudományának később tanítói, a' tőle vett vallás' bélyegévé csináltak. Vette tudniillik a' kenyeret, megáldá és megszegé azt, adta tanítványainak, említvén hogy ő meghal, és hogy ezek elmaradnak tőle.

Vegyétek és egyétek, ugymond, 's tegyétek a' mit én teszek itt, valamikor együtt lesztek, az én emlékezetemre. E' kenyér az én testem, melly megtöretik értetek.

Akkor vevé a' poharat, 's azt is megáldván, adá tanítványinak: Igyatok ebből mindnyájan; e' pohár amaz új testamentom az én vérem által. — (azaz, e' pohár által részesültök az új vallásban, — mellyet én alkottam és véremmel megpecsételtem.) Valamikor e' kenyeret eenditek, és e' poharat iandjátok (azaz, együtt vászorálandatok) engem emlegessetek, a' szeretet' tanítóját, és ezen tanítás' élő példáját.

LVI.

JÉZUS ELFOGATIK.

Máté' XXVI. Rész.

Jézus és az ő tanítványai elhagyák Jeruzsálemet, 's kimentenek a' Gethsemáne kertbe, melly az olajfás' aljában feküdt, beültetve olajfákkal. Jézus ott elhagyá őket, 's csak Pétert, Jakabot és Jánost vivé beljebb, de ott ezektől is elvála, 's egyedül méne tovább, könyörögni Istennek, 's magát halálához készíteni. — Mert már gyötrelmes órája közel vala, 's arczáról vécseppekben szakadozott az izzadság. — Tanítványait, ámbár intette hogy légyenek ébren, és imádkozzanak, elnyomá az álom.

Atyám, kiáltá a' könyörgő Jézus, ha lehető, múljon el tőlem a' kesérű pohár. Azonban ne az én akaratom legyen meg, hanem a' tiéd! — Angyal szálla le hozzá az égből, erősíteni roskadozó hőserejét.

'S midőn Jézus így imádkozék, előjőve Júdas, fegyveres és fustélyos kísérelőjével, lámpások' és szövétnekek' fénye mellett, 's Jézushoz járulván, idvezlé őtet, és mivel az akkor az egy-máshoz jövők között, közönséges szokás vala, megcsókolá. Mert kísérelőjének azt adta vala je-lül, hogy azt fogják meg, a' kit meg fog csókol-ni. — Jézus nyugalomban várá az árulót, 's ezt kérdé tőle: Mit akarsz, Júdas? Csókoddal árú-lod e el Mesteredet?

Péter e' zajra felébrede, 's veszélyben lát-ván a' kedves Tanítót, kardot ránta, 's úgy csapa Malchushoz, ki szolgálja vala a' Fő-Papnak, hogy füle egyszerre ketté vala hasítva. De Jézus hátra pillantott, 's meghagyá neki, hogy fegyve-rét eressze mindjárt hüvelyébe, a' szolga fülét pedig megillette, hogy az mingyárt meggyó-gyúlt. Ekkor azok megkötözők karjait, ő pedig lelke' nyugalmaiban ment a' hova azok vitték.

LVII.

JÉZUS A' FŐ-PAP ELŐTT.

Máté' XXVI. — Márk' XIV. — Lukács' XXII. — János'
XVIII. Rész.

A' tanítványok fogva látván Jézust, megfélemlének, 's egyikének sem vala elég bátorsága vele menni. A' kiküldött Százados a' foglyot legelőbb Annáshoz vitte el, ki Kajafás előtt vala Fő-Pap, és ipa ennek. Annás Jézustól akará hallani, ki légyen ő, kik légyenek tanítványai, és hogy ő melly tudományt tanít.

Jézus, ártatlansága' érzésében, felele: Én soha sem tanítottam titkon, hanem a' Templomban, a' Synagógákban, 's sok hallgatók előtt; kérdjed hát ezeket, és ne engem.

Erre egyike a' fegyvereseknek arczon csapá Jézust, 's így szóla: 'S te a' Fő-Papnak így fogsz e felelni? Jézus mennyei szelídséggel és méltóságában mondá ennek: Ha hibásan szólek, mutasd ki hibámat: ha pedig jól szólottam, mit csapsz meg?

Annás Jézust Kajafáshoz viteté. A' Papok, az Írástudók, és a' nép' Vénei már egygyüvé valának gyűlve a' Kajafás' palotájában. Ott valának a' hamis tanúk is, kik Jézus ellen valljanak.

Ezek magok hazudtolák meg egymást, össze nem egyező vallásaikkal. Csak kettő nem tudá még elnémitatni, de a' mit bizonyítottak,

nem vala elég ok, hogy Jézusra halálos ítélet hozassék. — Azt mondá előttünk, ugymondák, hogy ő lerontja a' Templomot, 's harmad napra helyre állítja, de a' mellyet nem csináltak emberi kezek. — Jézus nem felele. — 'S te mind ezekre nem felelsz? kérdé Kajafás. — Jézus ismét hallgatott.

 LVIII.

PÉTER MEGTAGADJA JÉZUST.

Ugyan-ott.

Péter és János távolról kísérek Jézust a' Kajafás' palotájáig. János a' háznál ismeretes lévén, a' tornácza beméne, 's engedelmet kérvén a' szolgától, hogy oda vihesse bé egy barátját, érte ment Péternek, és ezt a' tornácza bevitte.

Az éj híves volt, 's a' Fő-Pap' szolgái tüzet rakának az udvaron. Péter kiméne hozzájuk, 's a' tűz körül akará bevárni, mi történik majd Jézussal. — Kiméne a' leány is, 's meglátván Pétert, felkiálta: Íme ez is tanítványa a' Nazaretinek; — 's ez, megijedve, így felele: Nem tudom hogy érted a' szót; én a' ti foglyotokat nem ismerem.

Előjöve egy más szolgáló, 's ez is így támadá meg Pétert, 's Péter újra azt állítá, hogy Jézust nem ismeri. — Most egy szolgáló táma-

dá meg: Hiszen te is a' kertben valál vele? — Péter megátkozá magát, ha ismeri Jézust. — Ekkor megszólala a' kakas, 's Péter megpillantá szeretett Mesterét. — A' hív és tüzes, de a' veszély' látása által gyengévé tett tanítvány megbánta vétkét, félre ment, 's keservesen sírt.

LIX.

JÉZUS PILÁTUS ELÓTT.

Máté' XXVII. Rész.

Jézust a' Papi-szék, Kajafásnál, halálra ítélte. De félvén tisztelőjítől, 's azok' száma igen nagy vala, midőn végre felvirradott, a' Synédrium elébe állíták. Istenkáromlónak ítéltetett itten is, 's ki vala mondva, hogy mint ilyennek, vesznie kell neki, a' hogy Mózes rendelé.

Az ország Római provincia volt, 's Procuratorának híre nélkül nem vala szabad kivégezni a' vétkeket. Jézus tehát Pontius Pilátus elébe állítatott. Ez tudni akará, melly vétekkel terheltetik ő. — Királynak mondja magát, felelének vádlóji; tiltja hogy a' Róma' Caesarjának adó fizetessék, és így nyilván zendítő.

Pilátus megszólítá Jézust, ha ő Király e. — Te monád, felele ez; azt értvén a' szó alatt, hogy Király ugyan, de az ő országa lelki ország, és nem földi. — Pilátus folytatá kérdéseit: De tehát csak még is Király vagy? — Az va-

gyok; felele Jézus; azért születtem, hogy igazságot tanítsak, — Ekkor kérde Pilátus: Mi az Igazság?

Vétlennek találván Jézust, sőt azonfelül méltónak is a' tiszteletre, szabadon erészté vala; de a' Papságnak és a' nép' elsőjinek nem merte megszegni kedveket, — Általküldé tehát Heródes Antipáshoz, mert Nazaret, ennek Tetrarchiájában fekvék, 's így ő a' Heródes' törvényszéke elébe tartozott.

Jézus nem akara Heródesnek felelni, 's így visszaviteték Pilátushoz. — A' nép össze vala gyűjtve. — A' Páska innepén szokás vala, szabadon eresztteni egyet a' foglyokban, 's a' néptől kérdék, kit kíván eleresztetni. — Jézust akarjátok e, hogy eleresszem, vagy Barrabást, ki gyilkosságért tartatott fogva? kérde Pilátus. — A' Papság által feldühített nép a' gyilkos Barrabást kiáltozá. — Hát Jézussal mit tegyek? — Feszítesd keresztre! kiáltá a' nép.

Pilátus' felesége béizene törvénytartó férjéhez, hogy Jézust meg ne ölje; ő álmot láta, 's sokat szenvedde Jézusért. Ez ismét megszólítá a' sokaságot. — Mondjátok tehát, mi gonoszt teve Jézus? — A' nép nem tudá felelni, de szüntelen kiáltozá: Feszítesd meg őtet!

Pilátus úgy hitte, hogy a' nép' tüze elcsendesedik, ha Jézust megostoroztatja; 's minthogy a' Királyok veres pallástot viseltek, 's ő magát

Királynak mondotta, illy pallástot vettete vállaira, fejére tövis koronát tétete, jobbába, királyi pálcza gyanánt, egy nádszálat adata, 's e' szókkal állítá a' nép' elébe: Imhol az ember! (azaz, a' kit kívántok.) — De a' megátalkodott gonoszok még most sem szállottak magokba, 's ezt kiálták a' Procurátornak: Nem lészesz hív Cäsärhöz, ha ezt elereszted. — Tehát megöllessem e Királyotokat? kérdé tőlök? 's azok felelének: Nekünk nem Királyunk van, hanem Cäsärünk. — Pilátus vizet hozata egy medenczében, megmosá kezeit, 's mondá: Én ártatlan vagyok e' vérben; ti lássátok, mit cselekesztek. — Az ő vére légyen mirajtunk és a' mi maradékinkon! kiáltának azok.

Barrabás elereszteték, Jézus pedig újra megostoroztatott, 's áltadatott a' népnek, hogy vitéssék halálra.

LX.

JÉZUS MEGFESZÍTETIK.

Ugyan-ott.

Jézusnak vállára emelék a' keresztet, melyre feszítendő vala, hogy vonná azt a' Golgothára; mert szokásban volt, hogy a' halálra kárhoztatott a' keresztet maga vonja ki a' vesztő helyre. Jézus csak hamar leroskadott a' kereszt terhe alatt, 's akkor azt valamelly Cyrénei Si-

mon' vállára adák, Jézust a' keresztet vivő Simon előtt léptetvén.

A' kísérő sokaságban asszony- és leány-személyek is voltak, 's siraták az ártatlant, 's eltölték jajgatásaikkal az eget. Jézus látta és hallá ezt, megfordúla hozzájuk, és ezt mondá nekik: Jeruzsálem' leányai, mit sírángoztok felettem? Keseregjétek inkább magatokat és gyermekeiteket, mert napok jönnek, melyekben azt fogjátok mondani, Boldogok a' kik magtalanok, és a' melly méhek nem szültenek, és az emlők, mellyek nem szoptattanak. 'S akkor ezt kiáltják a' hegyeknek: Borúljatok reánk! 's a' halmoknak: Temessetek ide. —

Elérvén a' Golgothára, a' katonák Jézusnak myrrhával és epével elegyített bort adának. Az meg szokta vala kábítani a' halált szenvedők' fejét, hogy a' kimondhatatlan kínt kevésbé érezzék. Jézus szájához vitte az edényt, de az italból nem ivott. El nem butított elmével akará kiállani a' legiszonyatosb halál' gyötrelmeit.

Ekkor rá feszíték a' földön elterített keresztre, 's által szegezvén két kezét (a' lábakat átszegezni nem vala szokásban) felemelék 's leásák a' keresztet. Jobbja és balja mellé két gonosztevőt feszítének fel, mintha a' három közt ő volna leggonoszabb. — De az isteni férfíút ennyi kínzás, illy megaláztatás közt sem hagyá el mennyei szelídsége; felpillantá az egek-

re, 's így sohajta fel: Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek.

Szokás vala az is, hogy a' keresztre vontak' fejeik felibe tábla szegezteték, az itt büntetett gonosztét' megnevezésével. Pilátus, nem lelvén Jézusban vétket, táblájára zsidó, görög és deák nyelven ezt íratta: Jézus, a' Názáreti, Királya a' Zsidóknak. — A' Papság megbántva érzé magát az által; ők így akarták volna: ki magát ennek akará tartatni. De Pilátus így felele: A' mit írtam, meg van írva.

A' katonák négy darabra szaggaták ruháját, 's osztzkodtak a' darabokkal. De pallástját, melly egy darabból vala szöve, nem szakasztották meg, hanem sorsot vetének rá; 's így bételjesedék a' mi meg vala írva: Megosztóznak ruhámmal, 's pallástom felett sorsot vetének magok közt.

LXI.

JÉZUS A' KERESZTFÁN.

Máté' XXVII. — Márk' XV. — Lukács' XXIII. — János' XIX, Rész.

A' katonák leülének a' három keresztfa alatt, 's őrzék a' szerencsétleneket, míg kínjaiknak a' lassú halál véget hozand.

A' Papi-fejedelmek, az Írástudók és a' Vének, örvendve hogy bosszújokat állhaták, elő-

jövének a' kereszthez, 's csúfolák a' nagy szenvedőt. Másokon tuda segíteni, de nem tud magán, ezt mondák. Krisztusnak mondotta magát, Isten' választottának, Zsidók' Királyának; szálljon le itt a' keresztről, 's hinni fogunk benne. — Előjövének egyéb Zsidók is, 's ezt kiálták fel hozzá: Azt mondád hogy lerontod a' Templomot, de harmad napra fel is építéd; rajta tehát most; szállj le a' keresztről, 's tedd a' mit akarál, ha Isten' fija vagy. — Így bánának vele a' katonák is, kik neki eczetet nyujtának fel inni, 's ezt mondák: Ha te vagy Zsidók' Királya, ha te vagy az ő Szabadítójok, szabadítsd meg tenmagadat. — Jézus békével tűrte csúfolásaikat. 's így kiálta fel: Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.

Sőt még az is ingerlette, a' ki balja mellett függ vala a' keresztfán: Ha Krisztus vagy, ugymond, segélj rajtunk és önnmagadon. — Társa megfeddé: Te és én méltán lakolunk, mondá; de ez nem teve rosszat. — És most, Jézushoz fordulván: Uram, emlékezzél rólam, ha bemégy az Isten' országába. — A' káromlónak, Jézus nem felele, de ennek e' biztató szót adá: Bízál, fiam, még ma velem leszesz a' paradicsomban.

Megjelenének a' Jézus' keresztfája előtt Mária is, az ő anyja, 's ennek testvére, Mária ez is, és egy harmadik Mária, a' Magdalai (Magdaléna) és a' hárommal együtt a' kedves tanít-

vány János. — Jézus látván ezeket, így szóla le a' keresztfáról: Anyám, légyen néked fiad János én helyettem; — és Jánoshoz: Te pedig kedves, légy te anyámnak ezentúl, a' mi néki én valék. — Mária ezután a' János' házánál lakott.

 LXII.

J É Z U S M E G H A L.

Ugyan-ott.

Jézus immár három óra olta függött a' kereszten. Most épen dél vala. 'S íme egyszerre elhomályosodék a' nap, 's félelmes setétség borította el a' tartományt. A' csúfolókat rettegés szállotta meg. Rémülve némúltanak el.

Három órakor dél után a' Jézus' szenvedései elérék a' fő pontot, 's ő, zsidó nyelven, így kiálta fel Istenhez! Éli! Éli! láma sabaktáni! (én Istenem, én Istenem, miért hagysz el engem!) — Halljátok? úgy mondanak ellenségei, gonoszúl más értelmet adván a' hallott Éli szónak; — íme Éliást (Illyés Profétát) kiáltja segédül. Csak várjuk, hadd jőjön elő, 's segélje le a' keresztről.

Ekkor kiálta Jézus: Szomjúhozom! — Egy katona spongyiát mártá eczetbe, 's felnyujtá neki egy nádszálan, hogy azt szopná ki, ha szomjan vagyon.

'S most erős hangon kiálta: Elvégeztetett

(azaz; meg van téve, a' mit kelle tennem); Atyám, a' te kezeidbe tészem le lelkemet.

Erre lehajtá fejét, és megholt.

'S azon pillanatban rengeni kezdé a' föld, a' sziklák megrepedeztek, a' koporsók megnyiták, 's a' kárpit, melly a' Templomban a' Szentek' szentje előtt függ vala, a' bolton kezdve le az aljáig, megszakadt.

A' Százados, ki közel állott a' Jézus' keresztfájához, 's mind ezeket látta, hallotta, felkiáltott: Bizony ez igaz ember volt! bizony ez Isten' fija vala! — 'S a' sokaság térdre omlott, verte dobogó melyét, 's némán és rettegve oszlott széllyel.

LXIII.

JÉZUS ELTEMETTETIK.

Ugyan-ott.

Jézus péntek nap hala meg, azon szombatnak előestvéjén, mellyen a' nép a' Páska' innepét ülte. (történt az a' Chronologusok' merő hypothesiseken épült, de elfogadott számolások szerint; — bár az esztendő számát lehetne bizonyosan tudni! — Aprilisnek 3-dikán, a' Világ' teremt. 4033-d. az Aera Vulgaris' 29-d. és így a' Jézus' élete' 33-d. esztendejében.) — A' Zsidóság illetlennek nézé hogy a' megölettek az innepen által keresztjeiken függjenek. Elmené-

nek tehát Procurátorokhoz, Pilátushoz, 's kérték hogy testjeiket törettesse meg, hogy el lehessen őket temetni. (a' megöltek' lábszárait azért törék meg, hogy egészen meg nem halva ne vetessenek földbe.)

E' szerint Jézus mingyárt ott temettetett volna el a' két gonosztévővel. De volt egy fő ember Jeruzsálemben, József, az Arimathiai, gazdag, és nagy tekintetű a' Tanácsban, tisztelője Jézusnak, de csak titkon, mert azt nyilván bizonyítani félt a' Zsidóktól. Ez elméne Pilátushoz, 's kérte ezt, hogy minekutána Jézus már megholt, teteme neki adassék által, eltemetés végett.

Azonban a' katonák a' két lator' lábszárait megtördelék. Midőn ugyan-azt akarák tenni a' Jézuséival is, látták, hogy ez immár kimúlt, 's így az ő lábszárait nem láták szükségesnek megtörni, kivált minekutána oldalát a' katona keresztül döfte volt láncsájával, 's testéből vér és víz csorga ki, melly kétségbe vehetetlen bizony-sága vala, hogy Jézus teljesen elholt.

Közel vala az estve, 's József megjelent a' legdrágább patyolattal, hogy a' testet abban takarítsa el. Megjelent Nikodémus is, ki Jézust három esztendő előtt egy éjjel látogatta vala meg, 's száz font myrrhát és aloét hozza magával. Ezek ketten, segítve cselédjeiktől, levevék Jézust a' keresztről, bétékergeték a' patyolatba,

a' drága fűszerek közzé, 's azon sírboltba vivék el, egy közel gyümölcsös kertbe, hol József magának faragtatott vala koporsót a' kőszirtben. Ide temeték Jézust, 's egy nagy követ támasztván a' sírbolt' nyílása elébe, haza mentek el.

A' Magdalai Mária, és több más asszonyhívei Jézusnak, láták, József és Nikodémus mit cselekvének a' megholttal, 's elvégzék magokban, hogy mihelyt a' szombat elmúlik, drága kenőcsöket és illatokat hoznak elő, 's azzal a' szeretett Tanító' testét megkenik, mint azt tenni már akkor is szokás vala a' kedves halottakkal. A' már már beállott Szombat' és Páska' innepe nem engedé, hogy itt mostan tovább múlassanak.

De most a' Papok és Farizeusok újra elmenének Pilátushoz, 's így szólának: Uram, még egy gondolat ért. A' csábító ezt mondotta volt: Meghalok, 's feltámadok harmad napra. Parancsold tehát, hogy a' koporsót őrizték; mert félni lehet, hogy eljőnek tanítványai, ellopják tetemeit, 's azt hirdetik el a' nép között, hogy a' mint megmondotta, feltámadott. Az utolsó csábítás így gonoszabb volna az elsőnél. — Pilátus felele: A' katonák megteszik a' mit kívánni fogtok; menjetez tehát, őriztessétek, a' mint magatoknak tetszik. — Elmentek azok, 's megkérék a' katonákat, hogy a' sírt őrizték nagy gond-

dal; sőt, hogy semmi ravaszság ne történhessék, az ajtónak támasztott követ le is pecsételték.

LXIV.

JÚDÁS FELAKASZTJA MAGÁT.

Máté' XXVII. Rész.

Júdás, elirtózván most gonoszságától, melyet elkövetett vala, visszavitte a' Papoknak a' harmincz ezüst pénzt, 's lelke addig marczonglá, míg nem állhatván ki tovább gyötréseit, félre ment, és magát felakasztotta.

LXV.

JÉZUS FELTÁMAD.

Máté' XXVIII. — Márk' XVI. — Lukács' XXIV. —
János' XX. Rész.

Vasárnap reggel, Aprilis 5-dikén, előjövénnek a' Magdalai Mária és asszonytársai, hogy megtegyék a' mit pénteken estve az idő' rövid volta miatt meg nem tehetének. De mint hültenek el, midőn a' temérdek nagyságú támaszkövet elhengerítve találák a' sírbolt' ajtajáról, 's üresen a' koporsót!

A' kriptában egy Angyalt találtak. Tekintetei szikráztanak mint a' villám, 's öltözete fejérb vala a' hónál. Az így szóla hozzájuk: Ne féljetek; nincsen itt a' kit kerestek; feltámad!

Menjetek mindenfelé, 's hirdessétek, hogy Jézus a' halálból visszatére az életre.

Azonközben a' hír elhatott a' Papokhoz is, 's elrémülvén azon a' mit hallottanak, nem tudták mihez kezdjenek. De mi szent a' gonoszságban megátalkodottak előtt? és mire nem kész a' megszegyenített kevélység? — Megvevék pénzen a' katonákat, hogy mondanák ezt: Bennünket elnyoma az álom, 's barátjai eljöttek, 's a' testet kilopták.

 LXVI.

JÉZUS MEGJELEN MAGDOLNÁNAK.

Ugyan-ott.

Magdolna futott hírt vinni Péternek és Jánosnak. Kivitték az Urat a' sírból, mondá nekik, 's ki tudja, hova tették el? De tőlök vissza is siete a' Megholthoz.

'S a' mint itten elsüllyedve álla bánatjában, 's letekinte a' sírboltba, imhol két Angyalt pillanta meg ott. Fejérbe vala öltözve mindegyik, 's egyike ott üle, a' hol Jézusnak feje fekvék a' koporsóban, másika a' hol lábai.

Asszony, mit sírsz te? kérdé a' két Angyal. — Ah, elvitték az én Uramat, 's nem tudom hova tették le! felele Magdolna nekik. — Ezt mondván szemeit előntötték könnyei, és midőn azokat felnyitá, maga előtt látta Jézust, de fájdalomában rá nem ismere.

Magdolna úgy hitte hogy a' kertész szólítja meg, 's így felele neki: Ah, ha te vitted el, kerlek, mutasd ki, hol találhatom fel, hogy elvihessem őt a' maga helyére.

Jézus mondá most: Mária!

Ez rá ismerte. Oh kedves Tanítóm! kiálta; leborúla előtte, 's által fogta térdeit.

'S Jézus most: Ne fogj így által, mert én egy ideig még közöttetek maradok. Menj el híveimhez, 's mondd ezt nekik nevemben: Majd felmegyek az én atyámhoz, ki nektek is atyátok, 's az én Istenemhez, ki Istenetek néktek is, — 's eltűnt szemei elől.

'S Jézus továbbad azon asszonyokkal is láttatá magát, kik elébb az egy, azután a' két Angyalt látták vala; mert a' mint ezek a' városnak vevék útjokat, elméne mellett. Béke ti néktek! mondá nekik; (ez vala a' köszöntés megszokott formulája) — és tovább, midőn azok elrémültek az ő meglátásán: Ne féljete, ugymond, 's menjete az én atyámfijaihoz, 's beszéljéte meg ezt nekik, 's mondjátok hogy menjenek által Galileába. Engemet ők ott többször fognak látni.

LXVII.

JÉZUS ÉS AZ EMMAUSBA MENŐ KÉT TANÍTVÁNY.

Lukács' XXIV. Rész.

Az nap estve, mellyben Jézus feltámadá, két híve neki Emmausba méne, melly Jeruzsálemhez harmadfél órányira feküdt. Útjukban a' kedves Mestert emlegeték, és a' mit az asszonyoktól feltámadása felől hallottanak. — Jézus hozzájok ereszkedik, 's együtt méne a' kettővel. De ezek nem ismerének Jézusra.

Min szomorkodtok, férfiak? kérdé ez, 's Kleofás felele: 's te olly idegen vagy e Izraelben, hogy ne tudd, e' napokban itt mik történtenek? Ah, a' Papok keresztre feszíteték a' Nazareti Jézust, 's ő meghala! pedig mi úgy hívnék, hogy meg fogja szabadítani Izraelt. Nehány asszonyhívei ma reggel kimenének ugyan sírjához mellyben fekvék, 's úgy beszéltek Péternek és Jánosnak, hogy a' koporsót üresen találták, és hogy két Angyal azt mondotta légyen nekik hogy Jézus él. De ezek azt csak mondják. Magát Jézust sem ők, sem a' hírre oda futott két tanítvány nem látta!

'S Jézus így szóla hozzájok: Oh ti kishitűek! 's olly nehéz e tehát nektek elhinni a' mit megjövendöltek a' Proféták? 'S nem kellett e Jézusnak mind ezt szenvednie, 's úgy menni be dicsőségebe? — Ekkor elkezdé Mózesen, 's

végig méne a' Proféták' írásain, 's magyarázá nekik a' mi felőle kijelentetett.

Azonközben beérének Emmausba. Jézus még tovább akara menni, de mivel azok kérék, hogy hozzájuk szállana be, megmaradt.

Leülének asztalhoz, 's Jézus megáldá a' kenyeret, megszegte, és adá nekik. Azoknak szemei csak ekkor nyilatkoznak ki, 's Jézus eltűnt közzülök. Ők pedig elhagyák a' vacsorát, 's szaladtak a' városba, 's hírt vivének azok felől, a' mi velek ez estve történt.

LXVIII.

JÉZUS AZ APOSTOLOK KÖZÖTT.

Márk' XVI. — Lukács' XXIV. — János' XX. Rész.

Azon vasárnap, midőn Jézus feltámadá, 's az asszonyoknak 's az Emmausi tanítványoknak megjelent, megjelent a' maga tíz tanítványainak is. Azok, tartván a' Papok' haragjától, elrejtézének egy szobába, 's ajtajok zárva volt. De Jézus megállá közöttök, 's így köszönté őket: Béke tinéktek.

Azok nem tudák ha higgyenek e szemeiknek, 's azt hitték, hogy itt nem magát Jézust, hanem csak a' Jézus' lelkét látják. De ez monda nekik: Mit rettegték így, kedveseim, és mint támadhat lelkeitekben illy gondolat? Ne féljete; én Jézus vagyok, ki megholtam, Tapogás-

sátok meg kezeimet, lábaimat. Léleknek nincs húsa 's csontja.

Azok magokhoz nem tudtak térni ijedségek-ből, 's a' szertelen öröm miatt nem merék hin-ni a' mit láttak. Jézus, hogy felélessze őket, ezt kérdé: Van e étetek? — Azok egy darab sült halat tévének elébe és valami kevés lépes-mé-zet. Jézus evék a' halból és mézből.

'S ekkor megfeddé hogy nem hívék a' mit felőle hallottanak. — Minekelőtte őket elhagyá, Béke tinétek! ugymond, 's rájuk lehellé lehel-letét, 's így szóla nekik: Vegyétek a' szent lel-ket. A' kiknek megbocsátjátok bűneiket, meg lesznek bocsátva; 's eltűne közzőlök.

LXIX.

JÉZUS TAMÁSSAL.

János' XX. Rész.

Tamás nem vala társai közt, midőn Jézus a' tíznek megjelent vala, 's el nem tudá ezeknek hiinni, a' mit azok neki Jézusnak megjelenése felől beszéltek. Hanemha ujjaimat kezei' 's oldala' sebeibe bele-ereszthetem, nem hiszem, ugymond, a' mit nekem itt mondatok.

Nyolcz nap múlva jelen vala köztök Tamás is. Zárva vala ajtajok ismét, de Jézus eggyyszer-re megállá közöttök. Béke tinétek! mondá; 's ekkor Tamáshoz fordulván, paranesolá, hogy

ez ujjait eressze kezei' sebhelyeibe 's oldala' hasítékjába. Tamás elálmélkodék, 's felkiálta: Én Uram és én Istenem!

Ekkor Jézus: minthogy látsz, hiszesz: de boldogok a' kik nem látnak, és még is hisznek.

LXX.

JÉZUS A' TANÍTVÁNYOKKAL, A' GALILEAI
TENGEREN.

János' XXI. Rész.

A' tizeneggy tanítvány, a' szerint a' mit nekik Jézus meghagya, elhagyá Jeruzsálemet, 's Galileában tartózkodott. Eggy estve Péter, Jakab, János, Tamás (az iker; honnan őtet Didymusznak is nevezék) 's Nathanaél, és még kető, egész éjjel halásztak, de semmit nem fogtak.

Felvirradván, a' parton látának állani eggy idegent. Az kiálta hozzájuk: Van e valamitek, a' mit ennem lehetne? — Azok felelének hogy semmijek sincs. — Vessétek ki hálótokat a' hajó' jobb felén; mondá amaz. — Azok megtevék a' mit az idegen hagya, 's alig bírták vonni a' hálót, olly tele vala halakkal..

János ekkor felkiálta: Az a' mi Urunk! — 's Péter' azonnal belé szökött a' tengerbe, hogy minél előbb Jézussal lehessen. A' többiek hajó-jokon követték őtet, 's húzták magok után a' nehéz hálót.

Kiértvén a' partra, már rakott tüzet találának ott, 's egy halat a' szenen, és kenyeret a' tűznél. — Jézus monda: Adjatok azon halakból is mellyeket fogtatok. — Péter ment, kivonta a' hálót, 's százötvenhárom nagy halat talált a' hálóban. Álmélkodva látá minden, hogy az meg nem szakadt a' hal' sokaságától.

Minekutána ettenek, Jézus megszólítja Pétert: Simon, Jónának fija, inkább szeretsz e te engemet mint ezek? — Péter mondá: Uram, te tudod hogy szeretlek. — Erre Jézus: Legeltesd tehát juhaimat.

Jézus másodszor is kérdé: Simon, Jónának fija, inkább szeretsz e te engem mint ímezek? — 's Péter mint elébb. — Legeltesd tehát juhaimat! mondá neki Jézus.

Jézus harmadszor is megtevén a' kérdést, 's Péter elszomorodva így szóla: Uram, te mindent tudsz; azt is tudod tehát, hogy szeretlek. — Legeltesd tehát juhaimat; mondá Jézus neki harmadik ízben.

LXXI.

JÉZUS ÖTSZÁZ HÍVEI KÖZT, EGY HEGYEN.

Máté' XXVIII. — Márk' XVI. — Lukács' XXIV. —
1. Korinth, XV. Rész.

Jézus meghagyá tizeneggy Apostolainak és minden más tanítványainak, hogy Galileának

eggy hegyén jelenjenek meg, hogy velek e' magányban több nyugalommal szólhasson, 's őket feltámadása felől teljesen meggyőzhesse. Ezek tehát összegyűlének ott. A' mint ötet megláták, arczra bukának előtte. Azomban illy nagy sokaságban még is találkoztak, a' kik kételkedének. Jézus közelebb méne hozzájuk, szóla velek, 's így ők is hittének.

Ekkor, körülfogva az egész sokaságtól, újra kibocsátá tanítványait, hogy az ő tanítását hirdessék, megjövendőlvén, hogy az világ' végezeitíglén fog tartani. — Nékem, ugymond, minden hatalom adatott mennyen és földön. Menjetek tehát mindenfelé, 's hirdessétek az Evangéliomot minden népeknek, tanítván őket 's megkeresztelvén az Atyának, a' Fiúnak, és a' Szent-Léleknek nevébe; 's oktassátok mind annak megtartására a' mit parancsoltam. A' ki hiszen, és megkeresztelkedik, idvezülni fog: a' ki pedig nem hiszen, elkárhozik. Én világ' végéig veletek maradok.

LXXII.

JÉZUS MENNYBE MÉGYEN.

Márk' XVI. — Lukács' XXIV. Rész.

Jézus negyven nap mulatott a' földön. — Közelítvén most a' Pünkösöd' innepe, Jézus a' tanítványokat kivivé Jeruzsálemből Bethaniáig

{csötörtökön, Május' 14-d.), 's onnan felméné velek az Olajfásra. Ott kiterjeszté felettek karjait, 's megáldotta őket. 'S íme felhő szálla alá, 's felemelé Jézust közzülök, 's elrejtette szemek elől. Felviteték az egekbe, 's az Atyának jobbjá mellett foga ülést.

És midőn a' tanítványok így elrémülve tekintének utána, két férfi, fejez öltözetben, megállá mellett, 's így szóla: Galileai férfiak, mit állatok itt, nézvén mennybe? Jézus azonként jövend elő, a' mint őtet most elmenni látátok.

LXXIII.

JÉZUSNAK TANÍTÁSAI PÉLDAKÉPEKBEN.

Elbeszélvén a' miket Jézus cselekedett és a' mik vele történtek, illő hogy említsük némelly nevezetesb erkölcsi oktatásait is.

1. Eggy gazdag ifjú letérdele Jézus előtt, 's így szólította meg: Mester, mit tégyek én, hogy az örök életbe bémehessek? — Tartsd meg a' törvényt, felele Jézus. — 'S mellyike az? kérde az ifjú. — Ne ölj; ne élj tisztátalan életet; ne lopj; ne tégy hamis tanuvallást; ne csalj; tiszteld atyádat és anyádat, 's felebarátodat szeresd mint tenmagadat. — Azt tettem gyermekségem olta, felele az ifju; mi van hátra még?

— Légy tökéletes; add el mindenedet, 's osszad el a' szegények közt.

Az ifju szomorúan kele fel Jézusnak lábai elől, 's Jézus ezt mondá tanítványainak: A' te-ve hamarabb megyen keresztül a' tú' lyukán, mint a' gazdag az Isten' országába.

2. Tudta Jézus hogy az ő magas beszédit meg nem érti minden hallgatója, 's így szeretete képekben tanítani. Így adá elő azon vigasztalással teljes igazságot is, hogy megtérni soha nem késő, és hogy Isten nekünk kész megbocsátani, ha bűneinkbe vissza nem rogyunk.

Eggy atyának, ugymond, két fiai voltak. Az eggyik kivette osztályrészét hogy kereskedéssel szaporíthassa: de könnyedleg bánván pénzével, csak hamar nagy inségre jutott. Ezen állapotjában kénytelen vala disznókat őrzeni, a' mi zsidónak még keservesb vala mint minden más nemzetbelinek. Nyomorúságát tovább nem tűrhethén, visszaméne atyjához, 's kérte, hogy őtet tenné hasonlóvá utolsó béreséhez. Atyja megszáná, nyakába borúlt a' szerencsétlennek, felöltözteté legszebb ruhájába, ujjára gyűrűt vont, lábára sarut ada; levágatá hízott tulkát, 's vendégséget tartá neki; mert, ugymond, fi-am megholt, és feltámadott; elveszett vala, és megtaláltatott.

Idősb fija haza érkezék, látá a' vígadást, és megérté mi történik ott. Atyám, ugymond, én

annyi esztendők oltá együtt lakom veled, segítelek a' ház' gondjai' viselésekben, 's te nekem egy kecskefiat sem adtál soha; mostan pedig tékozló öcsémért magad is tékozlóvá levél. — 'S atyja neki így felele: Fiam, te mindig velem vagy, és a' mim van, neked is tiéd: öcsédet elveszettnek hittem, 's íme ismét enyém. Jer vígadj velem és övele.

3. Egy Úr előtt bévádoltaték sáfára, monda Jézus egykor, hogy lopdossa jövedelmeit. Maga elébe állítá tehát, hogy adjon számot sáfársága felől, mert tovább ötet, a' tolvajt, nem tartja meg szolgálatjában.

Mit csinálok már most, kiesvén szolgálatomból? kérde az magától; kapálni nem tudok, koldulni szégyenlek. Ekkor előszólítá Urának adósait. Mivel tartozol te az én Uramnak? kérde az elsőtől. — Száz edény olajjal, felele az. — A' sáfár monda: Jer, fogd a' kötelezést a' száz edényről; ülj le; elengedek neked ötvent, 's ötvenről kötelezd magad egy új írásban. — Így bánt a' másikkal is: Mennyivel tartozol te? — Száz kila étellel. — Ülj le, 's írd, nyolczvannal, 's vedd vissza előbbi írásodat. — Az Úr neheztele a' gazságért, de a' sáfár tettét legálább elmés ravaszságnak ismerte.

Jézus e' képben csak azt akará tanítani, hogy a' ki kevésben nem hív, sokban sem lészen az, és hogy barátokat kedvezés, és nem nyomás

szerez. Az elmés fortély nem teszi jóvá a' vétkeket, sőt a' ki magát azon kaptja meg, még súlyosabbá teszi büntetését.

4. Egy Farizeus és egy Publicánus együtt léptek a' templomba, mondá Jézus. A' kevély Farizeus felméne szinte az oltárig, hogy minden lássa, minden csudálja. Én, ugymond szorosán megtartom a' törvényt; két nap böjtölök minden héten, 's a' templomnak mindenemből kiadom a' tizedet. Méltó okom van örvendenem hogy nem vagyok olyan mint mások, kik lopnak, csalnak, tisztátalan életet élnek, és mint ama' Publicánus, kit vádló lelki ismérte tilta el attól, hogy közelebb jöjön az oltárhoz. — Míg ez kevélyen és szeretet nélkül így szóla az ő lelkében, a' Publicánus alázatosságban ereszkedik térdeire a' legszegényebb rendűek közt, 's szemeit fel nem merte emelni az égre, 's így kiáltozék megilletett lélekkel: Uram, légy irgalmas nékem bűnösnek! — 'S Isten kegyelemmel hallá a' Publicánus' könyörgését: a' kevély és mások eránt szeretetlen Farizeusától pedig elfordult.

5. Egy gazdagnak bőv aratása volt. Elnézte holdmezejit, 's látta hogy csúreiben, tavalyi termése mellett, el nem fog férni az ideji. — Lebontatom, ugymond, csúreimet, 's bővebbeket építetek helyébe, 's együtt látván meg majd gazdagságaimat, ezt fogom mondani az én lel-

kemhez: Tégy le már most minden gondról, minden munkáról; egyél és igyál én lelkem, és élj teljes kényedre. — De Isten ezt mondá neki: Te esztelen, ez éjjel vissza kívánják lelkedet; 's a' mit gyűjtél, kié leend az?

6. Eggy embernek két fija volt. Fiam, monda az eggyiknek, menj ki szőlőmbe, 's dolgozzad azt estig. — Az vonakodott, 's nem ment. De tovább megbánta tiszteletlenségét; kiment a' szőlőbe, 's estig dolgozott. — Az ember most másik fiját is kiküldötte. Az megígérte hogy kimegyen, de nem teljesíté ígérétét. — Mellyik vala jobb a' kettő közzül? kérdé Jézus, ki, mint mindég, itt is a' munkás hitre buzdította hallgatójit.

7. Eggy Szőlős-gazda figefát ültete. Már négy esztendő oltá nevekedék a' fa, és még sem ada gyümölcsöt. Parancsola tehát a' Vinczlérnek, hogy a' haszontalan fát vágja ki. — A' Vinczlér így szóla: Csak még esztendeig hagyd azt állani; ganajat adok tövének, 's megkapálom a' földet körüle. Úgy teremni fog; azt hiszem. 'S ha akkor sem fog, parancsold, 's kivágom.

8. Eggy Gazdagnak el kelle utazni, hogy eggy országot vehessen birtokába. Előparancsolá tehát tisztjeit, 's eggyiknek öt talentomot ada, másiknak kettőt, harmadiknak eggyet, 's

meghagyá nekik hogy bánjanak okosan pénzé-
vel, hogy az el ne vesszen, sőt szaporodjék.

Urok birtokába vevé az országot, és sok
idő múltával haza érkezék. Azonnal előhívatá
embereit, hogy lássa, pénzével ki mint gazdál-
kodott. — Uram, monda az első, te öt talento-
mot bízál reám; íme én tízet csináltam belőle.
— Jól munkálkodál, hív és gondos szolga, fe-
lele az Úr; kevésben valál hív, 's sokban tesz-
lek nagygyá. — Végy részt örömemben, íme tíz
várost bízok gondjaidra.

Előjöve a' másik, ki két talentomból né-
gyet csinált, 's az Úr így szóla hozzá: Hív és
igaz szolgám valál te is; jer tehát, végy részt
Urad' örömében. Új országomban öt város' igaz-
gatását bízom rád.

Most az jöve elő, kinek egy talentomot
adott vala. Uram, monda ez; imhol talentomod
a' maga épségében. Te kemény vagy, 's féltem,
hogy ha kiadom, 's elvész, haragodat vonom
magamra, 's így elástam azt a' földbe. — Az Úr
most ennek: Te rest és rossz szolga, ha kemény-
ségetől tartál, miért nem tetted le az egy ta-
lentomot a' pénzváltóknál, hogy adták volna ki
kamatra, 's szaporodott volna meg? — Elvevé
tőle az egy talentomot, 's annak adatá, a' ki
ötből tízet csinált. Mert a' ki gazdálkodott, 's
a' kevésből többet csinált, annak még több ada-

tik: a' kí pedig megfogyasztá a' magáét, attól az is elvétetik, a' miye volt.

9. Az Izrael' fiai nem szívelheték, hogy noha Istennek választott népe ők valának, Jézus a' nagy ígéretet mindenre kiterjesztette. E' kevélyeknek Jézus ezt beszélé:

A' Gazda virradtakor méne ki, hogy munkásokat szedjen szőlejébe. Talála ollyakat, 's megalkudott velek egy tízesben. 'S azok mentek, 's dolognak állottak.

Három óra mulva ismét láta munkakeresőket a' piaczon. Úgy délben is, 's dél után háromkor. Sőt napszállta előtt még egy órával is lele ollyakat. Ezeket mind felszedte, 's kivitte szőlejébe.

Estve parancsolá a' Vinczlérnek hogy őket fizesse, 's kezdje azokon a' kik legkésőbb jöttek, 's úgy menjen végig rajtok, az elsőig. — Látván a' kik virradta óta dolgoztak, hogy az estve-jöttek egy tízest kapnak fizetésül, úgy hitték, hogy ők sokkal többet fognak, mert sokkal tovább dolgozának; de midőn az Úr nekik is csak egy tízest ada, igazságtalannak nevezték bánását. — De az nekik így felele: Mi panasztok van? Avagy nem kapátok e ki a' mit alkudtatok? 's én nem vagyok e szabad annyit adni a' magaméból, a' mennyit akarok?

10. Egy Gazda szőlőt ültete; körülvevé azt árokkal, pinczét ásata benne, 's pajtát állí-

ta, honnan kitetszhessék, nem esik e a' szőlőben kár. Vinczléreket fogadott a' szőlő munkálására, 's maga elúta, 's nagy ideig távol vala házáól. Szüretre megjelent, 's parancsolá Vinczléreinek, hogy a' termést hoznák be neki. Azok megtámadák a' hozzájuk küldött cselédet, 's verve bocsátották haza. Eggy más szolgálóját, ki ugyan-ezen izenetet hozá nekik, kövel törték be. Ezt tevék a' harmadikkal is. — Mit tégyek itt? kérdé a' szőlő Ura; eggyetlen fiamat fogom hozzájuk kiküldeni; azt illetni nem lesz bátorságok. — De a' Vinczlérek felkiáltának: Öljük meg ezt; úgy nem lesz a' kire haljon, 's a' szőlő nekünk marad.

Illy apologusok által tanítá Jézus a' maga híveit és ellenjeit; 's most ezt kérdé a' Farizeusoktól: Mit gondoltok? ha majd előjő a' Gazda, mit tészen a' gonosz vinczlérekkel? — Kétségen kívül elveri őket, 's másokat fogad helyeikbe; felelének azok. — Jól mondjátok, felelé Jézus; én is kimondom tehát nektek: Isten országá elvétetik tőletek, 's olly népnek adatik, melly az Urat nem csalja meg reményében, 's megadja neki a' mivel tartozott.

11. A' mennyek országá hasonló a' Király asztalához, monda Jézus, ki fija' menyegzőjét tartotta. Kiküldé szolgáljait, hogy a' régen meghítt vendégeket gyűjtsék be; de azok nem akának jönni. Most más szolgáljait küldé ki, hogy

hívják elő vendégeit, 's kiáltsák ezt: Tulkaim és madaraim ölve vannak; készen minden; jertek, jelenjete meg menyegzőm' örömeiben. De azok e' meghívásnak sem engedének; nemellyike kiméne mezejére; mások szokott munkájikhoz láttak; sőt voltak a' kik neki estek a' hívóknak, szidalmakkal illeték, sőt meg is ölték őket. Ezt hallván a' Király, kiküldé rájuk hadi sergeit, hogy őket hányják kardra, 's városaikat égessék el.

Ekkor mondá szolgájinak: — Menyegzőm kész; de vendégeim nem valának méltók reá meghívatni. Menjete tehát az úczákra, 's híjjatok meg mindent a' kit előltaláltok. — A' szolgák kimenének, elhírdeték a' Király' izenétét, 's az asztalok kevés idő alatt körül valának ülve.

Szokás vala az akkori időkben, hogy a' kik vendégségbe hívtak meg, gazdag köntöst is kapának ajándékul, 's az ollyat ott magokra kelle vennie. Midőn a' Király most belépe vendégei közzé, megláta egy valakit, ki megveté vala az első meghívást, és csak későn gondolta reá magát hogy itt megjelenjen; 's mint-hogy ide titkon csúszott vala bé, menyegzői köntös nélkül ült. — Mint ülsz te itt a' köntös nélkül vendégim közt? kérdé a' Király. — Az elnémula szégyeltében. — A' Király kilöketé

innen, 's tömlőczre hagyá vettetni, hol sírás és rívás várta, és fogak' csikorgatása.

12. Menyegző vala, 's az estve érkező vőlegényt tíz leánynak kelle elfogadni égő lámpásokkal. Öte ezeknek eszes vala, 's ezek olajat is hozának szelenczéjekhez: öte esztelen, 's ezek felejték hogy a' szelenczéhez olaj is kell.

A' vőlegény elkésett, 's így a' tíz leányt elnyomá az álom. De éjfélkor felveré a' láрма: Jó a' vőlegény, menjetek elébe lámpáitokkal! — Az öt eszes meggyujtá szelenczéjét, 's a' másik öt kéré ezeket, hogy adjanak nekik olajokból kölcsön. De azok felelének: A' mi olajunk van, ha megosztanánk veletek, sem nektek, sem magunknak nem volna elég; menjetek tehát, és végyetek azt a' kalmárnál. — Azonban megérkezék a' vőlegény. A' kiknek szelenczéjekben ége a' lámpa, azok bemenének a' menyegzőbe; de a' kik az olajároshoz menének el, már zárva találák a' ház' ajtaját. Hijába zörgetének az ajtón, hijába kiáltozák ezt: Uram, Uram, eressz be; mi vagyunk. — A' vőlegény felele: Nem ismerlek benneteket..

13. Vala egygy gazdag, ki bíborban bárszonyban öltözködék, 's örömben tölté napjait; és vala egygy szegény, kinek neve Lázár. Ez el vala borítva fekélyekkel, 's a' gazdagnak háza előtt fetrenge kínjaiban, 's azzal éle, a' mit annak eltölt cselédjei már megvetettek, 's sebeit

nyalogatták a' gazdag' ebei. A' szegény meghala, 's lelkét Angyalok vivék az Ábrahám' kebelébe. Most meghala a' gazdag is, 's lelke poklokra szállt. — E' kínjaiban felveté szemeit, 's meglátá Ábrahámot, és Lázárt az Ábrahám' kebelében. Ekkor felkiálta: Atyám Ábrahám, könnyörülj gyötrelmeimen, 's eresszed Lázárt, hogy mártsa vízbe ujjainak hegyét, 's hűsítse nyelvemet, melly már ínyemhez ragadott. — 'S Ábrahám felele: Emlékezzél, hogy te elvöd örömidet a' te napjaidban, a' hogyan Lázár kiszenveté nyomorúságait; most ő örül, te pedig szenvedsz. — Akkor amaz: Atyám Ábrahám, eresszed hát Lázárt az én feleimhez, kik oda fenn vagynak a' földön, hogy nekik vigyen hírt azok felől a' mik itt történnek, 's úgy ne járjanak mint én. — De Ábrahám felele: Van Mózesek és Profetájok; hallgassák azokat. — A' gazdag monda: Nem úgy, atyám Ábrahám, ha valaki a' holtak közzül viszen hírt nekik, megtérnek. — De Ábrahám ezt felelé: Ha Mózesnek és a' Profetáknak nem hisznek, nem fognak a' holtaknak is.

14. Mikoron az ember' fija eljövend a' maga dicsőségében, monda Jézus, akkor összegyűlnék az ő széke előtt a' földnek minden népei; ő pedig a' szerint választja külön a' jókat és a' rosszakat, mint a' pásztor a' juhokat és a' kecs-

kéket: — a' juhokat jobbjához, a' bakokat balja mellé.

'S akkor így szóland a' jobbjá mellett állóknak; Jertek atyámnak áldottai, 's bírjátok az országot, melly nektek készített, minekelőtte a' világ megteremtették. Mert éhen voltam, 's ennem adtatok; szomjan voltam, 's innom adtatok; meztelen voltam, 's megruháztatok; beteg voltam, 's meglátogattatok; fogoly voltam, 's megszántatok. — 'S az igazak felelnek: Uram, mikor látánk mi tégedet éhen, szomjan, meztelenül, betegen, és fogva? — 'S a' Király felel: Bizony mondom nektek, a' mit nyomorgó atyámfiai közzül egy valamelyikével tevétek, velem tevétek. — 'S ekkor a' balja mellett állóknak: Átkozottak, menjetek az örök tűzre, melly az ördögnek és az ő követőjinek készített. Mert éhen valék, 's nem tápláltatok; szomjan valék, 's nem itattatok; fáradt valék, 's bé nem fogadtatok; meztelen valék, 's meg nem ruháztatok; beteg valék, 's tömlőtben szenvedtem, 's nem vigasztaltatok. — 'S ezek szólának: Uram, 's mikor látánk mi tégedet éhen, szomjan, fáradtan, meztelenül, betegen, és fogva? — 's a' Király felel: Bizony mondom nektek, a' mit nyomorgó atyámfiai közzül a' legutolsóval nem cselekedtetek, velem nem cselekedétek. — Akkor ezeket elküldi örök gyötrelmekre, az igazakat pedig béviszi magával örök életbe.

LXXIV.

JÉZUSNAK INTÉSEI A' JÓRA ;

APRÓ MONDÁSOKBAN.

Mózes az erkölcsi tisztátalanságot, a' test fertelmeit tiltotta meg a' Tíz Parancsolatok egyyikében. Jézusnak az nem vala elég ; vét- kesnek neveze minden tisztátalan kívánságot, gondolatot, tekintetet.

Neki nem vala elég a' lopást tilalmazni ; ő ezt parancsolá ezenfelül : Adj a' kérőnek, és ne fordúlj el attól, a' kit elakadása hozzád kerget, hogy tőled kölcsön végyen.

Nem, hogy hamisan ne esküdjünk : azt pa- rancsolta, hogy minden szavunk legyen igen, igen, nem, nem — (azaz, hogy szánk és szívünk soha se különbözzenek, 's midőn szívünkben igen van, szánkban nem ne legyen).

Ne tégyetek jót, hogy azt lássák az embe- rek, mert úgy nem várhattok jutalmat a' ti men- nyei atyátoktól.

A' mit jobbod a' szegénynek ád, ne tudja balod. Tedd az ollyat titokban, 's mennyei a- tyád meg fogja jutalmazni.

Ne törekedjetez kincsekre, mellyeket roz- da és moly megemészthetnek : olly kincseket gyűjtsetek inkább a' mennynek, mellyeket roz- da és moly nem emészt, 's a' tolvaj ki nem ás- hatja, el nem viheti.

Senki nem szolgálhat két Úrnak; nem lehetnek hívek Istenhez és a' fűsvénység' bálványához.

Ne gondoskodjatok inkább az élet' szükségéről mint illik. Lássátok az ég' madarait. — Nem szántanak és nem vetnek, de a' mennyei atya rólok is gondoskodik? 'S ti nem többek vagytok e mint azok? — Lássátok a' mezők' liliumit. Nem fonnak és nem szőnek. És még is, mondom néktek, Salamon a' maga innepén nem vala olly szépen öltözködve mint a' mezőknek ezen virágai. 'S ha Isten a' rétek' fűszálait, melyek ma virítanak, de holnap kemenczébe vetetnek, illy kevélyen öltöztet: mit nem lesz kész érettetek tenni, ti kisdedhitűek?

Igyekezsetek a' keskeny kapun menni be. Mert tágas kapu és széles út viszen veszedelemre, sokan vannak, a' kik azon járnak: szűk a' kapu, 's keskeny az út, melly életre viszen, 's keves a' ki erre talál.

Nem minden, a' ki ezt kiáltja; Uram! Uram! mégyen bé az egek' országába; oda csak az megyen, a' ki az én mennyei atyám' akaratját teljesíti. Sokan ezt fogják nekem mondani ama' napon: Avagy nem jövendőlénk e mi a' te nevedben? nem üztünk e ki ördögöket, csuda tetteket nem tettünk e a' te nevedben? — De én nekik nyilván kimondom, hogy én őket soha

nem ismertem tanítványaimnak. El tőlem mindnyájan, ti, kik rosszat cselekedtetek!

Valamit akartok hogy néktek tégyenek mások, tegyétek azt nekik ti is.

Mit nézed te felebarátod' szemeiben a' szálkát, holott a' magadéban a' gerendát nem látod? Képmutató vond ki előbb a' gerendát a' magadéból, 's akkor nyúlj felebarátodéban a' szálkához.

A' melly mértékkel ti mérték másoknak, azzal fognak nektek is mérni. — Ne ítéljetek, 's nem fogtok megítéltetni; ne kárhoztassatok mást, 's kárhoztatva ti sem lesztek; bocsássatok meg másoknak, 's nektek is meg lesz bocsátva. Boldogok a' kik ezeket tudják, és megteszik a' mit tudnak.

A' fát töviséről lehet megismerni, 's tövistől nem kívánhatni gerezdet, sem figét bogácstól. Mert a' jó gyümölcsöt jó fa termi, a' rossz pedig csak rosszat terem; 's a' melly fa jó gyümölcsöt nem ad, kivágatik és tűzre vetetik.

Kérjetek és megadatik tinektek, keressetek, 's megtaláljátok; zörgessetek és megnyittatik.

Van e köztetek atya, ki ha tőle fija kenyeret kér, követ adjon neki? 's kígyót, mikor az halat, és skorpiót, ha tojást kíván? 'S ha ezt ti nem teszitek gyermekeitekkel, hogyan tenné a' ti mennyei atyátok azokkal a' kik tőle kérnek?

Ki az közzületek, a' ki, ha száz juha van, és elveszte egyet közzülök, a' pusztában nem hagyja a' kilenczvenkilenczet, 's utána nem lát az eltévedt századiknak? És mikor osztán ráakada, nem veszi e fel vállára, 's nem viszi e házához örömmel, 's nem híjja e össze barátit és szomszédit, ezt kiáltván nekik: Örvendjetekelem, mert feltaláltam elveszetteimet? Így örvendenek az Úr' Angyalai, midőn a' bűnöst megtérni látják.

Tanítványainak, midőn kiküldé, ezt szabta elejekbe: Ne vigyetek semmit útatokra mint egy pálczát, 's gyűszűtökben ne legyen arany és ezüst pénz. Ne legyen málhátok egyéb, ne kenyerek, sem ruhátok és sarutok más, mint a' melly rajtatok leend; mert a' munkás méltó a' maga napi-díjára.

A' mint valamelly városba vagy faluba beértek, kérdjétek, ki érdemli ott leginkább hogy hozzá beszálljatok, 's maradjatok annál, míg a' helyről tovább mentek. Midőn beléptek ennél, mondjátok ezt: Béke e' háznak! Ha a' ház érdemleni fogja az áldást, áldás tölti el azt: ha nem fogja érdemleni, rátok térend vissza.

A' hol benneteket el nem fogadnak, 's nem hallgatják tanításaitokat, az olly városból vagy házból menjete ki, 's rázzátok le lábaitokról annak porát.

Úgy küldelek ki benneteket, mint ha bárány

menne ki farkasok közzé. Légyetek tehát okosok mint a' kígyók, és szelídek mint a' galambok.

Ne higgyetek az embereknek, mert sokat fogtok szenvedni miattam. De a' tanítvány nem nagyobb mint a' Mestere, 's a' szolga mint az ura. A' tanítvány elégedjék meg, ha úgy lesz dolga mint Mesterének, 's a' szolga, mint urának.

Nem vesznek e két verebet eggy filléren? És még is eggyike sem esik földre az én atyám' akarátja nélkül. Ne féljetek tehát, mert ti többek vagytok mint minden veréb egyetemben. Fejeteknek meg vannak számlálva minden számai.

És osztán az a' tanítás, hogy magokat mint viseljék nehéz alkalmakban. — Titeket elvisznek majd Királyok 's Fejedelmek elébe. De ti ne gondolkozzatok sokat, hogy mit szóljatok azok előtt, 's mondjátok a' mit nektek lelkem fog sugallani, melly mindég véletek lészen. 'S akkor nem ti lesztek a' szólók, hanem az én lelkem lészen az.

LXXV.

JÉZUS KÖNYÖRGÉSRE TANÍT, 'S ELMONDJÁ MI A' NAGY TÖRVÉNY.

Jézus örök ellenkezésben volt azzal, a' mit a' Farizeusok cselekedtek és tanítottak. Így az imádság eránt is. Azok órákat töltének könyör-

gésekben, úgy tekintvén az imádság' munkáját mint olly adót, mellyel urának a' szolga tartozik, és a' mellynek így annál több az érdeme, minél gyakrabban és minél hosszabb. — Jézus ezt tanítja: Ha imádkoztok, ne tegyétek azt sok szóval. Imádkozzatok így tehát:

Mi Atyánk, ki mennyekben vagy, szenteltessék meg neved; jőjön el országod; légyen meg akaratod menyben és földön (mindenütt és mindenben.) Add meg mindennapi kenyerünket (mind azt, a' mire szükségünk van), és bocsásd meg vétkeinket, a' mint mi bocsátjuk meg a' bántást mind azoknak, a' kik ellenünk vétkeztek. Ne vígy minket kísértetbe, sőt szabadíts meg a' gonosztól. — Így áll ez Lukácsnál a' XI. Részben, de Máté, a' VI-dikban, még ezt a' bérekesztés' formuláját veti mellé: Mert tiéd az ország, a' hatalom, a' dicsőség. Ámen.

A' legfőbb parancsolatot pedig így adá ki:

Szeressed a' te Uradat Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből; — ez az első és nagy parancsolat. — A' második pedig hasonlatos ehhez: Szeressed felebarátodat mint tenmagadat. — E' két parancson épült az egész törvény; ezt tanítják a' Profetáknak minden írásaik. Máté' XXII. 37 — 40.)

LXXVI.

JÉZUSNAK TIZENKÉT TANÍTVÁNYAI.

Apost. Cselek. I. Rész.

Jézus a maga tudománya hirdetésére tizenkét tanítványt választta; nem tudományokban nevelteket, hanem jókat. Ezeknek, midőn kiküldé, azt tevő kötelességül, hogy tanítsanak, és a kik az ő tanításaikat felveendik, kereszteljék meg az Atyának, a Fiúnak, és a Szent Léleknek nevébe. (Máté XXVIII: 19.)

Első vala ezek között nem a megválasztás idejére, hanem tekintetére 's tüzes férfúi lelkére nézve Péter, kit Bethsajdai halász-korában Simonnak és Kéfásnak hívtanak. Idősb vala mint Jézus, 's nagy tisztelője Jánosnak a pusztában, még minekelőtte Jézus őtet meghívta. Bátor tüzes beszélő és a zsidók megtérítésében fő eszköz.

Néki mondá ezt Jézus: Te Péter (szirt) vagy, és e kősziklán építem én az én Ecclesiámat, 's a pokol kapuji nem vesznek rajta diadalmat. Néked adom a mennyek országának kolcsait, és valamit megkötenesz e földön, kötve leszén a mennyekben is; és valamit megoldandasz itt, ott is oldva lesz.

Második vala Jakab, 's harmadik a Jakab testvére, az ifjú szelídlelkű János, Zebedeusnak fiai; halászok ezek is. János írta az Evan-

gyélimot, a' három Levelet, és a' Jelenések' poetai és profetai Könyvét. Leghosszabb időt ére az Apostolok közt, 's természetes halállal hala el. Jakabnak fejét véteté Heródes, 's ő minden társainál korábban vesze el.

Negyedik a' rendben András, testvére Péternek. Ötödik Filep; hatodik Tamás; hetedik Bertalan, igazabb nevével Nathanáel. — Ezek nem hagyának írott munkákat, de a' tudományt élő szóval sikeresen terjesztették.

Nyolczadik vala Máté, elébb vámszedő; kilenczedik egy más Jakab, Alpheusnak fija; 's ez írta a' Levelet. Sok ideig nagy tekintete vala Jeruzsálemben, de végre megköveztetett.

Tizedik Júdás, a' Thaddeus, kitől egy rövid Levél maradt. Tizenegyedik Simon, kit buzgósa miatt Zelótesnek neveztek el. Tizenkettedik Mátyás, kit az Apostolok választottak az Ischariotes Júdás' helyébe.

De a' Szent Írók a' tizenkét Apostolok előszámlálásában nem követik mindenkor ezt a' rendet; néha második helyen András áll; sőt a' Galatziába írt Levél Jakabot Péter előtt említi.

LXXVII.

AZ APOSTOLOKRA SZENT LÉLEK SZÁLL.

Apost. Cselek. II. Rész.

Beállott a' Pünkösöd' innepe, 's az Apostolok azon ház' felső szobájában ültek együtt, hol összegyűlni szoktak volt. Jelen vala Jézusnak anyja is, több mint száz férfi- és asszonyhíveivel, 's imádkozának.

'S íme oda fenn az egekben nagy zúgás halatszék, mint egy sebes fergeteg' ordítása, 's eltölté az egész házat. Lángok jelentek meg a' szobában mint a' nyelv, és minden Apostol' feje felett leszálla egy. 'S ők azonnal eltelének szent lélekkel, 's elkezdenek beszélni minden nyelveken, 's hirdeték az Isten' dicső tetteit

A' zsidóság az innep miatt nagy sokaságban lepé el a' várost; 's a' mint ezek meghalálák a' szokatlan fergeteget, melly az Apostolok' lakásából méne végig Jeruzsálemen, seregenként tolakodának elő, látni, hogy itt mi történik. 'S mint csudálkoznak midőn az Apostolokat kiki a' maga nemzete' nyelvén hallá szólan! — Mi csuda ez? kérdék; hiszen ők mind Galileusok; és még is mindnyájunknak nyelveiken szólanak. — De a' sokaságban voltak olyak is, kik merték tagadni a' mit láttak és hallottak, 's hogy magokat és másokat megcsalhassák, ezt mondák inkább: Bizony ezek megrészegedtek, sokat iván az édes borból.

LXXVIII.

PÉTER ÉS JÁNOS FOGVA.

Apost. Cselek. III. IV. Rész.

Eggy sánta negyven esztendő oltá szede már alamizsnát a' Templom' ajtajában, 's így őtet Jeruzsálemben minden ismerte. A' Pünkös'd napjaiban is ott állá most, 's Péter és János együtt menvén a' Templomba, megláták a' béna embert. Nézz reám, mondá neki Péter, midőn mellette elment; — és tovább: Aranyom és ezüstöm nékem nincs, de adom a' mim van: a' Nazareti Jézus' nevében parancsolom, kelj fel, és járj. Megfogá a' nyomorék' karját, felemelé azt a' földről, 's az felkele és jára. — Péter pedig tanubizonyságot téve az álmélkodó sokaság előtt Jézus felől, kit ők megöltek ugyan, de a' ki feltámadá.

A' Papság neheztelve látá, hogy Péter e' csudát a' Nazareti Jézus' nevében tévé, 's még inkább hogy Jézust magasztalni 's őket megszegyeníteni merte, 's őtet és Jánost megfogák.

Más nap a' Synédrium előtt tudakoztatott meg, hogy ő ki' hatalmával téssen csudákat.

Péter teljes maga elszánásával felele, hogy ő a' sántát a' megölt, de fel is támadott Jézus' nevében gyógyította meg; szegletkőnek nevezte őtet, de a' kit a' Papok megvetettek; 's kimondá nekik, hogy e' neven kívül nincsen más, melly által idvezülni lehessen.

A' Bírák nem merék őket bántani, félvén a' néptől, kik szemmel-látó tanúji voltak a' csudának, 's most ugyan szabadon ereszték, de megtiltva, hogy Jézusról többé ne predikáljanak. De Péter és János ezt mondák nekik: Ítéljétek meg magatok, ha jól volna e téve, ha mi inkább engednénk néktek mint Istennek? Mi nem hallgathatunk arról, a' mit láttunk és hallottunk.

LXXIX.

ANANIÁS ÉS SAPPHIRA.

Apost. Cselek. V. Rész.

Minél inkább üldöztetének az új tudomány' követőji, számok annál inkább szaporodott, 's ők még szorosabban csatlódnak egymáshoz. Eladák házaikat és földjeiket, 's a' pénzt az Apostolok' kezeikbe tevék le, hogy abból segéljék a' szűkölködőket. Ezt tévé Ananiás is, de a' jószág' árának egy részét, ő és felesége Sapphira, titkon magoknak tartották. Péter a' hamisságért megdorgálá Ananiást. Néked szabadságodban áll vala el nem adni jószágodat, és minekutána eladád, árát egészen megtartanod; miért hazudál tehát a' Szent Léleknek? — A' szó leveré az embert, hogy halva dőle el az Apostol előtt.

Most előjőve Sapphira, nem tudván még, férjét mi érte. Az Apostol ennek is megtevé a'

kérdést, 's ez a' szerint felelt, a' mint férje tanítá vala meg. — Sapphira is halva dőle el, 's a' sírásók a' kettőt egyszerre takaríták el.

LXXX.

A' TIZENKÉT TANÍTVÁNY TÖMLÖCZBEN.

Apost. Cselek. V. Rész.

A' tizenkét tanítvány nem szűnt meg tanítani 's csudákat tenni. Mindenfelől jövének hozzájuk a' betegek, 's megállanak az út körül, hogy midőn azok ott elmennek, essenek rá árnyékaik, 's ők attól meggyógyuljanak.

A' Papság, midőn egy este mind a' tizenketten együtt valának, elfogató őket, 's tömlöczre hányatá. De az Úr' Angyala megnyitotta tömlöczök' ajtaját, kivitte őket, 's ezt mondá: menjetek fel a' Templomba; láttassátok magatokat a' néppel, 's hirdessetek neki élet' szavait. — 'S azok virradtakor felmenének a' Templomba, 's rettenthetetlen bátorsággal tanítottak.

Azomban a' Tanács összegyűle, 's parancsolá, hogy a' tizenkét fogoly hozattassék elő. A' porkoláb ment, megnyitá a' tömlöcz' ajtaját, 's ijedte n szalada a' Tanácsba. Zárva találánk az ajtókat, az öröket ébren, de a' tömlöcz üres. — Egy más azt jelenté, hogy a' tizenkettő a' Templomban vagyon és tanít. — A' Templom' Kapitánya 's a' poroszlók kiküldettek, hogy őket

hoznák elő, de ne erővel; féltek, hogy a' nép őket megkövezhetné.

A' Fő-Pap most ezt mondá nekik: Avagy nem tiltottunk e el benneteket hogy Jézus' nevében tanítsatok? 's ti a' várost eltöltitek tudományotokkal, 's arra akarjátok bírni a' népet, hogy a' Jézus' véérért rajtunk álljon bosszút?

Péter felele: Engedni inkább kell Istennek mint embereknek. A' mi atyáink' Istene Jézust, kit ti megölétek, feltámasztotta a' halálból. A' kit ti keresztre feszítetétek, ő felmagasztalta, az embereknek Királyokká, Megtartójokká tette, hogy az Izrael' népe térjen meg általa, 's végye bűneinek bocsánatját.

Ezt hallván a' Papok, annyira felgyúladának haragjokban, hogy őket el akarák öletni.

De most felkele Gamáiel, Farizeus ugyan, és Írástudó, de még is hív és igaz. Ez úgy kíváná, hogy az Apostolok vitessenek félre, 's akkor így szóla a' Tanácshoz: Izrael' fiai, jól meghányjátok, mit tesztek e' férfakkal. Emlékeztek, hogy ezelőtt Theudás is felkele 's nagynak akara tekintetni, 's mintegy négyszáz követőket gyűjte; de oda lett, 's elszéledének követőji. Épen úgy jára a' Galileai Júdás is. Az én tanácsom tehát az, hogy ezeket szűnjetek meg üldözni; mert ha a' mit cselekesznek, emberi munka, magában roskad össze: ha pedig Istentől jön, úgy azt el nem akasztjátok.

A' Tanács engede a' Gamáliel' szavainak, 's az Apostolokat elereszteté, de elébb megos-
toroztatván, 's eltiltván őket, hogy a' Jézus' ne-
vében tanítani többé ne merjenek. De azok
még örvendezének hogy szenvedtek az igazsá-
gért, 's mentek 's hirdették a' Jézus' hálálát és
feltámadását, a' Templomban és a' lakosok' há-
zaikban.

LXXXI.

STEPHANUS, AZ ELSŐ MARTIR.

Apost. Cselek. VI. VII. Rész.

István egyyike vala azon hét Diaconusok-
nak, kiket az Apostolok a' végre választottak,
hogy légyen gondjok a' szegények' táplálására,
magok ők a' tanítás és imádkozás által elfoglal-
va lévén. Ezt az ő nagy lelkének irigyei vá-
dolták, hogy Istent és a' Mózes' törvényeit ká-
romlotta.

István nyugalomban álla meg Bíráji előtt,
's azon méltóságban, melly az ártatlant gonosz
üldözőji előtt is ragyogtatja. És midőn a' Pap
tudakolá, ha a' vád való e, mellyel terheltetik,
hosszú beszédben számlálta elő a' Zsidók' hálá-
talanságát Isten eránt, 's szavait ekként rekesz-
tette be: Ti megátalkodottak és tisztátalanok
szívben és fülben! ti még mindég ellenkeztek
az igazság' lelkével, mint atyáitok is cselekvé-

nek. Mellyik az a' Proféta, kít ők nem üldözének? ti pedig azt ölétek el, a' kít ezek jövendöltenek. — Azok bédugák füleiket, hogy ne hallják a' káromlást, 's csikorgatták fogaikat, 's kivitték a' városból, 's megkövezték. Eggy Saulus nevü ifju jelen vala a' gyilkos tetten, 's őrzötte azoknak ruhájakat, kik Istvánt köve ék, 's örült megköveztetésének. — István térdre omlott, 's felkiálta: Uram ne vedd nekik vétkül a' mit cselekesznek! — 'S e' szóra elaludt.

LXXXII.

SIMON A' MÁGUS.

Apost. Cselek. VIII. Rész.

Az István' halála még erősebbekké tette a' hitben a' Jézus' híveit, valamint azoknak ellenségeiket még hevesebbekké ezeket nyomorgatni; 's minthogy ezeknek így futniok kelle, az új hit mindenfelé elterjedett. Samariában Filep gyűjte híveket Jézusnak buzgó oktatásai 's számos csodatétei által. Ezeknek számában vala Simon is, kít, mivel ő sok titkos mesterségekkel csalogatá a' nézők' szemeit, Mágusnak nevezének el. A' tanítványok kiküldék Jeruzsálemből Pétert és Jánost Samariába, hogy adjanak szent lelket a' Jézus' tudományára általjötteknek, a' mit ők az által szoktak vala tenni, hogy kezeiket felrakák az új hívő' fejére.

— Simon itt kérte a' két Apostolt, hogy adnának hatalmat öneki is gyakorolhatni a' felavatásnak ezt a' munkáját, 's e' kedvezést nagy pénzen is hajlandó vala megvenni. De Péter e' mennydörgő szózáttal verte le: Vessz pénzeddel együtt, ki úgy hived, hogy Istentől pénzen vásárolhatod az ő adományát.

LXXXIII.

FILEP, A' DIACONUS, ÉS A' SZERECSEN
UDVARNOK.

Apost. Cselek. VIII. Rész.

Minekutána István megköveztetett, a' hívők kemény üldöztetést szenvedének Jeruzsálemben. Filep tehát és sok más tanítvány, futottak a' városból, 's elszéledtek az egész Judeában és Samariában; de valamerre mentek, terjeszték a' hírt hogy Jézus megholt és fel is támadott, 's tanításaik' igazságát csudatétek által bizonyíták.

Az Úr Angyala megjelené Filepnek Samariában, 's dél felé indítá, merre az út Jeruzsálemből Gáza felé hajlik. Filep engede a' szónak. 'S íme itt egy pompás szekeret találá elő, melyben Kandazes Æthiopiai Királynénak Kincstartója üle. Ez Jeruzsálemből tére haza felé, hova feljött vala, hogy Istent a' maga Templomában tisztelje. — A' Kincstartó a' szekérben egy

könyvet olvasott. — Menj, mondá a' Lélek Fí-
lepnék; szólítsd meg az idegent.

A' könyv az Ezaiás' munkája volt. — 'S ér-
ted e te, a' mi itt mondatik? kérdé Filep. — A'
Kincstartó felveté szemeit a' könyvből, 's meg-
látá a' tiszteletes alakot. Megvallá, hogy a' mon-
dást nem érti, 's kérte az idegent, hogy ha ho-
mályát talán elverhetné, üljön szekérébe. — A'
nem értett hely ez vala: A' szerint viteték mé-
szárlásra mint a' bárány, 's meg nem nyitotta
száját; némán maradott mint a' juh, midőn pász-
tora megnyírja. — Kérlek idegen, mondá a'
Kincstartó, beszéld elő nékem, ki felől szól itt
a' Proféta? magát érti e, vagy valakit mást?

Filep elkezde vele szólni Jézusról, 's ma-
gyarázá neki tanításait. — A' Kincstartó figye-
lemmel hallgatá az idegent, 's egy patak mel-
lett menvén el szekere, kiszállott, hogy megke-
resztelkedjék; mert, ugymond, ez a' Jézus va-
lóban Isten' fija. — Ha hiszed ezt, 's ha teljes
hittel hiszed, úgy megkeresztelhetlek, mondá
Filep; 's az Udvarnok kiszálla szekeréből, 's
megkeresztelkedék. — De Filep a' keresztség
után eggyeszerre eltűnt szemei elől.

LXXXIV.

ÆNÉÁS, ÉS TABITHA.

Apost. Cselek. IX. Rész.

Péter bejárá Judeát, Samariát és Galileát, megtekinteni, hogy az uj hit' terjesztőji mely előmenetelt tevének; 's útjában Lydda városba ért, mely a' Sáron' kies völgyében fekszik. Itt egy Ænéás nevű lakos' házánál találta szállást, kit a' köszvény nyolcz esztendőök olta annyira sanyargatott, hogy maga erejével meg sem tudá fordulni ágyában.

Péter látá szenvedését, 's így szóla hozzá: Ænéás, téged Jézus meggyógyít. Kelj fel, 's ezentúl magad vessed meg ágyadat. — 'S Ænéás a' szóra felkölt, megvetette ágyát, kiment az úczára, 's áldotta Jézust. 'S Lyddának minden lakosai, 's valakik a' Sáron' kies völgyében lakának, látván a' mi itt történt, hittenek az Úrban.

Közel Lyddához feküdt Joppe. Vala ott egy Tabitha nevű kegyes életű 's jóltevő asszony. Az most megbetegvék és meghala. A' lakosok meghallák, hogy Péter e' tájon múlat; elküldének tehát érte, 's kérték őtet, hogy e' kegyes asszonyt hozza vissza életre.

Péter jött, kiküldé az összefutottakat, 's egyedül marada a' megholttal, letérdele, 's imádkozott. Ekkor felkele, hozzá fordula a' meg-

holthoz, 's így szólította meg: Tabitha, kelj fel!
— 'S a' megholt felnyitá szemeit, 's felült. — A'
Joppe' lakosai láták ezt, 's dicsőítették az Urat.

LXXXV.

C O R N É L I U S.

Apost. Csel. X. Rész.

Cornélius Százados Cæsareában lakott. —
Imádságokban 's böjtölésekben töltötte életét,
és sok jót teve a' szűkölködőkkel.

Egy nap Angyal jelent meg nála, 's intette,
hogy Pétert hívatná elő Joppéból; az meg fog-
ná tanítani mit tégyen, hogy ő és az ő házanépe
idvességet találhassanak. — Cornélius még az
nap kiküldé Péterhez egy katonáját és két cse-
lédét.

Zsidónak nem vala szabad enni bizonyos ét-
keket, mellyekkel a' nem-zsidó szabadon élt.
Bölcs Törvényszabójok úgy rendelé, hogy így
a' Zsidó, elrekesztetvén a' más nemzetbeliektől,
annál kevésbé szokhassék a' másoknál látott
bálványozáshoz. — Nekik ezek a' tiltott étkek,
mint a' kik a' tiltott étkekkel éltek, tisztátlanok-
nak látszának; 's Zsidó ezeket nem tudta néz-
ni undorodás nélkül. De az idők úgy kívánák
hogy Zsidó és a' Nem-zsidó közelítsenek egy-
máshoz, 's a' Jézus' tudománya minden nemze-
tek közt terjedjen.

Péter egy leplet láta függeni alá az égből, 's a' lepelnek négy végei az égbe valának megkötve, 's benne, a' lepelben, mindennemű négy-lábú, szárnyas és csúszó állatokat láta meg, 's egy szózat onnan-felülről ezt kiáltotta neki: Öld őket, és edd! — Péter undorodva fordúla el a' tisztátalan állatok' látásától. De a' szózat ismét hallatá magát: Nem tisztátlan a' mit az Úr megtisztított.

A' látás háromszor jelene meg neki, 's akkor lépe bé hozzá a' Cornélius' három küldötte, 's az egyik így szóla: A' mi urunk a' Százados látást láta, hogy küldene éretted, mert te fognál neki megmondani, mit cselekedjék. Rokonai és baráti összegyűltenek házánál, 's várnak. Ne tagadd meg tőlök magadat.

Péter most érté, mit akart legyen a' lepel a' tisztátalan állatokkal, és hogy nem tisztátlan a' mi jó. Ment tehát; 's Cornélius és az ő háza, 's a' kik az ő házához gyűltek, hittenek Jézusban, 's megkeresztelkedének.

LXXXVI.

PÉTERT ANGYAL SZABADITJA KI TÖMLÖCZÉBŐL.

Apost. Cselek. XII. Rész.

Heródes Tetrarcha, látván melly kedves dolgot teve a' Papságnak hogy megöleté Jaka-

bot, megfogatá Pétert is, hogy ezt is megölesse. De már állott a' Húsvét' innepe, 's ilyenkor halállal büntetni tiltá a' szokás. Meghagyá tehát, hogy vessék tömlöczbe, és hogy semmi fortély által ne szökhessék el, parancsolatot ada, hogy Péter éjjel és nappal lánczoltassék két katonához, 's a' tömlöcz' négy ajtajára két-két ór állítassék.

Más nap már halálra kell vala vitetnie, 's íme egy Angyal setét éjjel beméne a' tömlöczbe, 's Pétert megilleté ujjával, 's ezt mondá neki: Kelj fel! — 's a' lánczok, mellyekkel a' két katonához vala fűzve, azonnal lepattogának testéről. — Övedzd testedhez ruhádat, 's saruidat vond fel, mond' ismét az Angyal; — 's a' mint Péter ezt is megtevé: Vesd vállaidra palástodat, 's kövess.

Elmenének az első, a' második, 's a' harmadik ajtó' őrjei mellett, 's most a' vas rostélyhoz értek el. Az magában nyílt meg előttök. Kilépének az úczára. Az Angyal eggyütt méne vele, de itt eggyszerre eltűnt szemei elől.

Péter azon házhoz méne el, hol az Apostolok és hallgatójik összegyülekezni szoktanak. Zörgete. A' ház' szolgálója rá ismert, 's elér-múlve futott, 's bójelentette, hogy Péter akar bebocsátatni. Azok nem hittek a' szónak, sőt azt gondolák hogy fegyveres nép jó, 's őket tömlöczbe viszi. De végre megnyiták az ajtót, 's

Péter nekik elbeszélé, mint szabadúla meg. — Nem látván bátorságosnak hogy ott maradjon, tovább ment.

Heródes nem ada hitelt annak, a' mit az öröktől halla, 's megöleté őket. De végre utól érő az Isten' bosszúló keze: férgek evék testét, 's iszonyú kínok alatt hala meg.

LXXXVII.

SAULUS PAULUSSÁ LESZ, 'S BUZGÓ TERJESZTŐJE A' JÉZUS' TUDOMÁNYÁNAK.

Apost. Cselek. IX. Rész.

A' keresztyén vallásnak nem volt veszedelmesb, dühösb, vérengezőbb ellensége, mint egy tudós neveltetést vett Saulus nevű zsidó, a' Benjamin' nemzetségből. Ciliciának Tarsus városában születvén, Római polgárnak tekintheté magát, 's tetszett magának, hogy az. Ennek heveskedései cselekvék, hogy István megköveztetett; ő is akará hogy István vesszen, 's midőn elveszett, ő őrzé azoknak ruhájikat, a' kik levetkezének, hogy a' szent embert megkövezzék. Most Damaskusba ment, hogy ha ottan is akad az új hit' követőjire 's tanítójira, azokat megfogassa, 's a' Synagógák' előljárójinak általadhassa, 's őket ölethesse.

Közel vala Damaskushoz, midőn hirtelen nagy világosság vevé körül, 's az égből e' szó

hata le hozzá: Saulus, mit üldözzsz te engemet?
 — A' szó leveré. Sokára felpillant az égre, 's
 meglátá Jézust, kit életben soha nem látott.
 — Szemei megvakultanak a' csillogó fényben,
 hogy csak másoktól vezetve mehetett tovább,
 's harmad napig nem evék és nem ivék.

Damaskusban egy Ananiás nevű kegyes
 lakozott, híve Jézusnak. Ennek álomban jele-
 ne meg az Úr. Ananiás, ugymond, kelj fel, 's
 menj végig az úczán, mellyet Egyenesnek ne-
 veznek; keresd fel ott a' Júda' házánál a' Társusi
 Saulust; mert ő ott könyörög. — Elíjedve felele
 Ananiás: Uram, rég olta hallom melly kegyet-
 lenül nyomorgatja az Jeruzsálemben a' benned
 hívóket. Most is azért jöve hozzánk, hogy fog-
 dostassa a' kik nevedet tisztelik. — Ugyan-ek-
 kor az Úr megjelené álmában Saulusnak is, 's
 ez belépni látá Ananiást, hogy kezeit fejére te-
 gye, 's megnyissa elvakult szemeit.

Megvirradván Ananiás ment, 's így szólítá
 meg az idegent: Atyámfija Saulus, engem hoz-
 zád az Úr küld, ki néked útadban megjelené,
 hogy tégyem reád kezeimet, és te így vedd
 vissza szemeid' világát, 's telj meg szent lélek-
 kel. — E' szóra Saulusnak szemeiről lehulla a'
 setét, miként a' hal' czapája hull le; 's az fel-
 költ, megkeresztelkedék, evett, 's taníta a' Sy-
 nagógában, 's hirdeté a' mit eddig tagadott, hogy
 Jezus Istennek fija.

Ezen elváltozása olta elváltoztatta nevét is,
's Saulusból Paulus leve.

LXXXVIII.

PAULUS LYSTRÁBAN.

Apost. Cselek. XIV. Rész.

Azon üldöztetés alatt, melly Istvánnak halálával vette kezdetét, sok tanítvány Judeából Syriába szaladott által, 's Antiochiában hirdeté az Evangyéliomot Zsidóknak és Görögöknek. A' Jeruzsálemi Ecclesia tehát kiküldé Barnabást, hogy a' szerencsés kezdetet folytassa. Barnabás Társusnak vette útját, 's magával vitte Pált, 's ezek ketten esztendeig laktak Antiochiában. Az új hit' követőji itt neveztetének legelőbb Christiánusoknak; azaz, olly társaság' tagjainak, melly az Úr' felkentjét tiszteli, és a' mellynek tagjai szent lélekkel vannak felkenve.

Barnabás és Pál most Asiának egyéb városaiban hirdeté az új tudományt. Lystrába érven, Pál a' város' kapuja előtt tarta tanítást az egy Isten felől.

A' sokaságban egy nyomorék is halgatá tanítását. Pál látta hogy az hiszen őbenne. — Hozzá fordúla tehát, 's parancsolá hogy keljen fel és járjon. 'S a' nyomorék, a' ki gyermeksege olta nem állá lábain, felegyenesedék, és járt. —

Ezt látván a' sokaság, Barnabást Zeüsznek (Jupiternek), Pált Hermesznek (Mercúriusnak) nézé; és minthogy a' templom közel vala, a' Zeüsz' Papjai jöttek, 's hozák a' tulkot, hogy áldozatjokat a' megjelent két Istennek bemutathassák. De azok eltiltának minden tiszteletet, 's azt mondák, hogy az csak az élő egy Istent illeti.

De most Zsidók jövének elő azon városokból, hol Pál az Evangéliomot hirdette volt, 's azok annyira felgyúlaszták a' Lystra' lakosait ezekre, hogy a' nép köveket kapa, 's a' két Tanítót megtámadá. Pál le vala verve. De ő hirtelen felkele a' földről, 's rettenthetetlen lélekkel tanítá az igazságot tovább is, 's halgatóji közzül Jézusnak sokat megnyere.

LXXXIX.

PÁL ÉS SILÁS PHILIPPIBEN.

Apost. Cselek. XVI. Rész.

Barnabás és Pál Antiochiában elválának egymástól, mert Pál álmodta látta hogy egy Macedóniai öltözetű férfi híja magához. Felkele tehát, 's Silás, Lukács, és egy fő születésű ifjú, Timotheus, társaival, Macedóniának fő városába, Philippibe, vette útját.

Feljövén a' szombat, kiméne a' folyamhoz, hol a' lakosok imádságaikat tartani szokták va-

la. A' helyt már ellepék az asszonyok. Pál elkezde tanítani. Eggy Lydia nevű, bíborral kereskedő, gazdag, kegyes asszony hive Jézusban, megkeresztelteté magát, 's Pált és Sílást házához fogadta.

Eggy embernek vala egy szolgálója, kiből a' rossz lélek jövendöléseket tétete, és a' ki ez által sok hasznót hajta gazdájának. Midőn Pál és Sílás egy nap ismét kimenének az imádkozás' helyére, a' lyány utánok szalada, 's ezt kiáltozá: Íme ez a' két idegen a' magasságos Isten' szolgálja: ők mutatják meg az idvesség' útját. — Pál hozzá fordúla a' szerencsétlenhez, 's kiüzé belőle a' rossz lelket, 's a' leány nem jövendölgete többé. A' megkárosodott gazda ezért vádat teve a' két idegen ellen, 's a' Tanács őket tömlöczre vetteté, megpálczáztatá. De egy éjjel azután megrendüle a' föld, az ajtók megnyilatkoznak, 's a' két fogoly' bilincsei lehullottak. A' tömlöcztartó úgy hitte, hogy foglyai mind elfutottak, és hogy így ötet nagy baj fogja érni, 's kardjába akara ereszkedni; de Pál rá kiálta, hogy ők mind egyig jelen vannak. — 'S a' tömlöcztartó Pált és Sílást felvivé a' magaszobájiba, megmosogatta testeiken a' verés' foltjait, 's egész házanépével megkeresztelkedék.

XC.

PÁL ATHÉNEN, CORINTHUSBAN.

Apost. Cselek. XVII. XVIII. Rész.

Pál most Athénbe méne le, melly Hellásnak (Gráciának) fő városa volt, rakva idege-
nekkel, kik ide kereskedés és tanulás végett
jöttek. A' Zsidóknak a' Synagogákban tarta
tanítást, a' Görögöknek a' város' legtömöttebb
sokaságai közt, 's hirdette az egy Istent, és Jé-
zust, az ő szerelmes fiját, kit ez kikülde, meg-
váltani a' bűnből az embereket.

A' Philosophusok, kik itt iskolákat tartot-
tak, tudni akarák, melly Isten az, a' kit ő hir-
det. — Athéni férfiak, felele nekik Pál; ti eg-
gyik oltárotokat a' nem-ismert Istennek
szentelétek. Én ezt hirdetem. — Az az Isten,
ki a' mennyet földet teremtetten, nem lakhatik
emberi kéz által épített templomban; 's embe-
ri kezek által nyujtott áldozatokra nem szorúlt,
mert szüksége semmire nincs; 's nem az em-
ber ád neki, hanem mindent ő ád az embe-
reknek.

Valamit Pál itt és még tovább monda, na-
gyon tetszett a' Bölcséknek. De midőn a' fel-
támadást említette, elfordulának beszédétől; 's
csak az egy Dionysios, a' Tanácsbéli, és egy
nagy tekintetű asszonyság, Damaris, bírt elég
lélekkel, megérteni tanításait.

Athénből Corinthusba vette útját. Itt egy Aquila nevű Izraelitánál, 's feleségénél, Priscilánál, veve lakást. Pál is szőnyegszövő mesterséget tudván, mint ez az ő vendéglője, munkája által kereste nálok kenyerét; de szombatnapokon tanítást tartta a' Synagógákban, 's sokakat nyere meg Jézusnak.

XCI.

PÁL EPHÉSUSBAN ÉS TROÁSZBAN.

Apost. Cselek. XIX. XX. Rész.

Corinthusból Ephésusba méne, Kis-Ásiának fő városába, hol Diána a' híres Templomban tisztelteték. Vala ott egy Demetrius nevű híres ötvös, ki az Istenné templomát kisdéd ezüst formában dolgozá, és ebből sok pénzt veve bé. Ez tartván tőle, hogy ha a' nép elfogadja a' Pál tanításait, az ő keresete meg fog csökkenni, fellázasztá a' lakosokat, hogy kiáltozzák ezt: Nagy az Ephésusiak' Dianája! — Pált az övéi csak erővel ránták el az őtet fenyegető veszély elől.

Innen Troászba méne, egy kisdéd városba, azon tartományban, hol hajdan Trója állott. Vasárnap a' városbeli hívek egy tágas palotába gyűltenek össze, melly sok lámpáktól veve világosságot, mert a' gyülekezet a' szent vacsorával akara élni. Pál más nap el akarván innen

menni, most olly melegen tartá beszédét, hogy sem maga, sem hallgatóji meg nem sejték hogy éjjél vagyon. Eggy Eutychus nevű ifju elszunnyadott az ablakban, kiesett a' harmadik emeletből, az úczára, 's oda ölte magát. Pál és az egész sokaság mentek, látni, ha rajta lehetne e segéleni, de az ifjúban már nem vala élet. Pál lehajlott felibe, felölelte azt, 's így szóla: Légyetek gond nélkül; él. — És valóban fel is élede; 's a' sokaság az ifjút felvivé a' templomba, hol Pál virradtig folytatá tanítását. Akkor evék valamit, 's elhagyá a' helyet.

XCH.

PÁL JERUZSÁLEMBEN.

Apost. Cselek. XXI. XXII. Rész.

Pál Milétusba, és onnan Tyrusba vette útját, mert a' hajó itt akará kirakni portékájit. E' gazdag kereskedő városban is sok tanítványait találá Jézusnak. Eggy egész hetet tölte itten. Onnan Ptolemais, 's más nap Caesarea felé fordúlt. Itt felkereste Filepet, ki az Æthiopiai Királyné' Kincstartóját megkeresztelte vala, 's ennél szállásola, és az ő négy proféta-leányainál.

Eggy nap, midőn mind azok, a' kik itt Jézusban hittek, körüle valának, Agabus Judeai Proféta belépe közzéjek, 's megragadva az Úr'

lelkétől, vette a' Pál övét, 's megköttözvén tulajdon kezeit és lábait, így szóla: Ezt mondja nékem a' lélek: A' kié ez az öv, azt így fogják megkötni Jeruzsálemben a' Zsidók, 's általadják a' Pogányoknak. — Valakik ezt hallák, kérék Pált, sírva és jajgatások közt, ne menne Jeruzsálembe. De ő felele: Mit sírtok, és miért keserítetitek el szívemet? Én kész vagyok nem csak megfogattatni Jeruzsálembem, hanem Jézusért ott meghalni is.

Pál tehát, és társai, elhagyák Caesareát, 's mentek. Sokan az ő hívei közzül elkísérék Jeruzsálemig, 's Mnázont, kinek ott háza vala, mellé adák, hogy oda érvén, ő és kísézői kész helyre találjanak.

Azon helyekről, hol Pál hirdette vala az Evangéliomot, sok Zsidó gyűlt vala fel az innepre, 's ezek megpillantván őtet a' Templomban, egyszerre kiálták: Jeruzsálem lakosai, keljetek fel! ez az a' gonosz, a' ki mindeneket mindenütt e' nép ellen, törvényeink ellen, 's e' hely ellen, tanít! ez az a' gonosz, a' ki a' Görögöket behozta e' Templomba, a' ki általok e hely' szentségét megfertéztette! — Ezt hallván a' nép, haragra gyűlada Pál ellen. Megragadák őtet, kivonták a' Templomból, bezárák utána az ajtókat, 's meg akarák ölni a' Templom előtt.

A' várbeli Ezredes azonnal jött, 's két lánczal kötözteté meg Pált, 's kérdést teve, ki légyen ő, és mit tett légyen. De a' zajban nem értheté feleletét. Megparancsolá tehát, hogy vigyék fel a' várba.

Oda egy széles és soklépcsőjű grádics vive. Felül a' grádicson egy tágas piacza vala. Ide érvén, Pált katonáknak kelle vállaikra venni, mert a' sokaság dühösen ordította, hogy neki halni kell.

Felérvén a' tágas piacra, Pál görög nyelven kérde az Ezredest, ha neki szabad e szólni. — 'S te tudsz görögül? kérde az Ezredes; 's nem te vagy e az az Egyiptusi, ki e' napokban lázadást támaszta, 's a' pusztában négyezer embert gyűjte maga mellé? — Nem vagyok; monda Pál. Én Izraelíta vagyok, Társusi lakos, Ciliciából. Kérlek engedd, hogy e' sokasághoz szólhassak. — Ekkor megállá a' felső lépcsőn, 's inte kezével, hogy csendesedjenek le.

'S most zsidó nyelven szóla hozzájok: Atyámfiai 's feleim, halljátok meg, a' mit mentégemre felhozhatok. — Hallván azok őtet az ő nyelveken szólni, még inkább lecsendesedtek. — Papjaitok tudják, hogy a' Jézusban hívóket senki inkább nálamnál nem üldözte; tudják, hogy Damaskusba is azért mentem ki, hogy azokat fogdostassam és kínoztassam. De útamban az Úr nekem nagy világosságban jelene

meg, hogy szemelm egészen megvakulának, 's hallám a' Nazareti Jézus' szavait, ki fedde, hogy az övéit kergetem. 'S most azért kezdé magát menteni, hogy az Evangyéliomot nem a' Zsidóknak, hanem a' Pogányoknak hirdette, 's elmondá hogy jelenést látott, melly neki ezt parancsolta.

A' sokaság csendesen hallgatá beszédét; de midőn Pál az általok gyűlőlt Görögöket emlité, ezt kiáltották mindnyájan: Öljétek meg, mert az ilyen nem érdemli, hogy éljen közöttünk! — 'S dühökben összetépdelék ruhájikat, 's tomboltak lábaikkal, hogy a' por nagy gomolyban kele az ég felé.

Az Ezredes nem érté honnan eredhet a' zaj, 's Pált felviteté a' várba, hogy megostoroztassa, ki akarván belőle venni, a' nép miért gyűladott ellene illy nagy haragra. 'S midőn Pál már a' karóhoz vala szíjakkal kötve, így szóla a' Századoshoz: 'S szabad e Római polgárt, minkeelőtte kikérdetett, megostorozni? A' Százados ijedten futott az Ezredeshez, 's mondá ennek: Gondold meg mit cselekszel; ez Római polgár. — Az Ezredes tehát őtet leoldatá, 's tömlöczbe viteté, hogy más nap Tanács' elébe állíthassa.

XCIII.

PÁL A' TANÁCS ELŐTT.

Apost. Cselek. XXIII. Rész.

Más nap Claudius Lysias, az Ezredes, összehgyütteté a' Papokat és a' Tanácsot, előhozatá Pált, hogy vizsgál tassék meg, mi panaszok van a' Zsidóknak őellene.

Atyámfiai férfiak! monda Pál; én mind e' napig tiszta lélekben szolgáltam az Urat. — E' szóra Ananiás, a' Fő-Pap, parancsolá a' Pál mellett állóknak, hogy őtet csapnák arczon. — Erre Pál: Isten viszont téged fog megcsapni, te bemázolt fal (ki kívül fejez vagy, de undok belől.) — te itt azért űlsz hogy törvény szerint ítélj, 's íme engem törvény nélkül bántatsz. — Erre mindnyájan felzúdúlának: Micsoda? 's te a' Fő-Papot mered e szidalmazni? — Pál mondá: Nem tudtam hogy az; nem cselekvém vala, ha tudtam volna; mert meg vagyon írva: A' nép' nagyjait ne szidalmazd.

Pál látá hogy illy Bíráktól nem várhat igazságot. Késznek érzé ugyan magát Jézusért meg is halni, de azt is érzé, hogy neki a' jó ügyért magát meg kell tartania, 's erre csak egy szert látá maga előtt. A' Tanács' egyik fele Farizeusokból állott, a' másik Sadduceusokból. A' Sadduceusok nem hitték a' feltámadást, 's hogy vannak Angyalok és Lelkek: a' Farizeusok hit-

ték, 's e' részben ők és Pál eggy hiten valának. Folytatá tehát beszédét: Én Farizeus vagyok, 's' Farizeusnak fija, 's Gamáliel volt Mesterem. Azért állok itt előttetek, mert örök élet' reményét 's feltámadást tanítottam. — E' szóra a' Farizeusok felkelének mellette, 's ezt mondák; Ez emberben mi nem látunk vétket. Ha hozzá Angyal vagy valamelly Lélek szóla, azt mi nem ellenzhetjük Istennek. — Most viszont a' Sadduceusok kelének fel, 's hevesen versengettek a' Farizeusokkal. — Az Ezredes félt, hogy a' rettenetes zajgásban Pált összetéphetnék. Inte tehát katonájinak, hogy vigyék vissza a' vár' tömlöczébe.

De ott megjelene előtte Jézus, 's ezt mondotta neki: Ne rettegj, Pál; a' hogyan Jeruzsálemben tevéll vallást rólam, úgy fogsz majd Rómában is.

XCIV.

ÖSSZESKÜVÉS PÁL ELLEN.

Apost. Cselek. XXIII. Rész.

Más nap több mint negyven Zsidó összeküvék, hogy nem esznek és nem isznak, míg meg nem ölik Pált. Elmenének a' Papokhoz, 's kérték őket, hogy holnap gyűjtsék össze ismét a' Tanácsot, 's Pált állítassák törvény' elébe; ők majd összecsoportoznak, 's az ámtót, míg felérhetne a' palotába, leszúrák. A' Papok javalák a' gyalázatos orgyilkosságot, 's a' Tanácsot összehívaták.

Egy ifju, fíja a' Pál' testvér nénjének, meghallá, mit forralnak ezek, 's elbeszélé Pálnak a' mit hallott; Pál pedig kérte a' Százados, ki a' foglyokra vígyáza fel, hogy az ifjat vezettesse az Ezredeshez; az egy titkot fog előtte fedni.

Az Ezredes parancsola két más Századosnak hogy Pált három órával azután hogy elestveledik, kétszáz gyalog', ugyan annyi láncás', és hetven lovag' védelme alatt, kísérjék Félix Procurátorhoz. — A' Papok, meghallván hogy Pál Cäsareába vitetett, utána mentek, 's Félix előtt tevének vádat ellene.

Azt Tertullus tevé, 's Pál felelt. Félix látta hogy Pál ártatlan; de a' fősvény ember adományt vára; 's minthogy azt Pál nem adhatott, két esztendeig tartá fogságban.

XCV.

**PÁL PORCIUS FESTUS PROCONSUL ÉS
AGRIPPA KIRÁLY ELŐTT.**

Apost. Cselek. XXV. XXVI. Rész.

Félixnek fősvénykedései eránt panaszok menének Rómába, 's helyébe Porcius Festus küldetett. Megérkezvén ez Caesareába, Agrippa Király, Bernice feleségével, látogatására jöve, 's ott múlata több napokig. A' Papság most Festus előtt teve panaszt, 's Festus a' pert a' Király' elébe terjeszté.

Alig érkezém meg Jeruzsálemben, mondá Festus, 's a' Papság halált kívána tőlem egy fogolyra, kit ők már Félix alatt is terhelének vádjaikkal. De ennek vétke nem valamelly gonosztétel vala, hanem holmi vallásbeli állítás, péld. hogy egy bizonyos Jézus megholt, és megint él. Minthogy én az illy kérdések elintézéséhez nem értek, nem lévén előttem tudva, az ő vallások mit tanít, kérdést tevék a' fogoly-nak, ha perének eldöntését nem akarná e' Je-

ruzsálemi Tanács által elítéltetni; de az a' Császár-ra appellála.

Agrippa látni vágyott a' foglyot, 's Festus más nap törvényt úle, hogy Agrippának kedvét tehesse.

Összegyűlvén a' Bírák, Festus felüle bárszony székébe, 's Festus így kezdé beszédét: — Király Agrippa, és ti mind, kik ide felgyűltetek! Imhol az, a' kinek halálát tőlem a' Papság kívánja; de én benne nem látok vétket, 's ő a' Császárra appellált. Minekutána őtet így Rómába kell küldenem, írnom is kell mellette; de mit írjak, nem ismervén mit enged tanítani a' Zsidó nép' vallása, nem tudom. Összehívtalak tehát benneteket, hogy segéljetez kivenni belőle, vétkes e vagy ártatlan.

Agrippa megszólala: Paulus, megengedtetik hogy magadat menthesd. Szólj tehát.

Pál most Agrippához fordúlt: — Király Agrippa, ugymond; szerencsésnek tartom magamat, hogy előtted szólhatok, ki előtt a' mi tanításaink 's törvényeink tudva vannak. Kérlek, hallgass ki. Én Farizeusnak születtem, Farizeusnak neveltettem, 's úgy éltem mindég, mint Farizeusnak illik. 'S íme törvénybe vagyok idézve, mert azt hiszem, a' mi meg van ígérve a-

tyáinknak. Szóljatok ti, a' kik engem vádlatok, Izrael' fiai, nem azt hiszitek e ti is, hogy Isten hatalmas feltámasztani halottjaikból a' holtakat?

Én magam is ellenkezém a' Jézus' tudományát vallókkal, 's tudva van, mint üldöztem, mint nyomorgattam őket mindenfelé. De midőn a' Papságnak egy újabb parancsolatjára Damaskusba igyekezém, útamban levere a' mennyei világosság, 's reám hallottam kiáltani Jézust az egeből: Saulus, Saulus, mit kergetsz te engem? Kelj fel, és beszéld elő mindennek, mi történt itt veled. — Ezolta, Király Agrippa, beszélem mindennek, Zsidónak és Görögnek, 's Jeruzsálemben és Jeruzsálemen kívül, hogy engemet mi ért, 's intem őket, térjenek az idvességhez; 's hogy meg van a' mit Mózes és a' Proféták megjövendöltenek, az Úr' felkentje megholt és fel is támadott; hogy őbelőle mégyen ki világosság az Izrael' népének és a' föld minden nemzetségeinek. — 'S a' Papok azért akarják halálomat, mert íme ezt hirdetem.

De midőn Pál nagy lelkesedéssel ekként védelmezé magát és a' Jézus' tudományát, Festus felkiálta: Pál, te bolondoskodol a' nagy bölcsességben. — Pál felele: Nagy hatalmú Festus, nem csudálkozom én hogy te megbotránkozol

beszédemen, mert te nem ismered a' mi szent könyveinket: de ismeri Agrippa, 's ő tudja hogy én eszemen vagyok. Úgy e, Király Agrippa, te hiszesz a' Proféták' tanításainak?

Agrippa neki azt felelé, hogy nem sok híja hogy keresztyénné lenni óhajtsón. — Bár láthassam azt hogy mindenben hasonlóvá légy hozzám, kivévén e' lánczok hordását! mondá neki Pál.

'S a' Király, 's az ő felesége Bernice, 's a' Római Procurátor, és az egész Zsidó-Tanács, félre menvén, azt ítélek, hogy Pál nem érdemle halált; a' Király pedig azt még azonfelül, hogy Pált szabadon lehetne eresztetni, ha Cásárra nem appellált volna.

XCVI.

PÁL RÓMÁBA VITETIK.

Apostol. Cselek. XXVII. XXVIII. Rész.

Pál tehát Július Századosnak adatott által, hogy őtet némelly más foglyokkal Rómába vigye.

Útjok a' hideg holnapokban esvén, a' szelek kerengéseket tétetének hajójokkal, és sok helyt hosszasabban tartóztaták. Malthánál a'

hajó kősziklához ütődött, 's szörnyű recsegések közt összetört. A' katonák le akarák szabadalni a' foglyokat, de a' szelíd Július megengedé, hogy tartsa meg életét a' ki úszni tud.

A' sziget' lakóji szánakozva fogadták a' szerencsétleneket, 's olly helyre vezették el, hol az úzás után megszárazkodhassanak 's mentek légyenek szél és eső ellen, 's tüzet rakának nekik. Pál itt felemele egy csomó száraz gallyat, 's fellöké a' tűzre. De a' száraz gallyak közt egy vipera rejtette vala el magát, 's midőn a' csomót Pál a' tűzre tevé fel, rá tekergőzék a' Pál' karjára. A' babonás szigetbeliek, látván hogy Pál alig menekedék meg a' tenger' habjaiból, 's már más csapást szenvedé, azt gyaníták, hogy ő nagy gonosztételt követe el; de midőn azt is láták, hogy neki a' kígyó nem ártott, és hogy ő azt teljes nyugalomban löké a' tűzbe, azt hívék hogy ő Isten.

A' sziget' Præfectusa Publius megvendéglé a' hajótörést szenvedteket, 's Pál a' Præfectus' atyját, ki a' hideglelés és a' vérhas által egészen el vala gyengítve, imádsága 's kezeinek rá tétele által meggyógyította.

Három holnapot töltének Malthában. Végre egy idegen hajóra kelvén, útjokat Syracú-

sa 's Rhégium felé vevék, 's Puteolinál szállot-
tak szárazra. Puteoliban a' keresztyén Ecclésia'
tagjai Pált szeretettel fogadák; a' Rómaiak pe-
dig húszórányi távolyságra is mentek elébe.

A' vár' Ezredese megengedé Pálnak hogy
fogadott szálláson lakhasson.

Itt megszűnnek a' hírek; egyedül azt tud-
juk, hogy ő Rómában két esztendőt tölte, és
hogy végre fejét vevék.

T O L D A L É K.

JÉZUSNAK ÚTAZÁSAI A' SZENT FÖLDÖN, CHRONOLOGIAI RENDBE SZEDVE.

A' négy Evangelisták Jézusnak életét adván, magokat nem tarták szorosan az időrendhez. Azokat Weimári Superint. és Udvari Predik. Rhör — (Palæstina, oder historisch-geographische Beschreibung des jüdischen Landes zur Zeit Jesu. — Zeitz, 1829. lap 210 — 228.) a' négy Evangyéliom' gondos összehasonlítása után, olly rendbe fűzte, hogy ha előadását mindenben csalhatatlannak nem tekinthetjük is, de a' hihetők közt leghihetőbbnek vallhatjuk. Ide tesszük azt, nagy hasznú voltaért, és mintegy recapitulatiójául a' bővebben elmondottaknak.

Jézus Bethlehemben születik, (Lukács' II: 1 — 7.) 's nyolczad napra körülmetéltetik. A' negyvenedikén anyja a' Jeruzsálemi Templomban, mint felgyógyúlt gyermekágyas, beavattatik, 's ott méhe' első szülöttjét az oltár' szolgálatjára bémutatja; ezt így kívánta a' törvény. Nem ismért okokra nézve innen Bethlehembe mennek vissza. Arabiai Tudósok jelennek meg, hogy a' Zsidók' most született Királyát tisztelhessék. (Máté' II: 1 — 12.) A' Király, I. Heródes, fél, hogy a' gyermek veszedelmes lehet idővel az ő maradékinak, 's Bethlehemben és Bethlehem' táján minden férfigyermeket, melly két esztendő meg nem haladott, elölet. József és Mária kikerülék a' csapást, Egyiptusba futván által, melly Bethlehemhez csak tizenkét mérföldnyire feküdt, (v. 14.) 's ott mulatván, míg hírt vevének, hogy a' gyilkoltató megholt. Most visszamentek lakások' helyére Nazarethbe, 's Jézus ezentúl ott nevekedett szinte férfiéveiig. (v. 21.) Életének e' szakából egyedül azt leljük feljegyezve, hogy tizenkét eszt. korában szüléjével Jeruzsálembe lement, ott tölteni a' Páska' innepét, és hogy figyelmét a' királyi fényű, 's lakosoktól és vendégektől hemzsegő városban semmi nem ragadá meg annyira mint a' Templom. Ott üle a' Rabbik és Tudósok közt, 's világosításokat veve a' szent Írók' homályos helyeire, mellyeket a' kis-

ded Nazaret' Rabbijai neki meg nem fejthetőnek. Belépven élte' harminczeggyedik esztendejébe, elkezdte tanítani. — addig atyja körül ács-mesteri munkával kereste élelmét (Márk' VI: 3; Máté' XIII: 55.) Hat vagy hét holnappal előbb mint ő, János, a' Zachariás és Erzsébet' fija, elkezdé hirdetni, hogy közelít a' mennyek' országa; hogy jön a' nálánál nagyobb; hogy a' vallásosság a' jó' cselekvésében áll, 's a' kik javallák tanításait, azokat azzal bélyegzé magáéivá, hogy egészen bémerítette a' Jordánba, azt jegyezvén ezzel, hogy mint a' víz tisztítá meg testeiket minden szennytől: úgy lelkeiket az új tudomány. Jézus leméne hozzá, 's felvéteté magát annak sakramentomába, (Máté' III: 13 — 17.) 's magányos tájakba vonta magát, hogy nagy feltételeire teljesen elkészülhessen. Itt tökélel el, hogy ellent fog állani minden külső és belső sugallatoknak, mellyek szándékában megtántorítani akarhatnák. (Máté' IV: 1 — 11.) Negyven napot töltvén így, ő is a' Jordán' keleti síkjára méne ki. János tisztelettel mutatta min-dennek, 's bizonytságot teve, hogy ő Istennek az a' báránya, ki eltörli a' világ' minden bűneit (Ján. I: 29.) Így magasztalá őtet András és János nevű tanítványai előtt is, 's ezek vágytak látni Jézust, 's szólani vele. Jézus e' kettőt elvitte szállására. Más nap ők hozák elő Pétert, az András' testvérét, és Filepet, 's Na-

thanaelt. (János' I: 29 — 51.) 's Jézusnak ez az öt leve első tanítványa.

Jézus Kapernaumban szándékozáék venni állandó lakást, 's útjában Kána felé ment, anyja' rokonaihoz. Ott anyjával és tanítványaival megjelene egy menyegzőben. A' bor elfogyott, 's az elakadt házi-gazdát ő segélé ki elakadásából, (János' II: 1 — 11.) 's ez vala első csudatéte. Kapernaumnak Synagogájában 's a' tájnak egyéb helyeiben tanításokat tartá, csudálva, javalva mindenfelé. De nem honjában is, Nazaretben. Ennek lakosai meg valának bántva hogy a' köztök nevededett fiatal Rabbi nekik kedvetlen dolgokat mer mondani, 's le akarák vetni egy kőszitről. (Lukács' IV: 14 — 30.) Jézus nyugalomban vontá félre magát előlk, 's Kapernaumba visszament.

Közelíte a' Húsvét, 's azt minden Zsidónak Jeruzsálemben kelle innepleni. Oda Kapernaumból három út vive: — egyik Nain, Endor, Scythopolis, Sichem, Bethel városokon, végig Samarián; — másik Scythopolis alatt általméne a' Jordánon, 's Peréán vive le szinte a' Jerichó' szomszédságáig; — a' harmadik Dor, Cæsarea, Antipatris, 's Diospolis vagy Lydda felé, a' Földközépi tenger mellett. 'S ezen utakat az innepelők csoportokban, és nem egyenként, tevék, tartván a' zsiványoktól, kik a' hegyes erdős földön az egyenesen menőket meg szokták vala

támadni. Az út Samarián végig Kapernaumtól Jeruzsálemig tizennégy mértföldet teve, Peréán végig tizennyolczat; de Zsidó nem örömetst jár a Samaritánusok közt, 's így az innepi karavánok a' hosszabban járanak le és vissza. Jézust mind a' kettőn látni fogjuk: nem soha a' harmadikon.

Megjelene tehát a' Húsvét' innepén, 's most először mint Rabbi. — A' Templom' udvara tömve vala ökör-, bérány-, 's galamb- és gerlicze-árossokkal, 's a' hely inkább hasonlíta vásár' mint imádság' helyéhez. Jézus haraggal úzte ki a' hely' megfertőztetőit. (János' II: 14 — 23; de Máté, Márk, Lukács ezt nem ezen első, hanem a' harmadik húsvétban mondják megtörténtnek.) A' nép nagy tisztelettel hallá tanításait. Így a' Farizeus Nikodémus is, ki félvén felekezete' embereitől, setét éjjel látogató meg Jézust, 's hozzá haláláig, sőt azontúl is, híve maradt. (János' III: 1 — 21.)

Elmúlt az innep, 's hat hét holnapot Judeában tölte, hihetőleg Jerichó körül. Innen küldé ki tanítványait, hogy a' kik az ő tudományára állanak, feresszék meg a' Jordánban. Keresztelő-János fogva-üle Heródes Antipásnál, 's tanítványai neheztelének hogy a' Jézuséi azt merik tenni a' mit az ő Mesterek kezdé. Jézus tartván mind a' Farizeusoktól, mind ezektől, elhagyá Judeát, 's felméne Galileába. (Máté IV:

12. és János' III. 22. — IV: 3.) Útját Samariának vette, 's ekkor erede beszédbe a' Sichemi (Sichári) asszonnyal a' Jákób' kútja mellett. (János' IV: 4 — 42.) Beérvén Galileába, tanítványait néhány napra elereszté, hogy halászok lévén, keressék élelmeket. Maga Kánába vette útját. (v. 46.) Elterjedvén azoknak híre a' miket Jézus Judeában tett, és hogy ismét itt e' tájon van, Heródes Antipásznak egy Tisztje lejőve Kapernaumból Kánába, 's könyörge neki, hogy menne, 's gyógyítaná meg beteg fiját. (v. 47 — 54.) Jézus onnan parancsolá hogy a' beteg gyógyuljon meg, 's bizonyossá tette a' Tisztet, hogy fiját épen fogja lelteni. Most maga is ment, magához vévén a' Genesarethi tenger mellett tanítványait, 's még több figyelemmel fogadtatott mint eddig valamerre ment. (Máté' IV: 18 — 22., Márk' I: 21 — 29.) Kapernaumban a' Péter' felesége anyjánál veve szállást. A' békövetkezett szombaton a' Synagogában taníta, 's meggyógyíta egy elméjében megháborodott nehéznyavalyást, 's azután hogy onnan kijött, a' Péter' hideglelés napát, és sok más betegeket késő estig. (v. 22 — 34.) De most kerülni akará a' sokaságot, 's más nap reggel kiméne a' városból. (Lukács' IV. 42.) Azonban a' sokaság utánaméne. Fellepe tehát a' Péter' hajójába, 's onnan tartá tanítást a' parton állókhoz. Péter panaszkodék hogy ők egész éjjel dolgoztak 's

semmit nem fogtak. Parancsola tehát hogy hajóját hajtsa beljebb a' tengerbe, 's ott vesse ki a' hálót. A' tanítványok álmélkodának a' gazdag fogáson, 's ígéretet tevének neki, hogy őtet soha el nem hagyják, (Lukács' V: 1 — 11.) 's mentek vele egy helyről más helyre Galileában. (Márk' I: 38, 39.) De most áltméne velek a' Genesarethi tengeren, (Lukács' VIII: 22.) 's megtörténvén a' mit Máté VIII: 19 — 22. és Lukács IX: 61, 62. beszélnek, lecsendesíté a' fergeteget és a' tenger' hánykódását, (Máté VIII: 24 — 27. és Lukács VIII: 22 — 25.) 's Gadara és Geraza városok körül partra költ. Itt meggyógyíta egy beteget, ki úgy hitte, hogy egész légio ördög (baj) lakik benne. Kapernaumban már várta a' sokaság. (v. 37 — 40. és Máté IX: 1.) Egy köszvényest meggyógyított. Az Írástudók (Al-Bíráji a' kisebb városoknak és egyéb helyeknek) káromlák csodatételeit, midőn ebédelni méne a' vámszedő Mátéhoz, a' Farizeusok piríták, hogy ő Rabbi, és még is nem állal társalkodni olly úttált emberekkel mint a' vámosok, sőt ezt még tanítványává is fogadta. (Máté IX: 10 — 13.) A' Jair' leányát feltámasztá, egy beteg asszonyt, ki ruhájához ére, (v. 18 — 26.) 's két vakot és egy némát meggyógyíta. (v. 27 — 35.) Tanítványainak számát tizenketőre szaporítá, 's ezeknek és az őtet kísérő sokaságnak nevezetes tanítást tartá a' hét boldog-

ságokról egy hegyen. (Lukács' VI. Máté' V. VI. VII.) Most ismét Kapernaumba ment; 's meggyógyíta egy belpoklost. (Máté' VIII. 1 — 4.) 's a' városban a' Kapitány' szolgálmeberét (v. 5 — 13.) 's a' Péter' házánaál szálla be. Tanítást ada a' tizenkettőnek, hogy a' merre menni fognak, magokat mint viseljék. (Máté' X: 5 — 42.)

Közelíte a' Húsvét, 's Jézus leméne Jeruzsálembe, útját Peréának vévén. (Lukács' VII: 11 — 17.) A' Machærusban fogva-ülő János megérté hogy ott jár; kiküldé tehát tanítványait hozzá, hogy buzdítsák dolgainak serényen üzésére (v. 18, 19. és Máté' XI: 2, 3.) Hihetőleg ekkor ebédle Bethaniában a' Farizeus Simonnaál, hol a' szép bűnös, kit tévedve Magdolnána nevezének, drága olajjal 's könnyeivel áztatta lábait. (Lukács' VII: 36 — 40.)

'S így folya le hivatalos életének ez a' munkás és még is nyugalmas első esztendeje; mert ámbár már most is voltak ellenkezései a' Farizeusokkal, de azokna gyűlölségektől sokat még nem tarthatott. (Máté' IX: 34. — Lukács' V: 17.)

Második Húsvétján Jeruzsálembe még szembetűnőbb tisztelettel fogadtatott mint az elsőn, 's az ingerlé a' Farizeusok' kevélységét. Midőn tehát a' sok esztendők olta sínlőt a' Bethesda tavánaál szombatnapon, ellenségeinek szemek előtt, és mintegy az ő megszegyenítések-

re, meggyógyítá (János' V.) a' Farizeusok ötet vallástalannak kiáltották, 's vádlották hogy az ördögöket az ördögök' fejedelme' segédjével úzi. Eltökélék tehát magokban, hogy ötet elveszítik. (Máté' XII: 14.) E' végre kiküldék kémjeiket az egész tartományba, hogy lessék cselekedeteit, és gátolgassák igyekezetiben. Jézus elhagyá Judéát, 's felméne Galileába. Útjában látta anyját, de az Író nem jegyzé fel, hol. (Máté' XII: 46 — 50.) Az innepről visszatérő csoportot példabeszédekben buzdítá a' jóra (Márk' XIII.) Kedvesen fogadtatott mindenfelé, de nem Nazarethben még most is. (v. 53 — 58.) A' hírre, hogy Heródes Antipás a' régolta fogva-tartott Keresztelő Jánost feláldozá a' Heródiás' gyűlölségének, (Máté' VI: 17 — 29.) és hogy ötet Heródes a' megölt de feltámadott Keresztelő Jánosnak hiszi, (Máté' XIV: 1. 2.) jónak látta Bethsajda-Júliás mellé vonni meg magát, hol a' szelíd Tetrarcha Philippus alatt bátor menedéket remélhete. (János' VI: 1., Máté' XIV: 13.) De az inneplő sokaság, melly együtt vala Tibériás mellett, ide is eljött utána. (János' VI: 2.) Éhen lévén a' sokaság, 's e' sivatag helyen nem találván semmit a' mivel szükségét enyhítse, ötez embernek ő parancsola élelmet. (v. 5 — 15., és Máté' XIV: 14 — 21.) De most ismét el akara rejtezni, a' hegyekbe vonúlt, de előre küldött tanítványaival Kapernaumban összejött. A'

Farizeusok ismét felkelének ellene, 's vádolták, hogy atyáik rendelkezéseit nem tiszteli. (Máté' XV: 1 — 20.) Tartván ezeknek gonoszságoktól és a' Heródes' haragjától, Phœniciában (Tyrusban vagy Sídónban) keresse menedéket; de egy nem zsidó asszony rá ismerek, 's segédre kiáltotta, hogy gyógyítsa meg beteg leányát, (Márk' VII: 24 — 30.) 's így az ő ottléte hírbő jött. Most Decapolis táján hitte hogy titokban lehet, (v. 31.), de a' nagy tanítót, a' nagy orvost minden keresé. Egy siketnémát meggyógyítva ereszte el magától, (v. 32 — 37.) 's négyezer embert megvendégelt. (Márk' VIII: 1 — 9. és Máté' XV: 32 — 38.) Estve hajóra ült, 's leméne Magdala és Dalmanutha városokig (Máté' XV: 39. Márk' VIII: 10.) A' Farizeusok ott is ólálkodtak ellene. (Máté' XVI: 1., Márk' VIII: 11.) Nazaretben ismét hidegen fogadtatott. (János' VII: 1 — 5.)

Septemberben beállta az Ernyők' innepe, 's leméne Jeruzsálembe, 's most ismét végig Peréán. Egy Farizeusnál betért. (Lukács' XIV: 1 — 6.) Az innep már közel vala közepéhez, midőn Jeruzsálembe megérkezett. (ott, és XV: 16.) Barátjai 's ellenkezői nyugtalanul várták. (János' VII: 10 — 14.) Alig vala vége az innepnek, 's ment; 's már Cæsarea-Philippiben találjuk. (Máté' XVI: 13 — 17.) Ezután hat nappal lett a' Színelváltozás a' Nagy-Hermon' ormán.

(Máté' XVII: 1 — 21.) Galileában tanítványai-
val ismét tudatja a' felette lebegő veszélyt, (v.
22.) 's versenygéseket az elsőség felől elcsen-
desíti. (Máté' XVIII: 1.)

Decemberben ismét megjelent Jeruzsálem-
ben, a' Templom-szentelése' innepén. (Lukács'
IX: 51.) Látta mik érhetik, de elszáná magát,
hogy többé semmi veszélyt nem kerül. Sama-
riának egy helységében kedvetlenül fogadták.
(v. 52 — 56.) Jerichónál, mellynek táját gya-
korta látogatók a' zshiványok, regeként beszéli
a' jószívú Samaritanus' történetét (v. 23 — 37.)
Marthánál Bethaniában megjelent, (v. 38 — 42.)
's az innepet Jeruzsálemben töltötte, (János' X:
22.) tanítván, mint mindég, a' Templomban.

Peréában bé akará várni a' hetven tanít-
vány' megérkezését. Visszament Bethaniába, 's
a' megholt Lázárt felélesztette. (János' XI: 1 —
45.) A' Jeruzsálemhez olly közel tett csuda fel-
gyúlasztá a' Tanács' haragját, 's elvégeztetett,
hogy most már nyilván mennek elölétésére. (v.
46 — 53.) Ment tehát Samarián végig, 's Gali-
leába érvén, megtisztíta bajából tíz bélpoklost.
(Lukács' XVII: 12 — 19.)

Közelítvén a' Húsvét' innepe, Scythopolis-
nál általméne a' Jordánon, a' lemenő csopor-
toknak tanításokat tarta, Jerichóban Zacheus-
nál szálla meg, (Lukács' XIX: 1 — 10.) 's dia-

dalmi bemenetelt tarta a' városba Bethaniából.
(v. 29 — 44. János' XII: 1 — 18.)

Húsvét után keresztre feszíték 's meghala.
De harmad napra fel is támadott, 's láttatá magát leginkább kedvelt híveivel, de homályba rejtezve, hogy azok rá sem ismerhettek. Minyárt visszanyert életének első napján Emmausnak ment, talán hogy Cäsárea 's Dor felé érjen Kapernaumba; de hallván az Emmausi két ifjútól hogy feltámadása felől kétség van, visszafordult. (Lukács' XXIV: 13 — 47.) Ezentúl Bethaniában mulatott, de beméne Jeruzsálembe is elverni a' Tanács' kétségét. (János' XX: 24.) 'S íme már ismét a' Genesarethi tenger mellett van, tanítványival, kiket ide küld előre. (János' XXI: 1.) 'S most ismét Galileának egy hegyén, talán a' Kármelen, (Máté' XXVIII: 16.), megjelen több mint ötszáz híveinek, (1. Korinth. XV: 6.); majd az Olajfák' hegyén Jeruzsálem és Bethánia között, 's ott tanítványaitól végképen elvál. (Apost. Cselek. I: 1 — 12.)

II.
CONFIRMÁTZIÓI
CATECHISMUS,

AZAZ,

V E L E J E

A'

VALLÁS' TUDOMÁNYÁNAK.

Légyen szabad egy intést adni a' *Catechismus* szó' kimondása eránt. — A' szóban álló négy vocális közzül egyiknek sines accentusa, és így egyik vocálist sem kell hosszúan ejteni; 's a' *ca* nem *ka*, hanem kemény *k* hangját kívánja.

---

1. **M**i hasznát tapasztaljuk magunkon a' Bibliai Történetek' tanulásának?

Azt, hogy lelkünk azoknak olvasások alatt vallásos érzésekre gyúlad; hogy mind inkább győződünk meg az eránt hogy van Isten, és hogy lelkünk szabad és halhatatlan. 'S melly öröm gondolkodó embernek, hogy a' Bibliai Történeteknél fogva a' legrégibb időkig vissza mehet, 's elnézheti, hogy az emberiség a' csaknem baromi állapotból lépcsőnként mint emelkedék fel a' felvilágosodásnak, tudományoknak, mesterségeknek azon tetőjére, hol mostan áll.

2. Mit értünk az Isten' nevezete alatt?

A' legtökéletesebb lelket, a' legfőbb, legfelségesebb valóságot, kitől mind az származott a' mit ismerek és látok; nékem teremtet, fenntartómat, gondviselőmet, bajaim közt segéde-met és vigasztalómat, kinek tisztelettel, hálával, engedelmisséggel tartozom; ki jó, és csak azt szereti a' mi jó, 's engem is arra teremtett, hogy jó legyek és a' jót szeressem; 's egyedül attól

függesztette fel boldogságomat, ha szeretni fogom a' jót, és ha csak azt cselekszem a' mi jó.

3. Miért nem lehetünk el Istennek hitele nélkül?

Mert lelkünk' hánykódásit csak ez nyugtathatja meg, 's bennünket ez a' hit serkent legáltalmasabban annak szeretetére 's gyakorlására, a' mi jó. Istenről gondolkodván, megnemesedve érzem magamat; 's midőn elevenen gondolom el hogy ő engem lát, hogy ő tanúja cselekedetemnek, sőt még gondolatomnak is, jobb vagyok és nagyobb vagyok.

4. Honnan tudhatni hogy van Isten?

Azt a' teremtet világ' elnézéséből is kihozhatom. Az a' nap, az a' hold, azok a' csillagok, ez a' föld, ezek az állatok, 's én magam, magunkból vagy vak történetből nem leheténk, mert mind ezekben szembe tűnő a' kiszabott cél' bölcsesége.

5. Van e ezen kívül más bizonyága is az Isten lételének.

Van, igen is, 's az keblünk' belső érzése. — Még a' kik tanulás nélkül nevedtek is fel, 's a' kik a' felől, hogy a' világ magát hol vehette, nem gondolkodtak, érzik, hogy vagyon Isten. Soha sem volt még nép, melly Istent nem hitt volna.

6. Az Isten' lételének van e erkölcsi bizonyága?

Van, igen is. Keblemben vágyódást érzek a'

nemesebb tettekre; érzem mi rossz és rút, mi szent és jó, 's hogy a' rosszat kerülnöm kell, 's a' jót követnem; de ez mellett arra is érzem vonatni magamat a' mi nem jó, mert ez nekem örömet ígér. Ez a' két vágyás nem ritkán ellenkezik egymással keblemben. — Azon hit nélkül hogy van Isten, hogy van egy jobb élet, sokszor eltántorodnám. Ez a' hit tartóztat a' rossztól.

7. Millyennek kell képzelnünk Istent?

Szentnek és igaznak, jónak és bölcsnek, hatalmasnak, mindenre elégségesnek; annak, a' ki mindent lát és tud, a' ki mindenütt jelen van, a' kinek sem kezdete nem volt, sem vége nem lehet.

8. Mimódon kell Istent tisztelnünk?

Kegyesség, tiszta szív, szent akarat, nemes cselekedetek által.

9. Mit értünk a' Gondviselés alatt?

Egy mindeneket megtartó és igazgató erőt, vagy más szóval: A' jó és bölcs Istennek azon erejét, melly a' világ' fenntartására 's igazgatására terjed ki.

10. Mint tartja fenn Isten a' világot?

Arra vigyázván, hogy midőn az Egészben minden és mindég változik, maga az Egész mindég változhatatlanul fenn áll, és benne semmi el nem vész.

11. Mint igazgatja Isten e' világot?

Nem csak arra terjesztvén ki megtartó gond-

jalt hogy az egész maradjon fenn, hanem arra is, a' mi fejenként érhet bennünket. A' csekélységnek látszót is ő igazgatja, mert a' csekély dolgokból sokszor erednek nagy dolgok.

12. Millyen eszközöket fordít Isten a' világ fenntartására és igazgatására?

Természeti eszközöket; azon végre fordítván a' természetnek maga az Isten által kiszabott rendét, 's az embereket, és még semmi által nem kényszerített cselekedeteiket is, mellyet az ő fő bölcsesége jónak talál, bár mi annak bölcsességét nem értjük, és a' hol ő áldást készít, csapást látunk. De ez a' rend a' természet' Urára nézve nem olly változhatatlan, hogy attól bölcs okoknál fogva el ne távozhatnék és csudákat ne tehetne.

13. Mi bizonyítja előttünk különösen a' Gondviselés' létét?

Az a' rend, mellyben ez a' világ annyi ezer esztendőök oltá megmaradott, 's azon csudálatos összeköttetés, melly sorsainkból kitetszik. Az a' hit, hogy van Isten, azt a' másik hitet is szükségessé teszi, hogy van Gondviselés: mert ha van Isten, az nem lehet munkátalan; és ha az Isten jó, úgy annak is jónak kell lenni, a' mit Isten cselekszik.

14. Miért tartathatik az ember a' Gondviselés' nagy, sőt fő tárgyának?

Mert minden ismert valóságok közt egye-

dül az embernek jutott ész és értelem; egyedül az ember van úgy teremtvé, hogy felséges czélokra törekedhessék, 's az elme' és szív munkájában fenntebb tetőre juthasson. A' legnemesebb állat is ma ott áll, a' hol ezer meg ezer esztendőök előtt állott, és sem sorsát nem tevé örvendetesebbé, sem indulatit nemessebbé. De nézzük az emberi elme' és az emberi kéz' munkáját; nézzük, hogy az ember, elmélkedés, 's tudomány és mesterségek által melly tetőre emelkedett, és naponként mint emelkedik mindig fenntebbre.

15. A' Gondviselés különösen miben jeleníti ki magát az ember körül?

Annak születésünk oltá koporsónk bezártáig látjuk jeleit örömkben, szenvedésinkben, minden történeteink és viszontagságaink között.

16. Miből ismerhetjük ki hogy körülünk bölcs és igazságos Gondviselés uralkodik?

Abból, hogy lételének a' szegényebb sorsú is örvendhet; mert öröm úgy juthat neki is, mint baj, gond és szenvedés a' legszerencsésebbeknek; úgy hogy elnézvén az emberek' sorsát, 's örömeiket szenvedéseikkel összevetvén, elmondhatjuk, hogy egyik ember' sorsa hasonlatos a' másik ember' sorsához. — 'S melly vígasztaló azt látni, péld. hogy a' szerencsétlen mindenfelé talál szánakodó szíveket, segédet és pártfogást!

17. Mit várhat az ember a' Gondviselésre nézve?

Azt, hogy Isten az ember' sorsát az ember' javára fogja intézni, és az által mind inkább elvezérli az igazság' megismerésére 's a' jó cselekedetek' gyakorlására.

18. Mit kell tartanunk azon rosszakról, melyeket e' világon látunk?

Azok két neműek: erkölcsi vagy testi rosszak. Az erkölcsi rossz az ember' hibájából ered, 's természetes következése annak, hogy mi a' jót vagy a' rosszat szabadon tehetjük. Ha Isten az erkölcsi rosszat gátlaná, úgy megfosztana egyik legbecsesb tulajdonságunktól — a' szabadon-akarhatástól; úgy az ember szabadon-bánkató valóságból akaratlan eszközzé süllyedne alá. Istennek ránk e' részben is van gondja, 's bölcsesége és jósága szerint úgy intézi a' dolgok' menetelét, hogy a' jó' tevéseire ébresztessünk, hogy a' rossz' tevésetől vissza rettentessünk; 's midőn nem követjük lelkünk' sugallatit, akkor vagy gondatlanságunkat kell vádolnunk, vagy akaratunkat. De a' bölcs és bennünket szerető Isten úgy intézi az erkölcsi rosszakat, hogy azok végre is boldogságunkká váljanak.

19. Mit kell tartanunk a' testi rosszakról?

Ezek is az embernek vagy hibás cselekedeteiből vagy megtévedt és hamis képzeléséből

erednek, és szerencsénkre nem igazi rosszak, hanem csak képzeletiek. A' mi igazán rossz, az inkább testünk' alkotására vitethetik. De az Isten' bölcsesége e' hiányosnak tetsző alkotásunkban mutatja ki magát különösen. Mennyi öröm nélkül volnánk, ha így nem alkattunk volna! és ha szükségünk nem volnának, nem veszne e' el bennünk mind az az erő, mellyel e' szükségeken győzedelmeskedhetünk? Nehezek ezek a' testi rosszak, ezek a' bennünket olykor egészen leverő, összerontó csapások; de az a' gondolat, hogy a' bölcs és jó Isten azokat ránk nem eresztette azon czél nélkül, hogy magunknak vagy az egésznek javára szolgáljanak, elcsendesítheti panaszinkat. 'S íme a' vallásos érzéseknek ez az egyik igen nagy haszna van, hogy szenvedésünket hatalmasan enyhíthetik míg a' vallástalan a' maga szenvedései közt nem talál vigasztalást, hanem egészen megtompúl és elcsügged.

20. Mi az ember mind azon rosszak mellett is, mellyeknek szenvedésére ki vagyon téve?

Remekműve a' természetnek. Testből áll, és lélekből. Már teste is felülmúlja a' minden más állatokéit; hát még lelke!

21. Mi a' lélek?

A' mi eleveníti a' testet, a' mi bennünk gondolkodik és akar, de a' mit soha ki nem tanulhatunk.

22. A' lélek' tulajdonai közzül mellyek a' legnevezetesebbek?

Az értelem, a' visszaemlékező és a' képzelő tehetség, az akarat, az okosság, a' lelki ismeret, a' szabadság (a' jónak vagy rossznak szabados megválasztása), és az erkölcsi, azaz belső érzés.

23. Mellyek a' lélek' felsőbb tehetségei?

Az okosság, szabadság, és erkölcsi érzés. Az ember ezen három által viseli Istennek képét.

24. Innen melly erkölcsi törvény következik?

Hogy minden cselekedeteimben tartsam szemeim előtt emberi méltóságomat. Követnem kell a' mit az ész parancsol. — Kívánságimon uralkodnia kell értelmemnek.

25. Az emberi méltóság' érzése bennünket mire kötelez másokra nézve?

Hogy ezt a' méltóságot úgy becsüljem másban, a' hogy magamban akarom mások által becsültetni; hogy e' részben a' legalacsonyabb embertársamat is tekintsem hasonlónak magamhoz; mert az is isteni kéz' teremtese mint én vagyok, 's az is testvérem nekem, mint én vagyok az neki.

26. Mit tapasztalunk az emberben minden nagy tulajdonai mellett?

Erőtlenségeket és fogyatkozásokat; bűnt.

27. Mi a' bűn?

A' törvény' álhágása. A' törvény pedig há-

rom nemű: vallási, erkölcsi, és polgári. Midőn a' törvényt betöltöm, megfelelnek azon czélnak, melyre teremtvé vagyok.

28. Miben áll lételünknek ezen tiszteletes czélja?

Abban, hogy lelkünk' erejét gyakoroljuk olly gondal, hogy elménk ismérje ki mindég a' mi igaz, szívünk pedig mindég szeresse a' mi jó; hogy az igaz' isméletétől és vallásától magunkat elvonatni semmi tekintetek által ne engedjük, a' jót pedig gyakoroljuk, még pedig nem azért, mert az talán hasznot ígér, hanem azért, mert az jó.

29. Elérhetjük e ez életben ezt a' czélt?

Teljesen soha el nem érhetjük. Gyarlóságunk legszentebb igyekezetünk mellett is megtevésezthet. Ismereteink, akaratunk, cselekedeteink, boldogságunk itt nem lehetnek egészen tiszták.

30. Ebből mit kell következtetni?

Hogy a' földi élettal nem lesz vége lételünknek; hogy lelkünk örökké tart; és hogy egy jobb világban elveszi jó tetteinek jutalmát vagy bűneiért meg lakol; hogy a' földi élet csak készület egy fenntebb, jobb életre.

31. E' gondolatban mi erősíthet meg bennünket?

Istenben vetett hitünk. Mert mint lehetne Istent, jónak, igazságosnak, bölcsnek kép-

zelni, ha meg nem volnék győződve, hogy lelkem halhatatlan, és hogy van egy jobb élet, hol a' szenvedő jutalmat talál?

32. Melly vezért ada Isten az ember mellé, hogy az igaznak és hamisnak 's a' jónak és rossznak gyakran igen is szövevényes útjain biztosan vezesse?

Az Észt (józan-okosságot) és a' Bölcséket, kiket időről időre támasztott, hogy a' mit az Ész szűkebben monda, ezek bővebben adják elő, 's mondjanak olyat, a' mit az Ész nem tudhatott, de soha nem olyat, a' mi az Ész' ítéletével világosan ellenkezik.

33. Az Izrael' népe közt tanító Bölcsék mi-nek neveztettek?

Patriarcháknak, és Profetáknak. Míg más nemzetek több Istenek' tiszteletére tévedeztek, azt az okosság által is javalt tanítást, hogy Isten csak egy van, ezek a' Patriarchák és Proféták tarták fel a' Zsidó-nép között.

34. Azok közt, a' kiket Isten az emberek' oktatása végett kikülde, ki vala utolsó, 's egyszersmind legnagyobb és legtiszteletesebb?

Jézus, Istennek az a' kedves fija, kiben ő megnyugasztaltatott; a' mi Idvezítőnk, Megváltónk?

35. Mi kezdődik az ő születésével?

Egészen új időszak az Emberiség' Historiájában, egészen új rend minden alkotásokban;

mert Jézus eltörölte Mózesnek és a' Mózes után élt Profetáknak rendeléseiket, az áldozatokat 's czeremoniákat, 's azt tanította hogy Istennek nem áldozat kedves, hanem az erkölcs' tisztasága 's az akarat' szentsége.

36. Mi célja vala a' Gondviselésnek a' Jézus' kiküldésében?

Hogy az emberi nem az ő mennyei tanítása által a' jó' szeretetére 's a' rossz' útálására vezéreltessék, és az által boldog legyen. Mint-hogy az ő tanításai teljesen megfelelnek a' Val-lás' céljainak, 's jóltevők mind tudósnak mind nem tudósnak, nem lesz soha olly idő, nem lesz soha olly nép, mellyben azok tiszteletesek ne légyenek.

37. Mellyek azok a' Jézustól parancsolt szertartások, mellyek által magunkat a' jóban megerősíthetjük?

Az Imádság és a' Templomi gyakorlások, a' Kereszttség és a' Vég-Vacsora. Az Imádság és a' Templomi isteni tiszteletek bennünket elevenebben emlékeztethetnek az Istenhez ragaszkodásra, és arra, hogy mi nem csak ezen világ' örömeire 's gondjaira teremtettünk.

38. Mi a' Kereszttség?

Olly vallásbeli szertartás, melly által a' cse-csemő, némelly értelmes és őtet szerető emberek által, a' Jézus' tanításainak elfogadására felavattatik. Ennek akkor kellene esni, mikor a'

megkeresztelendő maga ítélni meg, hogy ezek a tanítások szentek és jótevők, 's méltók hogy általa is elfogadtassanak. A' mit akkor más tevé képemben, én ma, Confirmátzióm által megújítom és megerősítem.

39. Mi a Vég-Vacsora?

Olly vallásbeli szertartás, mellyben az azal élők elevenebben emlékeztetnek Jézusnak érdemeire, szenvedéseire, halálára; mellyben az ezzel élők bizonytságot tesznek, hogy ők ezen felekezetnek tagjai; 's elevenebben érzik, hogy valamint a' kenyér mellyet esznek, 's a' bor mellyet isznak, sok búza- és szőlő-szemekből lettek egygyé, úgy ez a Vég Vacsora is, és a' minnek ez bélyege, a' Vallás, egy nagy testté, egy nagy lelki atyafiságba forrasztja az itt megjelent sokaságot,

40. Hol adta elő Jézus tiszteinket egy summában?

E' mennyei intésében: „Szeressed Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből; ez az első és nagy parancsolat. A' második hasonló ehhez: Szeressed felebarátodat mint tenmagadat.“

III.
BEVETT FORMULÁK
ÉS
IMÁDSÁGOK.

A I. **A**tyának, Fiúnak, Szent-Léleknek nevében. —
Máté' XXVIII: 19.

II.

ÚRI IMÁDSÁG.

Mi atyánk, ki a' mennyekben vagy szentel-
tessék meg a' te neved; jőjön el a' te országod;
légyen meg a' te akaratod, mint a' mennyben,
úgy e' földön is. A' mi mindennapi kenyerün-
ket add meg minékünk ma, és bocsásd meg a'
mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk el-
lenünk vétetteknek. És ne vígy minket kísér-
tetbe, de szabadíts meg a' gonosztól. Mert tiéd
az ország, a' hatalom, és a' dicsőség, mind örök-
ké. — Máté' VI: IX.

III.

A' TÍZ PARANCSOLAT.

I. Ne légyenek tenéked idegen Istenid én-előttem.

II. Ne csinálj te magadnak faragott képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájokra, mellyek oda fenn az égben, vagy itt alatt a' földön, vagy a' föld alatt a' vizekben vagynak. Ne hajolj meg azok előtt, és ne tisztelj azokat. Mert én vagyok a' te Urad Istened, erős bosszuálló Isten, ki meglátogatom az atyáknak vétkeiket a' fiakban harmad és negyed íziglen azokban a' kik engemet gyűlölnek; és irgalmasságot cselekszem ezer íziglen azokkal a' kik engemet szeretnek, és az én parancsolatimat megtartják.

III. A' te Uradnak Istenednek nevét hijába fel ne végyed, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül azt, a' ki az ő nevét hijába felve-endi.

IV. Megemlékezzél a' szombatnapról, hogy azt megszentelj; hat napokon munkálkodjál, és minden dolgaidat elvégezzed; de a' hetedik napon a' te Uradnak Istenednek szombatja legyen; semmi dolgot azon ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálód, se barmod, se a' te jövevényed, ki a' te kapuidon belől legyen. Mert hat napokon teremte az Úr a' mennyet, a' földet, a' tengert, és minden állatokat

azokban; és megnyugvék a' hetedik napon, 's azért megáldá a' szombatot, és megszentelé azt.

V. Tiszteljé atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj e' földön, melyet a' te Urad Istened ád tenéked.

VI. Ne ölj.

VII. Ne paráználkodjál.

VIII. Ne lopj.

IX. Ne mondj hamis tanubizonyságot a' te felebarátod ellen.

X. Ne kívánjad a' te felebarátodnak házát, ne kívánjad annak feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, se semmine-mű marháját valamellyek a' te felebarátodéi.

IV.

UGYAN-AZ

A' szerint a' mint a' Római Anyaszentegyház számlálja a' parancsolatokat.

I. Én vagyok a' te Urad Istened; idegen istenid ne légyenek énelőttem; faragott képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad.

II. Az Istennek nevét hijába fel ne végyed.

III. Megemlékezzél róla, hogy innepeket szentelj.

IV. Atyádat és anyádat tisztelj, hogy hosszú életű lehess a' földön, melyet a' te Urad Istened ád tenéked.

V. Ne ölj.

VI. Ne paráználkodj.

VII. Ne orozz.

VIII. Hamis tanúságot ne szólj a' te felebarátod ellen.

IX. Felebarátod' feleségét bűnre ne kívánd.

X. Se házát, se mezejét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, se egyéb-nemű jószágát.

V.

AZ APOSTOLI HITFORMA. *)

Hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek és földnek teremőjében.

Hiszek a' Jézus Krisztusban, Istennek egyszülött fiában, mi Urunkban, ki fogantaték Szent-Lélektől, születék szűz Máriától, szenvedé Pontius Pilátus alatt, megfeszíteték, meghalá, eltemetteték, szálla alá poklokra, harmadnapon a' halálból feltámadá, felméne mennyekbe, üle a' mindenható Atya-Istennek jobbjára, onnan eljő ítélni az élőket és holtakat.

Hiszek Szent-Lélekben ; hiszek egy közönséges keresztyén Anyaszentegyházat, szenteknek egyességét, bűneinknek bocsánatját, testünknek feltámadását és az örök életet.

*) Apostoli Hitformának neveztetik, minthogy az Apostolok' tanításainak velejét foglalja magába.

VI.

REGGELI KÖNYÖRGÉS.

Atyja, fenntartója, gondviselője mind annak a' mit teremté, e' reggeli órában hozzád emelem fel én is szavamat, hogy én kicsiny és erőtelen, téged nagyot, hatalmast, bölcsét és jót, a' föld' porába borúlva imádjalak.

Tekints kegyesen hódolásomra, mellyel kezeimet hozzád felnyújtom, 's légyen kedves előted azon napnak zsenge áldozatja, mellyre kifogyhatatlan jóságod újlag felébresztett.

Hála tenéked, hogy atyai gondoskodásod ez éjjel is őrt álla körülöm, hogy elhagyád érnem a' nappalt. Bocsásd áldásodat szíves igyekezeteimre, hogy azt a' te tiszteledre, magamnak javamra, embertársaimnak hasznokra fordíthassam.

Te ismered minden szükségemet. Add meg a' mi lelkemnek testemnek idvességes.

Engedj erőt megtennem a' mi jó; engedj erőt ellenkezmem gyengeségimmel, midőn resztekedik lelkem megtenni a' mit tennem kell. Midőn pedig elsiklom ösvényemen, atyai karod emeljen fel bukásomból, hogy feléd fordulhasak, 's hagyj bocsánatot találnom színed előtt.

Adj mérsékletet öröimben; szenvedésim közt vigasztalást és túrni tudó elmét; tanácsot és bölcseséget hányattatásim közt; dolgaim' ú-

zésére akaratot, szorgalmat; hűséget és tisztaságot minden cselekedetemben, 's elmét, melly rendelésidet tiszteli, 's nem nehezíteni igyekszik bajait, hanem könnyíteni.

Esedezem előtted, nagy Isten, társaimért is. Midőn a' terhei alatt roskadozó, midőn a' beteg 's a' haldokló kiált fel hozzád, 's kéri és várja segédedet, ne fordúlj el kiáltásától, sőt tekints irgalommal reá, 's ne hagyd őtet elcsüggedni.

Ne tagadd meg kegyelmedet azoktól is, kiket elkaptak a' világ' örömei, 's felejtik, hogy előtted meg kellett volna hajtaniók térdeiket.

Küldj áldást a' földnek minden lakójira, 's légyen e' nap idvesség' napja minden választottidnak.

Jobbúljon meg rajta a' bűnös, békéljenek össze a' kik gyűlölködnek, vidúljon meg a' szomorgó, enyhüljön a' beteg, a' tévelygő térjen igaz útra, a' haldokló múljon ki boldogúl. Magasztaljon téged a' 'föld' kereksege, 's dicsőitse jószágodat minden teremteded.

VII.

E S T V E.

Hála tenéked minden jótétidért; különösen azokért a' mellyeket ma vettem tőled.

E' nap örökre oda van; egyedül tetteim jó vagy vétkes következései maradnak meg.

Bánattal és alázatosságban vallom meg neked mindentudó Bírámnak, hogy nem tevém meg mind, a' mit tennem kellett és lehetett volna; hogy e' napomnak is hijába folyt el egy része; hogy nem becsültem eléggé adományodat és az időt; hogy nem valék eléggé kész, nem valék eléggé erős, midőn gyarlóságom a' hiba felé vonzott.

De minthogy te nékem kegyelmes atyám vagy eggyzersmind, oh bocsásd meg a' miben ellened vétettem gondolatommal, beszédemmel, cselekedetemmel, s így nyugodva mégyek ágyamba.

Az alvás eggyike a' te nagy jótéteidnek; olly ír az, melly új életet önt teteminkbe.

Melly bölcseség tündököl ki neked minden munkáidból, 's melly kifogyhatatlan a' te jószágod, midőn gondod vala, hogy szükségünk teljesítése örömmel és gyönyörűségekkel párosíttassék.

Vigyázz te rám, midőn majd eszmélet nélkül fogok fekszeni. Tarts távoly minden kárt, minden veszélyt tőlem és az enyéimektől, 's ne engedd hogy én és ők véletlen halállal haljunk el.

A' holnapi reggel buzdítson azon szent feltételre, hogy híven teljesítsem akaratodat, 's

kegyelmed nekem adjon erőt és bölcseséget, kikerülnöm a' megbotlást, és a' jó ösvénytől soha el nem tántorodnom.

Angyalod tartson meg midőn elsiklom, 's emlékeztessen hogy az első bukás csalhatatlannúl maga után vonja a' többit, hogy azt megbánás fogja követni, és nem ritkán igen keserű.

Ha pedig úgy akarod, hogy ez az éjszaka nekem utolsó legyen, hogy szemeim a' te napodat meg ne lássák, légyen meg a' mit végzél. Mert te nékem Uram vagy és Istenem, 's én ott, mint itt, a' te kezeidben vagyok.

De ha elszólítasz, légy irgalmas lelkemnek, 's ítélj meg engem az én gyarlóságom és a' te kifogyhatatlan jóságod szerint.

E' bizodalommal ajánlom magamat és mindenemet kezeidbe. Magasztalás és dicsőség a' Teremtőnek, Idvezítőnek, Megszentelőnek, ma és örökké.

VIII.

ISTEN AKARATJÁN VALÓ MEGNYUGVÁS.

Mennyei atya, imádlak téged a' te minden emberi értelmet felülmúló nagyságodban, dicsőségedben.

Életem és mind az a' mi enyém, kezeidből ered; 's valamint szükségeim újulnak meg minden nap, úgy dicsőíti meg rajtam magát min-

Énnap a' te soha ki nem fogyható végtelen jó-
ságod is.

Taníts, hogy szeresselek mint jóltevőmet,
tiszteljelek mint atyámat, rettegjelek mint igaz
és hajthatatlan bírám, uramat, Istenemet.

Támassz eleven irtózást bennem a' bűn e-
ránt. Kegyelmed nevelje bennem napönként a'
jó' szeretetét, hogy hozzád mind inkább hason-
lítsak.

Emeld az ég felé szívemet, 's éreztesd ve-
lem, hogy te azt készítetted nekem öröksegül.

Tölts el engem tisztelettel szent neved e-
ránt. Valamikor lelkem téged gondol, valami-
kor szám nevedet kimondja, essék az mindig
azon tisztelettel, melly tégedet illet.

Adj erőt meggyőzőnm vétkes hajlandósá-
gomat, 's ne engeddd, hogy gondolatlanság, he-
vesség, önszeretet tiszteletlenné tégyenek törvé-
nyeid eránt.

Add hogy magamat gyermeki hűséggel szab-
hassam akaratod szerint; add, hogy megnyug-
tathassam elmémet azon a' mit felőlem a' te böl-
cseséged, a' te atyai jóságod végze, bár az ne-
kem kedvetlen és talán terhes.

Adj a' testi javakból nem a' mennyit kíván-
ságim óhajtanak, hanem a' mennyit szükséges-
nek te látsz, 's áld meg a' kenyeret, mellyet
eszem.

Ne találtassam soha hálátlannak áldomási-

dért, 's éljek azokkal mindég a' te tetszésed szerint.

Vonj el a' világnak mind gondjaitól mind örömeitől, 's emlékeztess, hogy vagyon még jobb rész mint azok, és hogy nekem azt illik inkább választanom.

Bocsásd meg vétkeimet, 's hagyd értenem, hogy nékem kötelességem a' szerint bocsátani meg annak, a' ki ellenem véte, a' mint óhajtom, hogy te bocsáss meg nekem.

Ne engedd, hogy magamat bosszuállás által megalacsonyítsam, 's emlékeztess, hogy mindég elég, ha magamat bántás nélkül és nyugalomban vonom el azoktól, a' kikkel békességben nem lehetek.

Légy te védelmem, midőn a' botlás' kísértetei közzé jutok, mert te ismered gyarlóságomat.

És ha akaratod az, hogy szenvedésekben próbáltassam meg, ne engedd, hogy azok erőmet felülhaladják. Siess segédjére lenni erőtlenségemnek, hogy terheim alatt le ne roskadjak, és hogy benned vetett bizodalمام meg ne szégyenüljön.

Erre kérlek téged a' te fiad' nevében, a' ki hit által engem is fiaddá teve neked. Áldásodat reám, kegyelmes atya!

IX.

SZENT ÉLETÉRT.

Hozzád kiáltok én Uram és én Istenem!
hallgasd meg gyermeki rebegésemet, 's engedd
hogy az kegyelmet találhasson előtted.

Bocsáss áldást szíves igyekezetimre, hogy
teljesítvén tiszteimet, szent életben járhassak
színed előtt.

Világosítsd meg elmémet, hogy akaratodat
érthessem, 's adj erőt, hogy cselekedeteimet
mindenekben ahhoz szabhassam.

Vezérelj biztos lépésekkel és tántorodás
nélkül a' jó útján, 's ne engedd hogy azon meg-
álljak, ellankadjak, megfordúljak.

Erősíts meg feltételeimben, 's tartóztass,
midőn ellenkezni merek kegyelmeiddel.

Vígy mindég tovább azoknak isméréteben,
a' miket lelkem idvessége kíván; értelmemet ö-
rizzed meg a' babona' és a' hitetlenség' tanítá-
saitól; erősítsd meg hitemet ahhoz, a' mi igazán
szent és való. Mert nem lehet az hamis a' mit
te mondasz, 's te, a' ki örök igazság vagy, nem
akarhatod, hogy én elcsábítassam.

Add, hogy elmém értse meg törvényedet,
melly szelíd és jóltevő, 's egyedül abban áll, hogy
téged' szeresselek teljes szívemből, teljes lel-
kemből, és minden erőmből, embertársaimat pe-
dig mint enmagamat.

Fegyverkeztess fel magamat magam ellen; midőn erőtlen vagyok megvívni indulatimmal; te légy gyámolbotom vándorlásim alatt, te légy erős paizsom kísértetimbem.

Ha pedig eltántorodom, mert gyarló vagyok, te emelj fel irgalmad' nagy volta szerint. Adj könnyeket megbánásimnak; adj erőt, hogy állhatatos légyek a' megismért jóban.

Ne tégyek soha semmit, a' mit lelkiismeretem nem javalhat; mert azt te adád az én keblembem, hogy légyen nekem is a' te képviselőd 's akaratomnak magyarázója.

Őrizz meg legbecsesb adományodnak, az időnek, gondolatlan elpazarlásától, 's éreztesd velem, mennyivel jobb azt annak fordítani keresetére, a' mi örök és soha el nem veszhethet, a' mi engem jobbra, nemesebbé, boldogabbá téshen, mint annak, a' mi múlandó, 's öröm helyett csömört hoz.

Éreztesd velem, mennyivel jobb olly örömeket keresnem, mellyeknek emlékezetek is kedves, mint a' mellyekért kénytelen vagyok enmagamat utálni.

Nyomd mélyen lelkembe, hogy te engem ennyi lelki tehetségekkel valami jobbra ruházál fel mint ez az élet; hogy nekem, kit azért ajándékozáls meg értelemmel és érzéssel, hogy igyekezzem hozzád hasonlítani, jobbnak és többnek kell lennem mint a' mezők' marháji, kik

gondolat nélkül azt teszik, a' mit vak ösztönök tanácsol.

Adj erőt, tisztaságot szerető, bűnt gyűlölő Isten, hogy kezeimet gyermeki bizakodással emelhessem fel hozzád, és hogy hihessem, hogy te engem, bár gyarló vagyok, nem gyűlölös, mert látod szíves akaratomat.

X.

BÍZAKODÁS.

Uram, nékem te vagy bátyám és erősségem. Én tebenned vetem minden reménységemet, és soha meg nem szégyenülök.

Nyugva vetem alá magamat rendelésidnek éltem' minden viszontagságai közt, 's erős hittel tészem le annak sorsát a' mindenek' jó és nagy hatalmú atyja' kezébe.

Borús napjaimba nálad keresek vigasztalást, 's lelkem jószágodban leli fel szenvedései közt az enyhületet; nem hagysz te engem bánatimba elcsüggedni.

Jóságodnak nincs határa, mint hatalmadnak; nincs olly mély örvény, melyből ki ne kaphass, ha bölcseséged jónak látja.

Bár késsék segedelmed, én tebenned bízni meg nem szűnök; megtartasz te engem végtelesen jószágod szerint.

Azon megszáámíthatatlan sokaságban, mely-

re atyáskodó gondjaid kiterjednek, te rólam sem felejtkezel. Hányszor nem tapasztalám már, hogy karod akkor tartja meg, midőn úgy hittem, hogy már oda vagyok.

Tégy velem, nagy Isten, a' szerint mostan is. Bízakodva ajánlom a' te kezeidbe sorsomat. Te nem akarhatsz egyebet mint a' mi énnékem is javamra van, és ha tereád hagyom dolgaim' elintézését, gondod leszen rám.

Akarod hogy tövises úton járjak. Gyermekei bizodallal vetem magamat atyai tetszésednek alája, 's keresztemet zúgolódás nélkül viselem. De te emlékeztess, midőn lelkemet a' bánat' árjai elsüllyesztik, hogy az vete kísértet alá, ki a' benne hívőt rémítő éjszakák' setétségein keresztül viszi mosolygó reggelre.

Emlékeztess, hogy nagy hálátlanság csak azt venni tekintetbe, hogy ránk keresztetek is mértél és sujtolgatsz, 's felejteni mennyi örömeket árasztál el egész életünkre.

Bár magam előtt nyílást nem látok kísértéseid közt, teljes hittel mégyek a' merre hívsz. Légyen meg akaratod; gyermeki alázatossággal vetem magamat a' jó atya' karjai közzé, 's hitem engem a' setétben sem hágy el,

---

XI.

EMBERI MÉLTÓSÁGUNK' ÉRZÉSIBEN.

Életem' 's lelki erőm' boldogító érzései közt
örvendezem elrendeltetésem, mellyhez te a-
dád nékem ezt az életet, ezt a' lelki erőt, 's
forró hálákat adok neked, nagy Isten, hogy al-
kalmassá tevél gondolatimmal hozzád felemel-
kedhetni.

Mennyivel nagyobbá tevél te engem ezen
erőnél fogva ama' képzelhetetlen nagyságú égi
testeknél, mellyeket mindenható karod az el-
láthatatlan térségen elszóra!

Testem hozzájok képest eggy porszem. Mi
kisdéd vagyok én, és melly igen nagy az a'
Nap, az a' Hold, azoknak a' csillagoknak leg-
kissebbike is! És még is nekik nincs gondolat-
jok tefelőled; én pedig hozzád felemelked-
hetem.

E' földnek minden állatjai hirdetik jósá-
godnak, hatalmadnak nagy voltát: de téged ők
nem magasztalhatnak mint én; de ők a' te jósá-
godat, hatalmadat nem csudálhatják; de ők té-
ged nem szerethetnek mint én csudállak és sze-
retlek.

Minden csemete, minden fűszál hirdeti böl-
cseségedet: de azok nem ismerik Azt, a' ki ó-
ket lenni hagyá, én pedig ismerlek tégedet. Tu-
dom hogy te teremtel engemet, tudom hogy én
néked képedre vagyok alkotva.

Te ösztönt adál a' föld állatjainak kisebb és nagyobb mértékben, 's ezen ösztöneiknél fogva vezérled oda, hol a' valóságok' sorában állaniok kell. De az embernek értelmet adál és szabadságot, hogy választás szerint gyakoroljon jót vagy rosszat, nem vak ösztönből, mint az állatok.

Úgy akarod te, hogy az ember fejtegesse ki tőled vett tehetségeit, 's használja azon czélokra, mellyeket neki kimutattál; úgy akarod, hogy ezen kifejtés és törekedés által váljon mind inkább jóvá, tökéletesebbé, 's azzá válik, ha tehetségeit kifejti 's céljaid szerint használja. De az állatok mindég azok maradnak, a' mik voltak, 's nem lesznek soha tökéletesebbekké.

Hagyj meg engem azon méltóság' érzésében, mellyel meghálálhatatlan jószágod engem is felruháza, 's adj erőt, hogy tőled vett tehetségeim' gyakorlások által mindég közelébbre emelkedhessem tehozzád, a' minden bölcsesség, jószág', boldogság' kútfejéhez.

Emlékeztess szüntelen, hogy nekem nem ösztönimot kell követnem, hanem érzésimet és értelmemet; hogy boldog csak akkor lehetek, ha ezeket követvén, híven teljesítem kötelességimet; hogy azt tenni a' mi szép, már magában is jutalom, holott a' rút' követése mindég büntetést von maga után, 's azt az igen érzékenyt,

hogy nem becsülhetem magamat, hogy magamat undorodással kell néznem.

Ne engedd hogy az indulatok' zavarjában méltóságom felől elfelejtkezhessem, 's támogass, hogy meg ne bukjam a' kísértetek között; hogy ha megsíklottam volna is, az ész' és értelem' 's a' szép' és jó' érzéséhez azonnal visszatérhessek.

XII.

A' MINDENÜTT JELENVALÓHOZ.

Könyörögve 's mély tisztelettel borúlok le előtted, te a' ki engem látsz és hallasz, 's azon gondolat, hogy te engem látsz, hogy te hallod kiáltásomat, vigasztalásom énnékem.

Legtitkosb óhajtasim fel vagynak fedve előtted, 's minden gondolatom el van térülve színed előtt.

Midőn kísértetbe jövök azt tenni a' mi neked nem kedyes, riasszon fel az a' gondolat, hogy cselekedetemet te látod.

Midőn hálámat hozom jótéteidért, midőn inségimben hozzád kiáltozom, hálám és kérésem ne lebegjenek csak ajakimon. — Légyenek azok szívemnek mély megindulása; légyenek léleknek szavai Ahhoz, a' ki mindenütt jelen van és mindent lát és hall; légyen hozzád e-

melkedő szavam szent hittel eltölt sóhajtása egygy
hív gyermeknek az őtet híven szerető atyához,

Midőn jobb útra vezethetém a' megtéved-
tet tanácsom vagy példám által; midőn vala-
mit könnyítheték nyomorgó embertársam' ter-
hén; midőn a' szenvedő orczájáról letörölhetém
könnyhullatásait; midőn kötelességimet teljesít-
tém teerántad, 's magam és mások eránt; oh
hagyj megerősödnöm a' jóban azon gondolat ál-
tal, hogy te tanúja valál szép tettemnek; oh
hagyd lelkem' felemelkedésére azt hinnem, hogy
te javalod a' mit tettem.

Viszontagságimban támogasson engem azon
erős hit, hogy te kész vagy vigasztalni a' szen-
vedőt, hogy könnyeim számlálva vagynak ná-
lad, hogy meghallgattatának szívemnek minden
esdeklései, hogy te közel vagy hozzám.

Egyedül te tudod mi hasznos nekem; te a'
rosszat is javamra fordítod, és csak te tudod
előre, mi hoz nekem szerencsét, 's azt mi gá-
tolhatja.

Te kegyelem' és szeretet' Istene vagy azok
eránt, a' kiket teremté. — Megnyugszom tehát
rendelésiden még mikor nem értem is, mit és
miért akarsz. — Az Úr hagyta így; legyen meg
szent akaratja.

XIII.

SZÍV' VIZSGÁLÁSA.

Világosság' Istene, te egy pillantással nézed keresztül a' mi elejétől fogva volt, van, és lesz.

Ismered szívem' rejtekit, 's minden botlásom, minden vétkes tettem és gondolatom, nyitva állanak előtted.

Világosítsd fel elmémet, hogy azokat én is ismerhessem, hogy azokat számadásra vonhassam teelőtted és magam előtt.

Vezéreljen kegyelmed e' munkám alatt, hogy ismérhesse ki lelkem, melly sokszor és melly terhesen vétkeztem ellened cselekedettel és gondolatban, akarva és vigyázatlanságból; melly sok ízben felejtkezém el parancsolatid felől; melly sok ízben tettem, a' mit lelkem nem javalhatott, sőt tiltott.

Átallottam emberek előtt vétkezni, de előtted vétkezni nem átallottam, holott te látál engemet, és téged megcsalni, mint az embereket, nem lehet. Elkapatám magamat indulatim által, 's felejtém, hogy te nem hagyod azt büntetlenül, hogy tettemet nyomban fogja követni a' minden kínok' legérzékenyebbike: az, hogy magamat az elkövetett vétekért utálat nélkül nem nézhetem.

Te rám magad és embertársaim eránt nem

szabál egyéb törvényt, mint hogy téged és őket szeresselek, mint hogy azon legyek, hogy szent életem által a' Szenthez minél inkább hasonlíthassak: én pedig ezt a' te törvényedet, mellyel egyenesen saját boldogságomra célzál, olly gyakran, olly tiszteletlenséggel, olly vakmerően hágdosám által,

Vétkesnek kiált lelke, 's bánattal kiáltok fel hozzád: Légy irgalmas nekem, bűnösnek!

Ne bánj velem azon szerint a' hogy igazságot kívánja, ne a' mint érdemlem, 's bűnemet bocsásd meg.

Adj erőt vak indulatimat meggyőzőnm, és midőn megbántott önszeretetem 's szívemnek egyéb gyarlóságai igazságtalan, durva, nemtelen tettekre találnának ismét ragadni, te támogass, hogy meg ne tántorodjam.

Kerültess ki velem minden alkalmatosságokat, hol törvényidet megszeghetném, 's emlékeztess, hogy a' sikamlástól megmenekedni nincs bizonyosabb mód, mint ha az ollyat gondosan kerüljük.

Bocsáss áldást feltételimre, bűnt gyűlölő atya, 's a' te kegyelmed erősítse gyarlóságomat. Ne engedd, hogy gyermeki hűségem elhidegüljön erántad.

XIV.

K É R É S.

Áldások' Istene, tőled száll alá minden testi és lelki jó; hallgasd meg kiáltásunkat, midőn azért esedezünk.

Önts szíveinkbe hív engedelmességet parancsolatid eránt, 's tedd, hogy azok által vezérelve bízikodással mehessünk, a' hova te bennünket hívsz.

Tedd a' rosszakat jókká, a' jókat napról napra jobbakká; tedd, hogy kötelességeinknek hív teljesítések által mindnyájan boldogok lehessünk.

Őrizz meg minden gonosztól, nevezetesen a' vakság' és a' vallástalanság' esztelenségeitől, mellyek az embert megalacsonyítják, elrontják, boldogtalanná teszik. Adjad, hogy a' lelkiismeret' szava győzedelmeskedjék minden szívben; hogy a' tudatlanság' és a' hamis tudomány' ámtásai szégyenüljenek meg; hogy hit és vallás, 's meggyőződés és cselekedet soha külön ne járjanak.

Ne engedd hogy a' féktelenség elnyomhassa a' jó erkölcsöket, hogy inkább a' példát kövessük mint az észet, hogy az ártatlanság' Angyala elszálljon közzülünk.

Add, hogy teljesedést találjon minden jó szándék; hogy a' gonoszság' incselkedései buktassanak meg.

A' boldogtalan ne sírjon hijába; találjon vigasztalást, tanácsot, pártfogót és segédet, a' ki ótalom nélkül szűkölködik.

Légyen közönségesebbé köztünk napról napra a' munkás atyafi szeretet, 's az legyen a' jel, mellyről a' te gyermekidnek ismértessünk, ki magad szeretetnek Istene vagy.

Bocsáss áldást reánk, áldások' nagy Istene, egyenként és egyetemben. Aldd meg hazánkat és nemzetünket; siralminkat töröld el, 's változtasd örömmé.

Bocsáss áldást Királyára, 's add hogy széke'nek bölcsesség, igazság, atyai-szeretet légye'nek istápjai.

Add, hogy mindnyájan, kik az ő kormánya alatt vagyunk, örvendhessünk életünknek; hogy senki ne találtsék, ki hálásan ne örvendjen szerencséjének, hogy te nekünk őbenne hív és bölcs igazgatót adál.

Aldd meg az ő házát 's a' nemzetnek minden Tanácsosit és Nagyjait, 's egyesítsed akaratjokat a' haza' minden tagjainak boldogságokra.

Aldd meg az Eggyház' Elöljárójit, Vallásbeli minden külömbség nélkül, mert te vagy Istenünk mindnyájunknak, 's cselekedd, hogy ne csak szóval tanítsák, mi kedves tenéked, hanem mint fiad' hív tanítványai példát is adjanak tanításaik' követésére.

Áldd meg Bíráinkat értelemmel és igazság-szeretetével, hogy a' ravasz erőszak az ártatlanságába bízó jámbort el ne nyomhassa.

Áldd meg a' kicsinyeket és nagyokat, a' gazdagokat és a' föld' művelőjit, 's könnyítsd meg terhét minden rendeknek; mert a' te bölcseséged terhet mindnyájunknak adott, mint mindnyájunknak örömet is, és olly boldogságot mellyel mások nem bírnak.

XV.

KÖNYÖRGÉS.

Pope után.

Minden világok', minden idők', és minden nemzetségek' atyja, örök és nagy Isten! A' te jóságaidat az emberek gyarló tisztelete nem hálálhatja meg, Isten! Istenek' Istene! kimondhatatlanul nagy Isten!

Bölcsek, szentek, pogányok eggyeránt vallják hogy te vagy, 's hogy te vagy minden dolgok' kútfeje. Képzelődésem tefelőled csonka 's szűk határok közzé szorítatott. Csak azt tudhatom csallhatlanul, hogy én téged jónak nagynak nevezhetlek, magamat pedig tévelygőnek.

Annyit azonban értelmemnek és gondolkodásimnak homályában is adtál tudnom, hogy a' jót és rosszat megkülömböztethessem. Mindenható karod határokat szerze a' természet-

nek, de te szabadnak hagyád akaratomat, té;
legsabadabb Valóság!

Taníts meg engemet a' jót szeretni, a' gonosz-
t gyűlölni, lelkem' tiszta ösztönének engedelmeskedni, hogy a' mit az parancsol, keressem inkább mint az egeket, 's a' mit az tilt, útáljam inkább mint minden poklokat.

Tégy figyelmessé áldásid eránt, hogy érezzük azoknak igaz becseket, 's hagyd értenünk, hogy te akkor leled magadat jóságodért megjutalmazva, ha mi azokat örömmel fogadjuk 's okosan használjuk.

De te ne egyedül a' mi hazánkra áraszd, Uram, jóságidat; légy te minden emberek', légy minden állatok' Istene! Éreztesd kegyelmedet minden testtel, hogy ezer meg ezer világok legyenek tükrei nagyságodnak.

Légyen távolý éntőlem az a' vakmerő gondolat, hogy a' kik nem úgy gondolkoznak mint én, azokat kárhoztassam; annyival inkább az a' még vakmerőbb, hogy ellenek fegyvert ragadjak a' te dicsőségedért. Eléggé hatalmas vagy te őket felvilágosítani, ha tévelygenek, 's bölcsőbb vagy minthogy a' tévelygőt azért, mert megtévedett, büntetni akarhasd. Légyen az én gondom magamra, hogy a' te útdról soha el ne hajoljak; 's ha eltévedtem róla, szánj meg engemet, kegyes atya, 's világosítsd meg azt az utat előttem, mellyen akarod hogy járjak.

Órizz meg engem a' kevélységtől, midőn magamat gazdagabbnak látom másoknál; de órizz meg a' békétlenkedéstől is, midőn azt látom, hogy másokat te inkább bóldogítál mint engemet. Csak azt add meg nekem, bár gond és fáradság után, a' mi elég, 's adj békét és nyugodalmat hozzá; a' mi másé, ne legyen soha ravaszsággal enyém.

Adj nekem annyit, hogy felebarátom' terhén könnyíthessek. Csekély vagyok és semmi; de te megtalálász engemet, kit a' te lehelleted lelkesít, Ura a' napoknak, esztendőknék, időknék! Igazgasd útamát ma is a' mint neked tetszik, hosszabb életre vagy örökkévalóságra.

Téged, kinek az egész világ templomod, dicsérnek és magasztalnak minden teremtéseid. Föld, víz, tűz és lég ereszti fel hozzád a' téged imádó természet' áldozatjának füstjét.

M U T A T Ó.

I.

BIBLIAI HISTÓRIÁK.

Bévezetés.	1 a p
1. A' Szent-Föld' isméréte	3
2. A' Zsidó-nép' történeteí.	11

1.) Ó Testamentomi Históriák.

I. A' Teremtés	15
II. Az első ember	16
III. A' Paradicsom' kertje	17
IV. Az első bűn	18
V. Kain és Ábel	19
VI. A' Vízözön	21
VII. Noe és fiai	23
VIII. A' Babel' tornya	24

Patriarchák.

IX. Ábrahám	24
X. Ábrahám és Lóth külön válnak	26
XI. Lóth Sodomában	26
XII. Hágár	27
XIII. Igéret hogy Sára fiat fog szülni	28
XIV. Sodoma és Gomora	29
XV. Sára megszüli az ígért fiút, 's Ábrahám elbő- csátja a' háztól Hágárt és Izmaelt	31
XVI. Ábrahám' megkísértése	32
XVII. Ízsák házasodik	34
XVIII. Ízsáknak és Rebekának két fiai	36
XIX. Jákób' lajtorjája	38
XX. Jákób Lábánnál	39
XXI. Jákób visszatér Kanaánba	40
XXII. Jákób álmában tusakodik	41
XXIII. Jákób megengeszteli Ézsaut	42
XXIV. Józsefet gyűlölik testvérei és eladják	44
XXV. József Potifárnál	45
XXVI. József a' tömlöczben	47
XXVII. József kiszabadúl	48
XXVIII. Jákób' tíz fiai Egyiptusban	49
XXIX. Visszamenetel	51
XXX. Második útjok Egyiptusba	52
XXXI. Az ezüst pohár	53
XXXII. József ismérteti magát	54
XXXIII. Jákób Egyiptusban	57

Mózes.

XXXIV. Mózes születik	59
XXXV. Mózes már férjfit	60
XXXVI. Mózes Jethrónál	61
XXXVII. Mózes a' Faraó előtt	64
XXXVIII. Mózes kihozza a' népet	67
XXXIX. Mózes' diadali éneke	69
XL. Manna	71
XLI. Víz a' kőszírtból	72
XLII. Amelech megvereték	73
XLIII. Mózes törvényt hirdet	73
XLIV. Arany borju	75
XLV. Papi törvények	76
XLVI. Polgári törvények	79
XLVII. Fürjek	80
XLVIII. Nádáb és Abihuz. — Az Istenkáromló. — A' szombat' megtörője. — Mária	80
XLIX. Józ sue és Cháleb	81
L. Kóré, Dáthán, Abirám	82
LI. Áron' vesszeje virágzik	83
LII. Ércz kígyó	84
LIII. Bálám és szamara	84
LIV. Bálám' tanácsa	85
LV. Mózes meghal	86
LVI. Mózes utolsó éneke	87

Bírák.

LVII. Józ sue	91

l a p

LVIII. Débora	92
LIX. Gedeon	94
LX. Gedeon' gyermekei	96
LXI. Abimelech halála	98
LXII. Jephthe	99
LXIII. Sámson	100
LXIV. Az Ephraim' hegyén lakó Lévita	102
LXV. Ruth	103
LXVI. Éli és Sámuel	105
LXVII. A' Frigyláda az ellenségénél	107

Királyok.

LXVIII. Saul Királlyá kenetik	108
LXIX. Jónathán	109
LXX. Saul engedetlen	110
LXXI. Dávid Királlyá kenetik	111
LXXII. Dávid és Góliáth	112
LXXIII. Dávid' üldöztetései	115
LXXIV. Nábál és Abigail	116
LXXV. Saulnak utolsó napjai	117
LXXVI. Dávid egész Izraelben Király	119
LXXVII. A' Frigyláda Jeruzsálembe hozatik	120
LXXVIII. Bethsabe	121
LXXIX. Absolon	123
LXXX. A' pestis	125
LXXXI. Salamon	126
LXXXII. Roboám és Jeroboám	130
LXXXIII. Jeroboám, a' bálványozó	131

Proféták.

LXXXIV. Illyés a' Kérith patakánál	132
LXXXV. Nábót' szöleje	136
LXXXVI. Illyés fut Jezabel előtt	137
LXXXVII. Acházia	138
LXXXVIII. Illyés égbe vitetik	139
LXXXIX. Elizeus	140
XC. Az özvegy olajos-korsója	141
XCI. Elizeus egyéb tsudatétei	142
XCH. A' Zsidó-nép' esete	142
XCHH. Dániel	144
XCIV. Három ifjú az égő kemenczében	146
XCV. Nabukodonozor marhává változik	146
XCVI. Balthazár	148
XCVII. Dániel az oroszlánok vermében	149
XCVIII. Dániel megmenti Susánát *	149
XCIX. Bél es a' sárkány *	151
C. Jónás	153
. . .	
CI. A' Zsidó-nép' további történetei	154
CII. Antiochus Epiphanes *	156
CIII. A' kegyes Jób	158
CIV. Judith *	161
CV. Eszther	163
CVI. Tóbiás *	166

A' *-gal jegyzettek Apocryphus könyvekből vétettek.

2.) Új Testamentomi Históriák.

	l a p
I. Zachariás és Erzsébet	169
II. Máriának kijelentetik hogy szülni fog	170
III. Mária meglátogatja Erzsébetet	171
IV. József és Mária	172
V. Keresztelő-János	173
VI. Jézus születik	173
VII. Jézus környülmetéltetik. — Mária felavattatik	175
VIII. Simeon és Anna	175
IX. Az Arábiai tudósok Jézus körül	176
X. Jézusnak szülei Egyiptusba futnak. Heródes üldözteti a' kisdedeket	178
XI. Jézus a' templomban	179
XII. János kezdi tanítói hivatalát	180
XIII. Jézus felavattatja magát az új felekezet Sákramentomába	181
XIV. Jézus megkísértetik	182
XV. A' Papok követek által kérdezik Jánostól, ki ő, hogy tanítani mer	183
XVI. Jézus kezdi tanítói hivatalát, 's tanítványokat szed	185
XVII. A' Kánai menyegző	187
XVIII. Jézus tanít. — Názáretben hallgatóji meg akarják ölui	187
XIX. Jézus, rabbisága oltá, most először Jeruzsá-	

	lap
lemben. — Kikergeti az árosokat a' tem- plomból	189
XX. Jézus és a' Samariai asszony	190
XXI. A' Kapernaumi tisztviselő	192
XXII. Jézus Kánából Kapernaumba mégyen. Tanít és gyógyít	193
XXIII. Jézus elhagyja Kapernaumot, 's csolnakra ül. Péternek gazdag halfogása	194
XXIV. Jézus lecsendesíti a' tengert. — Az ör- dögös	195
XXV. Jézus meggyógyít egyy belpoklost és egyy gutaütöttet	197
XXVI. Máté meghívatik. — Jairus leánya. A' 12 esztendő olta sinlő asszony. — A' két vak. A' néma	198
XXVII. Jézus tizenkét tanítványt választ, 's nekik és az ötet kísérő sokaságnak a' hegyen ta- nítást tart	200
XXVIII. Jézus, miolta elkezde tanítani, másodszor Jeruzsálemben. — Nainban feltámasztja a' megholtat	203
XXIX. Jézus a' Farizeus Simonnál. — Mária, a' Magdalai	204
XXX. Keresztelő-János követeket küld Jézushoz	206
XXXI. Jézus a' Bethesda tavánál. — Vádak, hogy megtöri a' szombatot	207

XXXII. Jézus elvonja magát a' Farizeusok' ólalko- dásai elől; de azért tanít és gyógyít	209
XXXIII. Jézus öt árpa kenyérrel és két kis hallal öt ezer embert elégít ki, 's tanít és gyó- gyít	210
XXXIV. A' Farizeusok megbotráncognak a' tanít- ványokon. — Jézus meggyógyítja a' kana- neai asszony' leányát	212
XXXV. Jézus egy siketnémát gyógyít. — Hét ke- nyérrel négy ezer embert táplál	214
XXXVI. Bethsajdában egy vaknak megnyitja sze- meit. — Pétert megfeddi	214
XXXVII. A' színélváltozás	215
XXXVIII. Jézus meggyógyít egy beteg ifjat	216
XXXIX. Jézus adót fizet	217
XL. Zebedeus felesége. — Versenygés az elsőség fe- lett a' tanítványok közt	218
XLI. Jézus Jeruzsálemben. — A' Farizeusok türe- kednek ellene	222
XLII. A' parázna asszony	222
XLIII. A' vakon-született	223
XLIV. Jézus Galileából ismét Jeruzsálembe	224
XLV. Mártha és Mária	226
XLVI. Jézus Jeruzsálemben tanít, gyógyít, 's meg- czáfolja a' rajta megbotráncozókat	227
XLVII. Lázár	229

	lap
XLVIII. Jézus megáldja a' kisdedeket	230
XLIX. Jézus fut ellenségei elől. — Zacheus	231
L. Jézus, rabbisága oltá, most tölti harmadszor Jeruzsálemben a' Páska innepét	232
LI. Jézus a' templomban	234
LII. A' megátkozott figefa	234
LIII. A' Sadduceusok és Farizeusok kelepczéket hánynak Jézusnak. — A' szegény özvegy alamizsnája	235
LIV. Judás elárulja Jézust. — Jézus szeredán ismét a' templomban	237
LV. Csötörtök. — Jézus Jeruzsálembe. — Vég vacsora	238
LVI. Jézus elfogatik	241
LVII. Jézus a' Fő-Pap előtt	243
LVIII. Péter megtagadja Jézust	244
LIX. Jézus Pilátus előtt	245
LX. Jézus megfeszítetik	247
LXI. Jézus a' keresztfán	249
LXII. Jézus meghal	251
LXIII. Jézus eltemettetik	252
LXIV. Júdás felakasztja magát	255
LXV. Jézus feltámad	255
LXVI. Jézus megjelen Magdolnának	256
LXVII. Jézus és az Emmausba menő két tanítvány	258
LXVIII. Jézus az Apostolok között	259

	lap
LXIX. Jézus Tamással	260
LXX. Jézus a' tanítványokkal, a' Galileai tengeren	261
LXXI. Jézus ötszáz hívei közt, egy hegyen	262
LXXII. Jézus mennybe mégyen	263
LXXIII. Jézusnak tanításai példaképekben	264
LXXIV. Jézusnak intései a' jóra; apró mondásokban	276
LXXV. Jézus könyörgésre tanít, 's elmondja mi a' nagy törvény	280
LXXVI. Jézusnak tizenkét tanítványai	282
LXXVII. Az Apostolokra szent lélek száll	284
LXXVIII. Péter és János fogva	285
LXXIX. Ananiás és Sapphira	286
LXXX. A' tizenkét tanítvány tömlöczben	287
LXXXI. Stephanus, az első mártir	289
LXXXII. Simon a' mágus	290
LXXXIII. Filep, a' diaconus, és a' szerezsen Ud- varnok	291
LXXXIV. Ænéás és Tabitha	293
LXXXV. Cornélius	294
LXXXVI. Pétert angyal szabadítja ki tömlöczéből	295
LXXXVII. Saulus Paulussá lesz, 's buzgó terjesz- tője a' Jézus tudományának	297
LXXXVIII. Paulus Lystrában	299
LXXXIX. Pál és Silás Filippiben	300
XC. Pál Athénben, Corinthusban	302
XCI. Pál Ephésusban és Troászban	303

	lap
XCII. Pál Jeruzsálemben	304
XCIII. Pál a' tanáts előtt	308
XCIV. Összeesküvés Pál ellen	310
XCV. Pál Porcius Festus Proconsul és Ágrippa Király előtt	311
XCVI. Pál Rómába vitetik	314

Toldalék.

Jézusnak útazásai a' szent földön. Chronologiai rendbe szedve.	317

II,

CONFIRMÁTZIOI CATECHISMUS

az az

Veleje a' Vallás tudományának	329

III,

BEVETT FORMULÁK

és

IMÁDSÁGOK

I.	345
II. Uri imádság	345
III. A' tiz parancsolat	346
IV. Ugyan-az	347
V. Az apostoli hitforma	348
VI. Reggeli könyörgés	349
VII. Estve	350

M U T A T Ó.

381

	lap
VIII. Isten akaratján való megnyugvás	352
IX. Szent életért	355
X. Bízakodás	357
XI. Emberi méltóságunk érzésiben	359
XII. A' mindenütt Jelenvalóhoz	361
XIII. Szív' vizsgálása	363
XIV. Kérés	365
XV. Könyörgés. Pope után	367

